

* ಎಂ.ಕೆ. ಭಂಡಾರ

ಜು-ಲೆಟ್

ಟು-ಲೆಟ್

ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ನಿಜಯ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್

ನಂ. 9, 18ನೇ ಕ್ರಾಸ್
ಕಬ್ಬನ್ ಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-2

ವಿಜಯ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ 1987

ಡಾಕ್ಟರ್ ಎಸ್. ಆರ್. ಪ್ರಕಾಶನದ್ದು

ಮುದ್ರಕರು :

ಜಗದೀಶ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್
ನಂ. 19, 1ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ,
ಮೂರನೇ ಅಡ್ಡ ರಸ್ತೆ,
ಸಾದರಾಯನಪುರ, ಬೆಂಗಳೂರು-26.

ಇದೇ ಲೇಖಕರ ಇತರೆ ಪುಸ್ತಕಗಳು

ಗಿರಿಬಾಲ

ತಾಸದಿಂದ ತಂಪಿಗೆ

ನಗಬೇಕು

ಟು-ಲೆಟರ್

ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳು :

ಎಸ್. ಆರ್. ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಕಟನೆ

ಯಶೋಧ ಮಾರ್ಗಬಂಧುರವರ

ಚಂದ್ರಮಾ

ವಿವರಗಳಿಗೆ :

ವಿಜಯ ಫ಼ಿಲ್ಮ್ ಕೇಶನ್

ನಂ. 9, 18ನೇ ಕ್ರಾಸ್
ಕಬ್ಬನ್ ಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು -2

“ಜೊಟ್ಟಾ—ಆ....”

—ಎಂದು ಆ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಮಹಾಶಯ ತನ್ನ ಕಳವಳದ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಜೊಟ್ಟು ಜೊಟ್ಟವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೂಗಿದ. ನಾನು ಅವನ ಬಾಯಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೆ. ವಕ್ರ ವಕ್ರವಾದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಹಲ್ಲು, ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಏನೇನೋ ಇದ್ದವು ಅವನ ಬಾಯಲ್ಲಿ.

“ಜೊಟ್ಟಾ!” ಇದಂತಹ ಹೆಸರು ? ಈ ಹೆಸರೇ ಜೊಟ್ಟವಿರುವಾಗ ಇನ್ನು ಆ ಪ್ರಾಣಿ ಹೇಗಿರಬಹುದು ?—ಎಂದುಕೊಂಡು ಎದುರಿನ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದೆ.

“ಬಂದೋ!”—ಎಂಬ ಒಡಕು ಗಂಟಲಿನ ಸಂದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಉಷ್ಣವಕ್ಷಿ ಯಂತೆ ತಿರಟುಗಾಲು ಹಾಕುತ್ತ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಬಂದ.

ಓ ! ಇವನೇ ಜೊಟ್ಟಾ—ಎಂದು ನಾನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಛಿ!ಛಿ! ಎಂಥ ಅನ್ವರ್ಥ ನಾನು ! ಯಾರಿವನು ಜೊಟ್ಟಾ ? ಕೈ ಜೊಟ್ಟಾ, ಕಾಲು ಜೊಟ್ಟಾ, ಕಣ್ಣು—ಮೂಗು—ಬಾಯಿ—ತಲೆ—ಕಿವಿ ಎಲ್ಲವೂ ಜೊಟ್ಟಾ. ಹಸಿ ನುಣ್ಣಿನ ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ಹತ್ತು ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದರೆ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ? ಹಾಗೇ ಇದ್ದ ಜೊಟ್ಟಾ. ಸರ್ವಾಂಗವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತ, ಕುಣಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಹುಡುಗ. ಬ್ರಹ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವೈಖರಿಗೆ ತಲೆದೂಗಿದೆ ನಾನು.

ಅವನು ಬಂದವನೇ ಮೇಸ್ತ್ರಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು “ಯಾನ ಬುದ್ಧಿ”— ಎಂದ.

ಕೂಡಲೇ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಕೈ ಅಷ್ಟೈತ್ತರ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿದ—“ಹೋಗಾಮನ್ಯಾಗೆ ಆ ಎಂಕಟರಮಣನ ಪಟತ್ತಾವು ಆ ಕಾಲಿ ಮನೆ ಬೀಗದ ಎಸಳೈತೆ ತಕ್ಕುಬಾ ಬ್ಯಾಗೆ. ಈ ಅಮ್ಮಾವು, ಸ್ವಾಮ್ಯಾರು ಮನೆ ನೋಡಾರಂತೆ. ಬಿರ್ನ್ ಬಾ ಓಗು.”

“ಇಕಾ ಬಂದೋ”-

ಅನ್ನುತ್ತ ಚೊಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಅದೇ ವಕ್ರ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟ. ನನಗೆ ಮನಸ್ಸು ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾಯಿತು. ಚೊಟ್ಟು ಬಂದುದೇ ವತಾರದ ಬಾಗಿಲು ಎಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ವತಾರದ ಹೊರಬಾಗಿಲೇ ಇಷ್ಟು ಗಲೀಜು. ಇನ್ನು ಒಳಗೆ ಹೇಗಿದೆಯೋ. ಮನೆ ನೋಡುವುದೇ ಬೇಡ ಅನಿಸಿತು. ನಾನು ಅವರ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ಅವರು ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿದರು. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಅವರೂ ಮುಖದಲ್ಲೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಸಿದರು.

‘ ಬಂದ ತಪ್ಪಿಗೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣ ’ ಎಂದಿತ್ತು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ನಾವು ಈ ಫಜೀತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಚೊಟ್ಟು ಸರ್ವಾಂಗವನ್ನು ಕುಲುಕಿ ಸುತ್ತ ಬಂದ. ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಬೀಗದ ಕೈ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ—

“ಬನ್ನಿ ತಾಯಿ. ಬನ್ನಿ ಸ್ವಾಮಿಯೋರೆ, ಅನ್ನುತ್ತ ವತಾರದ ಹೊಸಿಲು ದಾಟಿದ. ನಾನು ಕಾಲಿಗೆ ಚಪ್ಪಲಿ ಹಾಕಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು.

ವತಾರದ ಬಾಗಿಲ ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಅಂಗಡಿಗಳು. ಆ ಅಂಗಳ ತುಂಬಾ ಕಬ್ಬಿನ ಸಿಪ್ಪೆ. ಎಳನೀರು ಕೆತ್ತಿದ ತೆಂಗಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಡಲೇ ಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಬೀಡಿ ಸಿಗರೇಟು ಬೆಂಕಿ ಕಡ್ಡಿಗಳ ರಂಪ. ಕಾಲಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಕರಿಸಿ ಉಗುಳಿದ ಕಫದ ಎಂಜಲು.

ನಾನು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಮೂಗು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೇಗೋ ಅವರ ಹಿಂದೆ ನಡೆದೆ. ವತಾರದ ಒಳದೃಶ್ಯ ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಯಾವುದೋ ಹಳೆಯ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಮೂರನೇ ದರ್ಜೆಯ ವತಾರದ ನೆನಪು ಬಂದಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಾಸಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳ ಇದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಡೆದೆ.

ಅಲ್ಲಿಯ ಚಿಕ್ಕ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದೇ ನಲ್ಲಿಯ ನೀರಿಗಾಗಿ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಮನೆಯ ನಾನಾ ಜಾತಿಯ, ನಾನಾ ಭಾಷೆಯ ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮ ಗುಂಡಿ, ಬಿಂದಿಗೆ, ಬಕೀಟುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕವಕವ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಜಗಳವಾಡು

ತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊಳಕೈವರೆಗೆ ಬಳೆ ತೊಟ್ಟು, ರೂಪಾಯಿಗಲ ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟು ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಮರಾಠಿ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಗುಂಡಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕಲು ಹೊದಳು. ಲಂಗ, ದಾವಣಿ ತೊಟ್ಟು ಆ ಸೊಕ್ಕಿನ ಹುಡುಗಿ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಥೂಕರಿಸಿ ಬಯ್ಯುತ್ತ ಆ ಹೆಂಗಸಿನ ಮೇಲೆ ಕುಸ್ತಿಗೆ ಹೊರಟಿತ್ತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಬಡಿದಾಟವೇ ನಡೆದಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೆಲ್ಲ ಕೊಳಕೋ ಕೊಳಕು. ಕಿಚಪಿಚ ಕೋಳಿ-ಪಿಳ್ಳೆಗಳು ಕಾಲ ಸಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ನುಸಿದಾಡಿದವು. ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರು ನಮ್ಮತ್ತ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು. ನಾವು ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳು ಇಷ್ಟುಗಲ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೊಳಕು ಬಟ್ಟೆ ಕಸಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸುತ್ತಲೂ ಎಂಜಲು ಮುಸುರೆಯ ರಂಪ. ನಾನು ಸಂಕಟಪಡುತ್ತ ಇವರ ಹಿಂದೆ ನಡೆದಿದ್ದೆ. ಅದು ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಮನೆಗಳ ವಠಾರ. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಓಣಿ. ಓಣಿ ನುಸಿದು ತಟ್ಟನೆ ಒಂದು ತಗಡಿನ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಮಿಲ್ಲರ್ ಬೀಗ ತೆಗೆದ ಮೇಸ್ತ್ರಿ. ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕೊಳಕು ಮಕ್ಕಳು ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಮುತ್ತಿದವು. ನಾನು ಮುದುರಿ ನಿಂತೆ.

ಅಂತೂ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯಲ್ಲ. ಇದ್ದದ್ದು ಒಂದು ಸಣ್ಣಕೋಣೆ, ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಎರಡೇ. ನಾನು ಏನೂ ಕೇಳುವ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಸುಮ್ಮನೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತೆ. ಮೇಸ್ತ್ರಿಯೇ ತನ್ನ ಮನೆಯ ವೈಭವ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ-

“ನೋಡಿ ತಾಯಿ ಇದೇ ಅಡಿಗೆಕೋಣೆ, ಅಲ್ಲೇರಾ ಎಲ್ಲಾ ಐತೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಾಮಾನೆಲ್ಲ ಮಡಕ್ಕೋಬಹುದು, ಇದೊಂದು ಅಜಾರ. ಇಲ್ಲೇ ಮನಗೋಡು ಇದಕಿಂತಾ ಇನ್ನೇನು ಬೇಕು ಸ್ವಾವೋರಿ ಈ ಬೆಂಗ್ಳೂರು ಪ್ಯಾಟ್ಯಾಗೆ. ರೂಪಾಯಿಗಲ ತಾವು ಸಿಕ್ಕಾಕಿಲ್ಲ ನೋಡಿ ಈಗ, ಬೊಂಬಾ ಯಾಗಿ ಓಗೈತೆ ಬೆಂಗ್ಳೂರು. ಸಂಪಾದ್ನೆ ಎಲ್ಲ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಸುರ್ದು ಬಟ್ಟೆಗೇನು ತಿನ್ನಾದೂ ಅಮ್ಮೋರಿ ?”

“ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಬಾರ್ ಬಾರಿ ಬಂಗ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿಸ್ತಾರೆ,

ನಾನೂರು ಐನೂರು ಬಾಡ್ಗೆ, ಸಾವ್ರ-ಎಳ್ಡ್ ಸಾವ್ರ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ತಕ್ಕೊತಾರೆ. ಕಾಸಿದ್ವೋರು ಕೊಟ್ಟು ಓಗ್ತಾರೆ. ನಾನು ಮದಲ್ನಿಂದ ಅಪಾರ ಕಷ್ಟ ಬಿದ್ವೋನು ತಾಯಿ. ಏನೋ ಬಗವಂತ ಈಗ ಒಸಿ ಕಣ್ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ಅಷ್ಟು ಅನ್ನ-ಬಟ್ಟೆ ಕೊಟ್ಟವನೆ. ನಾನು ನೋಡಿ-ತಾಯಿ ಬಂಗ್ಲೆ ಗಿಂಗ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿಸ್ಲಿಲ್ಲ ನನ್ನಂತ ಬಡವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲಾಗಿ ಅಂತ. ಇಂತಾದೇ ಒಂದಿಷ್ಟು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಆಕಿವ್ವಿ. ನನ್ನಾವ ಬಾಡ್ಗೆನು ಎಚ್ಚಿಲ್ಲಾ ಸ್ಯಾಮೋರೆ. ನೋಡಿ ಈ ಮನೆಗೆ ಬರಿ ನಲ್ವತ್ ರೂಪಾಯಿ ಬಾಡ್ಗೆ, ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್.”

ಮೇಸ್ತ್ರಿಯನ್ನು ಮಾತಾಡಲು ಬಿಟ್ಟು ನಾವಿಬ್ಬರು ತೆಪ್ಪಗೆ ನಿಂತಿದ್ದೆವು. ಹೇಗೂ ಇದು ನಮಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲದ ಮನೆ. ಆದರೂ ಈ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ರಾಜಕೀಯ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

“ಇದಕ್ಕೆ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ, ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿದೆ?”

ಅವನು ಹೊರಗಡೆಗೆ ಕೈಚಾಚಿ ತೋರಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ, “ಅಕೊಳ್ಳಿ ತಾಯಿ ಅದೇ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ. ಮನೆಮನೆಗೂ ಒಂದು ಬಚ್ಚಲು ಯಾಕೆ ತಾಯಿ. ನಾಕು ನಾಕು ಮನೆಯಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಬಚ್ಚಲು ಮಾಡಿವ್ವಿ. ಅವರೆಲ್ಲ ಏನೂ ದಿನಾ ತಾನಾ ಮಾಡೋರಲ್ಲ. ವಾರಕ್ಕೊಂದಪ ನೀರ್ ಕಾಸೋತಾರೆ. ನೀವು ದಿನಾ ಒತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ತಾನಾ ಮಾಡೋ ಭೋದು. ನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಾ ಒಂದೇ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲಿ ಇರೋದು. ಅದೂ ಸಾಕಾಗದೆ ತಾಯಿ ನೀರಿಗೆನು ತೊಂದ್ರೆ ಆಗಾಕಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ:”

ನಾನು ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಕೇಳಿದೆ.

“ದೀಪ.....?”

ಆತ ನಿರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಿದ—

“ದೀಪ ನಾನು ಆಕಸ್ಲೆ ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ. ಈ ಅಲ್ಪಾ ಜನ ಸುಮ್ಮೆ ಬಡದಾಡ್ವೊಂಡು ಸಾಯ್ತಾರೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲೆ ತಾಯಿ, ಈ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ಸ್ಪೋರಿಗೆ ಏನು ಸುಕಾನಾ? ದಿನ ಬೆಳಗಾಗ್ತಾನೇ ಕಾರ್ಪೋರೇಷನ್ನೋರು ನಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ, ದೀಪದ ಕಂದಾಯ, ಮನೆ ಕಂದಾಯ ನೂರೆಂಟು ತಲೆ ಮ್ಯಾಕೆ ತಂದು ಹೇರ್ರಾನೇ ಇರ್ತಾರೆ. ದಿನ ಬೆಳಗಾತಾ ಈ ಮನೆ ರಿಪೇರಿ

ಅಂತೂ ಮುಗಿಯೂ ಅಂಗೇನೇ ಇಲ್ಲ. ಏನೋ ನಾಲಕ್ ಜನ ಬಡವರಿಗೆ ಅನ್ನೂಲ ಆಗ್ಲಂತ ನಾನು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸ್ತೆ ತಾಯಿ. ಆದ್ರೆ ಇದರ ತ್ಯಾಪೆ ತಿದ್ದೀ ತಿದ್ದೀ ನಾನೂ ಸತ್ತು ಸುಣ್ಣಾಗಿವೀ ಆಮ್ಮೋರೆ. ಆಳಾಗಿ ಓಗ್ಲ ಅತ್ತಾ ಅಂತ ದೀಪಮಾತ್ರ ಆಕಸ್ಲಿಲ್ಲ ನಾನು. ಏನು ರಾತ್ರಿ ಒಂದ್ಗೆ ಒಂದು ಲ್ಯಾಂಪು ಮಡಕ್ಕಂಡ್ರಾತು. ಆ ಸೂಳೇ ಮಗಂದು ಲೈಟಿನ ಎಚ್ಚಾರೈ ಏನದೆ ಹೇಳಿ. ಆಗ್ಲ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ ಸಾಲ್ದಾ ನಮ್ಮೆಲ್ಸಕ್ಕೆ ?”

ಇನ್ನು ಅವನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ‘ಹೋಗೋಣ’ ಎಂದು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ ನನ್ನವರಿಗೆ. ಅವರು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ನಾನೂ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಬಂದೆ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಂಬುಲವನ್ನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಮೋರಿಗೆ ಪಿಚಕ್ಕನೆ ಉಗಿದು ಕೇಳಿದ.

“ಏನ್ತಾಯಿಾ ತಮಗೆ ಮನೆ ಒಪ್ಪೆ ಆಯ್ತಾ ? ಅಡ್ವಾನ್ಸು ಕೊಟ್ಟಿ ಒಂದ್ ಗಂಟೆವಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಚೊಟ್ಟು ಜಟ್ ಪಟ್ಟಿ ಸುಣ್ಣ ಒಡದು ಕಿಲೀನ್ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ ಬುಡ್ತಾನೆ. ನಾಳೆಕೆ ಬರಬೋದು ಮನೆಗೆ” ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ—

ಇಲ್ಲ ಮೇಸ್ತ್ರಿಗಳೆ’ ನಮಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇರೋ ಜಾಗ ಆಗಬೇಕು ಇದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವಠಾರ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡು ಬಂದೆ ನಾನು. ಈ ಜಾಗ ನಮಗೆ ಆಗೋಲ್ಲ. ಏನೂ ತಿಳಕೋಬೇಡಿ.”

ಅವನು ಗಡಿಬಿಡಿ ಮಾಡುತ್ತ ಹೇಳಿದ—

“ಚೆ-ಚೆ-ಇದೇಂತಾಯಿ ಇಂಗಂತೀರಿ ? ಇತ್ತಾಗ್ನೋಡಿ ಇಲ್ಲಿ, ಎರಡೂರು ಬ್ರಾಂಬ್ರ ಮನೆ ಐತೆ. ಆ ಬಸ್ ಸ್ವಾಸ್ ತಾವ ಓಟ್ಟು ಮಡ ಗವರೆ ನೋಡಿ ಅವರೇ ಈ ಮನೆಲಿರೋದು. ಉಡುಪಿ ಬ್ರಾನ್ಮಣ್ಣು ಅವರು. ನೋಡಿ ಆ ಮೂಲೆ ಮನೆಯೋರು ಬ್ರಾನ್ಮಣ್ಣೆ.”

ಅವನು ಕೈಘೋರಿದತ್ತ ನಾನು ನೋಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ಕಡೆಯವರು ಇಬ್ಬರು-ಮೂವರು ಹೆಂಗಸರು ಇದ್ದುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲ ವೆಂದು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಹೇಗಾದರೂ ಈ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಉಪಾಯ ವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಯಜಮಾನರೇ

ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು—

“ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ ಮೇಸ್ತ್ರಿಗಳೇ. ನಮಗೆ ಬಾಡಿಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ಯಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದು ರೂಮಿರೋ ಮನೆ ಬೇಕು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನು ಜಾಸ್ತಿ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋರು ಬರೋರು ಇದ್ದೇ ಇರಾರೆ. ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆ ಇದಾರೆ. ಮನೆ ಏನೇನೂ ಸಾಲ್ಪು ನಮಗೆ. ನೋಡಿ ಹೀಗೆ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದ್ದಾಗೆ ಇನ್ಯಾವುದಾದರೂ ಮನೆ ಇದ್ದೆ ಹೇಳಿ.”

ಇದುವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಮೆದುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಒರಟಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ—

“ಬಿಡಿ ಸಾವಿ. ಈಗಿನ ಕಾಲ್ದಾಗೆ, ಬರೋರ್ಗೆ, ಓಗೋರ್ಗೆ ಅಂತ ಯಾರಾದ್ರೂ ದೊಡ್ಡ ಮನೆ ಮಾಡ್ಯಂಡು ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಪೂರೈಸಾಕಾದಾತ. ಏನೋ ನಮ್ಮತ್ರ ಇರೋದು ಇದೊಂದೇ ಕಾಲೇ ಮನೆ. ತಮಗೆ ಕುಶಿ ಬಂದ್ರೆ ಇರ್ಬೋದು, ಇಲ್ಲಿದ್ರೆ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆ ಕಾಲಿ ಆತು. ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆ ಟೀಮ್ನಾಗೆ ಬರ್ತಿ ಆಗೋಯ್ತದೆ. ಸಂಜೆಗೆ ಬಂದ್ರೆ ನಿಮ್ಮೆ ಸಿಕ್ಕಾಕಿಲ್ಲ ಈ ಮನೆ.”

ಹೀಗನ್ನುತ್ತ ಅವನು ಮನೆಗೆ ಕೀಲಿ ತಗುಲಿಸಿದ. ನಾವು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಆ ವಿಕೃತ ಪ್ರಪಂಚ ನೋಡುತ್ತ ಹೇಗೋ ಹೊರಗೆ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದೆವು. ರಸ್ತೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ನಾನು ಮೇಸ್ತ್ರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ ಗೌರವವಾಗಿ—

“ಏನು ತಿಳಕೋ ಬೇಡೀವ್ವ. ಸುಮ್ಮೆ ನಿಮಗೆ ತೊಂದ್ರೆ ಕೊಟ್ಟ ದ್ದಾಯ್ತು. ಬರ್ತೀವಿ ನಾವಿನ್ನು.”

“ಚೆ, ಚೆ ! ತೊಂದ್ರೆ ಏನ್ನಾಯಿ. ಇದೆಲ್ಲಾ ನಮಗೆ ದಿನಾ ಇರೋದೇ ಬಿಡಿ. ಓಗೋರು ಓಗ್ತಾರೆ. ಬರೋರು ಬತ್ತಾರೆ ಅದೆಲ್ಲ ಅವರವರ ಕುಸಿ. ಓಗ್ಬನ್ನಿ ತಾಯಿ.”

ಯಜಮಾನರೂ ಮನಸಿಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೊಂದು ಡೊಂಕು ನಮಸ್ಕಾರ ಹೊಡೆದು ಹೊರಟರು.

ಅಂಗಡಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದೆ. ಇರುವೆ ಗೂಡಿನಂತೆ ಜನ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಂದ ಎರಡನೇ ದಿನಕ್ಕೇ ನನಗೆ ಈ

ಊರು ತಲೆ ಚಿಟ್ಟು ಬಂದಿದೆ. ಇನ್ನು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಾದರೂ ಹೌದೆ ?

ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಕರ್ಯವಿದ್ದ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಅಭ್ಯಾಸವಾದ ನನಗೆ ಬಂದ ಎರಡನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆ ವಠಾರ ನೋಡಿ ಬೇಸರ ಬಂದಿದೆ. ಪಾಪ, ಅಶ್ವತ್ಥ, ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆ ಹುಡುಗರು ಅಷ್ಟು ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಆದರಣೆ. ಎಂಥ ಪ್ರೀತಿ ಅವರಿಬ್ಬರದು ಬರುವ ನೂರೈವತ್ತು ಸಂಬಳದಲ್ಲಿ ಐದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡ್ತಾರೋ ಏನೋ ? ಹಿಡಿದ ಹರಿಯಿಲ್ಲ, ಮೆಟ್ಟಿದ ಕೊಂಚಿಯಿಲ್ಲ. ಅಶ್ವತ್ಥನಿಗೆ ಮೂರು ಕಾಸು ಮೇಲು ಸಂಪಾದನೆಯಿಲ್ಲ ಜಮೀನಿಲ್ಲ, ಮನೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸು ದೊಡ್ಡದು. ಆ ಕಿಶ್ಕಿಂಡೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೂ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಿ ಇಂ ಅನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ !

ನಾನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದೆ. ಅವರು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಟು-ಲೆಟ್ ಕಾಣುತ್ತೇನೋ ಅಂತ ಕೊರಳು ಉದ್ದಮಾಡಿ ಅತ್ತ-ಇತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನಡೆದರು. ಒಂದು ಕಂಡಿತು ' ಟು-ಲೆಟ್ ' ಬೋರ್ಡು. ಸುಮ್ಮನೆ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನಿಂತು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಂಡು ನಕ್ಕೆವು.

ಒಂದು ಭವ್ಯವಾದ ಮನೆಯ ಎರಡನೇ ಮಹಡಿಯ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ನೇತಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಬೋರ್ಡು. ಕಡಿಮೆಯೆಂದರೆ ಆ ಮನೆಗೆ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬಾಡಿಗೆ ಇರಬಹುದು. ಕಡಿಮೆಯೆಂದರೆ ಒಂದೆರಡು ಸಾವಿರ ಅಡ್ಡಾನ್ನು ಇರಬಹುದು-ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಹಾಕಿದೆವು. ದಾರಿ ಸವೆಯು ವುದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವದು. ನಮಗಂತೂ ಆ ಮನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರ ಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ-"ಇಂಥ ದೆವ್ವದಂಥ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಹಾಕ್ತಾ ರಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಬರ್ತಾರೋ ಬಾಡಿಗೆಗೆ"

ಅವರು ಆ ಮನೆಯನ್ನೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಅಂದರು—

"ಸರಿ, ನಮ್ಮೊಬ್ಬರ ಕೈಲಿ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡೋಕೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲಾಂದ್ರೆ ಉಳಿದೋರಿಗೂ ಆಗೋದಿಲ್ಲ ? ಕೊಡೋ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದೋರು

ಬಂದೇ ಬತ್ತಾರೆ.”

“ಇನ್ನೂರು-ಮುನ್ನೂರು ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಸಾವಿರ-ಎರಡು ಸಾವಿರ ಆದರೂ ಸಂಬಳ ಇರಬೇಡವೇ. ಅದು ಹೇಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ 'ಹಿಡಿದು ಕೊಡ್ತಾರೋ ಅಷ್ಟೊಂದು ಬಾಡಿಗೆನ? ಉಂಡಹಾಗಲ್ಲ, ತಿಂದಹಾಗಲ್ಲ.”

“ಯಾಕೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡೋಕೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಸಂಬಳಾನೇ ಬರಬೇಕೇನು? ಬಿಜಿನೆಸ್ ಮಾಡೋರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟೆ ಸಂವಾದನೆ ಮಾಡ್ತಾರೆ. ಅಂಥೋರಿಗೆ ಮುನ್ನೂರು ಅಂದರೆ ಲೆಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ಜಮದಲ್ಲ.”

‘ಬಿಜಿನೆಸ್ಸು’ ಎಂಬ ಒಂದು ಪದ ಅನೇಕ ಕಳ್ಳಕಾರಸ್ಥಾನಗಳ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಸುಭದ್ರವಾದ ಕೋಟಿ. ಅದು ನ್ಯಾಯವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗಬಹುದು, ಅಥವಾ ಕಳ್ಳ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೂ ಕಳ್ಳ ನೋಟುಗಳ ಕಾರ್ಖಾನೆಯೂ ಆಗಬಹುದು. ಇಂದಿನ ಸಾಧು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೇ ನಾನೂರು-ಐನೂರು ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಂಗಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏನು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅವರ ಮಡಲಿನಲ್ಲೇ ಅಕ್ಷಯವಾಗ್ತಾಳೋ ಏನೋ.

ನನ್ನ ತಲೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಲು ಅಶ್ವತ್ಥ ಇದ್ದ ವಠಾರದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿತ್ತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ರೊಟ್ಟಿಯೆಲ್ಲಾ ಕರಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಚುರುಚುರು ಅನ್ನುತ್ತಿತ್ತು.

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಸಾರಗಳ ವಠಾರವದು. ಚಿಕ್ಕಪಿಕ್ಕೆ ಹುಡುಗರು, ಯುವಕರು, ಮುದುಕರು-ಮೋಟರು, ಮಡಿ ಹೆಂಗಸರು, ಮುತ್ತೈದೆಯರು, ಬಸುರಿ-ಬಾಣಂತಿಯರಿಂದ ತುಂಬಿ ಗಿಜಿಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು ವಠಾರ.

ಇಡೀ ವಠಾರಕ್ಕೆ ಎರಡು ನಲ್ಲಿ, ಮೂರು ಕಕ್ಕುಸ್ಸು, ಆರು ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗಳಿದ್ದವು. ಜಗಳ-ಕದನಗಳಿಗೇನೂ ಅಲ್ಲಿ ಬರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಕೆಲಸಗಳಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರೂ ಮೈ ಒದರಿಕೊಂಡು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿದರೆ ಒಂದೇ ಮನೆಯವರಂತೆ ಊಟ, ಅಡಿಗೆ ವಿಷಯ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವರು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ನಡೆದ ನೂರಾರು ಕದನಗಳು ಒಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಾವು ವಠಾರದ ಒಳಗೆ ಹೋದಾಗ ನಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿ ಒಣಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು.

ಕೆಲವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ನೀರು ತಂದು ಊಟದ ತಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾನು ಇವರು ಉಸ್ಸೆಂದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದೆವು. ಗಂಟೆ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಗಂಡನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಡಿಸಿ ಕಳಿಸಿ ತಾನು ನಮಗಾಗಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅರೆಗಳಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂರುವ ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲ ಅವಳು. ಆ ವಾರದ ರೇಷ್ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಒನಕೆಯಿಂದ ಕುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೈಕೂಸು ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ನಾವು ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒನಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಎಡಗೈ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮೂಗು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಎದ್ದು ಬಂದು ಬಡ ಬಡ ಮಾತಾಡಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ.

“ಅಯ್ಯೋ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಒಂಚೂರು ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದಿದ್ದು. ಇಷ್ಟೋತ್ತನಕ ಇರುತ್ತೇ ಹೊಟ್ಟೀಲಿ ? ಬನ್ನಿ ಮೊದ್ಲು ಕಾಲು ತೊಳಕೊಳ್ಳಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ. ಒಂತುತ್ತು ಊಟಮಾಡಿ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.”

ಒಂದೇ ಉಸಿರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿ ಅವಳು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡದೇ ಉಸ್ಸೆಂದು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೆವು. ಹೊರಗಡೆ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮತ್ತೆ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು—

“ಒಂತೊಟ್ಟು ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ಪಾನಕ ಮಾಡಿಕೊಡ್ಲೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ? ತುಂಬಾ ಆಯಾಸವಾಗಿದ್ದೀತು. ಒಂದ್ಗೆಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಊಟ ಮಾಡಿದರಾಯ್ತು.”

ಅವಳಾಗಲೇ ಪಾತ್ರಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಲು ಹೊರಟಾಯ್ತು. ನಾನು ಕೈ ತಡೆದು ಹೇಳಿದೆ.

“ಅಯ್ಯೋ ಬೇಡವೇ ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ಇಕೊ ಊಟಕ್ಕೆ ಎದ್ದಿ. ನಿನ್ನ ಊಟ ಆಯ್ತಾ ?”

“ಅಯ್ಯೋ ನಂಗೇನು ಅವಸ್ರ ಬಿಡಿಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ನಾನೂ ಹತ್ತು ಗಂಟೆ ಮೇಲೆ ಒಂಚೂರು ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದೆ. ನಂಗೇನು ಹಸಿವೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ನೀವು

ಬಂದ್ಲೇಲೆ ಒಟ್ಟಿಗೇನೆ ಉಂಡರಾಯ್ತು ಅಂತ ಕೂತಿದ್ಲೆ. ಹ್ಯಾಗೂ ಈ ಅಕ್ಕೀ ಕೆಲಸಾನೂ ಒಂದಿತ್ತಲ್ಲ, ಅದೂ ಆಗುತ್ತೇಂತ ಕೂತೆ. ಮಗೂನು ಮಲಗಿತ್ತು ಇನ್ನು ಅವನು ಎದ್ದಿಟ್ಟೆ ಅಕ್ಕಿನ ಮನೆಯೆಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲಿ ರಂಪ ಮಾಡ್ತಾನೆ ಏಳಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಅಕ್ಕಿ ಕುಟ್ಟಿದಾಯ್ತು ಬಡಸ್ತಿನಿ.”

ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಚುಟುಚುಟು ನಡೆದು ಎಲೆ ಹಾಕಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಎದ್ದು ಕಾಲು ತೊಳೆಯಲು ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗೆ ಹೋದವು. ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ತಗಡಿನ ಬಾಗಿಲುಗಳುಳ್ಳ ನಲ್ಕಾರು ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗಳು ಇದ್ದವು ಅಲ್ಲಿ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾವು ಬಂದಾಗ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ತಾನೇ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ ತೋರಿಸಿದ್ದಳು. ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಾಗ ಮೂರು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹಂಡೆ ಗಳಿದ್ದವು. ಒಂದು ಮೂಲೆಗೆ ಬಚ್ಚಲು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ ತೋರಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಅದರ ಪೂರ್ಣ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು, ನಾನು ಕೇಳುವ ಮೊದಲೇ.

“ನೋಡಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಇದು ನಮ್ಮನೆ ಹಂಡೆ, ಇದರಲ್ಲೇ ನೀರು ತಗೊಳ್ಳಿ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ ಇಲ್ಲ. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ. ನಾವು ಮೂರು ಮನೆಯೋರು ಒಂದೇ ಬಚ್ಚಲು ಮನೇಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆ ಒಳಗೆ ಎಲಾ ರದ್ದೂ ಆಗಲೇಕು ನೋಡಿ. ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಅವಸರಾನೇ. ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೇ ನೀರೂ ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತೆ.”

ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ವಿವರ ಅವಳು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ನಮಗೆ ಇವರ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ ಯಾವದೆಂದು ತಟ್ಟನೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗೂ ಮೂರು ಮನೆಯ ಬಚ್ಚಲು ತಾನೇ ಅಂದುಕೊಂಡು ಯಾವುದೋ ಒಂದ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದೆ. ಮುಖಕ್ಕೆ ಆಪ್ಪಳಿಸಿದಂತೆ ವಾಗ್ಬಾಣ ಬಂದು ಬಡಿಯಿತು.

“ಯಾರ್ಯೇ ಅದು ಹೇಳ್ವೆ ಕೇಳ್ವೆ ನಮ್ಮಚ್ಚಲ ಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗೋದೂ ? ಕಣ್ ಕಾಣ್ವಲ್ವ !”

ಹಾಗನ್ನುತ್ತಲೇ ಸ್ಥೂಲಕಾಯದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಬಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ

ಎದ್ದು ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಂತಳು. ನನಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಅವಾನವೂ ಆಯಿತು.

“ ಥೂ ಬನ್ನಿ, ಯಾರಿಗೊತ್ತು ಈ ಗೋಳು ಅವಳನ್ನೇ ಕೇಳೋಣ.”

ಅನ್ನುತ್ತ ನಾನು ಗಂಟು ಮುಖ ಮಾಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದೆ. ಅವರು ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಏನಾಯಿತೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ.

“ ಯಾಕೆ ?” ಎಂದರು.

ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆ ಹಾಕಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನನ್ನು ಕರೆದೆ—

“ಬಾರೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನೀನೇ ತೋರ್ಪು ನಿಮ್ಮನೆ ಬಚ್ಚಲ್ಲ. ಯಾರ ಮನೆ ಬಚ್ಚಲಿಗೋ ನುಗ್ಗೆ ಬೈಸೊಂಡು ಬಂದೆ ಈಗ.”

“ಅಯ್ಯೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲೇ ನಿಮಗೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮೂರನೇ ಬಾಗ್ಲು ನಮ್ಮದು. ನಂಜುಂಡ ಸೀಮೆಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ನೋಡಿ ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ....”

ಅನ್ನುತ್ತಲೇ ಅವಳು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಬಚ್ಚಲು ತೋರಿಸಿದಳು. ನನ್ನನ್ನು ಬೈದ ಹುಡುಗಿ ಮುಖ ಊದಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಕಡೆ ದುರುದುರು ನೋಡುತ್ತಾ ಆ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದು ಹೋದಳು.

ನಾನು ರುಕ್ಕಮ್ಮ ತೋರಿಸಿದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ನೋಡಿದೆ.

ಅದರ ಮೇಲೆ ಸೀಮೆಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿತ್ತು—

“ಇದು ನಮ್ಮ ಮನೆ ಬಚ್ಚಲು.”

ಕೆಳಗೆ ಮೂರು ಜನ ಹುಡುಗರ ಸಹಿ ಇತ್ತು—

ನಂಜುಂಡ, ಸುರೇಶ, ಪ್ರಹ್ಲಾದ.

ನಾನು ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಾಗ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅಂದಳು.

“ಇದು ಮೂರು ಮನೆಯವರಿಗೆ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಮೂರು ಜನಾನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.”

ನಾನು ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಬಂದೆ. ಮೂರು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮೂರು ಒಲೆ ಹೂಡಿದೆ. ಮೂರು ಹಂಡೆ ಹೂಡಿದೆ. ಅದೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಹೊಸಪರಿ.

ನಾವು ಒಳಗೆ ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ, ಎಲೆಹಾಕಿ ಬಡಿಸಿ

ಯಾಗತ್ತು.

“ನೀನೂ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ. ಹೊತ್ತು ಎಷ್ಟಾಗಿದೆ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಉಂಡ ರಾಯಿತು”-ಎಂದೆ.

“ಎನಿಲ್ಲಬಿಡಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಯಾಕೆ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಎಡಗೈಲಿ ಬಡಿಸಬೇಕು. ನಿಮಗೆ ಬಡಿಸಿ ನಾನೂ ಕೂತ್ಕೊತ್ತೀನಿ.” ಎಂದಳು.

ನಾನು ಅವರೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತೆವು. ಇನ್ನೇನು ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಕೈ ಇಡಬೇಕು ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನು ಕುಳಿತ ಬಲಭಾಗದ ಗೋಡೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ್ದ ಒಂದು ಊಟದ ಚಾಪೆ ತೊಪ್ಪನೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ತೂತಿನಿಂದ ಒಂದು ಸ್ವೀಲಿನ ಸಾಟು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

೨

ಜೊತೆಗೇ ಒಂದು ಕೀರಲು ಧ್ವನಿಯೂ ಕೇಳಬಂತಿತು. ಗೋಡೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ್ದ ಊಟದ ಚಾಪೆ ತೊಪ್ಪನೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು.

“ರುಕ್ಕಮ್ಮನೋರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಮಚ ಕಾಫಿಪುಡಿ ಕೊಡ್ತೀ. ನಮ್ಮ ಶಾಂತ ಬಂದ ಕೂಡ್ಲೇ ತರಿಸಿಕೊಡ್ತೀನಿ.”

ನಾನು, ಅವರು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಗಿ ಪಿಳಿಪಿಳಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಕೂತೆವು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮುಖ ಬಿಗಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೂಗು ಅರಳಿಸಿ ಒರಟಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದಳು.

“ನಮ್ಮನೇಲೂ ಕಾಫಿಪುಡಿ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿದೆ ಕಣ್ರೇ ನೀವು ಮುಂಚೆ ಮೂರು ಸರ್ತಿ ಇಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಕೊಟ್ಟೆಲ್ಲ ಇವತ್ತು ತರಿಸಿದರೆ

ಮರೀದೆ ನಮ್ಮನೆ ಪುಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಟ್ಟಡಿ.”

ಮತ್ತೆ ಗೋಡೆಯೊಳಗಿನ ತೂತಿನಿಂದ ಫೋನ್ ಬಂದಿತು. “ ರೀ ರುಕ್ಕಮ್ಮ, ನಿಮ್ಮ ದಮ್ಮಯ್ಯ, ಒಂದು ಚಮಚಾನಾದರೂ ಕೊಡಿ ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ. ಯಾರೋ ಅಪರೂಪದ ನೆಂಟ್ರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹುಡುಗರು ಯಾರು ಇಲ್ಲ ಮನೇಲಿ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತರಿಸಿಕೊಡ್ತೀನಿ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಮಗೆ ಬಡಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು—“ಅದೇ ನಾನು ಹೇಳ್ತಾ ಇರೋದು. ನಮ್ಮನೇಗೂ ಅಪರೂಪದ ನೆಂಟರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೂ ಬೇಕು ಕಾಫಿಪುಡಿ ನೀವೇ ತರಿಸಿಕೊಡಿ.”

ಈಗ ತೂತಿನ ಧ್ವನಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೆದುವಾಗಿ ಹೇಳಿತು. “ಹೋಗ್ಲಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮೋರೆ ಒಂದು ಎಂಟಾಣಿನಾದರೂ ಇದ್ದೆ ಕೊಡಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಂದ ಕೂಡೆ ಕೊಡ್ತೀನಿ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಮ್ಮ ತಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನ ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ—“ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಹೊತ್ತು ಯಾಪಾಟಿ ಆಗಿದೆ” ಅನ್ನುತ್ತ ಹುಳಿಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತಟ್ಟೆಯ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗೋಡೆಯ ತೂತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದಳು—
“ ಬಿಡಿ ! ನೀವು ದುಡ್ಡ ವಾಪಸ್ಸು ಕೊಡೊದ್ದು ನಾ ಕಾಣ್ತೆ ? ಎಷ್ಟ್‌ಸರ್ತಿ ಎರಡಾಣೆ, ನಾಕಾಣೆ, ಹತ್ತು ಐದುಪೈಸ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀನೋ, ಒಂದೂ ವಾಪಸ್ಸು ಕೊಡೊ ಪದ್ಧತೀನೆ ಇಲ್ಲ ನಿಮ್ಮತ್ತ. ನಮ್ಮನೆಯೋರೂ ಇಲ್ಲ ಮನೇಲಿ ನನ್ನ ಹತ್ರ ಎಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು ಚಿಲ್ವೆ ?”

ನನಗೆ ಇದುವರೆಗಿದ್ದ ಗಾಬರಿ ಮಾಯವಾಗಿ ಈ ವ್ಯವಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ಮಯ ಮೂಡಿತು. ನಾನು ಆ ಗೋಡೆಯ ತೂತಿನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳು ಪಿಳಿಪಿಳಿ ಕಂಡವು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹುಳಿಯನ್ನು ಸೌಟಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದುದರಿಂದ ನಾನು ತಟ್ಟೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತೆ. ನಮ್ಮವರು ಮೆತ್ತಗೆ ಹೇಳಿದರು.

“ನನ್ನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಚಿಲ್ಲರೆ ಇರಬಹುದು ರುಕ್ಕು. ಬೇಕಾದರೆ ತಿಕ್ಕೊಡು.”

ಅವಳು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಡೆ, ಬೇಡವೆಂದು ಕೈ ಸನ್ನ ಕಣ್ಣು ಸನ್ನ

ಮಾಡುತ್ತ—

“ಇರಲಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಹುಳಿ ಏನಾಗಿದೆಯೋ ಏನೋ. ಮಾಡಿದ್ದೊಂದು ಹುಳಿ.”

ಅನ್ನುತ್ತ ಹುಳಿ ಬಡಿಸಿದಳು. ಅವಳು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಸೊಪ್ಪಿನ ಹುಳಿ ತುಂಬಾ ರುಚಿಯಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಬಾಳಕ ಕರೆದಿದ್ದಳು.

“ನೀನೂ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ, ಆಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಹುಳಿ ಉಳಿದೇ ಹೋದೀತು.”

ಅಂದೆ ನಾನು. ಅವಳು ಮೂಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ತೋರಿತು ಅಂದಳು—

“ಅಯ್ಯೋ ನಾಚಿಕ್ಕೇಡು ಅಲ್ಲೋಡಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ರಾತ್ರಿಗೆ ಒಂದು ಡಬರಿ ತುಂಬ ಹುಳಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದೀನಿ. ನಿಮಗೆ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಹಾಕಿ ನಾನೂ ಕೂತುಕೊಂಡೀನಿ. ಎಡಗೈಲಿ ಬಡಿಸಬಾರದೂ ಅಂತ ಅಷ್ಟೆ.”

ನಾನು ಮೆತ್ತಗೆ ಕೇಳಿದೆ—

“ಇದ್ಯಾಕೆ ಈ ಗೋಡೇಲಿ ತೂತು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ?”

“ಅಯ್ಯೋ ನಾವ್ಯಾಕೆ ಮಾಡ್ತೀವಿ. ಈ ಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ತೂತೇ. ಇದು ಬಿದಿರು ತಡಿಕೆ ಗೋಡೆ. ಮುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಹೆಂಟಿ ಉದುರುತ್ತೆ. ನನಗೂ ಮೆತ್ತಿ ಮೆತ್ತಿ ಸಾಕಾಯ್ತು. ಮೆತ್ತೋಕೆ ಅಷ್ಟು ಮಣ್ಣಿಗಾದರೂ ಗತಿ ಇದೆಯೇ ಈ ಜಾಗದಲ್ಲಿ? ಹಾಗೂ ಎರಡು ಮೂರು ಸಾರಿ ಮೆತ್ತಿದೆ ಆ ತೂತನ್ನ. ಆದ ರೇನು ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧಗಳು ಬೇಕಂತಾನೇ ಅದನ್ನ ಕಿತ್ತಾಕ್ತಾವೆ. ಗಳಿಗೆ ಗೊಂದ್ಸರಿ ಸಾಲಾ ಕೇಳೋಕೆ ಸುಸೂತ್ರ ಅಂತ.”

ನನಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಥರಾ ಆಯ್ತು. ಆ ಸಾಲಾ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಾಣಿ ಇನ್ನೂ ಗೋಡೆ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದಾಳೋ ಏನೋ! ಈ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಿತಿ ಎಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದಾಳಲ್ಲ ಅಂದುಕೊಂಡು—

‘ಅವಳು ಅಲ್ಲೇ ಇದಾಳೋ ಏನೋ’—ಅಂತ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿದಳು.

ಏನೂ ಅನುಮಾನ ಇಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಆಕೆ ಆಗಲೇ ಇನ್ಯಾರ ಮನೆಗೂ ಸೌಟು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಯಾರೂ ಕೊಡೋಲ್ಲ ಆಕೆಗೆ.

ಎಲ್ಲಾರೂ ಇವಳಂಥೋರೆ ಘನಾಂದಾರಿ ಸಾಹುಕಾರು, ಯಾರಿದಾರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಧ್ಯ ? ಏನೋ ಸಮಯದಮಯ ಅಂತ ಕೊಡೋಣ ಅಂದ್ರೆ, ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ವಾಪಸ್ಸು ಕೊಡೋ ಸಂಪ್ರದಾಯವೇ ಇಲ್ಲ ಆ ಗಂಡ ಹೆಂಡ್ತಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ. ಬೈದ್ರೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂದ್ರೂ ಇಲ್ಲ. ದಿನಬೆಳಗಾದರೆ ನೂರೆಂಟು ಕೇಳಾನೇ ಇರಾಳೆ ಮಹಾತಾಯಿ”

“ಏನೇ ಆದರೂ ಇಂಥಾ ನೆರೆಲಿರೋದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಕಣಮ್ಮ.”

“ಏನ್ನಾಡ್ತೀರಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಇಷ್ಟು ಕಮ್ಮಿ ಬಾಡಿಗೇಗೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇರೋ ಮನೇನೇ ಸಿಕ್ಕೋಲ್ಲ ಈ ಊರಲ್ಲಿ. ನಾವು ಈ ಮನೇಗೆ ಬಂದು ಆರು ವರ್ಷ ಆಯ್ತು ನೋಡಿ. ಅಂಬಚ್ಚಿ ಬಾಣಂತೀಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು. ನಾವು ಬಂದಾಗ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡ್ತಿದ್ದಿ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು, ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ನೆವ ಹೇಳಿ ಐದು-ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಬಾಡಿಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿ ಈಗ ನಲವತ್ತಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ದೀವದ್ದು ಎರಡು ನೀರಿಂದು ಮೂರು, ಅದನ್ನು ಮೊದಲಿಂದ ಬೇರೆ ಕೊಡ್ತಾ ಇದೀವಿ.”

ನಾನು ಚಿಂತಿಗಳಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ—

“ಹಾಗಾದರೆ ನಮಗೇನಮ್ಮ ಗತಿ ? ನಾವು ಏನಿದ್ದರೂ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿನೊಳಗಿರೋ ಮನೇನೇ ಹುಡುಕಬೇಕು ಅಂತ ಅಂದುಕೊಂಡಿ ದೀವಿ. ನಮಗಂತೂ ಇಲ್ಲಿತನಕ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೇ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಈಗ ಬರೋ ಸಂಬಳದಾಗೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲಾ ಅಂತ ಈವಾಗಲೇ ಯೋಚನೆ ಹತ್ತಿದೆ”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ತಟ್ಟನೆ ಕೇಳಿದಳು—

“ಅಂದ್ಲಾಗೇ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೆ? ಮನೇ ನೋಡಿದ್ರಾ?”

ನಾನು ಅವಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದೆ. “ನೀ ನೋಡಿದ್ದಿಯಾ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಆ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ವಠಾರನಾ ?” “ಇಲ್ಲಪ್ಪ ನಾನೋಡಿಲ್ಲ. ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ಇಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಚೂರು ಪಾರು ರಿಪೇರಿಗೆ ಬರ್ತಿರ್ತಾನೆ ಆ ಮೇಸ್ತ್ರಿ. ಈ ಮನೆಯೋನೂ ಅವನೂ ಏನೋ ಬಳಗ ಇರಬೇಕು. ನಮ್ಮ ವಠಾರದಾಗೂ ಒಂದು ಮನೆ ಇದೇ ಅಂತ ಎಂದೋ ಅಂದಿದ್ದೆ.

ಅದಕ್ಕೇ ಹೇಳಿ, ಯಾಕೆ? ಮನೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲವಾ ನೀವೂ ?”

ನಾನು ಮೇಸ್ತ್ರಿಯ ವಠಾರದ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ಆದರೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನೇನೂ ಹೆಚ್ಚು ಕುತೂಹಲ ಪಡಲಿಲ್ಲ. ನಿರಾಳ ವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಈ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹಾಗೇ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯೋವೂ ಒಂದು ವಠಾರದಾಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರ್ತಾರೆ. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ವಠಾರದಾಗೆ ಮಾಂಸ-ಮಡ್ಡಿ ಬೇಯಿಸೋವು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಲಿಂಗಾಯತರು, ಜೈನರು, ಶೆಟ್ಟು ಯಲ್ಲಾ ಇದಾರೆ. ಆದರೆ ಸಧ್ಯೆ ಅವರು ನಮಗಿಂತ ಚೊಕ್ಕ-ಶುಭ್ರ ಎಲ್ಲಾ ದ್ರಾಗೂ ಒಂದು ಕೈ ಮುಂದಾಗೇ ಇದಾರೆಂತ ಇಟ್ಟೊಳ್ಳಿ.”

ಮಧ್ಯೆ ಇವರು ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದರು—

“ಇದೆಲ್ಲ ವೊದ್ದೆ ನನಗೊತ್ತಮ್ಮ ರುಕ್ಕ. ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಹೇಳಿದೆ ಇವಳಿಗೆ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವರ್ಷ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿಡು. ನಾನು ಹೇಗೋ ಮಾಡ್ಕೊಂಡೀನೀ ಅಂತ. ನೋಡು ಈ ವರ್ಷ ಏಪ್ರಿಲ್ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಹುಡುಗರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕಳೆಯೋವರೆಗೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರೋಕೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗೂ ಇನ್ನು ಎರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೇ ? ಹೇಳಿದರೆ ಇವಳಿಗೆ ಅರ್ಥವೇ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ನಾಕು ದಿನ ಅನುಭವಿಸಲೀ ಅಂತ ನಾನೂ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದೆ.” ಅವಳೇ ಹುಡುಕಲಿ ಮನೇನ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ.”

ನನಗೂ ತುಸು ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ನನ್ನ ವಾದವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ.

“ಅಲ್ಲ ನೋಡೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ಇವರೇನೋ ನಾ ಹೇಗೋ ಇರ್ತೀನಿ ಅಂತ ಸುಸೂತ್ರ ಹೇಳಾರೆ. ಹೋಟಲು ಊಟ ಮೈಗಾಗೋಲ್ಲ. ತಾವೇ ಘಾಡಿಕೋತಾರೇ ಅನ್ನೋಕೆ, ಒಲೆ ಹಚ್ಚೋಕೆ ಬರೋಲ್ಲ ನಲವತ್ತೊರುಷ ಆದರೂ ಅವರಮ್ಮನಿಗೆ ಮುದ್ದು ಕೂಸೇ ಇವರು. ಮಗನಿಗೆ ಒಂಚೂರ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಆಗಬಾರದಂತ ನಮ್ಮತ್ತೆ ಒದ್ದಾಡ್ತಾರೆ. ಯಾವತ್ತಿದ್ದೂ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡ್ಕೆಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದೊರುಷ ಬಿಟ್ಟೆ ಮನೆಯೇನು ಆಕಾಶದಿಂದ ಉದುರುತ್ತೆ ? ” ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ತೀರ್ಪು ಕೊಟ್ಟಳು.

“ಅದೂ ಸರೀನೇ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ. ಯಾವತ್ತಿದ್ದೂ ಮನೆ ಮಾಡ್ಕೆಬೇಕು.

ಹ್ಯಾಗೂ ರಜ ತಗೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿರೋದು ನಮ್ಮ ನೇಗೆ. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೀವು ಬರೋದು ಅಷ್ಟಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಹಾಯಾಗಿ ಒಂತಿಗಿದ್ದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆ ಮನೆ ಹುಡುಕೊಂಡು ಹೋದ ರಾಯ್ತು. ಏನವಸರ ಈಗ?"

ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ನಾನು ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಸ್ವಭಾತಃ ಉದಾರಮನದ ಹುಡುಗಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಯಾರ ಮುಲಾಜನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳದೆ ನಿರಾಳವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವ ಸ್ವಭಾವ ಅವಳದು.

ಆದರೆ ಈ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ, ಬರುವ ಈ ಅಲ್ಪ ಸಂಬಳದಲ್ಲಿ, ಐದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಈ ನಲವತ್ತೈದು ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ಸಂಸಾರ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಾರೋ, ಈ ಹುಡುಗರು ಅನ್ನಿಸಿತು ನನಗೆ.

ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಅಶ್ವತ್ಥನಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಜಮೀನಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಿಲ್ಲ. ಬರುವ ನೂರೈವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳವನ್ನೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹಾಸಿ ಹೊಚ್ಚು ಬೇಕು. ಆದರೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೇಸರವಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಈ ಹುಡುಗಿ ಯಂತೂ ಯಾವತ್ತೂ ಬಲು ಚಟ್ಟುವಟಿಕೆ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರೆಂದರೆ ಬಲು ಆಕರಾಸ್ತೆ, ಈ ರೇಷನ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಈ ಹುಡುಗಿ! ಇಂಥವನಿಗೆ ದೇವರೂ ಹೇಗೋ ಅನ್ನಕೊಡುತ್ತಾರೆ, -ಅಂದುಕೊಂಡೆ ಮನದಲ್ಲೆ.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಮಗೆ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಬಡಿಸಿ ತಾನೂ ತಟ್ಟಿಗೆ ಅನ್ನ-ಹುಳಿ ಬಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅಂದಳು.

“ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಮನೇ ಅಕ್ಕಿ ನಿಮ್ಮನೇಲಿ, ನಮ್ಮದು ಸುಡುಗಾಡು ಗೊತ್ತೇ ಇದೆಯಲ್ಲ ರೇಷನ್ ಅಕ್ಕಿ. ನಿಮಗೆ ಹೇಗಾಯ್ತೋ ಏನೋ ಊಟ? ನಾವಂತೂ ರುಚಿ-ಸಚಿ ಕಾಣೂ ಹಾಗೇ ಇಲ್ಲ. ಸರ್ವಭಕ್ಷಕರ ಹಾಗೆ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ನುಂಗೋದೊಂದೇ ಕೆಲಸ.”

“ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಕಣೆ. ಈ ಅಕ್ಕಿ ಅಂಥಾದ್ದೇನೂ ಕೆಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅನ್ನ ಚನ್ನಾಗೇ ಇದೆಯಲ್ಲ. ಸಧ್ಯ ಇಷ್ಟು ಕಂಡರೆ ಸಾಲದೇನಮ್ಮ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ? ಅಂದ್ಲಾಗೇ ನಿಮಗೆ ಕೊಡೋ ರೇಷನ್ನು ಸಾಕಾಗುತ್ತೇನಿ ನಿಮಗೆ ?”

ಎಲ್ಲಂತು ಚಿಕ್ಕವ್ವು. ಯಾರ್ಯಾರದ್ದೋ ಕಾರ್ಡು ತಂದು ಅಕ್ಕೀ ತಂದೋತೀವಿ ಅದೂ ಸಾಲ್ವೆ ಬ್ಲಾಕ್ನಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದ್ನರ್ತಿ ತರ್ತೀವಿ.

ಇವೆಯಲ್ಲ ಜೋಳ' ರಾಗಿ, ಗೋಧಿ, ಸುಟ್ಟಿದ್ದು-ಸುಡುಗಾಡು ಎಲ್ಲ ತಂದು ತಿಂತೀವಿ.

ನನಗೇಕೋ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ—“ ಅಲ್ಲ ನನಗಂತೂ ಹೊಳೆಲಿಲ್ಲ. ನೀವಾದ್ರೂ ಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಡವೇ ಇಬ್ಬೂ ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಕೈಬೀಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೀವಲ್ಲ. ಮನೆಲಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಅಕ್ಕಿ ಇತ್ತು. ಒಂದು ಹತ್ತು ಸೇರು ಅಕ್ಕೀನಾದರೂ ತರಬೋದಾಗಿತ್ತು.”

ರುಕ್ಕು ತಟ್ಟನೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದಳು—

ಉಂಟೇ ಚಿಕ್ಕವ್ವು ಈ ದಂದ್ರ ಯಲ್ಲಾರ ಮನೆಲೂ ಇರೋದೇ ಬಿಡಿ ಹಾಗಂತ ಒಬ್ಬರ ಮನೆಗೆ ಒಬ್ಬರು ಹೋಗದೇ ಬರದೇ ಇರೋಕಾಗುತ್ತೈ. ಅಥವಾ ಬರೋರೆಲ್ಲಾ ಊರೂರೂ ರೇಷನ್ ಹೆತ್ತೊಂಡೇ ಹೋಗೋಕಾಗುತ್ತೈ ?”

ನಮ್ಮವರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು—

“ನಿಂಗಿಲ್ಲ ತುಂಬ ಅವಸರ. ನಂಗೇನು ನೆನಪಿಲ್ಲಾಂತ ಅಂದುಕೋ ಬೇಡ. ಎಲ್ಲ ನೆನಪಿದೆ. ಹ್ಯಾಗೂ ನಾವು ಮನೆಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕಾಗೋ ಅಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿ ತರಲೇಬೇಕು. ಆಗ ರುಕ್ಕುಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನಮ್ಮನೆ ಅಕ್ಕಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟರಾಯ್ತು ಅಂತ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ ಅಷ್ಟೆ.”

“ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತಾದರೂ ಈಗಲೇ ಬರುವಾಗ ಅಷ್ಟು ತಂದಿದ್ದರಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಅನಿಸಿತು.

ಅವರು ಕೈತೊಳೆಯಲು ಎದ್ದರು. ರುಕ್ಕುಮ್ಮ ನೀರಿನ ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತ—

“ಇಲ್ಲೇ ತಟ್ಟೀಲಿ ಕೈತೊಳಕೊಳ್ಳಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ. ನಾನು ತೆಗೆತೀನಿ” ಅಂದಳು. ಅವರು ತಂಬಿಗೆ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ—

“ಬೇಡಮ್ಮಾ ಆಜೇಲೇ ತೊಳಕೋತೀನಿ. ಯಾಕೆ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಲಿ ನೀರೇ ಇಟ್ಟಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಬೆಳಗ್ಗೆನೇ ನಿಂತೋಯ್ತೇನೋ ನೀರು ?”

ಅನ್ನುತ್ತಲೇ ಹೊರಗೆ ದಾಟಿದರು. ರುಕ್ಕುಮ್ಮ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಲೇ

ಮಾತಾಡಿದಳು-

“ನೀರೇನೋ ಹತ್ತು ಗಂಟೀವರೆಗೂ ಇರುತ್ತೆ. ಜಾಸ್ತಿ ಹೊತ್ತು ಇದ್ರೆ ನೀರು ಜಾಸ್ತಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡ್ತಾರಂತೆ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಒಂಭತ್ತು ಗಂಟೆಗೇ ನಲ್ಲಿಗೆ ಬೀಗ ಬಡ್ಡುಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತಾನೆ. ಹಂಡೆಲಾದ್ರೂ ಅಷ್ಟು ನೀರು ಬಡ್ಡೊಳ್ಳಾನಂದ್ರೆ ಯಲ್ಲಾದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮನೆ ಹಂಡೆ ನೀರೇ ಬೇಕು. ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆಯೋಕಾದರೂ ಎರಡು ತಂಬಿಗೆ ಇರಲಿ ಅಂತ ಇಟ್ಟಿದ್ರೆ ಯಾವ ಮಾಯಕದಲ್ಲೋ ಅದನ್ನ ತಗೊಂಡು ಹಂಡೆ ನೆಕ್ಕಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ತಾವೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಗಳು. ಮೂರು ಮನೆಯೋರು ನುಳಿದಾಡೋದು. ಯಾರು ತಗೊಂಡ್ರೂ ಅಂತ ಕಂಡುಹಿಡಿಯೋಕಾಗುತ್ತೇ ಹೇಳಿ? ನೀರೊಂದೇ, ಸೋಪು, ಶೀಗೇವುಡಿ, ಹಲ್ಲುಡಿ ಎಲ್ಲ ತಂದು ಒಳಗೆ ಬಡ್ಡೋಬೇಕು. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ತಡವಾದರೆ ಹಂಡೆಲಿರೋ ಬಿಸಿನೀರು, ಒಲೆಲಿರೋ ಕೆಂಡ-ಕೊಳ್ಳಿ ಒಂಚೂರೂ ಉಳಿಯೋಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಬಳಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತಾವೆ ಪರ ದೇಶಿಗಳು.”

ರಕ್ಕ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಅನುಭವಗಳ ವರದಿ ಕೇಳಿಯೇ ನನಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ನನಗೂ ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ತಾರು ಮನೆ ಸ್ವಂತ ಮನೆ. ಅತ್ತೆ ಮನೆಯೂ ಸ್ವಂತವೇ. ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಯಾರು ಎಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರೂ ಅದು ಇದು ವರೆಗೆ ನನ್ನ ತಲೆಗೆ ಹತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನೇ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆ ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿದಿದೆ ಹಾಗೇ ಚಿಂತೆಯೂ ಶುರುವಾಗಿದೆ.

ಅವರು ಕೈತೊಳೆದು ಒಳಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ನಾನು ಎದ್ದೆ. ನಾನು ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿದ್ದ ಮೋರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಗ್ಗಿ ನಿಂತು ಕೈತೊಳೆದೆ ಯಾರದೋ ಮುದಿ ಕಂಠ ಒಂದು ಕೇಳಿತು. ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ-

“ಎಂಜಲು ಕೈತೊಳೆಬ್ಯಾಡ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮ ಬಚ್ಚಲು ಮನೀಗೇ ಅಲ್ಲೇ ಓಡಾಡಬೇಕು ನೋಡ್ರಿ. ಎಂಜಲು ಮುಸ್ತಿ ಒಂದೂ ಅಲ್ಲಿ ಹಾಕೋ ದಿಲ್ಲ ಕಂಡನಾವು’ ವಾಪ ನೀವು ಹೊಸಬ್ಬು ಇಲ್ಲಿಗೆ, ನಿಮಗೊತ್ತಿರ್ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ,

ಪರವಾಯಿಲ್ಲ. ಓಂಚೊಂಬು ನೀರು ಹುಯ್ಯು ಗುಡಿಸ್ಪಿಡಿ ಆಯ್ತು.

ಮೇಲುಗಚ್ಚೆ ಹಾಕಿದ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮಡಿ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬರು ಒಂದು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಂತು ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ನೋಡಿದೆ. ನಿಜ, ತಪ್ಪಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನಾನು ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಅದರ ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಕೈತೊಳೆದಿದ್ದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ಆ ಮುದುಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

“ನಿಜವಾಗ್ಯೂ ನಂಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಜ್ಜಮ್ಮ. ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಥರ ಬಾಗ್ಲು. ಥಟ್ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗೊಲ್ಲ. ನಾ ಇನ್ನು ಇವತ್ತು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬಂದೋಳು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಸರ್ತಿ ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ. ಈಗ ತೊಳೆದ್ಬಿಡ್ತೀನಿ ಬಿಡಿ.”

ಹಾಗೇ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ನಾನು ನೀರಿಗಾಗಿ ಒಳಗೆ ಬಂದೆ. ಹೊರಗೆ ನಡೆದ ವಿದ್ಯಮಾನವೆಲ್ಲಾ ನೇರವಾಗಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಕಿವಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವಳು ಆಗಲೇ ಉಂಡು ತಟ್ಟಿಗೆ ಕೈತೊಳೆದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಚೊಂಬು ತೆಗೆದಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು.

“ಹೋಗಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ನೀವು ಎಲೆ-ಆಡಿಕೆ ಹಾಕೊಳ್ಳಿ. ನಾ ಇಲ್ಲಿ ತೊಳೆತೀನಿ.”

ನಾನು ಬಾಯಿತೆರೆದು ವಿಷಯ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಒಳಗೆ ಬಂದು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಆಡಿಕೆ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮುದುಕಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಮರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ಏನಿ್ರೆ ತುಕಸೀಬಾಯಿ. ಇಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ತೊಳೆತಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅಂತ ಕಾವಲು ನಿಂತಿದ್ದೀರಾ ? ನೀವೇನು ಈ ಮೋರಿ ಒಳಗೇ ಕಾಲಿಟ್ಟೊಂಡು ಓಡಾಡಬೇಕೆ ? ನಾವು ಬಾಹ್ಯಂದ್ರೆ. ಮಡಿವೈಲೆ ಆಚಾರ ಎಲ್ಲ ನಮಗೂ ಗೊತ್ತು. ನಮ್ಮದು ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು, ನಿಮ್ಮದು ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು....

“ಏನದು ಗದ್ದ ?- ಎಂದು ನಮ್ಮವರು ಕೇಳಿದರು.

“ಸ್ವಲ್ಪ ತಡಿರಿ ” ಅಂದೆ ನಾನು.

ಮುದುಕಿ ಏನೋ ತಡವರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ಹಾಂಗಲ್ವಿ.... ಗುಕ್ಮಿಣವೋರೇ. ನಿಮ್ಮನಿಗೆ ಬಂದಾಕಿ ಇನ್ನೂ ಹೊಸಬ್ಬು. ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಂತ ಹಾಂಗಂದೆ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೆ ಮಾತಾಡಿದಳು “ಸು ಸರಿ, ನೀವೊಬ್ಬೆ ಕಾಯ ಸಹಿತ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗೋರು. ನಿಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡೋ ಅನ್ಯಾಚಾರ ಮಾತ್ರ ನಿಮಗೆ ಕಾಣಿಸೋದೆ ಇಲ್ಲ. ಕಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದರೆ ಕಾಲೇ ತೊಳೆಯೋಲ್ಲ. ಕ್ಷಾರ ವಾಸಿಸಿಕೊಂಡ್ರೆ ಸಾಬರ ಹಾಗೆ ಮುಖ ತೊಳಕೊಂಡು ಹೋಗೋದ ನಾ ಕಾಣ್ತೆ ?”

ಮುದುಕಿಯು ಮನೆಯ ಒಳಗಿನಿಂದ ಒಡಕು ದನಿಯೊಂದು ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು.

“ನೀವ್ಯಾಕೆ ಆಕೆ ಕೂಟಬಾಯಿ ಹಾಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತೀರಿ. ಅವರು ಹೆಂಗಾರ ಹಾಳಾಗ್ಲಿ ನೀವು ಬನ್ನಿ ಒಗೆ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬುಡಕ್ಕನೆ ಒಂದು ಬೋತಿ ನೀರು ಹುಯಿದು ಒಟಗುಟ್ಟು ತ್ತಲೇ ಒಳಗೆ ಬಾದಳು. ನನ್ನಿಂದಲೇ ಜಗಳವಾಯಿತಲ್ಲ. ಎಂದು ನಾನು ಜಿಗುಪ್ಪೆ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡೆ.

“ನಂಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ ಕಣೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ....”

ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮಧ್ಯೆ ತುಡುಮಾಡಿ ಜೋರಾಗಿಯೇ ಕೂಗಾಡಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ—

“ಅಯ್ಯೋ ಬಿಡಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಅವರ ಮಡಿಗಷ್ಟು ಕಬ್ಬಡೀತ್ತು ನೋಡ್ಕಾರೆ, ಮನೆ ಒಳಗೆ ಮೈನೆರೆದು ಕೂತಿರೋವು ಅರ್ಧ ಡಜನ್ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳವೆ ಆ ಮುದುಕಿಗೆ, ದಿನಾ ಒಂದೊಂದು ಮುಟ್ಟುಗ್ತಾನೆ. ಇರೂದ್ಯ ಕಪ್ಪೆಚಿಪ್ಪಿನ ಹಾಗೆ ಅಾಗೈಯಗಲ ಮನೆ. ಅಲ್ಲೆ ನುಸಿದಾಡೂಮ, ಅಲೆ ಬಿದ್ದೊಳೂದು. ಮನೆ ತುಂಬ ಮುಟ್ಟು ಬೆರಸೂರು ಮಡಿ ನೋಡಿದರೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ.”

ಜೆನ್ನಾಗಿ ರುಗಾಡಿಸಿದಳು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡವೆ. ಮತ್ತೆ ಆ ಮುದುಕಿಯು ದನಿ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಎಂಜಲು ತೆಗೆದು, ಅಡಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಬಂದು ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಕುಳಿತಳು.

ಶೊಟ್ಟಲ ಮಗ ಎದ್ದಿತು, ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುಡುಗಿ ತಲೆ ಹಾಕಿತು.

“ನೋಡು ರುಕ್ಕು ಯಾವುದೋ ಹುಡುಗಿ ಬಂದಿದೆ.”

—ಎಂದರು ನಮ್ಮವರು,

“ಯಾರೇ ಅದು !” ಎಂದಳು ರುಕ್ಕು ಗದುಕೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೊಸಬರು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತದ್ದು ನೋಡಿ ಹುಡುಗಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿತು.

“ನಂ ಭಾವ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟು ಅನ್ನ ಇದ್ದೆ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕಂತೆ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಮಾಡಿಕೊಡ್ತಾರಂತೆ ನಮ್ಮಮ್ಮ.”
ರುಕ್ಕು ಕೂಗಾಡಿದಳು-

“ಯಾವೋಳೆ ಅವಳು ಬಾರೆ ಇತ್ಲಾಗೆ.”

ಹುಡುಗಿ ಬಾಗಿಲ ಮರೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂವೆ ಬಂಳು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟು.

“ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟುಸರ್ತಿ ಹೇಳ್ಕೊಕೆ ಅನ್ನ ಸಾಲ ಕೇಳಬೇಡಿ ಅಂತ. ದಿನಾ ಬರ್ರಾನೆ ನಿಂಭಾವ ಗೊತಿರೋಲ್ವೆ ಬರ್ರಾನೆಂತ. ಮಾಡಿದ ಅನ್ನ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬಡ್ಕೊಳ್ಳೊಕೆ ಏನಾಗಿರುತ್ತೆ ನಿಮಗೆ ಥಾಡಿ, ನುಣ್ಣಿಗೆ ಎಲ್ಲ ತಿಂದು ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳೊದು. ಭಾವ ಬಂದ ಅಂದ ಕೂಡ್ಲೆ ಮನಮನೆಗೂ ಸಾತ್ರೆ ಹಿಡಕೊಂಡು ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಕ್ಕೆ ಹೊರಡೋದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿಂಕ ಬೇರೆ ! ಮಹಾ ವಾಸಸ್ ಕೊಡೋರ ಹಾಗೆ ಸಾಲ ಅಂತ ಕೇಳೋದು ! ತಗೊಂಡ ಸಾಲ ವಾಸಸ್ ಕೊಟ್ಟು ಯಾವತ್ತು ನಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಕೈಯಿ ಕೊಟ್ಟಾಗತ್ತೆ ?”

ಹುಡುಗಿ-ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ರುಕ್ಕುಮ್ಮನ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೊನಚು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ರುಕ್ಕುಮ್ಮನದು ಛೇಡಿನಂಥ ನಾಲಿಗೆ. ಹೂವಿನಂಥ ಮನಸ್ಸು. ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೂರಿಸಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ.

“ಕೊಡೇ ಬಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿ. ಇನ್ನೇನೇನು ಬೇಕು ? ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಸರ್ತಿ

ಹೇಳು. ಗಳಿಗೆಗೊಂದು ಕೇಳಬೇಡ.”

ಹುಡುಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿತು. “ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾರಿದ್ರೆ ಬೇಕುತೆ....”

“ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ವೆ ನಮ್ಮ ದೇವರ ಗುಟ್ಟು ?”

ಅನ್ನುತ್ತ ಬಟ್ಟೆಲಿಗೆ ಅನ್ನ ತುಂಬಿ ಕೊಟ್ಟು-“ಹೋಗು ನಿಮ್ಮನೇದೆ ಒಂದು ಲೋಟ ತಗೊಂಡು ಬಾ. ಹುಳಿ ಕೊಡ್ತೀನಿ. ನಾ ಸಾತ್ರೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಈ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಅದು ವಾಪಸ್ಸು ಬರೋಲ್ಲ. ಉಪ್ಪು, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಮಜ್ಜಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ “ಇನ್ಯಾರ ಮನೇಲಾದರೂ ಇಸಗೋಬೇಕಂತೆ ಅಂತ ಹೇಳು ನಿಮ್ಮ ಮ್ಮಂಗೆ.”

ಹುಡುಗಿ ಅನ್ನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಒಂದು ಗಾಜಿನ ಲೋಟ ಹಿಡಿದು ಬಂದಿತು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಹರುಕಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಮೋಟು ಲಂಗ ಜೋಲಿ ತೊಟ್ಟಿತ್ತು ಹುಡುಗಿ. ಅದು ಸೋಪು ಎಂಬ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ. ರುಕ್ಕು ಹುಳಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು. ಹುಡುಗಿ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ-

“ವಠಾರದಲ್ಲಿರೋವೆಲ್ಲ ಇಂಧೋವೇ. ಆದರೆ ಹ್ಯಾಗಮ್ಮ ಫೈರೈ ಸೋದು. ಏನು ಕೆಲಸ ಈ ಹುಡುಗಿ ಅಪ್ಪಂಗೆ ?”

“ಆ ಪ್ರಾಣಿ ನೆಗೆದು ಬಿದ್ದು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಆಯೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಪೆದ್ ಪೆದ್ದಾಗಿ ಒಂದು ಹುಡುಗ ಇದೆ. ಅದು ಯಾವೋ ಹೋಟ್ಯಾಗೆ ಲೋಟ ತೊಳಕೊಂಡಿದೆ. ಈಕೆ ಯಾರ ಮನೇಗೋ ಹೋಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತೆ. ಅಕೋ ಅದೊಂದು ದರವೇಶಿ ಅಳಿಯ ಯಾವ ದೋ ಸಿನಿಮಾದಾಗೆ ಗೇಟ್‌ಕೀಸರ್ ಅಂತೆ. ಬೆಂಕಿ ಸೆಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಗೆ ಒಂದು ರೂಮು ಇರೋದು. ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಹಾಡ ಹಗಲಿನಾಗೇ ಬಂದು ಹೆಂಡ್ತಿ ಜೊತೆ ಬಾಗ್ಲಾಕೊಂಡು ಬಿದ್ದೋತಾನೆ.

೩

ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ವರ್ಣನೆ ಕೇಳಿ ನನಗೆ ನಗು ಬಂದಿತು. ನಾನು ನಮ್ಮವರ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಅವರು ನಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಕಡೆ ಗಮನಕೊಡದೆ ಗೋಡೆಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಅವರಿಗೂ ಆಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ತೊಟ್ಟಿಲ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿ-

“ರೋಸ್ಟ್ ಹಾಗೆ ಮಲಕೊಳ್ಳಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಬೆಳಗಿಂದ ಅಲದೂ ಅಲದೂ ಸಾಕಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಗದ್ದ ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಇರೋದೇ”-

ಅಂದಳು. ನಾನು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಉರುಳುತ್ತಾ ಹೇಳಿದೆ-

“ನೀ ಏನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಲಗೂ ಪದ್ಧತಿ ಇಟ್ಟಿಲ್ವೀನಿ? ಹಾಗೆ ಒಂದ್ಗೆ ಉರುಡೋ ನೀನೂ.”

ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿದಳು ರುಕ್ಕು-“ನಾನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಲಗೂದ ಬಿಟ್ಟು ಆರು ವರ್ಷ ಆಯ್ತು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದ್ಗೆ ತಲೆ ಕೊಡೂ ಹಾಗಿಲ್ಲ ಏನಾರಾ ನೂರೆಂಟು ಕೇಳೋಕೆ ಬರ್ತಾನೆ. ಮದಮಧ್ಯೆ ನಮ್ಮನೆ ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧಗಳು ಬಿಡ್ತಾವಾ? ಅಂತೂ ಮಲಗೂ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ನಾನೂ ಆ ಮಲಗೂ ಪದ್ಧತೀನೇ ಬಿಟ್ಟಿಟ್ಟೆ. ಈಗಂತೂ ಈ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಸರಿಯೇ ಸರಿ ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲ ಮುಗಿಯೂ ತನಕ ಮಲಗಿರ್ತಾನೆ. ಇವನು ಎದ್ದಾಂದ್ರೆ ಆಯ್ತು. ಇವನ್ನ ಹಿಡಿಯೋದರಾಗಿ ಸರಿಯಾಗುತ್ತೆ. ಪುರುಸೊತ್ತೂ ಇರೂ ದಿಲ್ಲಾಂತ ಇಟ್ಟೊಳ್ಳಿ ದಿನಾಗ್ಲೂ ಈ ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿ, ರಿಬೇರಿ ಕೆಲಸ ಒಂದು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಲ್ಲ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮಗುವಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತ ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡುವುದ ರೊಳಗೆ-

“... ” ಅಂತ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಹುಡುಗಿ ಬಂದು ನಿಂತಳು. ಮುಖ ತುಂಬ ಪೌಡರು ಕವಲು ಜಡೆ, ನೈಲಾನ್ ಸೀರೆ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಎಳೆದ ಕಪ್ಪಿನ ಸೋಗೆ ರಾಧಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಗುಳು ನಕ್ಕು

ಬಿಡುಕೆ ಮಾಡಿದಳು ಹುಡುಗಿ, ಅವಳು ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಸುಣ್ಣದ ಶೀಶಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ನೂಕಿದಳು. ಹುಡುಗಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಾಯಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಸುಣ್ಣ ತೋಡಿಕೊಂಡು-

“ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ! ಬರ್ತೀನಿ” ಎಂದು ನನ್ನ ಕಡೆಗೂ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಹಾರಿದಳು.

“ನಿನ್ನ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಕಟ್ಟೊಂಡಡು ಅಂಜೇಕು ಹೋಗು. ಸಿನಿಮಾಕೆ ಹೊತ್ತಾದೀತು.” ಅನ್ನುತ್ತ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮಗುವಿನ ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ಅಟದ ಸಾಮಾನು ಹಾಕಿದಳು. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—

“ಆ ಹುಡುಗಿ ಸುಣ್ಣಕ್ಕೆ ಬಂದೂಂತ ನಿನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು ?

“ಸ್ನಾ.....ರೀ ಸುವ್ವೀಂದ್ರೆ ಒನಕೆರಾಗಾಂತ ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ವೇ ? ಸುಣ್ಣ, ಬೆಂಕಿಪಟ್ಟಿ, ಸಾಸ್ಟೆ ಕಾಳು ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮನೇಲಿ ವರ್ತನೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಿದಾರೆ ಅವರೆಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರ ಮನೇಲಂತೂ ಬೆಂಕಿಪಟ್ಟಿ, ತಮೋ ಪದ್ಧತೀನೇ ಇಟ್ಟೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅವರ್ಮನೆ, ಇವರ್ಮನೆ ಕೆಂಡ, ಬೆಂಕೀಲೇ ಜೀವಮಾನ ಎಲ್ಲ ಕಳಿತಾತೆ. ಈಗ ಬಂದಿತ್ತಲ್ಲ ಒಂದು ಚಿತ್ರವರ್ಣದ ಚಿಚ್ಚಿ ! ಅವೆಲ್ಲ ಹಾಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಒಂದಕ್ಕೆ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ದುಡ್ಡು ಹಾಕ್ತಾವೆ. ಅದೆಲ್ಲಿರುತ್ತೋ, ದುಡ್ಡು, ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ಈಗ ನೋಡ್ತೀರಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಇನ್ನೊಂದ್ವರಿ ಬರುತ್ತೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ಟೈಂ ನೋಡೋಕೆ”

ನಾನು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ—

“ಹಾ, ಹುಡುಗೀ ಕೈಲಿ ರಿಷ್ವಾವಾಚ್ ಇದ್ದ ಹಾಗಿತ್ತಲ್ಲ ?”

“ಹೂಂ ಹೂಂ ! ವಾಚು ಎಲ್ಲಾ ಹುಡುಗರ ಕೈಲೂ ಒಂದೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬದ್ದೂ ನಡೆಯೋಲ್ಲ. ಇದರ ತಂಗಿ ಒಂದಿದೆ. ಅದು ಖಾಲಿ ಡಬ್ಬೀನೆ ಕಟ್ಟೊಂಡಿರುತ್ತೆ. ಒಳಗೆ ಮಿಷನ್ ಇಲ್ಲ ! ಆದ್ಯಾತಕ್ಕೆ ? ಅಂದ್ರೆ, ಷೋಕಿಗೆ. ಭೂಷಣಕ್ಕೆ ಇರಲೇಬೇಕಂತೆ ಅದು.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಉದ್ದವಾದ ನೈಲಾನ್ ಲಂಗ-ಫೋಲಕತೊಟ್ಟ ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗಿ ಬಂದು-

“ರೀ, ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಟೈಂ ಎಷ್ಟಿ ?-ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ನೋಡು ನೀನೇ, ಊರು ದೇಶ ಎಲ್ಲ ತಿರಕ್ಕೊಂಡು ಬರ್ತಿಯಾ, ಗಂಟೆ ನೋಡೋದನ್ನ ಕಲ್ತೊಕ್ಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಗಳಿಗೆ, ಗೊಂದು ಸರ್ತಿ ಯಾರು ನಿಮಗೆ ಗಂಟೆ ಹೇಳತ್ತಾ ಕೂತಿರೋರು ?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಹುಡುಗಿ ಎದುರಿಗೇ ನಾವಿದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಕೇಳದೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಗಡಿಯಾರವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು ಓಡಿ ಹೋದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಒರಟು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾತು ಆ ವಠಾರವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅಭ್ಯಾಸ ವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಕಂಡಿತು. ಬೈಸಿಕೊಂಡರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಬೈಗಳ ಲೆಕ್ಕದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಇದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಮಲಗಿರುವಾಗಲೇ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಗಳು ಶಾರದೆ, ಹುಡುಗ ನಂಜುಂಡ, ಅವನ ತಂಗಿ ಅಂಬಚ್ಚಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಅದ ರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಹುಡುಗಿ ಶಾರದೆ ಗಂಭೀರೆ. ! ಎರಡನೆಯ ನಂಜುಂಡ ಪುಂಡ, ಮೂರನೆಯ ಅಂಬಚ್ಚಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮನಂತೆಯೇ ಬಲುಚೂಟೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಸ್ವಲ್ಪ ರೋತೆ ಸ್ವಭಾವ ರಂಗಚ್ಚಿಯದು. ಐದನೆಯ ಮಗು ಚೆನ್ನ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವರ್ಷದ್ದು.

ಈಗ ಸ್ಕೂಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕೈತುತ್ತು ಹಾಕಲೇಬೇಕು. ಸಂಜೆ ಸ್ಕೂಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕಾಫಿ. ಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಹೊಕ್ಕಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ ಹುಡು ಗರು ಈಗಲೂ ನಾವು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಶಾರದೆ ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು-

“ಅತ್ತೆ ಇವತ್ತು ನಮ್ಮನೇಲೇ ಇರತ್ತಾರೇನಮ್ಮ ?”

“ಹೂಂಕಣೀ, ಮಾವಂಗೆ ಈ ಊರಿಗೇ ವರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಅವರೂ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಹುಡುಕ್ತಾ ಇದಾರೆ. ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿದಮೇಲೆ ಅವರ ಮಕ್ಕ ಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬರತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆ ಇದ್ರೆ ಬಂದು ಹೇಳಿ. ಟು-ಲೆಟ್ ಅಂತ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಬೋರ್ಡ್ ಕಂಡರೆ ಬಂದು ಹೇಳೋ ನಂಜುಂಡ.”....

... ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹುಳಿಯನ್ನ ಕಲಸಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ಇದು

ವರಿಗೆ ಆಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ರಂಗಚ್ಚಿಯೂ ಕೈತುತ್ತಿನ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದಳು. ಹುಡುಗರು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ ಕಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಮಲಗಿ ಬೇಜಾರಾಯ್ತು. ಎದ್ದು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ....

“ಯಾಕೆ ಎದ್ದಿಟ್ಟೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಇವುಗಳ ಗಲಾಟೇಲಿ ಎಂತ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತೆ ಹೇಳಿ. ನಿಮ್ಮನೇಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಮಲಕ್ಕೋತಿದ್ರೀ. ಈ ಗೊಂದಲ ಗೋಷ್ಠಿ ನಿಮಗೆ ಅಭ್ಯಾಸಾನೇ ಇಲ್ಲ ಪಾಪ!”

ನಂಜುಂಡ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡಿದ—

“ನೋಡಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸ್ಕೂಲಿಂದ ಬರೋವಾಗ ಈ ಕಡೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಂಗಡಿ ಇದೆಯೆಲಿ ಆದರ ಪಕ್ಕವ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಟು-ಲೆಟ್ ಅಂತ ಬೋರ್ಡ್ ಇದೆ. ಹೊಸ್ಪಾ ಮನೆ. ಎಷ್ಟು ಚನ್ನಾಗಿದೆ ಗೊತ್ತಾ?”

ನನ್ನ ಕಿವಿ ನೆಟ್ಟೆಗಾಯಿತು. ನಿದ್ರೆ ಬಂದಂತೆ ಮಲಗಿದ್ದ ನಮ್ಮವರೂ ಬುಡಕ್ಕಸೆ ಎಪ್ಪು ಕುಳಿತರು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಗುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು

“ಎನ್ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ನಿಮಗೂ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲೇ ಈ ಸಂತೇಲಿ ಯಾರಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತೆ ಹೇಳಿ?”

ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅಂದರು.

“ಇಲ್ಲಮ್ಮ, ಚೂರು ಕಣ್ಣು ಹತ್ತಿದ ಹಾಗಾಗಿತ್ತು. ಏನೋ ಟು-ಲೆಟ್ ಅನ್ನೋ ಶಬ್ದ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಥಟ್ಟನೆ ಎಚ್ಚರಾಯ್ತು ನೋಡು ನಮಗಿನ್ನು ಒಂದು ಮನೆ ಸಿಕ್ಕೋತನಕ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಇದೇ ಕನಸು. ಎಲ್ಲೋ ನಂಜುಂಡ ಆ ಮನೆ ಇರೋದು? ಈಗ ನಾನು ಬ್ಲೀಸಿ ತೋರಿಸ್ತೀಯಾ?”

ಅವನಾಗಲೇ ಎಂಜಲು ಉದುರಿಸುತ್ತ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಹೇಳಿದ.

“ತೋರಿಸ್ತೀನಿ ಮಾವಾ ಇಲ್ಲೇ ಹತ್ರಾನೇ ಇದೆ. ನಮ್ಮನೆಯಿಂದ ಹೀಗ್ಕೂಗಿ, ಆ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಮತ್ತೆ ಒಂದು ಓಣಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು

ಮತ್ತೆ ಈಚೆ ಕದಿ ತಿರಿದರೆ ಅಲ್ಲೇ ದೊಡ್ಡ ಅಂಗಡಿ ಇದೆಯಲ್ಲ ಅದರ ಪಕ್ಕದ್ದೇ ಮನೆ.”

“ನೀನೇ ಜೊತೆಗೇ ಹೋಗ್ತೀಯಲ್ಲ ಹೇಗೂ, ಅದಕ್ಕಾಕೆ ಅಷ್ಟಿದ್ದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡ್ತೀಯೆ ?”-ಅಂದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ .

ಶಾರದೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಅದು ತುಂಬ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಕಣವು. ತುಂಬ ದಿಸದಿಂದ ಖಾಲಿ ಇದೆ ಅದು. ಯಾರೂ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲ. ಬಾಡಿಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ಇರ ಬೋದು.”

“ಏನಿಲ್ಲ, ಇವತ್ತು ಸಾಯಿ ಬಾಡಿಗೆ ಅದಕ್ಕೆ.”

ಅಂದ ನಂಜುಂಡ, ಎಲ್ಲರೂ ಖೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕರು.

“ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮೊನ್ನೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು.

ಅಂದಳು ಶಾರದೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ ನೋಡೋಕೇನಂತೆ ಅಂದು ಕೊಂಡು ನಾನು—

“ನಾನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡೊಂಡು ಬರ್ದೀನೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ” ಅಂದೆ.

“ಹೋಗ್ಕನ್ನಿ ಚಕ್ಕಮ್ಮ ಅದಕ್ಕೇನಂತೆ, ಇಲ್ಲೇ ಹತ್ರ. ಆಮೇಲೆ ಜಡೆ-ಗಡೆ ಹಾಕೊಂದ್ರಾಯ್ತು. ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿರಬೇಕು. ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕೋರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳ್ತರಬೇಕು ಹಾಗಿದ್ದೆ ಇಲ್ಲಿ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಬೇಕಾಗಿದ್ದ ನೀವು ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ನಾನು ಕಾಫಿ ಮಾಡ್ತೀನಿ.

“ಈಗಲೇ ಕಾಫಿಗೇನು ಅವಸರ ಬಿಡು.”

ಅನ್ನುತ್ತ ನಾನು ಸೆರಗು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊದ್ದು ನಂಜುಂಡನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟೆ ಇವರೂ ಶರಟು ತೊಟ್ಟು ಹೊರಟರು. ನಂಜುಂಡ ನನಗೆ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶಿಯಾದ.

ಅವನು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತ “ಇಲ್ಲ ಬನ್ನಿ ಆತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ ಮಾವ”-ಅನ್ನುತ್ತ ಓಟದ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟ. ಆ ಹುಡುಗನ ನಡಿಗೆಗೆ ಸಮನಾಗಿ ನಾನು ನಡೆಯದಾದೆ. ಅವನು ಪತ್ತಿಂಟು ತಿರುವು ತಿರುಗಿ ಒಂದು ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂಜೆ ನಿಂತೂ ಕೈತೋರೀ.

“ಅದೇ ಮನೆ ಮಾವ, ನಾನು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತೀನಿ, ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ.

ಎಂದವನೇ ಜೀಪಿನಂತೆ ಒಡಿವ.

ನಮ್ಮವರು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ಆಕಡೆ ಈಕಡೆ ನೋಡಿದರು.

“ಅಂಗಡೀಲೇ ವಿಚಾರಿಸಿ”—ಅಂದೆ ನಾನು “ಯಾತಕ್ಕೆ ವಿಚಾರಿಸ ಬೇಕು. ಆ ಮನೇಗೆ ಹೋಗ್ತಿಯಾ ! ಇನ್ನೂರೋ, ಮುನ್ನೂರೋ ಇದ್ದೀತು. ಬಾಡಿಗೆ.”

ಅಂದರು ಉದಾಸೀನದಿಂದ.

ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾ ಮುತ್ತಾ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಖಾಲಿ ಮನೆ ಇದೆಯೇಂತ ಕೇಳಿ ಅಂಗಡೀಲಿ. ಏನು ಬಾಯಿ ಕುರುಡೇ. ಮಾತಾ ಡಿದರೇನು ಕಾಸು ಕೊಡಬೇಕೇ !”

ಅನ್ನುತ್ತ ತಾನು ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟೆ. ಈಗ ಅವರು ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅಗಂಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರು.

ಆ ಮನೇಗೆ ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬಾಡಿಗೆ. ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಮನೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು ಅವರು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು-

“ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಡಾಡೋ ಜಾಗಕ್ಕೆ, ಉಸಿರಾಡೋ ಗಾಳಿಗೆ ಎರಡಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಸಧ್ಯ. ಬಾ ಹೋಗೋಣ ಮನೇಗೆ. ಸಂಜೆ ಅಶ್ವತ್ಥ ಬರಲಿ ಮನೇಗೆ. ನಾಳೆಯಿಂದ ಮನೆ ಹುಡುಕೋ ಕೆಲಸ ಶುರುಮಾಡೋಣ.”

ಅನ್ನುತ್ತ ಮನೆಯಕಡೆ ತಿರುಗಿದರು. ಆಗಲೇ ನಮಗೆ ಬಂದ ದಾರಿ ಮರೆತು ಹೋಗಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಓಣಿಯೊಳಗೆ ನುಸಿಳಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಸ್ತೆಯೇ ಬಂದಾಗಿ ಎದುರಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಗೋಡೆ ಅಡ್ಡ ವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಅರಳಿ ಮರದ ನೆನಪಿನಿಂದ ವಠಾರದ ಗುರುತು ಹಿಡಿದು ಮನೆ ತಲ್ಪಿದೆವು. ವಠಾರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥನ ಮನೆ. ನಾವಿಬ್ಬರು ಹೊಸಬರು ಅಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಮುದುಕಿಯರು, ಹೆಂಗಸರು, ಮುದುಕರು ನಮ್ಮನ್ನು ಮಿಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕಿ ನೋಡುವರು. ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಹೀಗೆ ಅಂದುಕೊಂಡು ನಾವು ಮನೆ

ಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೆವು.

ಆಗಲೇ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಕಾಫಿಯ ವಾಸನೆ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿಯಿತು. ಯಾವುದನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡುವ ಚತುರತನ ರುಕ್ಕಮ್ಮನದು

“ಬನ್ನಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಈಗಲೇ ತಗೊಂಡು ಬಿಡಿ ಕಾಫೀನ, ಆರಿ ಹೋಗುತ್ತೆ.”

—ಎಂದು ಮೊದಲು ಕಾಫಿಯ ಉಪಚಾರ ನಡೆಸಿ ನಂತರ-

“ಮನೆ ನೋಡಿದಿರಾ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಾ” ಅಂದಳು ನೋಡಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವ ಆ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಅವರು ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದರು-

“ನಮಗೆ ಆ ಮನೆ ಏನೇನೂ ಸಾಲದು. ಬಾಡಿಗೆನೂ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ”

ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದರು—

“ಈಗ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಆದರೆ ಬೋರ್ಡು ಹಾಕೋ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ. ಟು-ಲೆಟ್ ಬೋರ್ಡು ಇದ್ದರೆ ಅದು ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯೇ ಸರಿ. ಸಣ್ಣ ಮನೆಯೇ ಖಾಲಿ ಆಗೋ ಬಾಬತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಅಪ್ಪಿ ತಪ್ಪಿ ಖಾಲಿ ಆಗೋ ಹಾಗಿದ್ದೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಅಡ್ಡಾನ್ಸು ಕೊಟ್ಟಿರಾರೆ.”

“ನಮಗೆ ಹ್ಯಾಗಮ್ಮಾ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ.” ಎಂದು ಚಿಂತಿತಳಾಗಿ ನುಡಿದ ನಾನು ಕಾಫಿಯ ಲೋಟ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡೆ.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು-

“ಏನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಹ್ಯಾಗೂ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಒಂತಿಂಗ್ಕು ರಜಾ ತಗೊಂಡಿದಾರಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ ಇರಿ ಇಬ್ಬೂ ದಿನಾ ಎರಡೂ ಹೊತ್ತು ಬೀದಿ-ಬೀದಿ ಅಲೀಲೇ ಬೇಕು. ಕಂಡ ಕಂಡೋ ರನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಿಸಲೇಬೇಕು. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲ ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯಾಂತ ಇಬ್ಬೊಳ್ಳಿ ನಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಮನೆಯೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ. ಏನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡಿ.”

ಆದರೆ ಅವಳ ನಿಶ್ಚಿಂತೆ ನನಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸ್ವೀಲು ಸೌಟು ಬಂದ ತೂತಿನ ಕಡೆ ನಾನು ನೋಡಿದೆ ಕಾಫಿ ಪುಡಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ಈಗ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಫಿ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಾಕೆಯ ಪಿಳಿಪಿಳಿ ಕಣ್ಣು ನನಗೆ ನೆನಪು ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಈಗ ಆ ತೂತಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಊಟದ ಚಾವೆ ಸಿಗಿಸಿದ್ದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಾನು ಎರಡು ಗುಟುಕು ಕಾಫಿ ಕುಡಿದಿದೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಡುಪಿಯ ಹೆಂಗಸು ತಲೆ ಹಾಕಿತು.

“ಎನ್ನಿ” -ಎಂದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ.

ಆಕೆ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು ತುಂಬಿದ ಬಾಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ. “ಒಂದು ಸ್ವಲೂಪ ತಿಂಗಿನೆಣ್ಣೆ ಉಂಟ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬಡ ಬಡ ಒದರಿದಳು.

“ನಿಮಗೆ ತಿಂಗಿನೆಣ್ಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ನನಗೆ ಸಾಕಾಯ್ತು. ಆರು ರೂ ಒಂದು ಕೆ.ಜಿ. ನೀವು ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಸರ್ತಿ ತರಿಸಿ ಗೊತ್ತಾ ಗುತ್ತೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಮನೇಲಿ ಒಂದೊಂದಿನ ಇಸ್ಕೊಂಡು ನೀವು ತಿಂಗಳು ಕಳೇತೀರಿ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ ನಾವು ತಿರುಪೇಗೆ ಹೋಗೋಕೆ ಆಗೊಲ್ಲ ನೋ”

ನಾನು ದಿಗಿಲುಗೊಂಡು ಆಕೆಯ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಾತಿನಿಂದ ಆಕೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ವಿಚಲಿತಳಾಗದೆ ದೇಶಾವರಿ ನಗೆ ನಗುತ್ತ ಅಂದಳು—

“ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲೂಪ ನನಗೆ ನೆತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಕು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೈಗೆ ಹಾಕಿಬಿಡಿ.”

“ನೆತ್ತಿಗಲ್ಲೆ ಮೂಗಿಗೇನೂ ನಾವೂ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲ್ಲ; ಕೊಬ್ಬಿ ಎಣ್ಣೆ ನಮ್ಮನೇಲಿ ಏಳೆಂಟು ಜನ ಇದೀವಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳೋರು.”

ಈಗ ಆಕೆ ಖಂಡಿತಾ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದೆ. ಇಲ್ಲ ! ಆಕೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಚಲಿಸದೇ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದಳು.

“ನಮ್ಮ ಸುಮತಿ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗ್ಯದೆ. ಈಗ ಅದು ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ನಿಮ್ಮ ಎಣ್ಣೆ ತರಿಸಿಕೊಡ್ತೇನೆ. ತುಸುಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಿ.”

ಈಗ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮತ್ತೆ ಜೋರಾಗಿ ಗದರಿದಳು—“ನಿಮ್ಮ ಸುಮತಿ ಬರೋದರೊಳಗೆ ನಿಮಗೆ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗೋದೇನು ? ಅವಳು ಬಂದ ಮೇಲೆ

ಎಣ್ಣೆ ತರಿಸಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಏನು ಮುಹೂರ್ತ ಮೀರಿ ಹೋಗೋದು ?”

ಈಗ ಆಕೆ ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡವೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸರಿದು ಹೋದಳು. ನಾನು ರುಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ—

“ನಮ್ಮಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಾತಗಿತ್ತಿ ! ದಿನ ದಿನಾ ಈ ಥರಾ ಹಿಂಸೆ ಸಹಿಸಿ ಕೊಂಡು ಆರು ವರುಷದಿಂದ ಹ್ಯಾಗಿದ್ದೀಯೋ ನೀವು ಈ ವಠಾರದಲ್ಲಿ. ನನಗೆ ಒಂದಿನಕ್ಕೆ ದಿಗಿಲಾಗುತ್ತೆ.”

ಅವಳು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು—

“ಅಯ್ಯೋ ನೀವು ಇನ್ನೂ ಇಷ್ಟೇ ಕಂಡಿರೋದು. ಒಂದು ಹದಿನೈದಿನ ನಮ್ಮ ವಠಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ತಗೊಂಡರೆ ಸಾಕು. ಆಮೇಲೆ ನೀವು ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಸಂಸಾರಮಾಡಿ ನಿಭಾಯಿಸಬೋದು. ನೂರಾರು ಜಾತಿ ಜನ ಇದಾರೆ ಇಲ್ಲಿ. ಒಂದು ಸಾಸಿವೆಕಾಳಿನಷ್ಟು ಮುಲಾಜು ಇಟ್ಟೊಂಡ್ರೂ ನೀವು ನಿಭಾಯಿಸೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ.”

ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಕವಕವ ಮಾತು ಕೇಳಿತು. ನಾನು ಕಿವಿ ಕೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಿದೆ. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು. “ಏನೂ ಗಾಬರಿ ಇಲ್ಲ. ‘ತಿರಕಳೋರ ಹತ್ರ ಹರಕೊಂಡ್ರೂ’ ಅಂತ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯೋಳ ಹತ್ರ ಇವಳು ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆ ಕೇಳುತ್ತಾ ಇದಾಳೆ ಅಷ್ಟೆ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡೋದೇ ಹಾಗೆ ನಾಚಿಕೆಟ್ಟೋವು.”

ಸ್ಥೂಲಕಾಯದ ಮುತ್ತೈದೆಯೊಬ್ಬರು ನಗುನಗುತ್ತ ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ನಾನು ಅಡಿಯಿಂದ-ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಧರ್ಮವರಬ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಸೆರಗು. ನೆರಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಅಡ್ಡ ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶೀಲ ಸಂಪನ್ನತೆ ಕಂಡಿತು ಮುಖದ ಮೇಲೆ. ಬರುವಾಗಲೇ ವಿನಯದ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡೇ ಬಂದರು.

“ಯಾರೋ ಅಪರೂಪದ ನೆಂಟರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನೋರ ಮನೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅತ್ತಿಗೇನೇ ?”

ಆಕೆ ತೋರಿದ ವಿನಯ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ-ತನ್ನ ಧಾಟಿಯಲ್ಲೇ ?

ಮಾತಾಡಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ.

“ ನಮ್ಮತ್ತಿಗೆ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಊರಿಗೇ ವರ್ಗವಾಗಿದೆ, ಅದಕ್ಕೇ ಮನೆ ಹುಡುಕೋದಕ್ಕೆ ಒಂತಿಂಗಳು ರಜಾ ತಗೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮಗೊತ್ತಿದ್ದಾಗೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇದ್ದೆ ಹೇಳಿ ?”

ಆಕೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಡೆಗೂ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದರು—

“ ಬಾಡಿಗೆ....ಎಷ್ಟು ರಬೇಕೋ....ಇವರಿಗೇ ?”

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಮನೆ ಇದೆಯೆಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಡಲೇ ಹೇಳಿದೆ—

“ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿನೋಳಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.”

ಆಕೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ರಾಗವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು—

“ ನಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಒಂದು ಮನೆ ಖಾಲಿ ಆಗಿರಬೋದು. ಅದೂ ಅಷ್ಟೇನೂ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲವೆಂದ್ರೆ ಬಾಡಿಗೆ. ಅಬ್ಬ ಬಾಂದ್ರೆ ಅರ್ವತ್ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದೀತು. ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ತುಸು ಚೌಕಾಸಿ ಮಾಡಿದ್ದೆ ಒಂದ್ ಐದೋ ಹತ್ತೋ ಕಮ್ಮಿ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟುನು ಆ ಮನುಷ್ಯ ಆದ್ರೆ ಒಂದಪ್ಪ ! ಆ ಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮಹಾ ಪಿಸನಾರಿ. ಮಹಾ ರೇಜಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಉಗುಳ ಬೇಡಿ, ಇಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚೆ ಹುಯ್ಯಬೇಡಿ ಅಂತ ಮಹಾ ಕಿರಿಕಿರಿ ನೋಡಿ ಬೇಕಾದ್ರೆ ನಾಳೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಾನೂ ಬರ್ತೀನಿ ಹೋಗಿ ಬರಾಣ. ಹೋಗಿ ನೋಡೇಕೇನು ಮುಟ್ಟಿಸ್ಬೇಕು ?”

ಆಕೆ ಮೂಗರಳಿಸಿ, ಗಂಟಲ ನರ ಬಿಗಿದು ಒಂದೇ ಉಸಿರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ಮತ್ತೆ ನಾನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವ ಅಗತ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆತುರವಿತ್ತು. ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದೆ—“ ಈಗ ನಿಮಗೆ ಬರೋಕಾಗೋಲ್ವೆ ? ತುಂಬಾ ದೂರಾನಾ ಆ ಮನೆ ?” ಆಕೆ ದವಡೆ ಹಿಗ್ಗಿಸಿದರು.

“ ಇವತ್ತು ನಮ್ಮನೇಲಿ ಒಂದು ಶುಭಸಂಧಿ ನೋಡಿ. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗಿನ ನೋಡೋಕೆ ಯಾರೋ ಬರ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮೋರ ಮನೇದು ಒಂದು ನಾಲ್ಕು ಸ್ಟೀಲ್ ಗ್ಲಾಸು, ಒಂದೆರಡು ತಟ್ಟೆ, ಒಂದು ಚಾವೆ ಬೇಕಾ

ಗತ್ತು. ಅದಕ್ಕೇ ಬಂದೆ. ನಾಳೆ ಖಂಡಿತ ಬರ್ತೀನಿ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ. ಏನೂ ತಿಳಕೋ ಬ್ಯಾಡಿ.” ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ—

“ ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನನೋ ಮಕ್ಕಳು ?”

“ ನನಗೇ—ಇದಾರಮ್ಮ ಮನೆತುಂಬ, ಆರ್ದನ ಹೆಣ್ಣುಕ್ಕು, ನಾಲಕ್ಕನ ಗಂಡುಕ್ಕು. ಈಗ ಮೂರನೇ ಹುಡುಗಿಗೆ ಮದುವೆ ಆಗಬೇಕು. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಕ್ಕಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡೋದೊಂದರೆ ಬಾಯಿನೂತೇ.....”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಸರಸರ ನಾಲ್ಕಾರು ಸ್ತ್ರೀಲಿನ ಲೋಟ, ಒಂದೆರಡು ತಟ್ಟೆ, ಒಂದು ಚಾಪೆ ಎಲ್ಲಾ ಜೋಡಿಸಿ ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ತಂದು ಹಿಡಿದಳು. ಆಕೆ ತಟ್ಟೆ, ಲೋಟ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚಾಪೆಯನ್ನು ಆಕಡೆ, ಈಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿ ನಮ್ಮವರು ಕೂತ ಕಡೆಯೂ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದರು—

“ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸಾ ಚಾಪೆ ಇತ್ತಲ್ಲಾ....”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ತಟ್ಟಿದಂತೆ ಮಾತಾಡಿದಳು—

“ಇದೂ ಹೊಸಾ ಚಾಪೆನೇ. ಅದೂ, ಇದೂ ಒಟ್ಟಿಗೇನೆ ತಗೊಂಡಿದ್ದು. ನಿಮ್ಮನೇಗೆ ವರಗಳು ಬಂದಾಗ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಅದು ಈ ಗತಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಕೂತಿದಾರೆ ಇದನ್ನೇ ತಗೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಮುಖ್ಯ. ಚಾಪೆ ಲೋಟಾನೇನಾದರೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೋತಾರೆಯೇ ಅವರು.

ಹೆಣ್ಣೊಪ್ಪಿದರಾಯ್ತು.”

ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಆಕೆ ಆ ಚಾಪೆಯನ್ನೇ ಹೊತ್ತು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು “ಏನೋ ನಿಮ್ಮಂಥೋರ ಆಶೀರ್ವಾದ. ದೇವರ ದಯದಿಂದ ಅವರು ಒಪ್ಪಿಬಿಟ್ಟಿ ಸಾಕಮ್ಮ ಹ್ಯಾಗೋ ಒಂದು ಬಡತನದ ಮದುವೆ ಮಾಡ್ತೀವೆ....”

ಅನ್ನುತ್ತ ಹೊರಟರು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದರು—

“ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಆದ ಕೂಡೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿಡಿ. ಮತ್ತೆ ನಾನು ಅಲ್ಲಿತನಕ ಬರೋಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡಿ.”

ಅಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದ ಆಕೆ ಮತ್ತೆ ದುಡು ದುಡು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದರು—

“ ಗಂಡು ಬಂದ ಕೂಡೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸ್ತೀನಿ. ನೀವೂ ಬಂದು ನೋಡಿ ರುಕ್ಕವೋರಿ. ಅವರನ್ನು ಕರಕೊಂಡ್ಬನ್ನಿ.”

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಮನೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ “ ಅಮ್ಮಾ ” ಎಂಬ ಕೂಗು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ದುಡುದುಡು ಒಡಿದರು.

ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಾತಿನಿಂದ ಆಕೆ ಬೇಸರಗೊಂಡರೆ ನಾಳೆ ನಮಗೆ ಮನೆ ತೋರಿಸಲು ಬರುತ್ತಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ—ಎಂದು ನಾನು ಶಂಕೆಗೊಂಡೆ. ಆದರೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರಾ ಏನೂ ಆತಂಕವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆ ಶೀಶೆ’ ಬಾಚಣಿಗೆ, ಕನ್ನಡಿ ಎಲ್ಲಾ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಹೇಳಿ ದಳು ಅವಳು—

“ ತಗೊಳ್ಳಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ನೀರನ್ನ, ಮುಖ ತೊಳಕೊಂಡ್ಬನ್ನಿ. ಜಡೆ ಹಾಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅವರು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಆಕಡೆ ಈಕಡೆ ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರೋಣಾ.”

ನಾನು ಮುಖ ತೊಳೆದು ಬಂದು ಜಡೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ. ರುಕ್ಕಮ್ಮನೂ ಜಡೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಎರಡು ಜೋಡಿ ರಾಗಗಳು ಕೇಳಿಬಂದವು. ಅದು ರೇಡಿಯೋ ಹಾಡಲ್ಲ. ಸಕ್ಕವಾದ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಹಾಡು. ಕರ್ಣಕೋರವಾಗಿತ್ತು.

“ ಚಲುವಾಂತ ಚನ್ನಿಗನೆ ನಲಿದಾಡು ಬಾ

ಈ ಶೃಂಗಾರ ಶಿಲೆಯೊಡನೆ ಕುಣಿದಾಡು ಬಾ ರಾ....”

೪

“ ಜಕಣಾಚಾರಿ ” ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಗೀತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುಣಿಯದವರಿಲ್ಲ. ದಿನ ದಿನ ರೇಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಈ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಎಂದೂ ಬೇಸರ ವಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವತ್ತಿನಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವರ ನಾನೆಂದೂ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ರುಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. “ಛೋ! ಯಾರೆ ಇದು ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಈಪಾಟಿ ಅಪಸ್ವರ ಹಾಡು ಹೇಳೋದು ?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು—ಈಗ ಬಂದಿರಲಿಲೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ? ಈ ಮಹಾ ತಾಯಿ ! ಆಕೆ ಮಗಳು ಒಂದು ಮೂರೋ ನಾಕೋ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡು ಕಲೆಂಡಿವೆ ಈ ಅಕ್ಕತಂಗೀರು. ತಿರುಗಾ-ಮುರುಗಾ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿರುತ್ತೆ. ನಾನು ಕಂಡಾಗೆ ಆರು ವರ್ಷದಿಂದಾನೂ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಅವರ ಮನೇಲಿ ವಧು ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೀತಾನೇ ಇದೆ. ಪ್ರತಿ ಸರ್ತಿಲೂ ನಮ್ಮನೆ ಚಾಪೆ, ಪಾತ್ರೆ ಹೋಗಲೇ ಬೇಕು ಅಂತೂ ಆ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಗೆ ಮದುವ್ಯಾಗೂ ಹಾಗೇ ಇಲ್ಲ.”

“ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಾನೋ ಹುಡುಗೀಗೆ ?”

“ ಅದೇನೋ ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ವಯಸ್ಸು ಆ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗೇ ಮರೆತುಹೋಗಿರಬಹುದು. ಸ್ಕೂಲ್ನಲ್ಲಿ, ಜಾತಕದಲ್ಲಿ ಎರಡರಲ್ಲೂ ವಯಸ್ಸು ಬದ್ಲಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತೆ ನೋಡಿ ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಅದರಿಂದ ಅವರ ಮನೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆಯೋ ಆ ದೇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆರು ವರ್ಷ

ದಿಂದಾನೂ ಆ ಹುಡುಗೀಗೆ 17 ವರ್ಷಾಂತಾನೇ ಹೇಳ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಆಕೆ ಈಗಲೂ ಹಾಗೇ ಹೇಳ್ತಾರೆ. ನಾನು ಬರೊಹೊತ್ಗೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ಎಸ್. ಎಸ್. ಎಲ್. ಸಿ. ಫೇಲಾಗಿ ಮನೇಲಿ ಕುತ್ಯೊಂಡು ನಾಕೈದ್ವರ್ಷ ಆಗಿತ್ತಂತೆ. ಈಗಂತೂ ಏನಿಲ್ಲ ಮುರೊತ್ತೂ ಕಡ್ಲೆ ಕಾಯಿ ತಿಂದೊಂಡು, ಬಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸಿ ಕೊಂಡು ದೊಣ್ಣೆ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಒಂದು ನಯವಿಲ್ಲ, ನಾಜೂಕೆಲ್ಲ. ಅದ್ಯಾವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಕಟ್ಟೊತಾನೋ ಅದನ್ನ ನಾ ಬೇರೆ ಕಾಣೆ.”

ನಮ್ಮವರು ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಹೇಳಿದರು—

“ನಿಮ್ಮ ವಠಾರದ ಪುರಾಣ ಒಳ್ಳೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ ಕಣೆ ರುಕ್ಕು ! ನಿನಗೂ ದಿನಾ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡೀ ನೋಡೀ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ ಅಲ್ವೆ ?”

“ಅದ್ಯಾಕೆ ಹೇಳ್ತೀರಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ. ನಮ್ಮಪ್ಪ ನಂಗಂತೂ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಏನ್ಮಾಡ್ತೀರಿ ಹೇಳಿ. ಈ ಜಾಗಾ ಬಿಟ್ಟಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮನೆ ಸಿಗಬೇಕೊಂದ್ರೆ ಪರಮ ಗಂಡಾತರ, ಅದೂ ಅಲ್ವೆ ಅವರಿಗೂ ಹತ್ರ. ಹುಡುಗ ರಿಗೆ ಸ್ಕೂಲು ಹತ್ರ ಇದೆ. ಸಮಯಾಸಮಯ ಅ-ದ್ರೆ ಒಂದು ಮಾಕೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೊಂದ್ರೂ ಒಂದು ಬಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಬೋದು. ಇನ್ನು ಮನೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲಾಂತ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೊಯ್ ಮೂಲೇಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಮನೆ ಹುಡುಕಿ ದರೆ ಎಲ್ಲಾ ದಕ್ಕೂ ದೂರ. ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗಬೇಕೊಂದ್ರೆ ಮನಿ ಕೆಲ್ಸ ಎಲ್ಲ ಹಾಳ್ ಮಾಡೊಂಡು ಈ ರಸ್ತೇಲಿ, ಬಿಷ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಬೇಕು. ಈ ಗೋಳಗೋಸ್ಕರ “ಹಂದೀಗೆ ಗೊಂದೀನೆ ಲೇಸು” ಅಂತ ಇಲ್ಲೇ ಒದ್ದಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೀವಿ ನೋಡಿ. ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿರೋರೆಲ್ಲ ನಮಗಿಂತ ಊಚಿ ಹೊರತು ಉತ್ತಮರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು—”

ದುಡುದುಡು ಸದ್ದಾಯಿತು. ಎರಡು ಜಡೆಯ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ತೇಕುತ್ತ ಬಂದು—

“ರುಕ್ಕುನ್ನೋರೇ, ನಮ್ಮ ಶಕ್ಕು ನೋಡೋಕೆ ಯಾರೋ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು, ನಿಮ್ಮನೇಗೆ ಬಂದಿದಾರಲ್ಲ ಅವರೂ ಬರಬೇಕಂತೆ ನಮ್ಮಮ್ಮ ಹೇಳಿದರು. ಈಗ್ಗೆ ಬನ್ನಿ, ಅವರು ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ”

ಅನ್ನುತ್ತ ಆ ದಾವಣಿಯ ಹುಡುಗಿ ಓಡಿದಳು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಏಕೋ ಆ ವಘೂವರರನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಕುತೂಹಲವಾಯಿತು. ನಾನೇ ಕೇಳಿದೆ—

“ಯಾಕೆ, ನೋಡೋಲ್ವೇನೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮಾ?”

“ಅಯ್ಯೋ ನಂಗಂತೂ ನೋಡೀ ನೋಡೀ ಸಾಕಾಗ್ಗೊಗಿದೆ. ಹ್ಯಾಗೂ ಅದು ಆಗೂದಲ್ಲ ಹೋಗೂದಲ್ಲ.....”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮಾತು ಪೂರೈಸುವುದರೊಳಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ 10 ವರ್ಷದ ಹುಡುಗ ಬಿರ್ರನೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಅವಸರಪಡಿಸಿದ—

“ರೀ, ನಂತಾಯಿ ಕರೀತಾರೆ ಈಗ್ಗೆ ಬರಬೇಕಂತೆ.”

ಅವಳು ಸರ್ರನೆದ್ದು ಹೇಳಿದಳು—

“ಬನ್ನಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧಗಳು ಬಿಡೋಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಕಾಟಿ ಕಳೊಂಡು ಬರೋಣ.”

ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ಕಂಕುಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಳು. ನಾನೂ ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟೆ.

“ಈಗ ಬರ್ರೀವಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ” ಅನ್ನುತ್ತ ನಡೆದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ.

ವಠಾರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯ ಮನೆ. ನಾವು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ವೇಳೆಗೆ ವರನ ಕಡೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಹೊರಟು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಪರಸ್ಪರ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವರನ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಐದಾರು ಜನ ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗರಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ವರ ಯಾರೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ 'ಟೈಟ್ ಪ್ಯಾಂಟ್ ಹಾಕಿ, ರಾಜ್‌ಕಪೂರ್, ಶಶಿಕಪೂರಂತೆ ಹೇರ್‌ಸ್ಟೈಲ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜಯಂತಿಯಂತೆ ನೇತಾಡುವ ಹೂ ಮುಡಿದ ಯುವತಿಯೂ ಒಬ್ಬಳಿದ್ದಳು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೊಬಗು, ಸೌಂದರ್ಯ ಎರಡು ಬಿಟ್ಟು ಅಲಂಕಾರಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇದ್ದವು.

“ಬನ್ನಿ ಬನ್ನಿ ! ಅವರಾಗಲೇ ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿ. ಆ ಉಲ್ಲನ್ ಕೋಟು ಹಾಕೊಂಡಿದಾರಲ್ಲ ಅವರೇ.”

“ಅನ್ನುತ್ತ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿ ತೋರಿಸಿದರು. ನಾನು ಹುಡುಗನತ್ತ

ನೋಡಿದೆ. ತೀರಾ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ ವಿನಾ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಮಹತ್ವವೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ನನಗೆ. ಬತ್ತಿದ ಗಲ್ಲ ತೇಲುಗಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುರುಷತನವೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗಿಯ ತಂದೆ ಮಾತ್ರ—

“ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಬೇಗ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಕರ ಜೋಡಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಬರೀ ಹುಡುಗಸಾಳ್ಯ. ಒಬ್ಬರಾದರೂ ಹಿರಿಯ ರಿಲ್ಲ ಗಂಡಿನ ಕಡೆ. ಬಡಕಲು ದೇಹದ ಬಚ್ಚುಬಾಯಿನ ಈ ತಂದೆಯ ಪರ ದಾಟಿ ನೋಡಿಯೇ ಬೇಸರವಾಯಿತು.

ಅರಬ್ಬೀ ಕುದುರೆಗಳಂತೆ ಬೂಟಿನ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ಅವರೆಲ್ಲ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದರು. ಹುಡುಗಿಯ ತಾಯಿ ಬಲವಂತವಾಗಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಕರೆ ದೊಯ್ದರು. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆ ಚಾಪೆ ಹಾಕಿತ್ತು. ಸ್ವೀಲಿನ ಲೋಟಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವು. ತೀರಾ ಚಿಕ್ಕಮನೆ. ಇರುವೆ ಗೂಡಿ ನಂತೆ ಮನೆ ತುಂಬಾ ಜನ.

ನಾನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ನನಗೆ ಕುಂಕುಮ ಕೊಡುವ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದರು. ನಾನು ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದೆ.

“ ಮದುವೆ ಹುಡುಗಿ ಯಾರೋ ತಿಳಿಲೇ ಇಲ್ಲವೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ?” ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಜೋರಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿ ಹುಡುಗಿಯ ಕಡೆ ಬೆರಳು ತೋರಿಸಿದಳು—

“ ಇಕೊಳ್ಳಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಇವಳೇ ಮದುವೆ ಹುಡುಗಿ.”

ನಾನು ನೋಡಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಕಣ್ಣಿನ, ದೊಣ್ಣೆ ಮೂಗಿನ ರಾಗಿ ಮುದ್ದೆ ಬಣ್ಣದ ಹುಡುಗಿ. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹುಡುಗಿಗೆ 30 ವರ್ಷದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದೆ. ಗುಜ್ಜಾನೆಯಂತೆ ಸ್ಥೂಲಕಾಯದ ಹೆಣ್ಣು, ಅಂಚು ಸೆರಗಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಬೂದಿ ಬಣ್ಣದ ನೈಲೆಕ್ಸ್ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು. ಎಡಗೈಗೆ ಒಂದು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಾಚು ಕಟ್ಟಿ ಬಲಗೈಗೆ ಎರಡು ಸ್ವೀಲ್ ಬಳೆ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಇರುವ ಸಣ್ಣ ಹಣೆಗೆ ಬಿ. ಸರೋಜದೇವಿಯಂತೆ ಉದ್ದ ತಿಲಕವಿಟ್ಟು, ಕಿವಿಯ ತನಕ ಕಾಡಿಗೆಯ ಸೋಗೆ ಎಳೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಇನ್ನು ಕೇಶಾಲಂಕಾರ ಸಂಕಟಕರವಾದದ್ದು. ಇದ್ದ ಒಂದು ಬತ್ತಿ ಕೂದಲನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗ ಮಾಡಿ ಎರಡು ಚೌರಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಗೋ. ಜಡೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಹುಡುಗಿಯದು ಭೃಂಗ

ಕುಂತಳವಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಕಡ್ಡಿ ಪೊರಕೆಯಂಥ ಕೂದಲನ್ನು ಕುರುಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟು ಕುಸ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದಳು ಹುಡುಗಿ.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುವಾಗ ಈ ಮುಖವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೆ?—ಎಂದು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡೆ. ನೆನಪಾಯಿತು ! ಈ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಗಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಹುಡುಗಿ !

ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಚೌ ಚೌ ಪುಡಿ, ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣಿನ ಸಿಪ್ಪೆಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಅಂತು ನಮಗೆ ಕುಂಕುಮ' ತಾಂಬೂಲ ಬಂದಿತು ಒಂದೊಂದು ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಗಳೂ ಬಂದವು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಸಾಧ್ಯ ವಿರಲಿಲ್ಲ. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ವರನ ವಿಷಯ ಏನೂ ಕೇಳಲೇ ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದಿರುಗಿದಳು, ನಾನೇಕೆ ಕೇಳಲೆಂದು ಹಾಗೆ ಬಂದೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಮಗುವನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅಲವತ್ತುಕೊಂಡು

“ಸಾಕಾಗಿದೆ ಇವರ ಸಂಭ್ರಮ. ದಿನ ಬೆಳಗಾದರೆ ಇವೊಂದು ಗೋಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಾಣ ಹಿಂಡಾವೆ.

ನಾನೂ ಕೇಳಿದೆ.

“ ಅಂತೂ ಬಂದೋರಿಗೆಲ್ಲ ಬೇಜಾರಿಲ್ಲದೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾಡ್ತಾರಲ್ಲ ?”

“ ಮಾಡೂದೇನು ಬಂತು ಹುಣಸೇಕಾಯಿ ! ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಚೌ ಚೌ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ತರಿಸ್ತಾವೆ. ಒಂದು ಕಾಫಿ ಮಾಡ್ತಾವೆ. ಮುಗಿತು. ಬಂದೋರು ಒಪ್ಪೋಲ್ಲ ಅಂತ ಇವರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಒಪ್ಪದೆ ಇದ್ರೂ ಇವರಿಗೆನೂ ಬೇಜಾರಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಬೇಜಾರು ಅಷ್ಟೆ.

“ಹುಡುಗಿ ಏನೇನೂ ಛಂದಿಲ್ಲ. ಯಾವೋನು ಒಪ್ಪಾನೆ ಹೇಳು ?”

“ ಕಂತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಬೊಂತೆ, ಯಾರಾದರೂ ಬರ್ತಾರೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ.”

ಅಶ್ವತ್ಥ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು. ನಮ್ಮವರು ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು—

“ ಮಲಕ್ಕೊಳ್ಳಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಯಾಕೆದ್ರಿ.”

ಅನ್ನುತ್ತ ಕೋಟು ಕಳಚಿದ ಅಶ್ವತ್ಥ.

“ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಿಂದ ಮಲಗೇ ಮಲಗೇ ಸಾಕಾಯ್ತಪ್ಪ. ನೀ ಬರಲಿ ಅಂತ ಕಾದಿದ್ದೆ. ಕಾಫೀ-ಗೀಫೀ ಕುಡಿದು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೋ,

ಹಾಗೇ ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ.”

“ ಓ ! ನಿಮಗೆ ಮನೇದೇ ಚಿಂತೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಅಲ್ವೆ, ಇಲ್ಲಿ ನಾಳೆ ಯಿಂದ ಹುಡುಕಿದರಾಯ್ತು. ನಾನೂ ನನ್ನ ಗುರುತು ಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದೀನಿ. ಸಿಕ್ಕುತ್ತೇ ಇವತ್ತಲ್ಲ. ನಾಳೆ !”

ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಅಶ್ವತ್ಥ ಒಳಗಿನ ಬಕೀಟಿನಿಂದ ನೀರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಬಂದ. ಹುಡುಗರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಸ್ವೋವಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಫಿ ಬಿಸಿಗಟ್ಟು ಎತ್ತರದ ಬಡುವಿನಿಂದ ಒಂದು ಡಬ್ಬ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದಳು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಬಂದು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡರು. ನಂಜುಂಡ ಧೈ ಧೈಯನೆ ಕುಣಿದ.

ಅವಳು ಡಬ್ಬದ ಮುಚ್ಚಳ ತೆಗೆಯುವುದರೊಳಗೆ ಅಂಬಚ್ಚಿ ಯಜಮಾನಿ ಯಂತೆ ಮಾತಾಡಿದಳು.

“ ಲೇ ಎಲ್ಲ ದೂರ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ. ಅಮ್ಮ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೋಡ್ಬಳಿ ಕೊಡ್ತಾಳೆ.”

“ ಬಾಯ್ಕುಚ್ಚೆ ರಂಡೆ, ನಿನ್ನನ್ಯಾರೆ ಕೇಳಿದೋರೀಗ ?”

ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂಬಚ್ಚಿ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ರಂಗಜ್ಜಿ ಸುವ್ವಿ ರಾಗವನ್ನೇ ತೆಗೆದಳು.

“ ನಂಗೆ ನಾಲಕ್ಕು ಕೋಡುಬಳೇ ಏ....ಏ....ಏ”

ಎರಡು ಗುದ್ದುಗಳು ಬದ್ದವು ರಂಗಜ್ಜಿಗೆ ನಾನು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಎಳೆದು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆನ್ನು ಸವರಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದೆ.

“ ಯಾಕೆ ಹೋಡೀತಿ ಮಗೂನ ? ಮಕ್ಕಳಿಗಲ್ದೆ ದೊಡ್ಡೋರಿಗೆ ಇರುತ್ತಾ ತಿಂಡಿ ಆಸೇ ಅದ್ಯಾವಾಗ ಮಾಡಿಟ್ಟಿ ಕೋಡ್ಬಳೇನಾ ನಾಕಾಣೈ ಇಲ್ಲಾ ?”

“ ಅಯ್ಯೋ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಈ ಮನೇಲಿ ಒಂದು ತಿಂಡಿಮಾಡೂಕೆ ಗತಿ ಇದೆ ಅಂತೀರಾ. ಒಗ್ಗರಣೆ ಜೊಂಯ್ ಅಂದ್ರೆ ವಠಾರವೇನೆಲ್ಲ ಬಂದು ಮುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಂದು ತಿಂಡಿಮಾಡಿ ಕೊಡೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಬಾಗ್ಲು ಕಿಟಕಿ ಎಲ್ಲ ಬಡ್ಕೊಂಡು ಕೂತ್ಕೊಂಡ್ರೂ ಬಂದೂ, ಬಂದೂ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿಯುತ್ವೆ ಏನ್ನಾಡ್ತೀರಿ ? ನಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಂಡಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಕೈ ಜೊಟ್ಟಾದದ್ದೂ ಅಷ್ಟಾಗೆ ಇದೇಂತ ಇಟ್ಟೊಳ್ಳಿ ನಾವು ಹುಡುಗ ರಾಗಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮಮ್ಮ, ನಮ್ಮಜ್ಜಿ ಯಾಸಾಟಿ ಹುರಿಯಿಟ್ಟು ಅರಳು, ಅವಲಕ್ಕಿ, ಕೋಡುಬಳೆ, ಚಕ್ಕಿ, ಮಾಡಿಕೊಡ್ತಿದ್ರು. ಈ ಮುಂಡೇವಕ್ಕೆ ಏನೂ ಕಾಣೆ, ನಮ್ಮನೆ ಹುಡುಗರಿಗಂತೂ ಎಷ್ಟೋ ತಿಂಡಿ ಗುರುತು ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲ. ಎಂದಾದರೂ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ರೆ ನಮ್ಮ ಶಾರದೆ 'ನೀ ಹೇಳಿವ ತಿಂಡಿ ಹ್ಯಾಗಿರತಮ್ಮ' ಅಂತ ಕೇಳುತ್ತೆ ಯಾವ್ದಾರೂ ಹಬ್ಬ, ಹುಣ್ಣೆ ನೆವದಲ್ಲಾರಾ ಮಾಡಿಕೊಡಾಣಾಂತಂದ್ರೆ ಹುಡುಗ್ರು, ಮುದುಕ್ರು, ಮೋಟ್ರಯೆಲ್ಲ ಬಂದು ಕಿಟಕಿ, ಬಾಗ್ಲು ಯಲ್ಲ ಕಡಿಗೂ ತಲೆ ತುರುಕಿ ನಿಂತೋತಾವೆ. ನಾ ಏನು ಮಾಡಿಕೊಡ್ತೀ ?"

ರುಕ್ಕಮ್? ಮಾತಾಡುತ್ತಲೇ ಶಾರದೆಯ ಕೈಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಂಡಿ ಕೊಡಿಸಿದಳು.

"ಇದ್ಯಾವಾಗ ಮಾಡಿದ್ರೆ ?"—ಅಂತ ಅಶ್ವತ್ಥ ಕೇಳಿದ.

"ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನೀವೆಲ್ಲ ಮಲಗದ ಮೇಲೆ ಬೆಡ್‌ಲ್ಯಾಂಪ್ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ವಾಡ್ತೆ. ಈ ರೇಷನ್ ಅಕ್ಕಿವಳಗೆ ನಾವು ಅಕ್ಕಿ ತಿಂಡಿ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೇ ಇದೆ. ಈಗ ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಲಚ್ಚು ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಆಗ ಅಮ್ಮ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು, ಹಪ್ಪೆ ಸಂಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆ ಇದ್ದಾಗ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಲ್ಲ; ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇದ್ದಾಗ ಎಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅದು ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು ಅಂತೂ ಅದು ಹೇಗೋ ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಮಾಡಿದ್ದಮ್ಮಾ ಈ ಭಕ್ಷನಾ ! ಅದಕ್ಕೇ ನಮ್ಮನೇ ಮಕ್ಕು ಬರ ಗೆಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಆಡೂದು."

ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಕೋಡುಬಳೆ ತಟ್ಟಿ ಬಂತು. ರಂಗಚ್ಚಿಯು ಕೈಣಿ ಎರಡು ಕೋಡುಬಳೆ ಬಂತು. ಅವಳ ಪುಂಗಿ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯ್ತು. ನಾನು ಮಗುವನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಸಡಿಸಲು ನನ್ನ ತಟ್ಟಿಯು ದ ಮತ್ತೆರಡು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಗದರಕೊಂಡಳು.

“ ಅವಳಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕೊಡಬೇಡಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಮಹಾ ದುರಾಸೆ ತಿಂದದ್ದು. ಜೀರ್ಣ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ಮೂರು ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೂ ಬಿರಟೆ ಕಿತ್ತೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಇದಕ್ಕೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಳಿಗೆ ಗೊಂದಲ ಕಕ್ಕಸಿಗೆ ಹೋದ್ರೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ನೀರಿಗೆ ಗತಿ ಇದೆಯೇ. ಈ ಲೌಡೀನ ಹೊತ್ತೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ವಠಾರ ದಾಟಿ ಬೀದಿಗೆ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಇಷ್ಟು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಜಾಣೆ ರಂಗಚ್ಚಿ ನನ್ನ ತೊಡೆಯಿಂದೆದ್ದು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಳು.

“ ಅವಳಿಗನ್ನು ಕೊಡಬೇಡಿ”-ಎಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ನಂಜುಂಡ ಮತ್ತೆ ಕೈಯೊಡ್ಡಿ ಹೊಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನನ್ನ ತಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತೆರಡು ಕೊಂಡು ಬಳೆ ಹಾಕಿದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಗೂಟಕ್ಕೇ ತಗುಲಿದ ಚಾಪೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕೈ ಈಚೆಗೆ ನುಸಿಯಿತು, ಆ ತೋಳಿನ ಜೀವ ಮಾತಾಡಿತು.-

“ ರೇ, ರುಕ್ಕಮ್ಮನೋರೇ, ಒಂದೇ ಒಂದು ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ ಕೊಡ್ಡಿ ಪಟ್ಟ ಇದೆ. ಕಡ್ಡಿ ಮುಗಿದೊಗ್ಗಿಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ತಂಸಿಕೊಡ್ತೀನಿ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ತಟ್ಟನೆ ಹೇಳಿದಳು-

“ ನಮ್ಮನೇಲೂ ಖಾಲಿ ಪೆಟ್ಟಿ. ನಮ್ಮನೇಲಿ ನಾನು ಗಳಿಗೆಗೊಂದು ಸರ್ತಿ ಒಲೆ ಹಚ್ಚಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತೇಂತಾನೆ ನಂದಾದೀಪ ಇಟ್ಟಿರೋದು. ನಿಮ್ಮ ನೇಲಿ ಮೂರೊತ್ತೂ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದೋರು ಮನೇಲಿರಾರೆ. ನಮ್ಮನೇಲಿ ಅವೆಲ್ಲ ತಂಟೈ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನೆ ಸಿಗರೇಟೈ ನಾ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬೆಂಕಿಪೆಟ್ಟ ಒದಗಿಸ್ಲಿ?.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಫಿ ಬೆರಸಿಕೊಟ್ಟಳು ಮತ್ತೆ ಗೋಡೆ ಮಾತಾಡಿತು-

“ ಹೋಗ್ಲಿ ಒಂದು ಎಣ್ಣೆ ಬತ್ತಿನಾರಾ ಹೊತ್ತಿಸಿಕೊಡ್ಡಿ, ಅದರಲ್ಲೆ ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸಿಗೋತೀನಿ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಉತ್ತರ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

“ ಒಂದು ಸೌಟಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಒಂದುಬತ್ತಿ ಕೊಡಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಕೊಡ್ತೀನಿ”

“ ಅಯ್ಯೋ ಬತ್ತಿನೇ ಇಲ್ಲ ಕಣ್ಣೆ ಮನೇಲಿ .”

ಅನ್ನುತ್ತ ಆ ಧ್ವನಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಿತು ಚರ್ರೆಂದು ಬಟ್ಟೆ ಹರಿದ ಸದ್ದು. ಮತ್ತೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೇಲಿ ಒಂದು ಸೌಟು ಬಂದಿತು ತೂತಿನಿಂದ-

“ ಇಕೊಳ್ಳಿ ”-ಎಂಬ ಸಂಕೇತದೊಂದಿಗೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಭಾವಣೆ ನೋಡಿನನಗೇ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಸೌಟನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೇವರ ಮುಂದಿನ ಹೆಸರು ಬೇಕೆಯಷ್ಟು ನಂದಾದೀಸದಲ್ಲ ಈ ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿದಳು. ಮಧ್ಯೆ ಮಾತಾಡಿತು ಗೋಡೆ-

“ ಏನಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ರುಚಿರುಚಿಯಾಗಿ ತಿಂಡಿ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ನೀನೊಬ್ಬೇ ತಿಂತೀರಾ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ! ಏನಿ ಘನು ಘನು ವಾಸ್ನೆ ”

“ ತಗೊಳ್ಳಿ ”-ಎಂದು ಸೌಟಿನ ಕಾವನ್ನು ತೂತಿನೊಳಗೆ ತೂರಿಸಿ ಒದರಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ-

“ ನಿಮ್ಮಂಥಾ ನೆರೆ ಇಟ್ಟೊಂಡು ನಾವು ತಿಂಡಿ ಮಾಡಿ ತಿಂದು ಬದುಕಿವ ಹಾಗೇ ಇದೆ. ಯಾವ ಜಲ್ಮಾಯೋ ನಾನು ತಿಂಡಿಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಊರಿಂದ ಬಂದ್ರಲ್ಲ. ಏನೋ ಒಂಚೂರು ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದು ಮಕ್ಕಿರೋ ಮನ ಅಂತ. ಮನೆಮನೆಗೂ ಹಂಚೂ ಅಷ್ಟೇನೂ ಇಲ್ಲ ತಿಂಡಿ”

ಈಗ ರುಕ್ಕಮ್ಮನಾಡಿದ ಮಾತಿನಿಂದ ನನಗೇ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ನಿಜವಾಗಿ ನಾನು ಏನೂ ತಿಂಡಿ ತಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಇವರ ಮನೆಗೆ. ಬರುವಾಗ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಬಿಸ್ಕತ್ತಿನ ಪೊಟ್ಟಣ, ನಾಲ್ಕು ಕಿತ್ತಲೆ ಹಣ್ಣು ತಂದಿದ್ದೆವು. ವರ್ಗವಾದ ಕಸಿವಿಸಿಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ತರದೆ ಹಾಗೇ ಬಂದಿದ್ದೆ.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನೆರೆಮನೆಯವಳನ್ನು ಹಂಗಿಸಲು ಸಹಜವಾಗಿ ಅಂದಿದ್ದರೂ ಆ ಪೆಟ್ಟು ನನಗೇ ತಾಗಿತು.

ನಾನು ಈ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಪಕ್ಕದ ಅಶರೀರವಾಣಿ ಕೇಳಿತು.

“ ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನಾವು ಮಲಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಏನೋ ಕರಿದ ವಾಸನೆ ಬಂತು ಅದಕ್ಕೇ ಕೇಳ್ವೆ”

“ ಇದ್ದೀತು. ಈ ಹದಿನಾಲಕ್ ಮನೆವಳಗೆ ಯಾರ ಮನೆ ಲಾದರೂ ಕಂಡಿರಬೋದು. ವಾಸನೆಗೆನು ಎಲ್ಲಿಂದೆಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗುತ್ತೆ. ”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರು, ಅಶ್ವತ್ಥ ಇಬ್ಬರೂ ಕಾಫಿ-ತಿಂಡಿ ಮುಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಎದ್ದರು. ಇವರು ಕೇಳಿದರು—

“ ನಾವು ಹಾಗೇ ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು ಬರ್ತೀವಿ. ನೀನೂ ಬರ್ತೀಯೇನು ?”

ನಾನು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಆಗಲೆ ಐದುವರೆ ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಂತ ಮನೆ ಹುಡುಕಾಟ ? ಅಂದುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದೆ—

“ ಇಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ನೀವಿಬ್ಬು ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ. ನಾಳೆಯಿಂದ ಎರಡು ಹೊತ್ತೂ ಮನೆ ಹುಡುಕೋ ಕೆಲಸ ಇದ್ದೆ ಇದೆಯಲ್ಲ. ”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಚೀಲ ಹಿಡಿದು ಹೊರಟರು. ಈಗಾಗಲೇ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು.

ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲ ಮನೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ನಲ್ಲಿಗೆ ನೀರು ಬರುವ ವೇಳೆ ಯಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯ ಪಾತ್ರೆ, ಬಿಂದಿಗೆ, ಒಕೇಟುಗಳು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಧಡ ಭಡ ಮಾಡಿದವು.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಶಾರದೆಯನ್ನು ಕರೆದು—

“ ಹೋಗೇ ಹಾಲಿಗೆ ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ. ಮಗೂನು ಎತ್ತೊಂಡು ಹೋಗು ” ಎಂದಳು. ಶಾರದೆ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಮಾತಾಡುವ ಹುಡುಗಿ ಯಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸವಾದ ಕಸಗುಡಿಸುವುದು, ಬಚ್ಚಲು ಒಲೆಯ ಬೂದಿ ತೆಗೆಯುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸ್ವೀಲಿನ ತಂಬಿಗೆಯೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಕೋಡುಬಳೆಯನ್ನು ಜೊಲ್ಲಿ ನಲ್ಲಿ ನೆನಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಉಜ್ಜುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಾಲಿಗೆ ಹೋದಳು.

ರುಕ್ಕಮ್ಮನೂ ಖಾಲಿಯಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಲ್ಲಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಳು.

ಮನೆಯವನ ಮಗನಂತೆ ; ಒಬ್ಬ ಧಾಂಡಿಗ ಹುಡುಗ ಬಂದು ವಠಾರ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ನಲ್ಲಿಗಳ ಬೀಗ ತೆಗೆದುಹೋದ. ದಪ್ಪವಾಗಿ ನೀರು ಬರು ತ್ತಿತ್ತು. ಬೀಗ ಬೀಗ ನೀರಿನ ಕೆಲಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೀರಿಗಾಗಿ ಜಗಳವಾಗ ಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆಯ ನೀರಾದ್ದ ರಿಂದ ಗದ್ದಲವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಒಗೆಯುವ ಕಲ್ಲುಗಳಿದ್ದವು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆ ಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದವರು ಸಂಜೆ ತಂದು ಹಾಕಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ನಾನು ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಬೇಜಾರಾದ್ದರಿಂದ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ—
“ ನಾನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ತುಂಬ್ಬೇನಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ಏನೂ ಕೆಲಸಾನೇ ಇಲ್ಲ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ತಿನ್ನೋದು, ಕೂರೋದೇ ಆಗಿದೆ—”ಅಂದರೆ.

ಅವಳು ನನ್ನ ಕೈ ತಡೆದಳು—

“ ಏನೂ ಬೇಡ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ನಿಮ್ಮನೇಲಿ ನೀವು ಮಾಡೋದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಇದೇನು ಎರಡು ನಿಮಿಷದ ಕೆಲಸ. ಆಗೋಯ್ತು ಬಂದೆ ನಡೀರಿ.”

ಅನ್ನುತ್ತ ದುಡದುಡ ಓಡಾಡಿದಳು. ನಾನು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದೆ. ಚಕ್ಕನೆ ದೀಪ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿತು. ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಮೆಯಿನ್ ಸ್ವಿಚ್ ಹಾಕಿಯೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯ ದೀಪಗಳು ಒಂದೇ ಬಾರಿ ಹತ್ತಿಕೊಂಡವು.

“ ಓ ! ದೀಪ ಬಂತು”—ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡವು. ವಠಾರದ ಮಕ್ಕಳು, ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗರು, ಹುಡುಗಿಯರು, ಮಕ್ಕಳು, ಬಸುರಿ-ಬಾಣಂತಿಯರು, ಅಜ್ಜಿ-ಅಜ್ಜಂದಿರು ಎಲ್ಲಾ ಇದ್ದರು ವಠಾರದಲ್ಲಿ.

ನಾನೂ ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಠಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯದೇ ಒಂದು ರೀತಿ-ಅನಿಸಿತು ನನಗೆ.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಕೇಳಿದಳು—

“ ಒಗೆಯೋ ಬಟ್ಟೆ ಏನಾದರು ಇದ್ರೆ ಕೊಡಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ . ಈಗ್ಲೆ ಹಿಂಡಿ ಹಾಕಿಬಿಡ್ತಿನಿ.

“ಈಗೇನು ಇಲ್ವೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ನಾಳೆ ಮಡಿ ಉಟ್ಟೊಂಡ ಮೇಲೆ ತಾನೇ?”

“ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಈ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರಗಳೆ. ನೀವು ಬೆಳಗಿನ್ ರುವಾ ಐದ್ ಗಂಟೆಗೆ ಏಕಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಕ್ಕಸಿಗೆ ಜಾಗ ಸಿಕ್ಕೊದಿಲ್ಲ. 10 ಗಂಟೆವರೆಗೂ ಕ್ಯಾ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತೆ. ಇರೋದು ಮೂರೇ ಕಕ್ಕಸು. ಹೆಚ್ಚುಕಮ್ಮಿ ಇನ್ನೂರು ಜನ ಹೋಗಬೇಕು ನೋಡಿ.”

ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ದಿಗಿಲು ಬಂದಿತು. ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿ ಮುಚ್ಚಿಡದೆ ಹೇಳಿದೆ—

“ ಬಿಸೀ ಕಾಫಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬಿದ್ದುಹೊರತು ನಾನು ಹೋಗೋ ಹಾಗಿಲ್ಲಲ್ಲೆ, ಏನ್ನೆತಿಯೇ ? ನಮ್ಮನೆಲಿ ಅವರಿಗೂ ಅದೇ ಅಭ್ಯಾಸ.”

“ ಆಯ್ಯೋ ಅದಕ್ಕೇನು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ . ನಮ್ಮನೆಲೂ ಅದೇ ಅಭ್ಯಾಸ, ನಾನು ರಾತ್ರಿ ಹಾಲು ಇಟ್ಟೇ ಬೆಳಗಿನ ರುವಾಕ್ಕೆ ಕಾಫಿ ಮಾಡ್ತೀನಿ. ಕಾಫೀ ಕುಡ್ಡೇ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸ. ನೀವು ಏಳೋಹೊತ್ತೆ ನಾನು ಕಾಫಿ ಮಾಡ್ತೀನಿ.”

ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ದೀವದ ಕೆಳಗೆ ಓದಲು ಕುಳಿತರು. ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕವಕವ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ದೇವರ ದೀವ ಸರಿಮಾಡಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಹತ್ತಿಸಿದಳು. ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಬಚ್ಚಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—

“ ನೀನು ಎಷ್ಟನೇ ಕ್ಲಾಸೇ ಅಂಬಚ್ಚಿ ?”

“ ಎರಡ್ನೇ ಕ್ಲಾಸು”-ಎಂದಳು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು—

ಗೌರ್ನಮೆಂಟ್ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗ್ಲೇ ಇಲ್ಲ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ರಂಡೆ. ಈಗ ಇವಳಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮೂರು ರೂ. ಫೀ ತೆರಬೇಕು ಬೇರೆ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ.”

“ ಅದ್ಯಾಕೆ ಅಂಬಚ್ಚಿ ?”-ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ ನಾನು. ಉತ್ತರ ಬಂತು.

“ ಆ ಮೇಡಂಗಿ ಹುಳುಕು ಹಲ್ಲು. ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

೫

ನಾನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಗದರಿ
ದಳು-

“ ತಲೆಹರಟೆ ರಂಡೆ. ಮೇಡಮ್ಮನಿಗೆ ಹಲ್ಲು ಹುಳುಕಾದರೆ ನಿನಗೇ
ನಾದದ್ದು ಗೂಬೆ ? ಈಗ ಆ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗೋರಿಗೆಲ್ಲ ಏನಾಗಿದೆ ? ನಿನ
ಗೊಬ್ಬಳಿಗೇ ಬಂದಿತ್ತು ಧಾಡಿ.”

ಅಂಬಚ್ಚಿ ಮೂತಿ ಉದ್ದಮಾಡಿ ಹೇಳಿದಳು-

“ ಥೂ ! ಆ ಟೀಚರ್ನು ಮುಖದ ಹತ್ರ ಬಂದು ಮಾತಾಡ್ತಾರೆ.
ಬಾಯಿಲ್ಲವಾಸ್ನೆ ನಂಗೆ ವಾಂತಿ ಬರ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೇ ನಾ ಹೋಗ್ಲಿಲ್ಲ”

ಆರು ವರ್ಷದ ಅಂಬಚ್ಚಿಯ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ ನಾನು. ನಿಜಕು
ಚೊಕ್ಕತನದ ಹುಡುಗಿ ಅವರಮ್ಮನಂತೆ.

“ ರ್ರೀ ! ಒಂದೇ ಒಂತೊಟ್ಟು ಮಜ್ಜೆಗೆ ಕೊಡ್ರಿ ಹೆಸೆ ? ”

ಗೋಡೆಯ ತೂತಿನಿಂದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸ್ಪೀಲ್ ಕಪ್ಪು ಹೊರಗೆ ಬಂತು.
ಅಮ್ಮನಿಗಿಂತ ಮುಂಜೆ ಮಾತಾಡಿದಳು. ಅಂಬಚ್ಚಿ-

“ ಏನ್ರಿ ಪ್ರತಿದಿವ್ವಾನೂ ಮಜ್ಜೆ ಕೇಳ್ತೀರಿ ರಾತ್ರೈ ಹೊತ್ತು. ನಮ್ಮಮ್ಮ
ಅವತ್ತೇ ಹೇಳ್ಲಿಲ್ಲ ರಾತ್ರೈ ಹೊತ್ತು ಕೇಳಬೇಡಿಂತ ?”

ಶಾರದೆ ಅಂಬಚ್ಚಿಯನ್ನು ಗದರಿದಳು.

“ ನಿಂಗ್ಯಾಕೆ ಅವೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ. ನಿನ್ನ ಪಾಡಿಗೇ ನೀನು ಓದೊಳ್ಳೆ.
ಯಜಮಾನ್ರಿ, ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಬಾಯಿ ಹಾಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತಾಳೆ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು-

“ ಮಕ್ಕಳಿರೋ ಮನೇಲಿ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದು, ಕೇಳಬೇಡೀಂತ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಸಲ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದೀನೀ ಸೀತಮ್ಮ, ನೀವೇನು ಮನುಷ್ಯೋ ಕತ್ತೇನೋ ನಂಗೆ ಅರ್ಥಾನೇ ಆಗೋಲ್ಲ ಒಂತೊಟ್ಟು ಹಾಲುಕೊಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಪ್ಪು ಹಾಕೋದ್ದೀನಿ”

“ ಅಯ್ಯೋ ಹಾಲು ತುಂಬಾ ಬಿಸೀರಿ. ಈಗಲೇ ಹಾಕಿದರೆ ಒಡೆದು ಹೋಗುತ್ತೆ. ನಿಮ್ಮನೇಲಿ ಒಂದ್ನಿ ಹಾಲಿಗೆ ಹೆಪ್ಪು ಹಾಕಿ ಕೊಡ್ಬಿಡಿ.

“ ನಿಮ್ಮನೇಲಿ ಹಾಲು, ಮಜ್ಜಿಗೆ ಎರಡೂ ಇಲ್ಲಾನ್ನೋದು ನಂಗೊ ತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮನೇಗೆ ನೆಂಟರು ಬಂದಿದಾರೆಂತ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬಿಂಕ ಮಾಡ್ತೀರಾ? ನಿಮ್ಮನೇಗೆ ದಿನಾ ಹಾಲು ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕೊಡು ಅಷ್ಟು ಹಾಲು ನಾ ತಗೋಳೋಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನೇಲಿ ಯಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಹೆಪ್ಪು ಹಾಕಿದ್ರಿ. ನೀವು ಬಂದು ಮೂರು ವರ್ಷ ಆಯ್ತು ಆ ಕವಾಡಗಿತ್ತಿ ಜೊಳ್ಳನೀರಿನಾಗೇ ಕಾಲ ಹಾಕ್ತೀರಿ. ಇವತ್ತು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬಂದು ಬಡ್ಕೋತಿಲ್ಲ ಅವಳು ಯಾಕೆ ತಗೋ ಬಾರದಾಗಿತ್ತು ಮೊಸರ್ನು ?”

“ ಅಯ್ಯೋ ನೋಡ್ರೀ, ನಾನು ಮಡೀ ಉಟ್ಟೋತಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮನೇಲಿ ಈ ಹಾಳಾದ ಹುಡುಗರು ಹಾಕಿಸ್ಕೊಂಡೇ ಇಲ್ಲ. ಹೋಗ್ಲಿ ಒಂಚೂರು ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಹಾಕಿ ಒಂತೊಟ್ಟು ಕೊಡಿ ಸಾಕು. ನಾಳೆ ತಗೊಂಡು ವಾಪಸ್ಸು ಕೊಡ್ತೀನಿ ನಿಮಗೆ.”

ಈಗ ರುಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ರೇಗಿತು. ಅವಳು ಜೋರಾಗಿಯೇ ಕೂಗಾಡಿ ದಳು-

“ ಸಾಕು ಸುಮ್ಮಿರಿ ಕಂಡಿದಾರೆ. ತಗೊಂಡ ಪದಾರ್ಥ ಯಾವಾಗ ವಾಪಸ್ ಕೊಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಿ ಚೊಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಜಂಭ ನಿಮ್ಮದು ?”

ತೂತಿನ ಬಟ್ಟಲು ಹಿಂದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ನಯದ ದೇಶಾವರಿಯ ಮಾತಾಡಿತು:-

“ ರುಕ್ಕಮ್ಮೋರು ಎಷ್ಟೇ ಕೂಗಾಡಿದ್ರೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಒಳ್ಳೇದು.

ಯಾವುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರೆಯೋರ ಹಾಗೆ. ಹಾಗೇ ಇರಬೇಕು. ಮನಸ್ಸು ಲೊಂಡು, ಬಾಯಲೊಂಡು ಮಾಡೋರ ಮನೆಗೆ ಎಂದೂ ನಾನು ಸಾಲಕ್ಕೆ ಹೋಗೋದಿಲ್ಲ, ಏನೋ ನಮಗೂ, ನಿಮಗೂ ಇಷ್ಟು ಸಲಿಗೆ ಇದೋದರಿಂದ ಕೇಳಿ ನಿ ಅಷ್ಟೆ. ಈ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮನೆಗಾದರೂ ಹೋದರೆ ಏನಾದರೂ ಒಂಚೂರು ಹುಟ್ಟುತ್ತೀಂತೀರಾ. ?”

“ ಆ ಮಾತು ನಿಜಾನ್ನಿ. ನಿಮಗೂ ಹುಟ್ಟೋಲ್ಲ. ನನಗೂ ಹುಟ್ಟೋಲ್ಲ ನನಗಂತೂ ಯಾರ ಮನೆಲೂ ಹುಟ್ಟೋಲ್ಲ.”

ಹಾಗನ್ನುತ್ತ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಎದ್ದು ಹೇಳಿದಳು.

“ ನೋಡಿ ನಮ್ಮನೆ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಮೊದ್ದೇ ನೀರು. ನಾನು ಈಗ ಮತ್ತಷ್ಟು ನೀರು ಹಾಕಿ ಕೊಡ್ತೀನಿ. ಆಗಬೋದ್ರಾ ?”

“ ಅಯ್ಯೋ ಕೊಡ್ತೀ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ನೀರಾದರೂ ಮೋರು, ಹುಚ್ಚಾದರೂ ತಾಯೀಂತ.” ನೀವು ನಂಗೆ ತಾಯಿ ಸಮಾನ. ನೀವು ಏನಂದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ.”

ಮಜ್ಜಿಗೆಗೆ ನೀರು ಬೆರಸುತ್ತಿದ್ದ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಗುಡುಗಿದಳು—

“ ಏನ್ರಿ ! ಒಳ್ಳೆ ಮಾತ್ಸಲ್ಲೇ ಹುಚ್ಚಿ ಅಂತೀರಾ? ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆತನಕ ನಿಮಗೆ ನೂರೆಂಟು ಸಾಮಾನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆ ಬಿರುದು ಕೊಟ್ಟಿ ನಂಗೆ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ?

ಗೋಡೆಯ ತೂತು ಗೋಗರೆಯಿತು—

“ ಅಯ್ಯೋ ಏನೂ ತಿಳಕೋ ಬೇಡಿ ಸುಮ್ಮ ಗಾದೆ ಮಾತಿಗೆ ಹೇಳ್ವಿ ಅಷ್ಟೆ.”

ಅಂತೂ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು ಸ್ವೀಲಿನ ಕಪ್ಪು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ನಾನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೇಳಿದೆ—

“ ನೀ ಅಂದಹಾಗೆ ನೀನಾಗೂ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸಿಕಣೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನನಗೆ ಈಗಲೇ ಹೆದರಿಕೆ ಆಗ್ತಾ ಇದೆ ಎಂಥಾ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೋ ಏನೋ ಅಂತ ?”

“ ಪೂರೈಸೋದೇನು ಬಂತು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾರೂ ನಮ್ಮಂಥೋರೇ

ಇಲ್ಲಿರೋರು. ನಾನು ಏನೂ ಸಾಲು ಕೇಳದೇ ಸಂಸಾರ ಮಾಡೋಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮನೇಲೂ ಏನೂ ಹುಟ್ಟೋಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ. 'ಅರಮನೆ ಆದರೂ ನೆರೆಮನೆ ಬೇಕೂ' ಅಂತ, ನೆರೆಹೊರೆ ಇರಬೇಕು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಆದರೆ ಈ ನೆರೆ ದೊಡ್ಡ ಹೊರೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಏನ್ಮಾಡೂದು ಹೇಳಿ. ನಮ್ಮ ಹಾಗೇ ಅವರೂ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಇರೋರು. ಆದರೆ ಒಂದು ಜಾಣತನ ನೋಡಿ ಇಲ್ಲಿರೋರದ್ದು. ಬಾಕಿ ಯಾವದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಪರದಾಟ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರೂ ಬಾಡಿಗೆ ಒಂದು ಸಲಿಸಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡ್ತಾರೆ."

" ಸಧ್ಯೆ ಅಷ್ಟಾದರೂ ಮಾಡ್ತಾರಲ್ಲ "- ಅಂದೆ ನಾನು.

" ಅಯ್ಯೋ ಅಂಥಾ ಸಂವನ್ಮಗಿರಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಬಿಡಿ ಯಾರ ಹತ್ತನೂ. ಎರಡ್ಕೇ ತಾರೀಖು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಯಮದೂತನ ಹಾಗೆ ಬಂದ್ಬಿಡ್ತಾನೆ ಆ ಮನೆ ಯೋನು. ಮೂರು ಮುಕ್ಕಾಲು ಗಳಿಗೆ ಸುದಾರಿಸೋದಿಲ್ಲ ಆ ದೈತ್ಯ ತೆಗೀರಿ ಸಾಮಾನು ! ಅಂತ ಮೀಸೆ ಹುರಿ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ನಿಂತಿಡ್ತಾನೆ ಮನೆ ಬಾಗ್ಲಿ. ಅವನೊಬ್ಬನಿಗೇ ಹೆದರೋದು ಈ ವಠಾರದ ಜನ ಇನ್ಯಾರಿಗೂ ಜಗೊಲ್ಲ.

" ಆದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಬಿಡು. ನೀರು, ದೀಪ, ಯಾವದಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟು ತಕರಾರಿಲ್ಲ ಅಲ್ವೇ ?" ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

" ಅಯ್ಯೋ ಇಲ್ಲದೆ ಏನು ? ಮೊದಲು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೊಡೆದಾಟ, ಬಡೆದಾಟ ಎಲ್ಲಾ ಇತ್ತಂತೆ. ಅವನಿಗೂ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನಾಕಾಗಿ ಈಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಾಲ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದಾನೆ. ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗೂ ಒಂದೊಂದೇ ದೀಪ, ಹದಿನೈದು ಕ್ಯಾಂಡ್ಯು ಬಲ್ಬಿಂದು. ಅದಕ್ಕೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ ವಸೂಲು ಮಾಡ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬರ ಮನೇಲೂ ರೇಡಿಯೋ ಇಲ್ಲ. ಸಂಜೆ ಆರು ಗಂಟೆಗೆ ಮುಯಿನ್ ಸ್ವಿಚ್ಚು ಹಾಕ್ತಾನೆ, ರಾತ್ರಿ ಹತ್ ಗಂಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪಟಕ್ ಅಂತ ಆರಸ್ತಾನೆ. ಮನೇಲಿ ಹೆಣ ಬಿದ್ದಿದೆ ಅಂದ್ರೂ ಅವನೇನೂ ಕೇಳೋನಲ್ಲ ನಲ್ಲಿಗೂ ಅಷ್ಟೆ ಯಾರಾ ದರೂ ತಕರಾರು ಮಾಡಿ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರೆ ಅವರಮನೆ ಸಾಮಾನು ಎಳೆದು ಬೀದಿಗೆ ಹಾಕ್ತೀನಿ ಅಂತ ಅಬ್ಬ ಹಾಕ್ತಾನೆ. ಒಂದೊಂದು

ಮನೆಗೆ ತಲಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ ಇಸ್ಟೋತಾನೆ ನೀರಿಂದು. ಅದಕ್ಕೇ ಒಬ್ಬದ್ದೂ ಸದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿರೋರೆಲ್ಲ ಏನು ಕಮ್ಮೀಂತ ತಿಳಕೋಬೇಡಿ ಅಪ್ಪಿ-ತಪ್ಪಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥ ಮರೆತು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಆಜೇಲಿ ಬಿಟ್ಟಿ ಹೋಯ್ತು ಅಂತಾನೆ ಲೆಕ್ಕ-ಕಣ್ಣಾಯ-ಕಣ್ಣೆತ್ತ. ಅದಕ್ಕೆ ಬಚ್ಚಲಮನೆ ಸೋಪು' ಹಲ್ಪುಡಿ, ಅರಸಿನ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಎಡ ಗೈಲಿ, ಬಲಗೈಲಿ ಒಳಗೆ ತಂದು ಬಡ್ಡೊಳೂದು.

“ ಆದ್ರೂ ಇದು ಬಲು ಕಷ್ಟಕಣಮ್ಮ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಎಲ್ಲಾರ ದನ್ನೂ ಕಾಯ್ತೊಂಡು ಕೂತರಬೇಕೊಂದ್ರೆ ಹ್ಯಾಗಾಗುತ್ತೆ ಹೇಳು.”

“ ನನಗಿನ್ನೇನು ಕೆಲಸ ಅಂತೀರಿ ಬೆಳಗ್ಗಯಿಂದ ಸಂಜೆತನಕ ? ಮೂರೊತ್ತೂ ಕೆಣ್ಣಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಬಿಟ್ಟೊಂಡು ಆಕಡಿ-ಈಕಡಿ ಕಾಯೊದು. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಹತ್ರ, ವಠಾರದೋರ ಹತ್ರ ಗಂಟಲು ಹಿರಿಕಳೋದು ಅಷ್ಟೇ. ಒಂದು ನಾಟಕಾನೇ, ಸಿನಿಮಾನೇ, ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನವೇ ಕೇಳಬೇಡಿ. ಪುರಸತ್ತು ಇಲ್ಲ; ಕಾಸು ಮೊದ್ದೇ ಇಲ್ಲ.”

“ ನಾನೂ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡ್ಕೋ ಬೇಕಾಗಿ ದೆಯಲ್ಲಮ್ಮ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಅಂತು ಅಮ್ಮ ಮನೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಲ್ಲ ನೋಡಿ ಕೋತಾ ಇದ್ದು ಮೂರು ಮಕ್ಕಳಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗೀಹಾಗೆ ನಿರೋಚನೆಯಾಗಿ ಹೊರಗಿಂದ ಹೊರಗೇ ಒಡಾಡಿಕೊಂಡು ಊಟದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಟ್ಟೆ ಮುಂದೆ ಕೂತುಕೋತಿದ್ದೆ. ಇನ್ನೇಲೆ ಇದೆ ನನಗೆ ಹಬ್ಬ.”

“ ಅದೂ ನಿಜ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ನೀವು ಪುಣ್ಯವಂತರು. ಏನೇ ಆಗಲಿ ಸ್ವಂತದ್ದೂ ಅಂತ ಒಂದಿಷ್ಟುಗಲ ಮನೆ ಇದೆ. ಒಂದು ನಾಲಕ್ಕಾಳು ಭತ್ತ ಬರುತ್ತೆ. ಮನೇಲೆ ಹಿರಿಯೋರಾಗಿ ಅತ್ತೆ ಇದಾರೆ ಹೊತ್ತಿಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿಯಾಗಿ ತುಪ್ಪ-ಅನ್ನ ಹಾಕ್ತಾರೆ ದೇವರಂಥ ಅತ್ತೆ, ನಿಮ್ಮತ್ತೆ ಬಿಡಿ.

ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಡ್ಡೋಬೇಕು. ‘ ಹಿಡಿದ ಹರೆ ಇಲ್ಲ ಮೆಟ್ಟಿದ ಕೊಂಬೆ ಇಲ್ಲ ‘ ಅಂತಾರಲ್ಲ ಹಾಗೆ. ‘ ಹಾಕಿದ ಹುಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿದ ಗೂಟ ‘ ಬೆಳಗ್ಗೆ ತರೂದು, ಸಂಜೆ ಬಳಿದು-ಬಾಚಿ ತಿಂದು ಕೂತುಕೊಳ್ಳೋದು. ಏನು ಹಾಳು ಬದುಕೋ ಬೇಜಾರಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.”

“ ರುಕ್ಕಮ್ನೋರೆ....ಒಂದ್....ನಾಲಕ್ ಕೈ ಒಣಗಿದ ಬೆರಣಿಕೊಡ ಬೇಕಂತೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ.....ಹೇಳಿದ್ರು. ನಾಳೆ ಒಣಗಿಸಿ ಕೊಡ್ತಾರಂತೆ.”

ಪೆದ್ದು ಮುಖದ ಉದ್ದನೆಯ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಬಂದು ಕೇಳಿದ. ರುಕ್ಕಮ್ನು ಕೂಡಲೇ ಹೇಳಿದಳು—

“ ಈಗ ಮೂರ್ ತಿಂಗಳ ಕೆಳಗೆ ಮೂರು ಸರ್ತಿ ಇಸ್ಕೊಂಡು ಬೆರಣಿ ಕೊಟ್ಟೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮಮ್ಮ. ಅವರನ್ನೇ ಬರಹೇಳು ಹೊಗು. ನಮ್ಮನೇಲೂ ಇಲ್ಲ ಒಣಗಿದ ಬೆರಣಿ.”

ತಾಯಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನೂ ಹೇಳುವ ಚೈತನ್ಯ ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗ ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡದೆ ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನ, ರುಕ್ಕಮ್ನನ ಮುಖವನ್ನ ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲ ಹಿಂದೆ ಗೋಣಿ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಬೆರಣಿಯನ್ನ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋದ. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—

“ ಯಾಕೆ ರುಕ್ಕಮ್ನು ಸೌದೆ ಹಾಕೂದಿಲ್ಲವೆ ಬಚ್ಚಲು ಒಲೇಗೆ ?”

“ ಹಾಕದೇ ಏನು. ಮೊದಲೆಲ್ಲ ಸೌದೇನೆ ಹಾಕತಾ ಇದ್ದು. ಆದರೆ ಇದೊಂದು ಕಾಟ ಇದೆಯಲ್ಲ ಮೂರು ಮೂರು ಜನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಚ್ಚಲು, ಒಂದ್ಗಳಿಗೆ ಒಲೆ ಹಚ್ಚಿ ಈಚೆಗೆ ಬಂದರೆ ಆಯ್ತು, ಮತ್ತೆ ನಾನು ಆಚೆಗೆ ಹೋಗೋದರ ಒಳಗೆ ಬಿಂಕಿ ಕೆಂಡ, ಸೌದೆ ಎಲ್ಲ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಮಾಯ. ಏನ್ ಸಾಯ್ತೀರಿ ಹೇಳಿ. ಅವರೆಲ್ಲ ಬೆರಣಿ ಹಾಕೋರು. ನಾಒಬ್ಬ ಸೌದೆ ಹಾಕ್ತಿದ್ದದ್ದು. ನನಗೂ ಜಗಳ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಸಾಕಾಯ್ತುಮ್ಮ. ಅದಕ್ಕೇ ಈಗ ಆ ಹಾಳಾದ ಪಂಚಾಯ್ತಿನೆ ಬ್ಯಾಡಾಂತ ನಾನೂ ಬೆರಣಿನೆ ಹಾಕೋಕೆ ಶುರುಮಾಡ್ತೆ. ಉರಿಯೋ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಎರಡೇ ಎರಡು ಸೌದೆ ಇಡೋದು. ಮತ್ತೆಲ್ಲ ಬೆರಣಿ. ಅದು ಕಾಯ್ಸಿದ ಕೂಡೈ ಹೊಯ್ಕೊಂಡು ಬಂದ್ರೆ ನಮ್ಮನೆ ನೀರು ನಮಗೆ. ಇಲ್ದೆ ಹೋದರೆ ಅದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಸುರಕೊಂಡು ಹೋಗಿತ್ತಾರೆ.”

ರುಕ್ಕಮ್ನನ ಮನೆಯ ವಠಾರದ ಅನುಭವಗಳು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ವಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅಶ್ವತ್ಥ, ಅವರು ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟರು. ರುಕ್ಕಮ್ನನ ಅನ್ನ ಆಗಿತ್ತು.

“ ನಾಲ್ಕು ಸಂಧಿಗೆ ಕರೀತೀನಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಸೊಪ್ಪಿನ ಹುಳೇಗೂ ಬೂದು ಗುಂಬಳಕಾಯಿ ಸಂಧಿಗೆಗೂ ಜೊತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ.”

ಅನ್ನುತ್ತ ಅವಳು ಬಾಣಲೆಯನ್ನು ಸ್ಪೋವಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಳು. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—

“ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಅರಳು ತುಂಬಾ ತುಟ್ಟೇನಂತೆ. ನೀನು ಹ್ಯಾಗೆ ಸಂಧಿಗೆ ಮಾಡಿದೆಯೇ ?”

“ ಉದ್ಧಾರ, ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಅರಳುಕೊಂಡು ಸಂಧಿಗೆ ಮಾಡಿಸ ಹಾಗೆ ಇದೆ. ಮನೇ ಮುಂದೆ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಮೂರು ಸೇರು ಅರಳು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ! ಇನ್ನು ಎರಡ್ಡಿನ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನೋರು ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ಕೊಂಡು ಕೊಳ್ಳೋಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಹಸ್ಯ ಸಂಧಿಗೆ ಮಾಡೂ ಅಂತ ವಠಾರಾನೂ ಅಲ್ಲ ಇದು. ಒಂದ್ಸರ್ರಿ ಮಾಡಿ ಸಾಕುಬೇಕಾಯ್ತು ನಂಗೇ. ಈಗ ಆ ತಂಟೇನೆ ಬಿಟ್ಟೆ. ಇದು ಅಮ್ಮ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದ್ದು. ಒಂದು ನಾಕು ಉಳಿದಿತ್ತು ಅಷ್ಟೆ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಸಂಧಿಗೆ ಕರಿದಳು. ಘುಮ್ಮೆಂದು ಬೂದುಗುಂಬಳಕಾಯಿ ವಾಸನೆ ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತು. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಸೀತಾದೇವಿ ಅರಚಿಕೊಂಡಳು.

“ ರ್ರೀ....ರುಕ್ಕಮ್ಮೋರೇ ರುಚಿ ರುಚಿಯಾಗಿ ಬೂದುಗುಂಬಳಕಾಯಿ ಸಂಧಿಗೆ ಕರೊಂಡು ನೀವೊಬ್ರೇ ತಿಂತಿರಾ ? ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು—?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹಿಂದೆ—ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಒರಟಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು—

“ ರೇ ಸೀತಮ್ಮ. ಮೂರೊತ್ತೂ ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದೇ ಹೇಳಬ್ಯಾಡಿ. ಮೂರು ವರ್ಷದಿಂದ ನಮ್ಮನೆ ಹಸಿ-ಬಿಸಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ನೀವು ತಿಂದಿದ್ದೀರಿ. ಯಾರಿದಾರೆಂತ ಇಲ್ಲ ಯಾರಿಲ್ಲಾಂತ ಇಲ್ಲ ನಿಮಗೆ. ಬನ್ನಿ ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಇದ್ದದ್ದು ಒಂದು ನಾಲ್ಕು ಸಂಧಿಗೆನೆ ಕಂದೀದೀನಿ, ಕೊಡ್ತೀನಿ. ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ತಿಂದೊಂಡು ಹೋಗಿ. ಗಳಿಗೆಗೊಂದು ಸರ್ತಿ ಕೂಗಬೇಡಿ.”

ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೆತ್ತನೆಯ ದನಿ ಕೇಳಿತು ಆಕಡೆಯಿಂದ—

“ ಅಯ್ಯೋ ಸುವ್ವೆ ತಮಾಷೆಗೆ ಹೇಳ್ವೆ ಕಣ್ರೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬೇಜಾರು ಮಾಡ್ಕೋಬೇಡಿ.”

ಮತ್ತೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಆ ಗೋಡೆಯ ಸುದ್ದಿ ಬಿಟ್ಟು ಶಾರದೆಯನ್ನು ಕರೆದಳು—

“ ಬಾರೇ ಶಾರದೆ. ಮಗೂಗೊಂಚೂರು ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ಅನ್ನು ತಿನ್ನು ಆಮೇಲೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಬಡಿಸ್ತೀನಿ.”

ಶಾರದೆ ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಬಂದಳು ನಮ್ಮವರು ಒಂದು ಚೀಲದ ತುಂಬ ತರಕಾರಿ ತಂದಿದ್ದರು.

‘ ಊಟ ’ ಎಂದೊಡನೆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಚುರುಕಾಗಿ ಎದ್ದರು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲರ ಊಟ ಮುಗಿಯುವ ತನಕ ನಾನು ಗಂಡಸರೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿದೆ. ಸಾರಾಂಶ ಮನೆ ಹುಡುಕುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥ ಹೇಳಿದ—

“ ನಮ್ಮ ಸೊರಬದ ಸುಬ್ಬರಾಯರ ಮನೆ ಕೋದಂಡು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ. ಅವನನ್ನೂ ಕೇಳಿದೆ. ಅದೇ ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆಲಿ ಎಲ್ಲೊ ಒಂದು ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇದೆಯಂತೆ. ನಾಡಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ರಜ ಇದೆಯಂತೆ. ಬಂದ್ಯ ತೋರಿಸ್ತೀನಿ ಅಂದಿದಾನೆ. ನೋಡೋಣ ನಾಡಿದ್ದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಾಧ್ಯ ವಾದರೆ ನಾನು ಬೇಗ ಬಂದು ಬಿಡ್ತೀನಿ. ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಕೊಂಡು ಬರೋಣ.”

ನಾನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದೆ. ನಾಳೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಈ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಹೇಳಿದ ಮನೆ ನೋಡಿ ಬರೋದು. ನಾಡಿದ್ದು ಜಾಮರಾಜಪೇಟೆ !

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಆಗಲೇ ನಮಗೆಲ್ಲ ತಬ್ಬೆಹಾಗಿ ಅವಸರಪಡಿಸಿದಳು.

“ ಏಳಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ಒಂತುತ್ತು ಊಟ ಮಾಡಿಬಿಡಿ. ಬನ್ನಿ. ಗಂಟೆ ಆಗಲೇ ಎಂಟಾಯ್ತು. ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಅನ್ನೋದು ಈ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ.”

ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ದೀಪವಾರುವ ವಿಷಯ ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿತ್ತಲ್ಲ. ನಾವು ಮೂರು ಜನವೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತೆವು.

“ ಆ ಮಗನ್ನ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕೇ ಶಾರದೆ—ಎಂದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆ ಬಾರದೆ ಚಿಕ್ಕ ಮಗು ಚಿನ್ನನಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಗಿ ಓಡೋಡಿ ಬಂದು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ ಅಪ್ಪನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಆತುನಿಂತು ಶಾರದೆಯ ಮುಖ ನೋಡಿ ಕಿಲಿಕಿಲಿ ನಕ್ಕ. ಶಾರದೆ ತೊಟ್ಟಿಲು ಸರಿಮಾಡಿ—

“ ಅಯ್ಯೋ ಅವನಿಗಿನ್ನೂ ನಿದ್ರೆನೆ ಬಂದಿಲ್ಲಕಣಮ್ಮ ”—ಎಂದು ರಾಗ ಎಳೆದಳು. ರಂಗಚ್ಚಿ, ಅಂಬಚ್ಚಿ, ಆಗಲೇ ಜೂಗರಿಸಿ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಮುದುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನ ಕಂಡ ರುಕ್ಕಮ್ಮ—“ ಹೋಗಲಿ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿ ಮಲಗ್ಗು, ಗೋಡೆ ಬದಿಗೆ ನೀವೆಲ್ಲ ಮಲಕ್ಕೊಳ್ಳಿ. ಚಿಕ್ಕ ಪ್ಪಂಗಿ, ಇವರೆ ಈಕಡೆ ಹಾಸಿದ್ರಾಯ್ತು. ನಾನು, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಲಿ ಮಲಕ್ಕೋತೀವಿ”—ಅಂದಳು.

ಶಾರದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಾಸಿಗೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದಳು. ನಮ್ಮ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ನಾನು ರುಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಬಡಿಸಿದೆ. ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಮಾತ್ರ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ ನೀವು ಕತ್ತೇಲಿ ಆಜೆಗೆ ಹೋಗಬೇಡಿ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ದೀಪವಿಲ್ಲ. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಗುಂಡಿ-ಗೊಟ್ಟು’ ಎಲ್ಲಾದ್ರೂ ಬಿದ್ದೀರಿ, ನನ ಗಾದರೆ ಆರು ವರ್ಷದಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ನೀವು ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ ಹಾಕೊಕ್ಕೊ ಒಂದೆರ್ದು ಪಾತ್ರೆ ನಾನು ನಲ್ಲಿಲಿ ಗಲಬರ್ರಾಸೊಂಡು ಬರ್ತೀನಿ.”

ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಅವಳು ಪಾತ್ರೆ ಹೊತ್ತು ಅಂಗಳದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಯ ವಾದಳು. ನಾನು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಚ್ಚುವುದರಲ್ಲಿ ಅವಳು ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆದು ಬಂದಿದ್ದಳು. ನಾನು ಅವರ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಅವರು ಅಶ್ವತ್ಥನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಅಶ್ವತ್ಥನ ಮನೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಹಾಲು, ಒಂದು ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಎರಡೇ. ಮುಂದಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಟ್ರಂಕುಗಳು, ತೊಟ್ಟಿಲು ಐದಾರು ಹರಕು ಚಪ್ಪು ಹಾಸಿಗೆಗಳು, ಚಾಪೆ ಇವಿಷ್ಟು ಬಾಗಿಲ ಎದುರಿ ಗಾಯ್ತು. ಎಡಗಡೆ ತಿರುಗಿದರೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಬಾಗಿಲು. ಬಾಗಿಲು

ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕದ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಬರೀ ಮಣ್ಣಿನ ಮೋಟಾ ಗೋಡೆ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತು ಅದನ್ನು ಅಡಿಗೆ ಮನೆ, ಹಾಲು-ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿತ್ತು.

ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ತಿರುಗುವ ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸೌದೆ, ಬೆರಣಿ, ನೀರಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಹಂಡೆ, ಬಕೀಟು, ಬೋಶಿ, ವೊರಕೆ, ಎಕ್ಕಡಗಳು, ಕಕ್ಕಸು ತಂಬಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ತುಂಬಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲೇ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಜಾಯಿಕಾಯಿ ಅಡ್ಡ ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸೀಗೇಪುಡಿ ಡಬ್ಬ, ಹರ ಳೆಣ್ಣೆ ಶೀಸೆ, ಹಲ್ಲುಪುಡಿ' ಸೋಪುಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಲಾಗಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿದ್ದವು.

ಇನ್ನು ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಎಂದರೆ ಅದೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಯಾವ ಅಲ್ಪ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡುವ ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಅಟ್ಟವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಇತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಳೆಯ ಮೊರಗಳು' ಪರಕೆ ಕಟ್ಟು, ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಸರ. ಮಣ್ಣು-ಮಸಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಹಳೇ ಡಬ್ಬ, ಶೀಷೆ ಗಳು ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಇದ್ದವು.

ಅಡಿಗೆ ಮನೆ, ಊಟದ ಮನೆ, ಉಗ್ರಾಣ ದೇವರ ಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ಅದೇ ಆಗಿತ್ತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಇನ್ನೂ ಏನೋ ಸವರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಹಾಸಿಗೆ ಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮೇಲೆ ನೋಡಿದೆ. ಮಾಡಿನ ಅರ್ಧ ಭಾಗ ಮಂಗಳೂರು ಹೆಂಚು, ಇನ್ನರ್ಧಭಾಗ ಕಲ್ಲೂರು ಷೀಟು ಹಾಕಿತ್ತು. ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಕಟಿಯ ಹೆಂಚು ಸಂದು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಗಡೆಯ ಮಂಕು ಬೆಳ ದಿಂಗಳು ಬಿಡಿಬಿಡಿ ಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕುವ ಕೆಲಸ ರುಕ್ಕಮ್ಮನದೇ ಅಂತೆ. ಅವಳು ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಬೀಗದ ಕೈ ತಂದು ಬಾಗಿಲಿನ ಹಿಂದಿನ ಮೊಳೆಗೆ ತಗುಲಿ ಸಿದಳು. ಅವಳ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು ಎಂದುಕೊಂಡೆ ನಾನು.

ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಾರದೆ ಮಗುವನ್ನು ತೂಗತ್ತಿದ್ದ ಳಾದ್ದರಿಂದ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಆಗಲೇ ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲು ಗುಡಿಸಿ, ನೀರು ಹಾಕಿ ನಲ್ಕು ಎಳೆ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಎಳೆದಳು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬೆಳಗಿನ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಕಡಿಮೆ ಯಾದಂತಾಯ್ತು.

ಇನ್ನೇನು ಅವಳು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಬೇಕು! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಡ್ರಾಯರ್, ನೆಟ್ ಬನಿಯನ್ ತೊಟ್ಟ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ದೇಶಾ ವರಿಯಾಗಿ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು—

“ ಒಂದೊಳ್ಳು ಬೆಂಕಿಪಟ್ಟ ಕೊಡ್ಡಿ. ಈಗ ಸ್ವಾವು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕೊಡ್ಡೀನಿ”-ಅಂದ.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮುಖಕ್ಕೆ ರಾಚಿದಂತೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು-

“ ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಏನಪ್ಪ ಧಾಡಿ, ಬೆಂಕಿಪಟ್ಟ ತಂದೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದಹಾಗೆ ಮನೆ ಮುಂದೇ ಅಂಗಡಿ ಇದೆ. ಮೂರೊತ್ತೂ ಬೀಡಿ, ಸಿಗರೇಟು ಸೇದೋರು ನೀವು. ನಮ್ಮನೇಲೂ ಬೆಂಕಿಪಟ್ಟ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ನಂದಾ ದೀಪದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚೋತೀನಿ.”

ಮಾತು ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿ ಅಗಳ ಬಿಗಿದಳು. ಬಂದವನು ವಾಪಸ್ಸು ಹೊರಟುಹೋದದ್ದು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅಶ್ವತ್ಥ ಆಗಲೇ ಮುಸುಕುಹಾಕಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಅವೆಲ್ಲಾ ಸರ್ವೇಸಾಧಾರಣವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡಿತು ನಮ್ಮವರಿನ್ನೂ ಪಿಳಿಪಿಳಿ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಈಗ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—

“ ಇದೇನು ವಿಚಿತ್ರಾನೇ ರುಕ್ಕಮ್ಮ, ಅರ್ಧ ಹೆಂಚು, ಅರ್ಧ ಷೀಟು ಹಾಕಿದಾರಲ್ಲ. ಮಳೆಬಂದ್ರೆ ಸೋರೋದಿಲ್ವೆ ?”

“ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಸೋರುತ್ತೆ. ಆ ಒಳಗೆ ಷೀಟು ಇರೋಷ್ಟು ಜಾಗ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ತೆಪ್ಪ ಆಗುತ್ತೆ.” ಅಂದಳು ನಿರ್ವಿಕಾರ ವಾಗಿ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದೆ—

“ ಯಾಕೆ, ಮನೆಯೋನು ತಗೋತಾನಲ್ಲ ತಿಂಗಳಿಗೆ 40 ರೂ! ರಿಸೇರಿ ಮಾಡ್ಕಿಕೊಂಡು ಅಂತ ಹೇಳಬೇಕು.”

“ಮೂರು-ನಾಲಕ್ ಸರ್ತಿ ಆಯ್ತು ರಿಸೇರಿ, ಹೇಳಿದಕೂಡ್ಲೆ ಅದೊಂದು ಇದೆಯಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ! ಜೊಟ್ಟು ಅದನ್ನ ಕಳಿಸಿಬಿಡ್ತಾನೆ. ಸರಿ ಅದು ಬಂದು ಏಣಿ ಇಟ್ಟೊಂಡು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಿತ್ತಾಕಿ ಏನೇನೋ ಮಾಡಿಟ್ಟು

ಹೋಗತ್ತೆ. ಮೂರು ಸರ್ತಿ ಈ ಥರ ರಿಪೇರಿ ಆಗಿ ಮಳೆಯೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ, ನೀರೆಲ್ಲ ಒಳಗೆ ಆಗಿದೆ ಇನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದ್ರೆ ಪೂರ್ತಿ ಕಿತ್ತಾಕುತ್ತಲಾಂತ ಸುಮ್ಮೆ ಇದೀನಿ.”

ಏನೋ ತುರಿಸಿದಂತಾಗಲು ನಾನು ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಕೇಳಿದೆ—

“ ಏನೇ ತಿಗಣೆ-ಪಗಣೆ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೇನೆ ನಿಮ್ಮನೇಲಿ ? ನನಗಂತೂ ತಿಗಣೆ ಅಂದ್ರೇನೆ ನಿದ್ಲೆ ಬರೋಲ್ಲ. ಒಂದು ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಸಾಕು ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಭುಗುಭುಗು ಉರಿಯೋಕೆ ಶುರುವಾಗುತ್ತೆ.”

ಅವಳು ನಿರಾಸವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು—

“ ತಿಗಣೆ ಒಂದೇನೇ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಸೊಳ್ಳೆ, ಜಿರಲೆ, ಚೇಳು, ಇಲ್ಲಿ ಹೆಗ್ಲೆ, ಹಲ್ಲಿ, ಹುಳ-ಹುಷ್ಟೆ ತೊಂಬತ್ತಾರು ಕೋಟಿ ಜೀವರಾಶಿಗಳೂ ಇವೆ ನಮ್ಮ ವಠಾರದಲ್ಲಿ.

ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ ಅವಕ್ಕೆ ಯಾರು ಗತಿ ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ? ಮೊದು, ಮೊದ್ಲು ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಒದ್ದಾಡ್ಲೆ ಅವುಗಳ ಜೊತೇಲಿ, ಈಗ ಸಧ್ಯ ಮನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋ ಹೊತ್ತೇ ಸಾಕಾಗುತ್ತೆ. ಇನ್ನು ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಸಾಯಿಸ್ತಾ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ ಹೇಳಿ ?”

ನನಗೆ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಬೆಳಗಿನ ವರೆಗೆ ನನಗೆ ಜಾಗರಣೆ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಯಿತು. ಆದರೂ ಕೇಳಿದೆ—“ ತಿಗಣೆ ಕಡೀತಿದ್ರೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲ ನಿದ್ಲೆ ಬರುತ್ತೀನಿ. ನನಗಂತೂ ಬರೋಲ್ಲ.”

“ ಅಯ್ಯೋ, ಬೆಳಗಿಂದ ಸಾಕಾಗ್ಲೊಗಿರುತ್ತೆ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಮಗ್ಗಲು ಕೊಟ್ಟಿ ಸಾಕೂನ್ನು ಹಾಗಾಗಿರುತ್ತೆ. ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗಿನ ರುವಾವಕ್ಕೆ ಏಳ್ಳೇಕು. ಮಲಗಿದ ಕೂಡ್ಲೆ ನಿದ್ಲೆ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತೆ. ಅದೇನು ಕಡಿಯುತ್ತೋ, ಬಿಡುತ್ತೋ ಯಾರಿಗೊತ್ತು. ಆ ಶಾರದೆ ಒಬ್ಬ ಕರಪರ ಮೈ ಕೇರಿತಾ ಬೆಡ್ ಲ್ಯಾಂಪ್ ಇಟ್ಟೊಂಡು ತಿಗಣೆ ತಿಕ್ತಾ ಕೂತಿರ್ತಾಳೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ. ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ನಿದ್ರೆ ಹೊಡೆಯೋದೇ.”

ತಿಗಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಯಂಕರ ಚಿಂತೆ ಹತ್ತಿತ್ತು ನನಗೆ. ಅದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದೆ—

“ ದೀಪ ಆರಿಸಲಿಲ್ಲ ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ನಾನೇ ಆರಿಸ್ತಾ ?”

“ ಅಯ್ಯೋ, ಮಾಡೋಕೆ ಕಸಾಬಿಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮಿರಿ. 10 ಗಂಟೆಗೆ ಅವನೇ ಆರ್‌ಸಾಧನೆ ಮೆಯಿನ್ ಸ್ವಿಚ್ಚು? ಕೊಡೊ ದುಡ್ಡು ಹ್ಯಾಗೂ ಕೊಡ್ತೀವಿ, ಉರೀಲಿ ಬಿಡಿ. ನಾವು ಆರಿಸೋದು ಇಲ್ಲ. ಹೊತ್ತಿಸೋದೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಮಲಕೊಳ್ಳಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಇನ್ನೇನು 10 ಗಂಟೆಗೆ ಬಂತು.”

ಅನ್ನುತ್ತಾ ಅವಳು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿದಳು. ನನಗೆ ಹ್ಯಾಗೂ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಮಲಗಿದೆ. ಇದ್ದ ಕೈದ್ದಂತೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬದಿರಿನ ಅಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಕಡೆದಂತೆ “ಸುರ್ಕು-ಬುರ್ಕು” ಸದ್ದಾಗತೊಡಗಿತು.

೬

ನಾನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬುಡಕ್ಕನೆ ಎದ್ದುಕುಳಿತೆ. ನನ್ನ ಗಾಬರಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಿರಾಳವಾಗಿ ಅಂದಳು—“ಮಲಕೊಳ್ಳಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಸೀತಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಬಚ್ಚಲು ತೊಳೆತಾ ಇದಾರೆ.”

ನಾನು ಅನುಮಾನದಿಂದ ಕೇಳಿದೆ—

“ ಇಲ್ಲ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಿಮ್ಮನೆ ಬಚ್ಚಲು ಮೂಲೇಲೆ ಸದ್ದಾಗ್ತಾ ಇದೆ !”

“ ಹೌದು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಇದೊಂಥರ ವಿಚಿತ್ರ. ಅವರ ಮನೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಬಚ್ಚಲ ನೀರೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಬಚ್ಚಲ ಮುಖಾಂತರಾನೇ ಹೊರಗಡೆಗೆ

ಹೋಗಬೇಕು. ಆ ಕಡೆಗೆ ಫೌಂಡೇಷನ್ ಕಲ್ಲು ಅಡ್ಡ ಬಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಈಗ ಅವರ ಮನೆ ಅಡಿಗಿಮನೆ ವೈತರಣ ಎಲ್ಲ ನಮ್ಮನೆ ಒಳಗಿಂದಾನೇ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.”

ಇಂಥಾ ವಿಪರೀತವನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲೂ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟು ಕೊಂಡೆ ನಾನು—

“ ಥೂ ! ಇದೇನು ನಾಚಿಕೆಗೇಡೇ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ? ನಮ್ಮನೆ ಹೊಲಸ್ ನಮಗೆ ಅಸಹ್ಯ ಆಗುತ್ತಮ್ಮ ಅಂಥಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಯಾರ್ಯಾರು ಮನೆ ಎಂಜಲು ಮುಸ್ಸೆ ಎಲ್ಲ ನಿಮ್ಮನೆ ಬಚ್ಚಲಲ್ಲಿ.

“ ಇದೇನು ಸಾಮಾನ್ಯ ರಂಪ ಆಗ್ಲಿಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ ! ಇವರಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದೋರಿಗೂ ನಮಗೂ ಹಣಾಹಣೆ ಜಗಳ ಆಗಿ ನಾನು ಈ ಕಡೆ ಯಿಂದ ಬಚ್ಚಲ ಬಾಯಿಗೆ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಜಡಿದು ಸಿಮೆಂಟ್ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಮತ್ತೆ ಇವರು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಎಂಜಲು, ಮುಸ್ಸೆ, ಕಸ-ಕಡ್ಡಿ ಹಾಕೂದಿಲ್ಲಾಂತ ಅವರ ಕೈಲಿ ಮಾತ್ತಗೊಂಡು ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತಾಕಿದೆ. ಆ ಮನೆಯೋನೂ ಬಂದು, ಬಂದು ಒದ್ದಾಡ್ತೆ. ‘ ನೀವು-ನೀವು ಬ್ರಾಂಬ್ರು ಹೆಂಗಾರ ಸರಿ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳಿ ’-ಅಂತ. ನಾನು ಬೈತೀನಿ ಅಂತ ಗೊತ್ತು ಸೀತಮ್ಮಂಗಿ. ರಾತ್ರಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ತೊಳದಾಗ ಬಚ್ಚಲನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆತಾರೆ.”

ಸುಮಾರು 13 ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ರುಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸರ್ವೇ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಜಗಳ ಗುದ್ದಾಟಗಳಿಗೂ ಅವಳು ಮೈ ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ. ಇನ್ನೂ ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಸೀತಮ್ಮ ಚೊಳವಳ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ಅಡಿಗಿಮನೆ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ರುಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ—

“ ನೀನೂ ಈಗಲೇ ಅಡಿಗಿಮನೆ ತೊಳೆಬೇಕಾಗಿತ್ತೇನೋ ? ನಾನು ಡುಲಕ್ಕೊಂಡಿಟ್ಟೆ....”

“ ಇಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ನಮ್ಮನೆ ಅಡಿಗಿಮನೆ ನೀರು ಹುಯ್ದು ತೊಳೆಯೋಕಾಗುಲ್ಲ. ನಾನು ಹಾಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಒರೆಸಿ ಬಿಡ್ತೀನಿ, ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒರಸಿದರೂ ಆಗುತ್ತೆ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಾತು ಮುಗಿಯದರಲ್ಲಿ ಪಲಕ್ಕನೆ ದೀಪ ಆರಿತು. ಆಗ 10 ಗಂಟೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಡ್ ಲ್ಯಾಂಪ್‌ನಿಂದ ಸಣ್ಣಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ನನಗೆ ನಾನಾ ಯೋಚನೆಗಳಿಂದ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದೀಪ ಆರಿದ ಹತ್ತು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ತಿಗಣೆಗಳು ಸಾಲು-ಸಾಲಾಗಿ ಹಾಲಿನಿಂದ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದವು. ನಾನು ಕರಪರನೆ ಮೈ ಕೆರೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಎದ್ದು ಕುಳಿತೆ. ಶಾರದೆಯೂ ' ಹುಷ್ ' -ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮೈ ಕೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಮ್ಮವರೂ ಎದ್ದು ಬೆಡ್ ಲ್ಯಾಂಪಿನ ನಸು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತಿಗಣೆ ಶಿಕಾರಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಗಡದ್ದಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಹೊಡೆದಿದ್ದರು. ರುಕ್ಕಮ್ಮನಂತೂ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಗೊರಕೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪಾಪ, ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಕೂತು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲ ಅವಳು. ಆ ಮೈ ಮರೆತ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತಿಗಣೆ ಕಡಿದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅದು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.

“ ಏನೇ ನೀನೂ ಎದ್ದು ಕೂತೆಯೇನೇ ?”

ನಮ್ಮವರು ಕೇಳಿದರು. ನನಗಾಗಲೇ ಮೈ ಕೆರೆದು ಕೆರೆದು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿಹತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಕಟಸಡುತ್ತ ಹೇಳಿದೆ—“ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ನನ್ನ ಕೈಲಂತೂ ಆಗುಲ್ಲ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡೋಕೆ. ಈಗಿನ್ನೂ ಹತ್ತೂವರೆ ಇರಬೋದು. ಇನ್ನು ಬೆಳಗು ಕಳೆಯೋದು ಹ್ಯಾಗಪ್ಪ ?”

ಅವರು ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಬೋಶಿಯಿಂದ ನೀರು ತೆಗೆದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿಮುಕಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹೌದು ಹಾಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಒದ್ದೆ ಇದ್ದರೆ ತಿಗಣೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನೂ ಎದ್ದು ಬೆಡ್ ಲ್ಯಾಂಪ್ ತಂದುಕೊಂಡು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸಿಕೊಂಡೆ. ನಾನು ಲ್ಯಾಂಪು ಗೋಡೆಗೆ ಹಾಕಲು ಹೋದಾಗ ಶಾರದೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕೆರೆಯುತ್ತ ಎದ್ದೇ ಕುಳಿತಳು. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—“ ಏನೇ ನಿನಗೂ ನಿದ್ರೆ ಬರೋದಿಲ್ಲವೇನೇ ?”

ಹುಡುಗ ಅರನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದಳು—

“ ಇಲ್ಲ ಅತ್ತೆ. ನಂಗೊಬ್ಬಿಗೆ ತಿಗಣೆ ಕಡಿದರೆ ಆಗೂದಿಲ್ಲ. ಹಾಳಾದ್ದು ಈ ವಠಾರದ ತುಂಬ ತಿಗಣೆ ಇದೆ. ಎಲ್ಲಾರೂ ನಿದ್ಡೆ ಮಾಡ್ತಾರೆ, ನಂಗೊಬ್ಬಿಗೆ ಆಗುಲ್ಲ.”

ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಶಾರದೆ ಬೆಡ್‌ಲ್ಯಾಂಪ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಾಸಿ ಗೆಯ ಸುತ್ತ ಹಿಡಿದು ತಿಗಣೆಗಳನ್ನು ತಿಕ್ಕತೊಡಗಿದಳು. ನಮ್ಮವರು ಹಾಗೆ ಮಲಗಿದರು.

ಈ ವೇಳೆಗೆ ವಠಾರದ ಸದ್ದಿಲ್ಲ ಅಡಗಿದರೂ ಇನ್ನೂ ಹೊರಗೆಡೆಯ ಗದ್ದಲ : ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾರು, ಬಸ್ಸುಗಳ ಸದ್ದು, ಅಂಗಡಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕುವ ಸದ್ದು, ಯಾರ ಮನೆಯದೋ ರೇಡಿಯೋ ಕಿರಿಚಾಟ. ಬೀದಿ ನಾಯಿಗಳ ಬೊಗಲಾಟ.

ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾರೋ ಪಿಟೇಲು ಕೊಯ್ಯುವ ಕೆಲಸ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಈ ತಿಗಣೆ ಕಡಿತದ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಪಿಟೇಲಿನ ನರಳಾಟವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಕೊರಳನ್ನೇ ಯಾರೋ ಕುಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು.

ಯಾರ ಮನೆಯದೋ ಸ್ವೀಲಿನ ತಟ್ಟೆಯೊಂದು ಬಹು ಎತ್ತರವಾದ ಬುಡವಿನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಜಗನ್ನಾಥ ಜಾಗಟೆಯೊಂದು ನಾದ ಹೊರಡಿಸಿತು.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸರಸರಸರ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ನಾಲ್ಕಾರು ಇಲಿಗಳು ಅಥವಾ ಹೆಗ್ಗಣಗಳು ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯ ಸೂರನ್ನೂ ಹಾಯ್ದು ಮುಂದೆ ಹೋದವು.

ನಮ್ಮ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಲಿ, ಹೆಗ್ಗಣಗಳ ಕಾಟ ಹೆಚ್ಚು ಅಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ನನಗೆ ಇವು ಯಾವ ಊರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಖಾತ್ರಿ ಯಾಯಿತು.

ರುಕ್ಕಡ್ಡುನ ಮನೆಯ ಅಟ್ಟದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇಲಿಗಳು ಓಡಾಡಿದವು. ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಸರಸರ ಮಾಡಿದವು. ಯಾವುದೋ ಖಾಲಿ ಡಬ್ಬಿ ಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿಸಿತು. ಡಬ್ಬಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟ ಸೆಲ್ಪಿನ ಮೇಲೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಇಲಿಗಳು ಓಡಾಡಿದವು.

ನಾನು ನನ್ನ ಹೆದರಿಕೆಗಾಗಿ “ಹುಷ್-ಹುಷ್” —ಎಂದೆ, ಅದು ಅವುಗಳ ರೋಮಕ್ಕೂ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಧಾಂಧಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಯೇ ಇದ್ದವು.

ನಾನು ಚಿಕ್ಕತನದಿಂದಲೂ ಸುಖದಿಂದ ಬೆಳೆದವಳು. ಎಂದೂ ಹಸಿವು ಗೆಟ್ಟವಳಲ್ಲ, ನಿದ್ರೆಗೆಟ್ಟವಳಲ್ಲ. ಈ ನಿದ್ರೆಗೆಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಭಯಂಕರವಾದ ಕಷ್ಟ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ—ಅನಿಸಿತು.

ಮತ್ತೆ ಇಲಿಗಳು ಓಡಾಡಿದುದರಿಂದ ಬೀದಿ ಬಾಗಿಲಿನ ಮೇಲಿನಿಂದ ಪುತು ಪುತ್ತು ಕಸವೋ’ ಮಣ್ಣೋ, ಗೆದ್ದಲೋ ಏನೋ ಉದುರಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ನಾನು ಸೊಂಟವನ್ನು ಕೆರೆದೆ. ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ತನ್ನ ಆಗಮದವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಬೆಕ್ಕೊಂದು “ಮಿಯ್ಯಾಂವ್” ಎಂದಿತು. ಬೆಕ್ಕಿನ ದನಿ ಕೇಳಿದ ಐದು ನಿಮಿಷದೊಳಗೆ ಇಲಿ, ಹೆಗ್ಗಣಗಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದವು.

ನಾನಾಗ ಯೋಚಿಸಿದೆ—

ಈ ಇಲಿಗಳಿಗೆ ಬೆಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತಿಗಣೆಗಳಿಗೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೀಟದ ಹೆದರಿಕೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವುದಾದರೂ ತಿಗಣೆ ತಿನ್ನುವ ದೊಡ್ಡ ಹುಳವನ್ನು ಸಾಕಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೆ ಕಡಿದು ಹಿಂಸಿಸುವ ಕ್ರಿಮಿಗಳೆಂದರೆ ಈ ತಿಗಣೆ, ಸೊಳ್ಳೆಗಳು. ಇವುಗಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸ ಏನೇನೂ ಸಾಲದು, ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಪುರುಸೊತ್ತಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಾನು ಎಂದೂ ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಿದೆ.

ತಿಗಣೆ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡೆ.

ಹಾಸಿಗೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಲಗುವುದು; ಇಲ್ಲವೇ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದಿಂಚು ಎತ್ತರ ಮರಳು ತಂದು ಸುರಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಇವು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಪ್ರಯೋಗ. ಇನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಹಾಕುವ ಔಷಧಿ, ನಾಲಿಡಾಲ್, ಟೆಕ್-ಟೈಂಟ, ತಿಗಣೆಪುಡಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. ಈಗಿನ ಮನುಷ್ಯರ ಮೈಲಿ ರಕ್ತವೇ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ

ದೆಯೆಯಿಟ್ಟು ಹಾಕುವ ಆ ಔಷಧಿಗಳನ್ನೇ ತಿಂದು ಅವು ಸುಖವಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ನಾನು ಎದ್ದೆ. ಮೈ ತೂಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನುರಳು ಸಿಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದರೂ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನಾಳೆ ನಾವು ಮನೆ ಹುಡುಕಲು ಹೋಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ?

ನನ್ನ ತಲೆದಿಂಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನೆನೆಸಲು ಹೊರಟೆ. ಆದರೆ ಬಕೀಟಿನ ತುಂಬ ನಿರೀತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಬಗುಣಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಒಂದೆರಡು ಬೋಶಿ ನೀರುಹಾಕಿ ಸೀರೆ ನೆನೆಸಿದೆ. ಆದರೆ ಹಿಂಡುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಚೊಳ ಚೊಳ ಸದ್ದಾಗಿ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಅವರು ಗೊಗ್ಗ ರದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದರು—

“ಯಾರದು ? ” ಎಂದು.

ನಾನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

“ನಾನು ; ಈ ತಿಗಣೆ ಕಡಿತದಾಗಿ ನಂಗಂತೂ ನಿದ್ರೆ ಬರೋಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆನಾರಾ ಹಾಕೋಳ್ಳಾಣಾ ಅಂತ.”

ಅವರು ಮತ್ತೇ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿದರು. ನಾನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಒದ್ದೆ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೋಟೆಮಾಡಿ ಹೊದ್ದಿಕೆ ಹೊದ್ದು ಮಲಗಿದೆ. ತೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೇಗ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿತ್ತು.

ಏನೋ ಧಡ-ಬಡ ಸದ್ದಿನಿಂದ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಬುಡಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತೆ. ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಗಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ವತಾರವೇ ಮೈ ಒದರಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಿದೆ.

ನಾನು ಕೈ ಉಜ್ಜಿಕೊಂಡು ಎದುರಿಗಿದ್ದ ದೇವರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದೆ. ನಂದಾ ದೀಪದ ಜೊತೆಗೆ ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿಯೂ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಏನು ! ಆಗಲೇ ಅವರದೆಲ್ಲ ಸ್ಥಾನವಾಯಿತೆ ?—ಅಂದುಕೊಂಡು ಬೇಗ ಬೇಗ ಹಾಸಿಗೆ ಸುತ್ತಿದೆ.

ನಾನು ಅವರು ಇಬ್ಬರೇ ಮಲಗಿದ್ದವರು. ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಆಗಲೇ ಎದ್ದು, ಸ್ಥಾನವಾಗಿ, ಶಾಫಿ ಕುಡಿದು, ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗರು ಶಾಲೆಗೂ ಹೋಗಿಯಾಗಿತ್ತು.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಆಗಲೇ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅಡಿಗೆಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ನಾನು ನಮ್ಮವರನ್ನು ಮಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದೆ. ಎಂದೂ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಗಿ ಎದ್ದವರಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಯ ಬೋತ ಈದಿನ ಹೀಗಾಯಿತು.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಒಗೆದ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಹೇರನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ನೀರಿನ ಬಂದಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಒಳಗೆ ಬಂದವಳೇ—

“ಎದ್ರಾ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ? ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆನೆ ಇಲ್ಲಾಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ ನಿಮಗೆ? ಹಾಸಿಗೆ ಸುತ್ತೂ ಒದ್ದೆ ಸೀರೆ ನೋಡಿದಕೂಡ್ಲೇ ನಂಗೋತ್ತಾಯ್ತು. ಅದಕ್ಕೇ ನಾ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಎಬ್ಬಿಸಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕವ್ವಾನೂ ಎದ್ದೇಬಿಟ್ಟ್ರಾ, ಹೋಗಿ ಮುಖ ತೊಳಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ಮೊದಲು ಕಾಫಿ ಕುಡ್ಡು ಬಾಕಿ ಕೆಲಸ.”

ನಮ್ಮವರು ಅನುಮಾನಿಸಿದರು—

“ಬಚ್ಚಲು ಮನೇಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಇದಾರೋ ಏನೋ ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು” ಅಂದರು.

“ನೋಡೇ ಶಾರದ. ಬಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಯಾರಿದಾರೆಂತ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳುವುದರೊಳಗೇ ಅಂಬಚ್ಚಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು—

“ಕಾಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡ್ತಾ ಇದಾರೆಕಣಮ್ಮ.”

“ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ಬರೆಹಾಕ್ತೀನಿ ನೋಡು ರಂಡೆ!” ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಕೂಗಿದಳು.

ನಾನು-ಅವರು ಮುಖ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಂಡೆವು. ಅದು ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿ ದ್ವನಿ ಇಳಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು. ಹೇಳುವಾಗ ಅವಳಿಗೆ ನಗು ಬಂದಿತು—

ಅಯ್ಯೋ ನೋಡಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಆ ನಲ್ಲಿ ಎದುರುಗಡೆ ಮನೆ ಇಲ್ವೆ? ಅಲ್ಲಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಚಲ್ಲಮ್ಮಾಂತ ಐಯ್ಯಂಗಾರ್ಯ, ಆಕೆ ಗಂಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ. ಏನೋ ಅಪ್ಪಿ-ತಪ್ಪಿ ಒಂದಿನ ಅಂದ್ಬಿಟ್ಟೆ, ಆತ ಕಾಗೆ ಹಾಗಿದಾರೆಂತ ಇವರ ಹತ್ರ. ಈ ರಂಡೆ ಅದೆಲ್ಲಿ ಕೇಳೊಂದಿದ್ದೋ ನಾ ಬೇರೆ ಕಾಣೆ. ಅವತ್ತಿಂದಾಳು ಅದೇ ಹೆಸರೇ ಇಟ್ಟೊಂದಿದಾಳೆ ನೋಡಿ, ಫಮ್ಮನೇಲಿ

ವಳೊಬ್ಬು ಪ್ರಳಯಾಂತಕ ಲೌಡಿ. ಏನು ಪೂತೊಡೊದು ಕಷ್ಟ ಇವಳೆ ಎದುರೈ.”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆತ ಹೊರಗೆ ಬಂದದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಟವಲು ಉಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾತನ ಬೆನ್ನು ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅಂಬಚಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ಕರ್ರಗೆ ಕಾಗೆಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಮೈ ಬಣ್ಣ ಆತನದು. ಮುಖವೇನೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅವಸರ ಪಡಿಸಿದಳು—

“ಹೋಗಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಬೇಗ. ಮತ್ತೆ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ಹೊಕ್ಕಿಟ್ಟಿ ಇನ್ನರ್ಥಗಂಟಿ ಮಾಡ್ತಾರೆ.”

ನಮ್ಮವರು ಬೇಗ ಹೋಗಿ ಮುಖ ತೊಳೆದು ಬಂದರು. ಕೂಡಲೇ ನಾನು ಹೋದೆ. ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಯವರಲ್ಲ ಸ್ನಾನವಾಗಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ ಪುಟ್ಟ ಹಂದೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಕಾಯಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೌದೆ-ಬೆಂಕಿ ಒಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬರೀ ಬೆರಣಿ ಉರಿದು ಬೂದಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಯಾರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಹಂದೆಯ ನೀರು ತೆಗೆದಾರೆಂದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತುಂಬಿದ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಹೇರಿದ್ದಳು ಹಂದೆಯ ಮೇಲೆ.

ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುವಾಗ ಹೇಳಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ—

“ನಮ್ಮದೆಲ್ಲ ಸ್ನಾನ ಆಯ್ತು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ನೀವಿಬ್ಬರು ಇನ್ನು ಕಕ್ಕಿಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ. ಶಾರದೆ ತೋರಿಸ್ತಾಳೆ ಕಕ್ಕಿಸ್ಸು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತುಕಾದು ನಿಂತಿರಬೇಕು ಅಲ್ಲೇ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯಾದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಜಾಗ ಸಿಕ್ಕೋಲ್ಲ.”

ನನಗೇಗ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಯೋಚನೆ ಬಂದಿತು. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

“ನೀವೇ ವೊದಲು ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ. ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಹೋಗ್ತಿನಿ.”

“ಒಳ್ಳೆ ಕಾಟ ನಿಂದು!” ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅವರು ಹೊರಟರು.

ಶಾರದೆ ಅವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾದಳು. ನಾನೂ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಹೋದೆ.

ಅಂಗಳದ ತುಂಬ ಗದ್ದಲವೋ ಗದ್ದಲ. ಆಗ ಬೆಳಗಿನ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯ ಸುಮಾರು. ನೀರು ಹಿಡಿಯುವವರು, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವವರು, ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವವರು, ಕಕ್ಕಸಿಗೆ ಹೋಗುವವರು, ಹೀಗೆ ವಲಾರದ ಮುಕ್ಕಾಲು ಜನವೆಲ್ಲ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೆನ್ನಬಹುದು.

ಎಲ್ಲ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗಳಿಂದ ಬೆರಣಿಯ ಹೋಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದಿತು, ನಲ್ಲಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಬಕೀಟು ಬಿಂದಿಗೆಗಳ ಕ್ಯೂ'. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಕಕ್ಕಸಿನ 'ಕ್ಯೂ'. ಕಕ್ಕಸು ಡಬ್ಬಗಳು, ತಂಬಿಗೆಗಳು, ಪುಟ್ಟ ಬಕೀಟುಗಳು ಇದ್ದ ಮೂರು ಕಕ್ಕಸುಗಳ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೂ ತಿಸ್ತಿನ ಸೈನಿಕರಂತೆ ಸಾಲಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವು'

ಕಕ್ಕಸು ತಂಬಿಗೆಗಳನ್ನು 'ಕ್ಯೂ'ನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕತ್ತರಿ ಕಾಲು ಹಾಕಿ ಹಲ್ಲುಜ್ಜುತ್ತ ನಿಂತ ಯುವಕರು ಕೆಲವರು. ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಗಳಿಗೆಗೊಂದು ಬಾರಿ ಕಕ್ಕಸಿನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಆತಂಕ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುದುಕರು ಒಬ್ಬರು. 'ಹಾಳಾದೋರು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಬರೊದಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಗೊಣಗುಟ್ಟುತ್ತ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹುಡುಗಿಯರು ಯಾರ ಮಲಾಜೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿಂತಲ್ಲೆ, ಕೂತಲ್ಲೆ 'ಕಕ್ಕ' ಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳು.

"ಬಟ್ಟೆ ನೀರು ಹಾರಿಸಬೇಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೀರಿ" ಅನ್ನುವ ಮುದುಕಿಯರು. ಎಲ್ಲಾ ಇದ್ದರು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ.

ಈ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ತುಂಡು ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಇದ ತುಳಸೀಕಟ್ಟೆಯ ಮುಂದೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು ಆಚಾರ್ಯ ರೊಬ್ಬರು.

ಶಾರದೆ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಕ್ಕಸು ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು. ಅವರ ಮುಂದೆ ಇನ್ನು ಮೂರು ತಂಬಿಗೆಗಳು ಇದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಾದು ನಿಲ್ಲಲು ನಮ್ಮವರಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅವರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಶಾರದೆಗೆ ಹೇಳಿದರು—

"ಅವರು ಮೂರು ಜನ ಆದ ಮೇಲೆ ಏನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳು ನಾನು ಒಳಗೆ ಕೂತೀನಿ."

ಹಾಗೇ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಅವರು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತರು. ನಾನೂ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಕೋಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಹುಡುಗಿಯರು ಕುಳಿತಿದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಶ್ರುತಿವೆಟ್ಟಿಗೆಯ ರಾಗದೊಂದಿಗೆ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು—

ಸ್ನಾ ಸ್ನ ಧನಿಸ, ಸನಿಧನಿಸ, ಸನಿ ಧಪ ಧನಿಸ.

ಅದನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ದನಿಯೊಂದು ಕೇಳಬಂದಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತಾಭ್ಯಾಸ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನು ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ಶಾರದೆ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಕಕ್ಕಸಿನ 'ಕ್ಯಾ' ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

ಇಷ್ಟರ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಕ್ಷದವರು ನಾಲ್ಕಾರು ಮಂದಿ ನುಗ್ಗಿದ್ದರು ವಠಾರದೊಳಗೆ.

ಇಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಬಿಕ್ಷುಕರನ್ನು ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲೇ ನೋಡಿದ್ದು ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿಯ ಬಿಕ್ಷುಕರ ರೀತಿ ಬೇರೆ.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರಗಳಂತೆ ನಾನೂ ವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ವೇಷಧರಿಸಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಂಬೂರಿ, ಏಕನಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ದಾಸರವೆದಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಬರುವವರು ಒಂದು ವಿಧವಾದರೆ ಕುರುಡು-ಕುಂಟು-ಕಿವುಡರಂತೆ ಬಂದವರು ಕೆಲವರು,

'ಮುಂದೊಡ್ಡಗಪ್ಪ' ಎನ್ನುವ ರಾಮತಾರಕನನ್ನು ಅವರು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಅಡು ತಮ್ಮ ಕಿವಿಗೇ ಬಿಡ್ಡಿಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ ಕಿರಿಚಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಾರದೆ "ಬನ್ನಿ ಮಾವಾ"—ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡಳು.

ನಮ್ಮವರು ಎದ್ದು ಓಡಿ ಹೋದರು. ನಾನು ಒಳಗೆ ಬಂದು ರುಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ—

"ದಿನಾಗಲೂ ಹೀಗೆಯೇನೇ ರುಕ್ಕಮ್ಮಾ?"

ದಿನಾಗಲೂ ಹೀಗೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಅದಕ್ಕೇ ಬೆಳಗಿನ ಝಾವಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಕುಕ್ಕರಬಡೀತೀನಿ. ಆದರೂ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಕೆಲಸ ಬಾಕಿ ಉಳಿದು ಹೋಗುತ್ತೆ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಹೋದ್ರೆ ಕಕ್ಕಸಿಗೇ?"

“ಏನೋ ಈಗ ಹೋಗಿದಾರಮ್ಮ, ಇನ್ನು ನಾನೊಬ್ಬಳು ಬಾಕಿ ಇದೀನಲ್ಲ. ಏನೋ ನಮ್ಮಂಥೋರು ಒಂದ್ಬಳಿಗೆ ತಡಕೋತೀವಿ. ತೀರ ಮುದುಕರಿಗೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಲು ಫಜೀತಿಯಮ್ಮ ಹೀಗಾದರೆ”

“ಇಲ್ಲೇ ಮತ್ತೆ, ಆಳುಬಂದರೆ ತಡಿಬೋದು, ಅರಸುಬಂದರೆ ತಡಿಬೋದು ಇದನ್ಯಾರು ತಡಿಯೋಕ್ಕಾಗುತ್ತೆ ಹೇಳಿ ? ಫಜೀತಿಗಳು ಆವಾಗಾವಾಗ ಆಗ್ತಾನೇ ಇರುತ್ತೆ ಜಿಡಿ. ನಾನೇನೋ ಬೆಳಗಿಂಜಾವ ನಾಲಕ್ ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದುಬಿಡ್ತೀನಂತ ಇಟ್ಟೊಳ್ಳಿ. ಪಾಸ ನಿಮಗೆ ತುಂಬಾ ಮಜಗ್ರ ಅಲ್ವೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ ?”

ನಾನು ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೇ ಹೇಳಿದೆ—

“ಈಗ ಏನೂ ಮುಜುಗರ ಇಲ್ಲಬಿಡು. ನಮಗೂ ಇಂಥಾದೇ ಒಂದು ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಬ್ಯಾಸಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋದೂ ಅಂತ ಈಗಿನಿಂದ ಚಿಂತೆ ಅಷ್ಟೆ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು—

“ನಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಮನೇನೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ನಾವೇನೂ ಒಗ್ಗಿದ ಜಾಗ ಅಂತ ಇಲ್ಲೇ ಸಾಯ್ತಾ ಇದೀವಿ. ನೀವು ಏನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡಿ. ನಾಲಕ್ನ ನಿಧಾನ ಆದ್ರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆ ಮನೆ ಹುಡುಕೊಂಡೇಹೋಗೀರಂತೆ ಸುಮ್ಮಿರಿ.”

ನಮ್ಮವರು ಒಂದು ಯಾಗ ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಗೆದ್ದು ಬಂದರು. ಇನ್ನು ನಾನು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ತಂಬಿಗೆ ದಾಟಬೇಕು. ಶಾರದೆ ಮತ್ತೆ ತಂಬಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಹೇಳಿದಳು—

“ನೀವು ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿರಿ ಅತ್ತೆ. ಇನ್ನು ಮೂರೇ ಜನ ಇದಾರೆ” ಮತ್ತೆ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನೇ ಕಾವಲು ಹಾಕುವುದು ಸಂಯಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ. ಈಗ ಬಚ್ಚಲ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇತ್ತು. ನಮ್ಮವರು ಸರಸರನೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ನಾನು ಕಕ್ಕಸಿನ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕಕ್ಕಸಿನ ಒಳಗಿಂದ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡು ಕೇಳಿಬಂತು. ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಯಾರ ಬಿಸಾತೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

“ನೀನೇ ಖಿಲ್ದಾಡಿ ಹೆಣ್ಣು.....”

ನನಗೇಗೆ ಬೇಸಾರವಾಯಿತು. ಅಸ್ವರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಕ್ಕಸಿನ ಮುಂದಿನ ‘ಕ್ಯಾ’ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ನಾನು ಶಾರದೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೇಳಿದೆ—

“ಆ ಕಕ್ಕಸಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದೇನೆ?”

“ಹೋಗಿ ಅತ್ತೆ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗಬಹುದು. ಅದು ಗಂಡಸರ ಕಕ್ಕು ಅಷ್ಟೆ.”

ನಾನು ಅನುಮಾನಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಶಾರದೆ ಮತ್ತೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದಳು. ನಾನು ತಂಬಿಗೆ ಹಿಡಿದು ತುದಿ ಹೆಬ್ಬಿರಳನ್ನು ಮಾತ್ರಾ ಭೂಮಿಗೆ ಊರುತ್ತ, ಹಾರುತ್ತ ಹೊರಟೆ. ಒಂದು ನಿಧಿ ದೊರೆತಷ್ಟು ಆನಂದವಾಗಿತ್ತು ಕಕ್ಕಸು ಖಾಲಿ ಆದದ್ದು.

ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಿತು, ಒಳಗಿನ ಪ್ರಪಂಚ ಆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಚಿಲಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಬಲಗೈಲಿ ಹಿಡಿದೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬಲಗೈಗೆ ಆ ಕೆಲಸವಾಯಿತು, ಇನ್ನು ಎಡಗೈಲಿ ಸೆರಗು ತೆಗೆದು ಮೂಗು, ಬಾಯಿ, ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೇ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತು!

ನಾರದ ಹುಡುಗರು; ಯುವಕರೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದು! ಎರಡು ಚದರಡಿ ಉದ್ದಗಲವಿದ್ದ ಆ ಕಕ್ಕಸಿಗೆ ಸಿಮೆಂಟು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ಇದ್ದ ಲು ಚೂರಿನಿಂದ ಸೀಮೆ ಸುಣ್ಣದಿಂದ ನವ್ಯ ಚಿತ್ರಕಲೆ ರಚಿಸಿದ್ದರು. ಅದೂ ಸೈವೋಟಿಯಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರು ಬರೆದ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಟಿಪ್ಪಣಿ, ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ, ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ನವ್ಯ ಚಿತ್ರಕಲೆ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೂ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಒಂದುಗಳಿಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಯಾದದ್ದು ನಿಜ. ಮತ್ತೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ:

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗಡಿಗಳ ಮುಂದೆ ತಳಿರು ತೋರಣಗಳಂತೆ ತಗುಲಿ ಹಾರಿರುವ ವಾರ, ಹಾಗೂ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೇಲಿನ ನಟಿಯರ ಚಿತ್ರಗಳು, ಮತ್ತೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಸಾವಿರದಂತೆ ಹುಟ್ಟುವ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಮುಖ ಚಿತ್ರಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಕಾ

ಹುಡುಗ, ಯುವಕರಿಗೆ ಅದು ಮನದ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹವೇ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಾವೂ ರಚಿಸಬೇಕು ಅನಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ನೇಳೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಸಾಸುಗ್ರಿಗಳೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಕಕ್ಕಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಅವರಿಗೆ ಎದುರಿಗೇ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಭಿತ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಒಂದು ಇದ್ದಿಲು ಚೂರು ಎತ್ತಿಕೊಂಡರಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಯಾರ ಮುಲಾಜಿದೆ ? ವಠಾರದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನರಿರುವಾಗ ಯಾರೇ ಬರೆದರೂ ಇಂಥನೇ ಬರೆವೆಂದು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಕಕ್ಕಸಿನಂಥ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ವಿಜ್ಞಾನಿ, ಲಾಯರು, ಡಾಕ್ಟರು, ಸಂಗೀತಗಾರ, ಸಾಹಿತಿ, ಕಲಾವಿದ ಮುಂತಾದವರ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಸ್ಥಾನ ಕಕ್ಕಸು ಅಲ್ಲವೇ ?”

2

ಆದರೆ ಶ್ರೀಮಂತರ ಕಕ್ಕಸುಗಳಿಗೂ ಇವಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ; ಇರಿಸಿಕೆಯಲ್ಲಿ; ಹೊಕ್ಕಟ ಶುಭ್ರದಲ್ಲಿ.

ಇದು ವಠಾರದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ವಿಚಾರವೇದಿಕೆ. ಶ್ರೀಮಂತರ ಕಕ್ಕಸು ಎಂದರೆ ಒಂದು ಏಕಾಂತ ಮಂದಿರವಿದ್ದಂತೆ. ಕೆಲವು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು., ಸಂಶೋಧಕರು ಇವರುಗಳಿಗೆ ಕೈ ಕೆಲಸಕ್ಕಿಂತ ತಲೆಯ ಕೆಲಸ ಹೆಚ್ಚು. ಒಂದು ಸಿಗರ್‌ಟೆಟು ಹಚ್ಚಿ ನಿಳಾದವಾದ ಕಕ್ಕಸು ಹೊಕ್ಕರೆಂದರೆ, ಹೊರಗೆ ಬರುವಾಗ ಒಂದು ಮಹತ್ತರ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತೆ ಬರುತ್ತಾರಂತೆ.

ಈ ಕಕ್ಕಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆ ಹೊರಟದ್ದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮ ಮುತ್ತಜ್ಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಕ್ಕಸುಗಳೇ

ಇರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಮನೆಯ ಹಿಂದಿನ ಗುಡ್ಡೆ, ಬಯಲು, ಮಟ್ಟಿನಮರೆ, ಕೆರೆಯದಂಡೆ, ಹೊಳೆ ಇದ್ದರೆ ಹೊಳೆಯ ಅಸುಪಾಸು ಬಹಿರ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೇ ವೊದಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಪದ್ಧತಿ ಗುಡ್ಡಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಆರಾಮನಾಗಿ ಬಯಲು ಹವೆ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೂ ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾರೂ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ. ಆತುರಪಡಿಸುವವರಿಲ್ಲ. ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವವರಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಾಲ್ಕೈಂಟು ಹುಡುಗಿಯರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬಯಲು ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳಿರುವ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಗಿಡದ ಮರೆಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಕುಳಿತು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ನಮ್ಮ ಬಾಲಲೋಕದ ವಿಷಯ ಎಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿದರೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಜೀವನ ಈಗ ಎನೂ ಮಾಡಿದರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾವು ಎದ್ದು ಬರುವುದರಲ್ಲೇ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನಿರ್ಮಲಗೊಳಿಸಲು ನಾಯಿಗಳು, ಹುಡಿಗಳೂ ಕಾವಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ಥಳ ಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಸ-ಬಿಸಿಯ ಟಫನ್ ಸಾಡಿ ಅವೂ ಆನಂದದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ನವನಾಗಿಕೆತಿ ಬಂದು ಹಂಡಿ-ನಾಯಿಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಗೇ ಸಂಚಕಾರ ಬಂತು. ಅವರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಹಳ್ಳಿ ಪಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತುವ ಕಕ್ಕಸು ಇತ್ತು. ಈಗ ಫ್ಲಿಪಿಂಗ್ ಬಂದಿದೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ.

ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲಿ ವಾಸಿ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕಕ್ಕಸು ನೋಡಿ ಮೂರ್ಛೆಯೇ ಬರುವಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೊದಲ ಕುರಹಾಗಿ ನಮ್ಮ ಧಾರತೀಯರ 'ಅಟಾಚ್ ಧಾತ್ ರೂಮ್' ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಈಗ ಅದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ವಾಹಾ ಕ್ರಹಾರ. ಎನಾದರೂ ಅದು ತ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗಕ್ಕೇ ಸರಿ.

ನಾನು ಕಕ್ಕಸಿನ ಗತ ವೈಭವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದರಂತೆ ಸಾಲಾಗಿ ಮೂರು ಕಕ್ಕಸುಗಳಿದ್ದವು. ಗ್ರಹಾಚಾರ ವಶಾತ್ ನಾನು ಮಧ್ಯದ ಕಕ್ಕಸಿನಲ್ಲಿದೆ.

ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಾದರೂ ಸರಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಸುಕಷ್ಟಗಳು ಜಾಸ್ತಿ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಹೇಗಾದರೂ ಪಾರಾಗಬಹುದು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಆಯ್ದು ಎರಡು ಕಡೆಯವರೂ ಹಾಕಿ ಅರಚುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ ನನಗೆ ಹಾಗೇ ಆಯಿತು. ಎರಡು ಕಡೆಯ ವಾದ್ಯ ಮೇಳಗಳನಾದ ಮಾಧುರ್ಯ ಸೂರಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಡಬ್ಬಗಳ ಘರ್ಷಣೆ, ನೀರಿನ ಚೊಳ ಸಳ ಇತ್ಯಾದಿ-ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವಲ್ಲದೆ ಮನವಿನ ಕಕ್ಕಸಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಬೀಡಿಯು ಹೊಗೆ ನನ್ನ ಮುಂದೆಯೂ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಹೋಯಿತು.

ನಾನು ಯಾವಾಗಲೋ 'ದಾಂಪತ್ಯ ರಹಸ್ಯ' 'ಕಾಮಕಲಾ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲೋ ನೋಡಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅವಶ್ಯವು ಚಿತ್ರಗಳು, ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುತ್ತಲಿನ ಗೋಡೆ ತುಂಬಿತ್ತು.

ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಿವ್ವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೋ—ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆ. ಅಂತೂ ಹೇಗೋ ಅಲ್ಲಿಯ ಕರ್ಮಕಾಂಡವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬಂದದ್ದು, ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ನಮ್ಮಮ್ಮನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಷ್ಟೇ ಶ್ರಮವಾಯಿತು.

ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬರುವುದರೊಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಮತ್ತೆ ಹತ್ತು ಜನ ಕಾದಿದ್ದರು. 'ಹಾಳಾಗಲಿ'—ಅಂದುಕೊಂಡು ನಾನು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡದೆ ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ಬಂದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ಬಂದು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ನೋಡಿದೆ. ನಮ್ಮವರಾಗಲೇ ಸ್ನಾನದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಸಿ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

"ಯಾರಿದಾರೊ ಬಚ್ಚಲು ಮನೇಲಿ?"—ಅಂದೆ ನಾನು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ.

"ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಗಂಡಸು."

ಅಂದಳು ಅಂಬಚ್ಚಿ ಜೊಕ್ಕಟವಾಗಿ.

ನಾನು, ನಮ್ಮವರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಕ್ಕವು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅಂಬಚ್ಚಿಯನು ಬೈದಂತೆ ಮಾಡಿದಳು—

“ಪೆದ್ದರಂತೆ ? ಇವಳೊಬ್ಬ, ಇವಳೊಬ್ಬೇನು ? ಈ ವಲಾರದ ವಕ್ಕಳಿಲ್ಲಾ ಹೀಗೇ ಮಾಡೋತೊಂದು. ಗಂಪ-ಹೆತ್ತಿ, ಅಸ್ಪ-ಅನ್ನು ಒಂದೂ ತಿ ಯೂದಿಲ್ಲ ಇವಕ್ಕ.”

ಇಷ್ಟರಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ವಯಸ್ಸಾದ ಬಡಕಲು ಮನುಷ್ಯರೊಬ್ಬರು ಬಚ್ಚಲಿಂವ ಹೊರಬರು ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬಚ್ಚಲು ಮನಗೆ ಬಂದು ಹುಡುಕು ಒಳಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ನೋಡಿವಳು. ಅರ್ಧ ಹುಡು ನೀತಿತ್ತು.

“ಇಷ್ಟು ನೀರು ಸಾಕೇ ನೋಡಿ ಚಿಕ್ಕವತ್ತು. ಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಬೇರೆ ಹಾಕಿಸಿ ?” ಅಂದಳು.

ನಾನು ನೀರನ್ನು ನೋಡುವೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ—

“ಓ, ಬೇಕಾದಷ್ಟಾಯ್ತು, ಇನ್ನೇನೂ ಹಾಕಬೇಡ ನೀನು ಇದೋ ನೀರು ಸಾಕ.”—ಎನು ನಾನು, ಸಿರಿ-ಚಿಕ್ಕಲು ಹಿಡಿದು ಹೊರವೆ. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಗಿಲು ನಿಲ್ಲುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೂಗಿದೆ—

“ಇದು ಹ್ಯಾಗೇ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕೋದು ?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮತ್ತೆ ಬಂದಳು. ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು—

ಆ ತಗಡಿನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಡಿದಿದ್ದ ಅಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎತ್ತಿ ಹೊಸಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಮೇಲು ಪಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟಿವ್ವ ಒಂದು ಚಕ್ಕೇ ದಾರವನ್ನು ಎಳೆದು ಮೇಲಿನ ಒಂದು ಸರ್ವೆದೂಲಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದ ಮೊಳೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಆ ಬಾಗಿಲು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆವರೆ ಆ ಮೇಲಿನ ಮೊಳೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ: ಹೋಗೆ ಹಿಡಿದು, ಕಣ್ಣಿತ್ತು ಅಂತೂ ತಡವರಿಸಿ ಅವನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿವ್ವಾಯಿತು. ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ಇಳಿದೆ. ಆವರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅಪತ್ತು. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಸಂಯಾಗ ಹೊರಗೆ ಕಾಣಿಸುವಂತಹ

ಒಂದು ಕಿಟಕಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲಿಲ್ಲ. ಅದರೊಳಗೆ ತಲೆ ಹಾಕಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಕೂಗಿದೆ. ಅವಳು ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದಳು.

“ಇದೇನೇ ಇದು. ಬಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡ್ರೆ ಹೊರಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾಣುತ್ತಲ್ಲ ಏನ್ಮಾಡೋದೇ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ಅಯ್ಯೋ ಇಷ್ಟೇನೇ ? ಅಲ್ಲೇ ಮೇಲೆ ನೋಡಿ ಎರಡು ಸಣ್ಣ ಮಳೆ ಇದೆ. ಆ ಬಿಚ್ಚಿದ ರವಿಕೆ ಇವೆಯಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಅದನ್ನು ಆಕಡೆ-ಈಕಡೆ ಮಳೆಗೆ ತಗಲು ಹಾಕಿ. ಆಮೇಲೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದರಾಯ್ತು” —ಅಂದಳು ಹಗುರವಾಗಿ.

ಹುಷಾರಾಗಿ ರವಿಕೆಯನ್ನು ತಗುಲಿಹಾಕಿ ಮರೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಇಳಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹಂದೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಕಾಯಿಸಿ ಧಡ ಧಡ ಹುಯ್ದುಕೊಂಡ ಅಬ್ಯಾಸ ನಮಗೆ. ಸೌವೆಯ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀರಿನ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿದಿಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕಾಯ್ತು. ನಮ್ಮವರಿಗಂತೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಒಂದು ಹಂದೆ ನೀರು ಬೇಕು.

ಆದರೆ ಅವರದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವ, ರುಕ್ಕಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ಹಂದೆಯನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೀರು ತುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಣ್ಣ ಹಂದೆ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ.

ಪಟ್ಟಣವಾಸ; ಸೌದೆಗೆ ದುಡ್ಡು, ನೀರಿಗೆ ದುಡ್ಡು, ಸಮಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಅವರು ಹಿಡಿತಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳದು ಮಿತವ್ಯಯವೇ ಹೊರತು ಜಿಪುಣತನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಉದಾರಿಗಳು. ಅವರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನೇ ಜಿಪುಣತನಮಾಡಿದ್ದ.

ನಾನು ಸ್ನಾನದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದೆ. ಆಗಲೇ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಅಡಿಗೆ ಮುಕ್ಕಾಲುಭಾಗ ಆಗಿತ್ತು. ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಅಶ್ವತ್ಥ ಬಂದ. ನಾನು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೀರೆ ಬದಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶಾರದೆ ನಗುತ್ತ ಬಂದು—

“ನಿಮ್ಮ ಸೀರೆ ಕೊಡಿ ಅತ್ತೆ. ಒಗೆದ್ದಾಕೈದ್ದೀನಿ. ಆ ಮೇಲೆ ನೀರು ನಿಂತೊಗುತ್ತೆ” ಎಂದಳು.

“ಬ್ಯಾಡವ್ವು, ನಾ ಒಕ್ಕೊಳ್ತೀನಿ ನಂದು ಅವರದ್ದು” —

ಅಂದೆ ನಾನು. ಅದೇ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಅಂದಳು ಶಾರದೆ—

“ಮಾವಂದು ಆವಾಗ್ಲೇ ಒಗೆದುಹಾಕಿಟ್ಟೆ ಅತ್ತೆ. ನಿಮ್ಮದೊಂದೇ ಇರೋದು. ಬೇಗ ಒಗೆದ್ಬಿಡ್ತೀನಿ ಕೊಡಿ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ.”

ನಾನು ಬೇಡವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಅವಳು ಸೀರೆ-ರವಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಳೆಯ ಬಕೀಟಿಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ನಡೆದಳು. ನಾನು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ—

“ನಿನಗಿಂತ ಜುರುಕು ಕಣೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ಬ್ಯಾಡಾಂದು ಸೀರೆ ಎಂತೊಂದು ಹೋದ್ದು.”

“ಹೆಣ್ಣುಕ್ಕು ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ಬೇಕು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಇನ್ನೇನು ಅವಳಿಗೂ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ತುಂಬುತ್ತೆ. ನಾನು ಹೊರಗಾದಾಗ ಅಡಿಗೇನೂ ಅವಳೇ ಮಾಡ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದೆ ಈ ಮನೇ ಒಳಗೆ ನಾವು ನಿಭಾಯಿಸಿದ ಹಾಗೇ ಇದೆ. ಈಗ ಆರು ವರುಷದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಒಪ್ಪ-ಓರಣವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡೂದನ್ನು ಕಲೀದೆಹೋದರೆ ಬಲು ಅಸಂಯ್ಯ ನೀವು ಏನೇ ಹೇಳಿ.”

ನಾನು ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಎರಡನೇ ಬಾರಿಗೆ ಕಾಫಿ ಬೆರಸಿದಳು. ಗಂಡಸರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟು ನನಗೂ ಕೊಟ್ಟಳು. ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿಗೆ ಕುಡಿಯುವ ಅಭ್ಯಾಸ ನನಗಿದ್ದರೂ ಹೇಳಿದೆ—

“ಮತ್ಯಾಕಮ್ಮ ಕಾಫಿ ಮಾಡಿದೆ ? ಅಡಿಗೇನೇ ಆಗ್ತಾ ಬಂತಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸರ್ತಿ ಊಟ ಮಾಡ್ಬಹುದಾಗಿತ್ತು.”

“ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ರಾತ್ರಿ ಹಾಲಿನ ಕಾಫಿ, ಇದು ಬೆಳಗಿನ ಹಾಲಿಂದು. ನಾವು ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ತಿಂಡಿತಿಂದು ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲ. ಎರಡ್ನರ್ತಿ ಕಾಫಿನಾದರೂ ಬೇಡ್ಬೆ ? ಇದೆಂತ ಕಾಫಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಹಾಲೂಂತ ಅವರು ಕೊಟ್ಟದನ್ನು ತರೋದು. ಆ ಕಾಫಿಪುಡೀನೋ ತ್ರೀರಾಮರಕ್ಷೆ. ನಿಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಹಾಲು, ಮನೆಪುಡಿ, ನಿಮ್ಮನೆ ಕಾಫಿ ನಾ ಕುಡ್ಬಿಲ್ವೆ ? ಅದರಲ್ಲೂ ಎಂಟಚ್ಚಮ್ಮೋರು ಮಾಡೂ ಕಾಫಿ ಅಂದ್ರೆ ಕಳ್ಳಿ ಜೊಟ್ಟಿದ್ಬಾಗಿರುತ್ತೆ. ನಮ್ಮನೆ ಕಾಫಿ ಕಳ್ಳಿ ನೀವು ಜೊಟ್ಟಿ

ತೋಳಕೋಬೇಕು.

ಒಂದು ಮಾತಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು, ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಸ್ವಭಾವ ಆದರೂ ಅವಳು ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಫಿಯನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು.

“ನಂಗೇ ಕಾಫಿ....?—ಅಂಬಚ್ಚಿ ರಾಗ ಎಳದಳು—

“ಇವಳೊಬ್ಬಳು ಬಿಶಾನಾಸಿ ರಂಡೆ. ಮೈಗೆ ಆಗೂದಿಲ್ಲಾಂದ್ರೂನು ಅದೇನು ಕಾಫಿ-ಕಾಫೀಂತ ಹೊಡೊತ್ತಾಳೆ.”

ಮಗಳನ್ನು ಜೈಯುತ್ತಲೇ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಬಟ್ಟಲಿಗೆ ಕಾಫಿ ಬಗ್ಗಿಸಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ. “ನನಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕೊಟ್ಟಿದಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ಇದರಲ್ಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಡ್ತೀನಿ ಬಿಡು”—ನಾನೆಂದೆ.

“ಬೇಡ ಚೆಕ್ಕಮ್ಮ ನೀವು ಕುಡೀರಿ. ಇನ್ನು ಹತ್ ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಇವರೆಲ್ಲ ಊಟಕ್ಕೂತ್ಕೊತಾರೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕಂಡಕೂಡ್ಲೆ ಕೇಳೊದು ದುರಭ್ಯಾಸ.

“ಶಾರದೇಗೆ ಕೊಡುತ್ತೆ?”

“ಅಯ್ಯೋ ಅವಳು ಬಲು ನಾಜೂಕು. ಊಟಾನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಾನೇ. ಕಾಫಿ ಅಂತೂ ಎರಡೇ ಸರ್ತಿ ಒಂದೊಂದು ಗುಟುಕು ಕುಡಿತ್ತಾಳೆ.”

ಅವಳು ಮಾತು ಮುಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಶಾರದೆ ಸೀರೆ ಒಗೆದು ಬಕೀಟು ನಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸಮೇತ ಬಂದಳು. ಅವಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಶಕ್ಯು ತಂಗಿ ಬಂದಳು.

“ಲೇ ಶಾರದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಂಬ್ ಕೊಡೆ, ಈಗ ತಂದೊಡ್ತೀನಿ.”

ಈಗ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಉತ್ತರ ಕೊಡದಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಬದಲಿಗೆ ಶಾರದೆಯೇ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು.

“ಕೊಡೊದಿಲ್ಲ ಹೋಗೇ. ಮೂರ್ ನಾಲಕ್ಕು ಬಾಚಣಿಗೆ ಹಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮುರ್ದು ತಂದೊಟ್ಟೆ. ಇನ್ನು ನಾನು ಕೊಡೊದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಂದೆ ಬಯ್ಯಾರೆ.”

“ಒಂದೇ ಸಿಮ್ಮು ಕೊಡೆ. ನಮ್ಮಣ್ಣ ಕ್ರಾಫ್ ಬಾಚೊಂಡು ಕೊಡ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮನೇಲಿ ಎಲ್ಲರ ಹತ್ರಾನೂ ಒಂದೊಂದು ಕೂಂಬ್ ಇರುತ್ತೆ ಇವತ್ತು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಇಟ್ಟಿದಾರೆ. ಸಿಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲ.”

ಶಾರದೆ ಕೋಲಿನಿಂದ ಗಳುವಿನ ಮೇಲೆ ಸೀರೆ ಹರವತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು—

“ಹುಡ್ಕೊಂಡು ಹೋಗು, ದಿನಾ ಏನು ಮನೆಮನೇಲೂ ಕೇಳಿಯೆ?”

ಇದು ನಿತ್ಯ ವಿಧಿ—ಎಂದು ನನಗೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನಾನು ತಲೆಗೆ ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ಹುಡುಗಿ ಮತ್ತೆ ಎರಡು ಗಳಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದು ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಗೋಡೆಯ ತೂತು ಪಿಸುನಾತಾಡಿ ಒಂದು ಚಮಚವನ್ನು ಹೊರದೂಡಿತು.

“ಓ! ದೇವರ ದೀಪಕ್ಕೆ ಎರಡ್ ಮಿಕ್ಕ ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕೊಡ್ರೀ. ನಾಳೆ ತರಿಸಿ ಕೊಡ್ತೀನಿ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಘಾಟಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು—

“ದೇವರ ದೀಪಕ್ಕೆ, ದೇವರ ದೀಪಕ್ಕೆ ಅಂತ್ಯೇಳಿ ನೂರಾರ್ ಸರ್ತಿ ಎಣ್ಣೆ ಇಸೊಂಡೀದೀರಿ—ಒಂದ್ಸರ್ತಿನೂ ವಾಪಸ್ ಕೊಟ್ಟೆಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳೂದಲ್ದೆ ಆ ದೇವರ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿರಲಿ? ನನ್ನ ಹತ್ರ ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಇಸೊಂಡಾಗ್ಲೆಲ್ಲ ನೀವು ಒಗ್ಗರಣೆ ಹಾಕ್ತೀರಿ. ಇಲ್ಲೇಗೆ ಕೇಳ್ತೀತ್ತೆ ಸಾಸ್ವೆ ಚಿಟಿಗುಟ್ಟೊದು. ರಾಮ, ರಾಮ, ! ಗಡಿಮಿತಿ ಇಲ್ಲ ಆ ಸುಳ್ಳಿಗೂ!”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಇಷ್ಟು ನಿಷ್ಪರವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದರೂ ಅವರಾರೂ ಬೆಜಾರುಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಗೊಟ್ಟುಗುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಎರಡು ಮಿಕ್ಕ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆದು ಆ ಸೌಟಿಗೆ ಹಾಕಿದಳು. ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಸೌಟು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಿತು.

ಒಂದು ಹುಡುಗ ಬಂದ. ಒಳಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆ ಹಾಕಿ ಕೇಳಿದ—

“ನಮ್ಮಜ್ಜಿ ಹೇಳಿದ್ದು, ನಾಲಕ್ಕಾಳು ಸಾಸ್ವಿ ಇದೆ ಬೇಕಂತೆ.”

“ಇಲ್ಲಂತೆಂತ ಹೇಳು. ಮುಟ್ಟಿದ್ದು-ಮೂಸಿದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮುಸ್ಸಿ ಮುಸ್ಸೀಂತ ಹಾರಾಡ್ತಾರೆ ನಿಮ್ಮಜ್ಜಿ. ನಮ್ಮನೆ ಸಾಸ್ವೇನೂ ಮುಸ್ಸಿ ಆಗಿದೆ. ಅದು ನಿಮ್ಮನೆಗಾಗುಲ್ಲ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಪೂರ್ತಿ ಮಾತಾಡುವುದರೊಳಗೆ ಹುಡುಗ ಓಡಿ ಹೋದ.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಸಾರಿಗೆ ಒಗ್ಗರಣೆ ಹಾಕಿದಳು. ಇಂದಿನ ಒಗ್ಗರಣೆ “ ಘಂ ” ಎಂದಿತು.

“ ಏನು ರುಕ್ಕಮ್ಮೋರ ಮನೆ ಸಾರು “ ಘಂ ” ಅನ್ನುತ್ತೆ. ನಾನೂ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟೆ ಊಟಕ್ಕೆ ”

ಶಕ್ಯ ತಾಯಿ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಬಡಿವಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡಸರು ಇದ್ದಾರೆಂಬ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದರು: ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಡಬರಿ ಇತ್ತು.

ನಿಜವಾಗಿ ಈಗ ನನಗೇ ಬೇಸರ ಬಂದಿತ್ತು. ಸಾಲ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮಿತಿ ಇರಬೇಕು. ನಮ್ಮೂರಲ್ಲೂ ಸಾಲ ಕೇಳುವ ಹೆಂಗಸರಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಕೊಡದೇ ಇರುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಅತಿ ಇದುವರೆಗೆ ನಾನೂ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ದಿನ ದಿನವೂ ಈ ಕಿರುಕುಳ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಇಷ್ಟು ಒರಟಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅಶ್ಚರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆಕೆ ಒಲೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಬಂದು ಬೋಚಾಳಿ ಮಾಡಿದಳು—

“ ರುಕ್ಕಮ್ಮೋರ ಚುರುಕೇ ಚುರುಕು. ಏನು ಚಮತ್ಕಾರಕ್ಕೆ, ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ತಾರಮ್ಮಾ. ಬೆಳಗಿನ ರುವದಿಂದ ಒಂದೆ ಸಮ ದುಡುಗಿಟ್ಟಿದರೂ ನಮ್ಮನೇಲಿ ಅಡಿಗೆ ಆಗಾಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಿ ಇವತ್ತು” ಬೇಕೆ ಬೆಂದ್ವೊಗಿದೆ. ಒಂದ್ ಐದ್ ನಿನ್ನು ಸುಧಾರ್ಸುದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಸುರೇಶ. ಒಂದೇ ಉಸುರಿಗೆ ಅವಸರ ಮಾಡ್ತಾನೆ ನೋಡಿ. ತಟ್ಟಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕಿದೀನಿ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಮೊಸು ತುಪ್ಪ ಹಾಕೊಂಡು ತಿಂದೊಂಡು ಹೋಗೋ ಅಂದ್ರೆ ಕೇಳೊದಿಲ್ಲ. ಮಹಾ ಮೊಂಡ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮನೇಲಿ ಸಾರಾಗಿದ್ದೆ ಒಂದ್ಸಾಟು ಇಸೊಂಡು ಹೋಗೋಣಾಂತ ಬಂದೆ. ”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮರುಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗತಾನೇ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದ್ದ ಸಾರನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಸಾಟು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಗೆ ತೋಡಿ “ ಹಿಡಿರಿ ” ಅಂದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಬೇಜಾರಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಕೆಗೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಹರೆ ಅಡಕ್ಕು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಆಕೆ ಬೋಚಾಳಿಗೈದರು.

“ರುಕ್ಕನ್ನೋರ ಅಡಿಗೆ ಅಂದ್ರೆ ಅಡಿಗೆ ಒಂದು ಒಗ್ಗರಣೆ ಹಾಕಿದರೆ ಸಾಕು ನೋಡಿ ! ನಮ್ಮನೇತನಕ ಘಮೋ ಅನ್ನುತ್ತೆ ಇಂಗಿನ ವಾಸನೆ. ನಮ್ಮ ನೇಲಿ ನೋಡಿ ಧಂಡಿಯಾಗಿ ಅಚ್ಚೇರು ಬೇಳೆ ಹಾಕಿ, ಹುರುದು-ಅರದು ಹಾಕಿ ಹುಳವಾಡ್ತೀನಿ, ಒಪ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುಟ್ಟು ಇಲ್ಲದ್ರೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನೋಡಿ ನಮ್ಮನೇ ಹುಡುಗ್ರು ಯಾವಾಗ್ಲೂ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆ ಹುಳನ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೋತಾರೆ.”

ಆಗಲೂ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಮರುಗಳಿಗೆಗೆ ಆಕೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯ ಜ್ಞಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ತಟ್ಟನೆ ಹೇಳಿದರು—

“ಅಂದ್ಲಾಗೇ ನೋಡಿ ! ನೀವು ಮನೆ ಬೇಕೂ ಆಂದಿದ್ದಿ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬರ್ತೀರಾ. ನಾಲಕ್ ಗಂಟೆಹೊತ್ತೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ವಠಾರಕ್ಕೆ....”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಈಗ ಎಚ್ಚರಿಸಿದಳು—

“ಆಗ್ಲಿ ನಾನೂ ಬರ್ತೀನಿ ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣವಂತೆ. ಈಗ ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸುರೇಶಾಗೆ ಜೊತ್ತಾದೀತು....”

“ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಮರವೇ....”

—ಎಂದು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಹೊಸಿಲು ದಾಟುವುದರಲ್ಲಿ—

“ಅಮ್ಮಾ ನುಗ್ಗೊತ್ತಾಯ್ತು.. !” ಅಂತ ಸುರೇಶ ಕೂಗಿದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಬಿಸಿಯ ಸಾರನ್ನು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದು. ಆಕೆ ದುಸುಬುಸನೆ ಓಡಿದರು.

ನಾನು ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮುಖನೋಡಿದೆ. ಆಕೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಗಳೆಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು—ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿತ್ತು ಅವಳ ಮುಖ. ಶಾರದೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದಳು ಅವಳು.

“ನೀವೆಲ್ಲ ಒಂದ್ನರ್ತಿ ತಟ್ಟಿ ಹಾಕೊಕ್ಕಿ. ನಿಮ್ಮದಾದ ಮೇಲೆ ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಬಡ್ಡಿತ್ತೀನಿ.”

ಶಾರದೆ ತಟ್ಟಿ ಹಾಕತೊಡಗಿದಳು. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ—

“ಅಶ್ವತ್ಥನೂ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಲಿ. ನಾವೆಲ್ಲ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿದ ರಾಯ್ತು.”

ಅಶ್ವತ್ಥ ಹೇಳಿದ—

“ನನಗೇನೂ ಅವಸರ ಇಲ್ಲ. ಹುಡುಗರದ್ದು ಒಂದು ಪಂಕ್ತಿ ಆಗಿ ಹೋಗಲಿ. ನಿಮಗೆ ತಾನೇ ಏನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಿಂಡಿಯಿಲ್ಲ. ತೀರ್ಥವಿಲ್ಲ || ಘಂಟೀಗೆ ಊಟಮಾಡಿದರಾಯ್ತು.”

ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಕಲಕಲಮಾಡುತ್ತ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು. ಕೋಸುಗಡ್ಡೆ ಪಲ್ಯ, ಸಾರು ಮಾಡಿದ್ದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ.

ಮೂರು ಸಾರಿ ಪಲ್ಯ ಕೇಳಿದಳು ಅಂಬಚ್ಚಿ.

“ಬಡವೀಗೆ ಹಡದ್ದೇ ಹಬ್ಬಾಂತ. ಎಂದಾದರೂ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಪಲ್ಯ, ಗೊಜ್ಜು ಮಾಡ್ಬಿಟ್ಟಿ ಮೊದಲ್ನಿಂದ ಕೊನೆತನಕ ಅದೇ ತಿಂಬಿಡ್ತಾಳೆ ಈ ರಂಡೆ.

“ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬೈದಳು ಅಂಬಚ್ಚಿಯನ್ನು. ಅವಳು ಒಪ್ಪವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು—

ಅಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ರೈನೇಗೂ ಸಾರು, ಹುಳಿ ಕೊಡ್ತಾಳೆ. ನಾವು ಕೇಳಿದ್ರೆ ಮಾತ್ರ ಹಾಕುಲ್ಲ.”

“ಕುಟುಬಿಡ್ತೀನೋಡು ತಲೆಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮಮ್ಮ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲಾರ ಮನೇಗೂ ಚಾಚೋಕೆ ನಿಮ್ಮಜ್ಜನ ಜಹಗೀರಿ ಕೊಳ್ಳೇ ಹೋಗುತ್ತೇ ನೋಡು, ಇಲ್ಲಿ ! ತಲೆಯಲ್ಲ ಮಾತಾಡ್ತಾಳೆ.”

ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೇಳಿದಳು—

“ನೋಡಿದ್ರೋ ಇಲ್ವೋ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಈಗ. ಹೀಗೆ ಹಸಿ ಬಿಸಿಗೇ ಬಂದು ಕೈವೋಡ್ಡಿ ಕೊಂಡು ನಿಂತೋತಾವೆ ಮಾನ್ ಗೆಟ್ಟೋವು. ಏನ್ ಸಾಯ್ತೀರಿ

ಹೇಳಿ. ನೀವು ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದೋರೆ ಆಕೆ ಮಾತೆಲ್ಲ ನಿಜಾಂತೆ ಅನ್ನುತ್ತೆ, ಉಗಾದಿ ದೀವಳಿಗೇಗೆ ಕೂಡಾ ಒಂಚೂರು ತುಪ್ಪತರುಲ್ಲ ಅವರ ಮನೇಲೆ. ಆ ಕೊಂಡ ಮಜ್ಜೆಗೆಗೆ ಅಷ್ಟು ನೀರು ಹುಯೊಂಡು ತಿನ್ನುತ್ತೆ. ಬಾಯ್ತುಂಬ “ತುಪ್ಪ-ಮೊಸು” ಅಂತ ಹ್ಯಾಗೆ ಹೇಳ್ತಾರೆ ನೋಡಿ ಆಕೆ.”

ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮವರ ಕಡಿ ತಿರುಗಿ ಹೇಳಿದಳು—“ಏನಾದರೂ ಆಗ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ನಿಮಗೆ ಕೈತುಂಬ ಸಂಚ್ಚ, ಬರುತ್ತೆ ಅಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗಿದ್ರೂ ಉರಿಂದ ತಂದೋತೀರಿ. ಕಂಡ್ನಾಗೆ ಅಷ್ಟು ಬಾಡ್ಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ಚಿಂತಿಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಗಿ ಒಂದು ಮನೆ ನೋಡೊಳ್ಳಿ.”

“ಅದಕ್ಕೆ ನೋಡು ನಿಮ್ಮನೇಲೇ ಬಂದು ಝಂಡಾ ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀವಿ. ನೀವು ಸರಿಯಾದ ಮನೆ ಹುಡುಕ್ಕೊಡೋತನಕ ನಿಮ್ಮನೆ ಬಿಡೋಲ್ಲ.”

“ಓ ! ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ. ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ ನೋಡಿ ನಿಮಗೆ.”

“ನಾನು ಒಳ್ಳೆ ಮನೆ ಹುಡುಕ್ಕೊಡ್ತೀನಿ ಮಾವಾ !” — ಎಂದು ಉಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ ನಂಜುಂಡ ಎಡಗೈಲಿ ಎದೆ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡ.

ಸಾಕು ತಿನ್ನು. ನಿನ್ನೆ ಹುಡುಕ್ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲ ಘನಾಂದಾರಿ ಮನೇನ ?” — ಹಂಗಿಸಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ನಂಜುಂಡ ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿದ—

ಯಾಕಮ್ಮಾ ? ಎಷ್ಟ್ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಗೊತ್ತಾ ಆ ಮನೇ ?”

“ಹೌದ್ದಾದು, ಮನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಡಿಗೆ ಯಾರು ಕೊಡ್ತಾರೆ. ನಿಮ್ಮಜ್ಜ ! ಅದೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಬೇಡ, ಎಲ್ಲಾದರೂ 45 ರೂಪಾಯ್ಲಿ ಮನೆ ಇದ್ದೆ ಬಂದು ಹೇಳು, ತಿಳೀತಾ ?”

“ಓ ! ಆಗ್ಲಿ” — ಎಂದು ಎದ್ದ ನಂಜುಂಡ.

ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ನಮಗೂ ಬಡಿಸಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ಅಶ್ವತ್ಥ, ಹುಡುಗರು ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗುವುದನ್ನೇ

ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತೆ. ನಮ್ಮವರು ಹಾಗೇ ಮಗ್ಗಲುಕೊಟ್ಟರು. ನಾನು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದಾಗಳಿಗೆ ಚಾಪೆ ಹಾಕಿ ಉರುಳಿಕೊಂಡೆ.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು, ಕಾಫಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮೂರು ಗಂಟೆಗೇ ನಮಗೆ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿಕೊಟ್ಟು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ನಾವೇ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋದೆವು. ನಮ್ಮವರು ವಠಾರದ ಹೊರಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಸಂಭ್ರಮವಾಗಿ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಹೊರಟರು. ಶಾರದೆಯ ಸ್ಕೂಲಿನ ಮುಂದೇ ಹೋಗುವಾಗ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಶಾರದೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಬೀಗದ ಕೈ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದಳು.

ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮನ ಬಾಲ ಹಿಡಿದು ನಾವು ಹೊರಟೆವು. ನಮ್ಮವರು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿದ್ದರು. ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ತಿರುವು ಮುರುವು ತಿರುಗಿಸಿ ಯಾವುದೋ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಹೇಳಿದರು—

ಇದೇ ಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ವಠಾರ.”

ನಾನು ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ. ನೊದಲು ಕಂಡದ್ದು ಎರಡು ಕಕ್ಕಸು.

೮

ನಾನು ತಡೆದು ನಿಂತು ಹೇಳಿದೆ —

“ಇದು ಹಿಂದಿನ ಬಾಗ್ಲೇನೋ ?”

“ಇಲ್ಲ ಬನ್ನಿ. ಇದೇ ಬೀದಿ ಬಾಗಿಲು.”

ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿದರು. ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಯದವೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ರುಕ್ಕಮ್ಮನೂ ಏಕೋ ಸುಮ್ಮನೆಯೇ ಬಂದಳು.

ಕಕ್ಕಸುಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉದ್ದನೆಯ ಓಣಿ. ಓಣಿಯನ್ನು ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕ ಅಂಗಳ. ಮತ್ತೆ ಸಣ್ಣ ಓಣಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮೋರಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಒಂದು ನಲ್ಲಿಕಟ್ಟಿ, ಒಂದು ಬಾವಿಯನ್ನು ಹಾಯ್ದು, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ್ದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದೆವು. ೧೧-೧೨ ವರ್ಷದ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದ. ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಕೇಳಿದರು ಹುಡುಗನನ್ನು.

“ನಿಮ್ಮ ತಾತ ಮನೇಲಿದಾರೇನಪ್ಪ ?”

ಹುಡುಗ ಒಂದು ಸಾರೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ—“ಹೂಂ ಇದಾರೆ ಒಳಗೆ.”

“ಬನ್ನಿ” ಎನ್ನುತ್ತ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದು ಒಂದು ಮನೆ ಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕರು.

ಅದೂ ತೀರಾ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಮನೆ. ಮೊದಲಿನದು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ನಡುಮನೆ. ಅದರ ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಹಜಾರ. ಆಕಡೆ, ಈಕಡೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಬಾಗಿಲುಗಳಿದ್ದವು. ನಮ್ಮ ನೆರಳು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಒಬ್ಬರು ಮುಖ್ಪಿನ ಮುತ್ತೈದೆಯೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದು—

“ಯಾರು ?”—ಎಂದರು.

“ನಾನು ಪುಟ್ಟಾಯಮ್ಮೋರೇ ನಿಮ್ಮನೆ ಯಾವೋ ಒಂದು ಖಾಲಿ ಆಯ್ತಂತೆ, ಯಾರೋ ಹೇಳಿದ್ದು. ಪಾಪ ಇವರು ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯಿಂದ ಈ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗ ಆಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಮನೆ ಬೇಕೊಂತ ಹುಡುಕ್ತಾ ಇದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇದ್ದೆ ತೋರ್ಸಾಣಂತ ಕರ ಕೊಂಡ್ಬಂದೆ ”

“ಬನ್ನಿ ಒಳಗೆ. ಅವರೇ ಇದಾರೆ ನೋಡಿ ; ಕೇಳಿ ಅವರನ್ನು.” ಎನ್ನುತ್ತ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ—

“ಬನ್ನೀಮ್ಮ ನೀವೂ,” ಅಂದರು. ಸಾವೆಲ್ಲಾ ಒಳಗೆ ಬಂದರೂ ನಮ್ಮವರು ಮಾತ್ರಾ ಅಂಗಳದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಆಕೆ ಅವರ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ—

“ಬನ್ನೀಪ್ಪ ಒಳಗೆ, ಯಜಮಾನು ಇದಾರೆ” —ಎಂದರು.

ನಮ್ಮವರೂ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ದೊಡ್ಡ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಒಂದು ಮಂಚ, ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಕೂತಿದಾರೆ. ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ಮೇಜು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮಣೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮಣೆಯೇಲೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಾಕಿ ನಿಮಿತ್ಯ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಎದುರಿಗೆ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಜೋಡಿ ದಂಪತಿಗಳು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾತುರಭಾವ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಗಿಲ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದ ಕುರ್ಚಿ ಇದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಬಲಭಾಗದ ಕೋಣೆಯ ಒಳಗೆ ಬಾಗಿಲೆದುರಿಗೆ ಯಾವುದೋ ದೇವತೆಯನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹೊಳೆ ಹೊಳೆಯುವ ಬೆದರು ಕಣ್ಣಿನ ಮುಖವಾಡಕ್ಕೆ ಸೀರೆಯುಡಿಸಿ, ಅರಸಿನ ಕುಂಕುಮ ಬಳಿದು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡು ಕಡೆ ನಂದಾದೀಪ, ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ ಕಾಸಾಲಿಕರ ಮನೆಯಂತೆ ನವಿಲುಗರಿ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ್, ಯಾವ ಯಾವದೋ ಮುಖವಾಡಗಳು, ಒಂದು ಮೂಳೆಯ ತಲೆಬುರುಡೆಯೂ ಇತ್ತು.

ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಭಯವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುಡುಗಿ ಬಂದು ಚಾಪೆ ಹಾಕಿ “ಕೂತ್ಯೊಳ್ಳಿ” ಅಂದಳು. ಬಹುಶಃ ಆಕೆ ಆ ಮನೆಯ ಸೊಸೆ ಇರಬೇಕು—ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ ನಮ್ಮವರ ಕಡೆ ನೋಡಿ, ಬಾಗಿಲಿನ ಹಿಂದಿನ ಕುರ್ಚಿ ತೋರಿಸಿ ..

“ಕೂತ್ಯೊಳ್ಳಿ ಒಂದ್ನಿವ್ವ. ಈಗ ಬಂದೆ” —ಎಂದರು.

ನಮ್ಮವರು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತರು ಸಂಜೆ ಇನ್ನೂ ಐದು ಗಂಟೆಯೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮನೆಯೊಳಗೆ ತೀರಾ ಕತ್ತಲಾಗಿತ್ತು.

ಮತ್ತೆ ಕವಡೆಯ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಬಹುಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದರು —

“ಈ ಅನಾವಾಸ್ಯೆ ಕಳೆಯೋವರೆಗೆ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುತ್ತೆ. ಆ ಮೇಲೆ ತುಸು ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೆ. ಈ ವಿಭೂತೀನದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸರ್ತಿ ಹಚ್ಚಿ. ಈ ತಾಯ್ತಾನ ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಿ. ಆ ಮೇಲೆ, ಅಂದ್ರೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಬನ್ನಿ. ಮತ್ತೊಂದು ಬಲವಾದ ಯಂತ್ರ ಮಾಡಿಕೊಡ್ತೀನಿ ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಸಮನಾಗುತ್ತೆ.”

ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಏನೂ ಸಮಾಧಾನವಾದಂತೆ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಎದ್ದು ನಿಂತು—

“ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಕೊಡಬೇಕು ಕಾಣಕೇನ ?” ಎಂದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಳದಿ ದಾರದ ಯಂತ್ರ, ವಿಭೂತಿ ಪಟ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ—

“ಎರಡು ರೂ. ಕೊಡಿ.” ಎಂದರು.

ಆತ ಎರಡು ರೂ. ನೋಟು ತೆಗೆದು ಟೀಬಲಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಯಂತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟರು ಹೆಂಡತಿಯೂ ಹ್ಯಾಪ ಮೋರೆಯಿಂದಲೇ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟಾಗ ಆ ಮನೆಯೆ ಸೊಸೆ ಆಕೆಗೆ ಕುಂಕುಮ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಈಗ ಮೂರು ಬಾರಿ ಕೆಮ್ಮಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದರು. ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಅವರು ತೀರಾ ವೃದ್ಧರು. ಮೈತುಂಬಾ ಕಾಯಿಲೆ ಇದ್ದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಒಡಕು ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದರು.

“ಏನೂ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮೋರು ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದದ್ದು ?”

ಅವರು ಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಕನ್ನಡಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕೈ ಅಡ್ಡ ಹಿಡಿದು, ಮುಖ ಮುದುರಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದರು. ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಮುಖದ ತುಂಬಾ ಬಾಯಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ—

“ಅದೇ ನಿಮ್ಮನೆ ಒಂದು ಖಾಲಿ ಇವೆಯಂತಲ್ಲಾ. ಇವರಿಗೆ ಜೀಕಾ ಗಿತ್ತು ನಾನೇ ಕರೊಂಡ್ಬಂದೆ.”

ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಬೊಚ್ಚುಬಾಯಿ ಪಚಪಚ ಮಾಡಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿದರು—

“ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿನಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಮನೆ?”

ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದರು ನಮ್ಮವರು—

“ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿನೊಳಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.”

ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಈಗ ಅವರ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದರು —

“ಯಾವೂರೋ ತಮ್ಮದು?”

“ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಅಲ್ಲೇ ಎ.ಜಿ.ಎಸ್. ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ. ಈಗ ಈ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗ ಆಗಿದೆ.”

“ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆ....?”

“ಹೌದು ಸ್ವಂತದ್ದು. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಂತೆ.”

“ಓ ಹೋ ! ಸರಿ-ಸರಿ. ಎಷ್ಟು ಜನ ಇದೀರಿ ಮನೇಲಿ?”

“ಮೂರೇ ಜನ ನಾನು ಅವಳು ಒಂದು ಮಗು ನಾಲಕ್ ವರ್ಷದ್ದು. ಇನ್ನಿಬ್ಬು ಹುಡುಗು ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹತ್ರಾನೇ ಇರ್ತಾರೆ.”

ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಅವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ, ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡರು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊಟಕಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದಳು.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳದು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರ. ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ತುಂಬಾ ಇದ್ದರು. ಕಡೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಹೆಂಡತಿಗೇ ಹೇಳಿದರು—

“ತಗೋ ಬೀಗದ ಕೈ ನೀನೇ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ” — ಎಂದು ನಮ್ಮವರ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ—

“ನೀರು ದೀಪ, ಕಕ್ಕು ಗುಡಿಸೋದು ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ 60ರೂ ಆಗುತ್ತೆ ಬಾಡಿಗೆ. ಮನೆ ನೋಡಿ ಬನ್ನಿ ನಿಮಗೆ ಒಪ್ಪಿತವಾದರೆ ನಾಲಕ್ ತಿಂಗಳ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಕೊಡಿ.

ಈಗ ಈ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಾವಿರಗಟ್ಟಿ ಅಡ್ಡಾನ್ಸ್ ತಗೋತಾರೆ, ನಾನು ಹಾಗೆಲ್ಲ ಮಾಡಲ್ಲ ಏನೋ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಮಧ್ಯೆ ಒಂತಿಂಗ್ಕು ಬಾಡಿ ಕೊಡದೇ ಹೋದರೂ ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಇರೋಲ್ಲಾ. ನಮಗೂ ತೊಂದರೆ ಇರೋಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೊಸ್ಕರ ಅಡ್ಡಾನ್ಸ್ ತಗೋತೀನಿ.”

ಬೀಗದ ಕೈಗೊಂಚಲನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟರು ಪುಟ್ಟತಾಯಮ್ಮ. “ದೆಷ್ಟು ಸಂದಿ-ಗೂಂದಿ, ಬಚ್ಚಲು, ಒಣೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿದೆನೆನ್ನುವುದು ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ಕತ್ತಲೆಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಆಕೆ ಬೀಗ ತೆಗೆದರು.

“ನೋಡಿ ಇದೇ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ. ಬಚ್ಚಲು, ಬಡು-ಗೂಡು ಎಲ್ಲಾ ಇದೆ ” ಅಲ್ಲಿಯ ಅರೆಗತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಏನೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾನು, ರುಕ್ಕಮ್ಮ, ಅವರು ಮೂರು ಜನಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರೆ ಸಾಕೆನ್ನಿಸಿತ್ತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ವಠಾರ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕೋಟಿವಾಲಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಲೇಸಿತು. ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾಯಿ ಮಾತಿಗೆ ಕೇಳಿದೆ—

“ಒರಕು ಕಲ್ಲು ಎಲ್ಲಿದೆ ?”

ಆಕೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

“ನಾವು ಈಗ ಬರಲಿಲ್ಲೇ ನಡುವೇ ? ಅಲ್ಲೇ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀವಿ. ನಾಲ್ಕೈದು ಮನೆಯೋರು ಅಲ್ಲೆ ತಿರುವಿಕೋಬೇಕು. ಈಗಿನ ಕಾಲ್ದಲಿ ದಿನಾ ತಿರುವಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡೋದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ ಬಿಡಿ. ಏನೋ ಒಂದ್ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಾ ಅಂದ್ರೆ ಆವಾಗ ಅಲ್ಲೇ ತಿರುವಿಕೋ ಬಹುದು.

ಅದರಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಇತರೆಯವರನ್ನು ಒಬ್ಬರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ನಮ್ಮವರೇ ನೋಡಿ. ಎಂಜ್ಲೇ, ಮುಸುರೆಯೇ. “ಝಲಿಗೆಯೇ ಒಂಚೂರು ಕೇಳಬೇಡಿ. ನಮ್ಮ ವಠಾರದಾಗೆ, ನಮ್ಮಜಮಾನರ ಸ್ವಭಾವ ಕಂಡೇ ಇದೀರಲ್ಲ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ? ತುಸೂ ಹೆಚ್ಚು-ಕಮ್ಮಿ ಆದರೆ ಚಿಂಕಿಚೂರು! ಅದೆಲ್ಲ ಸರಿಹೋಗೂದಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ.”

ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಆಕೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕತೊಡಗಿದರು. ನಾನು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ನಿಂತಾಗ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಇದೇನು ಬೀಗ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟೆ ? ರೂಮು, ಹಾಲು. ಬಚ್ಚಲುಮನೆ ಒಂದೂ ತೋರಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ !”

“ತೋರ್ಪಿನಿ ಬನ್ನಿ. ಇಕೋ ಇಲ್ಲೆ ಮಹಡಿಮೇಲೆ ರೂಮಿದೆ ಒಂತೊಟ್ಟು ಸೋರೋದಿಲ್ಲ, ಎನಿಲ್ಲ. ಏನು ಸದಾಕಾಲ ಮಹಡಿ ಮೇಲೆ ಇರಬೇಕೇ ? ರಾತ್ರಿ ಹೋಗಿ ಮಲ್ಕೊಂಡು, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಬೀಗ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದ್ರಾಯ್ತು !

ನಮ್ಮ ಉತ್ತರ ನೀರಿಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಆಕೆ ಒಂದು ಕತ್ತಲಿನ ಜಾಗಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು—

“ಮಿತ್ತಗೆ ಬನ್ನಿ, ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕತ್ತು. ಇನ್ನೂ ದೀಪ ಹಾಕಿಲ್ಲ ಹೊಸಬರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಭ್ಯಾಸ ಆಗಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ.”

ಎನ್ನುತ್ತ ಸೊಟ್ಟುಸೊಟ್ಟುವಾಗಿದ್ದ ಮಹಡಿಯ ಮೆಟ್ಟಲನ್ನೇರಿದರು ನಮ್ಮವರು ಉಭ-ಶುಭ ಎನ್ನದೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು.

ಮಹಡಿಯ ಬೀಗ ತೆಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆಕೆ ಮೊದಲು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕಿಟಕಿ ತೆರೆದರು. ಆಗಲೇ ಐದೂವರೆ ಗಂಟೆ ಸಮಯವಾದ್ದರಿಂದ ಮಾಸಲು ಬೆಳಕು ಒಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು.

ನಾನು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ನೋಡಿದೆ. ಅದೂ ಮಂಗಳೂರು ಹೆಂಚಿನ ಮನೆ. ತಾರಸಿಯಲ್ಲ. “ತಂಡಾ-ಮುಂಡಾ ವಾಸುದೇವ” ಅನ್ನುವಂತೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಗೊಡೆಯೇ ಹೊರತು ಒಂದು ಬೀರು ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಬಡು ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮವರು ಹೊರಗೇ ನಿಂತು ಓಳಗೆ ತಲೆ ಹಾಕಿದರು.

“ಬನ್ನಿ ಒಳಗೇ—” ಎಂದು ಮನೆಯಾಕೆ ಉಪಚರಿಸಿದರು.

“ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲೇ ಕಾಣಿಸ್ತು” —ಎಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದರು. ಅವರು ಅಲ್ಲೇ ಮತ್ತೆರಡು ರೂಮುಗಳು ಕಂಡವು.

“ಇದೇನು”—ಎಂದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ.

“ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ರೂಮಿದೆ. ಓದೋ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀವಿ. ಭೋ ಓಳ್ಳೇ ಹುಡುಗ್ರು. ಪಾಪ ಅವರದ್ದೇನು ತಂಟಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ. ಅವರ್ಪಾಡಿಗವರಿರ್ತಾರೆ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮನ ಮೇಲೆ ರೇಗಿತ್ತು. ಮೂಗು ಅರಳಿಸಿ ಕೊಂಡು ಕೇಳಿದಳು—

“ಮಂ ಇನ್ನು ಬಚ್ಚಲುಮನೆ, ಕಕ್ಕಸು ತೋರಿಸಿಬಿಡಿ !”

“ಬನ್ನಿ ತೋರಿಸ್ತೀನಿ.”

ಅನ್ನುತ್ತ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಆರು ಬಾರಿ ಅದನ್ನು ಜಗ್ಗಿಸಿ ಎಳೆದು ನೋಡಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೆಳಗಿಳಿದರು ಆಕೆ. ನಾವಂತೂ ಕುರುಡರಂತೆ ತಡವರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅಂತೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆವು. ಮತ್ತೆ ಆಕೆ ಚಕ್ರಭೀಮನಕೋಟಿಯಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಸುತ್ತಿಸಿ ಒಂದು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ತಂದರು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—

“ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೂ ಬಚ್ಚಲಿಗೂ ಒಹಳ ದೂರ ಅಲ್ಲವೆ. ಎಲ್ಲೆ ಬಂದೆನೋ ನನಗೆ ತಿಳೀಲೇ ಇಲ್ಲ.”

ಆಕೆ ಸ-ಭ್ರಮವಾಗಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದರು—

“ಅಯ್ಯೋ ಮೊದ್ಲು ಸರ್ಕೆ ಹಾಗಾಗುತ್ತೆ ಅಷ್ಟೆ. ದೂರಾನೂ ಇಲ್ಲ, ಗಿರಾನೂ ಇಲ್ಲ. ನೋಡಿ ನಲ್ಲಿಕಟ್ಟಿಗೆ, ಭಾವೀಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರಲೀ ಅಂತ ಎಲ್ಲ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆನೂ ಇಲ್ಲೇ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀವಿ. ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ ಇದೆ. ಒಬ್ಬರ ಹಂಗು ಒಬ್ಬರಿಗಿಲ್ಲ. ನೋಡಿ ಆಕಡೆ ಎರಡು ಒಗೆಯೂ ಕಲ್ಲು ಇದೆ. ಒಬ್ಬಾದ್ಯಾಡೆ ಒಬ್ಬ ಒಕ್ಕೊಂಡ್ರಾಯ್ತು.”

ಹಾಳಾದೋರು, ಕಾರ್ಯೋಪನೋರು ಅದೇನಾರಿ ದುಡ್ಡೆಗಳೆತಾರಮ್ಮ ನೀರೇಗೆ ? ಬಡವರ ಹೊಟ್ಟೆ ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಹೊಡೆದ್ರೆ ಅವರು ಉದ್ಧಾರ ಆಗೋದು ಹೌದೆ ?

ಎನು ಗಡಿಮಿತಿ ಇಲ್ಲ ಆ ನೀರಿನ ಬಿಲ್ಲು ಬರಾಟಕ್ಕೆ ?! ನೂರು, ಇನ್ನೂರು, ಮುನ್ನೂರು ! ಬಾಡಿಗೆಯೋರು ತಾನೇ ಎಷ್ಟೊಂತ ಕೊಟ್ಟಾರು, ಪಾಪ !

ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲವರು ಅಂದು ನಮಗೆ ತಾನೆ ತಗೊಂಡ ದುಡ್ಡು ಕೈ ಹತ್ತಬೇಕೋ ಬ್ಯಾಡ್ವೋ ? ಬಾಡಿಗೆಯೋರು ಉಸ್ಸಂದ್ರೆ ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೆ ದಾಗುತ್ತೆ ? ಈ ತಂಟೈ ಬ್ಯಾಡ. ಕುಡಿಯೂ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಲ್ಲಿ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ದೋಣ. ತಲಾ ಎಲ್ಲಾರ ಹತ್ರೂ ಎರಡೆರಡೇ ರೂಪಾಯಿ ತಗೊಂಬಿಡಾಣ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯಾಕೆ ಭಾವಿ ನೀರೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಂತ ಅಂದ್ರೂ. ಈಗ ಹಾಗೇ ಮಾಡ್ತಾ ಇದೀವಿ ನೋಡಿ.

ತಕರಾರೇ ಇಲ್ಲ. ನಮಗಂತೂ ಗ್ರಹಚಾರ ನೂರರಗಟ್ಟಿ ಸಾವಿರ ಗಟ್ಟಿ ಕಂದಾಯ, ನೀರಿಂದು, ಲೈಟೆಂದು, ಸುಟ್ಟಿದ್ದು ಸುಡುಗಾಡೂಂತ ನೂರೆಂಟು ಇರುತ್ತೆ. ದಿನಬೆಳಗಾದ್ರೆ. ಪಾಪ ! ಬಾಡಿಗೆಗಿರೋರಿಗೆ ಯಾಕೆ ಈ ಭವಣೆ ? ನಮ್ಮಮ್ಮ ಈ ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳೋದು ಸಾಕು, ಈ ಪಂಚಂಪಾಡೂ ಸಾಕು. ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಲಿರೋದೆ ಪರಮ ಸೌಖ್ಯೆ.”

ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತಾಡಲು ಛಾನ್ಸು ಕೊಡದಂತೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿ ದರು ಆಕೆ. ಆಗ ನಾವು ನಲ್ಲಿ, ಭಾವಿ, ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗಳಿರುವ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿದ್ದೆವು. ಆಕೆಯ ಮಾತು ನಿಂತೊಡನೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಕೇಳಿದಳು—

‘ಹಾಗಾದರೆ, ನಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿಯೋ ಮಟ್ಟಿಗೆನ್ನಿ ? ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ದಕ್ಕೂ ಬಾವಿ ನೀರು ಎಳೆಬೇಕು ?

“ಅಯ್ಯೋ ! ನಮ್ಮನೆ ಬಾವಿ ನೀರು ಹ್ಯಾಗಿದೆ ಅಂದ್ಕೊಂಡೀದೀರಿ ? ಪನ್ನೀರು ಪನ್ನೀರಿದ್ದಾಗಿದೆ ! ಒಂದ್ ಮಾರು ಹಗ್ಗ ಕೂಡಾ ಬ್ಯಾಡ. ಮಳೆಗಾಲ್ದಲ್ಲಂತೂ ಕೈನಲ್ಲೆ ಎತ್ತೋಭೋದು ಗಂಟೆಗಟ್ಟಿ ಈ ನಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಒದ್ದಾಡೋಕಿಂತ್ತು ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣಾಂತ ಈ ಬಾವಿ ನೀರು ಸೇದಿಕೋಭೋದಮ್ಮ, ಕೇಳಬೇಕಾದ್ರೆ ಆ ಹುಡುಗೀನ ?”

ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಾಲಾರು ಹುಡುಗಿಯರು, ಹೆಂಗಸರು ಓಡಾಡಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರು ನೀರು ಸೇದುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಮ್ಮ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾವಿ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಒಳಗೆ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದೆವು. ನೀರೇನೋ ಮೇಲೆಯೇ ಇತ್ತು. ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಬಾವಿ. ಕಲ್ಲಿನ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು, ಜೊಂಡು ಬೆಳೆದಿತ್ತು.

ನಾವೊಬ್ಬರು ಹೊಸ ಮೆಂಬರು ವಠಾರಕ್ಕೆ ಬರುವವರನ್ನೇನೆಂದೋ ಏನೋ ಅಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಮಿಕ್ಕಿಮಿಕ್ಕಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದರು. ನಮ್ಮೊಡನೆ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆ ಅವರಿಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಆದರೆ ಮನೆಯೊಡತಿ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗಿಟ್ಟು ಒಂದೆ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಮನೆಯಾಕೆ ಒಚ್ಚಲು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ತೋರಿಸಿದರು. ಅದು ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಬಚ್ಚಲಿಗಿಂತಲೂ ಅದ್ವಾನವಾಗಿತ್ತು. ಇನು, ಉಳಿದದ್ದು ಕಕ್ಕಸು. ಅದನ್ನ ತೋರಿಸಲು ಆಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಲ್ಲೇ ಹೇಳಿದರು—

“ಕಕ್ಕಸು ಅಲ್ಲಿ ಮುಂದುಗಡೇನೆ ಇದೆಯಲ್ಲ. ನೋಡಿರಬೋದಲ್ವೆ. ಒಂದೇ ಕಡೆ ನಾಲಕ್ಕು ಕಕ್ಕಸು ಇದೆ.”

ನಾನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕೇಳಿದೆ—

“ಅದ್ಯಾಕೆ ಬೀದಿ ಬಾಗ್ಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದೀರಿ ಕಕ್ಕನ್ನ. ತುಂಬಾ ದೂರ ಆಯ್ತಲ್ಲ ಈ ಮನೆಗೆಲ್ಲ ”

ಆಕೆ ಚಚ್ಚಾಕವಾಗಿ ಮಾತಾನಾಡಿದರು—

ಅಯ್ಯೋ ! ಮೊದ್ಲು ಇಲ್ಲಿ ಒಳಗೇನೇ ಇದ್ದದ್ದು ಅದು. ಅದೇನು ಗ್ರಹಚಾರವೋ ಮೂರು ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೂ ಕಟ್ಟೊಂಡು ಫಜೀತಿಯಾಗಾ ಇತ್ತಮ್ಮ. ನಮಗೂ ರಿಸೇರಿ ಮಾಡ್ಕಿ ಮಾಡ್ಕಿ ಸಾಕಾಗಿ ಈಗ ಆ ತಂಟೇನೇ ಬೇಡಂತ ಹೊರಗಡೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ಮೊದ್ಲಂತೂ ಆ ರುಪಾಡಮಾಲಿಗಳನ್ನ ಅಡಿಗಿಮನೆ ತನಕ ಕರೀಬೇಕಾಗಿತ್ತು ನೋಡಿ. ಈಗ ನಿರಂಬು ಆಯ್ತಮ್ಮ ಸದ್ಯ.

ಅದೂ ಅಲ್ಲೆ ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿ ಕಡೆ ಪಾಯ್ಪಾನಿಗೆ ಹೋಗು ದೂಂದ್ರೆ ಒಂದು ಮೈಲಿ, ಎರಡು ಮೈಲಿ ಆದ್ರೂ ಹೋಗಿದ್ದು. ನಾನಂತು ನಮ್ಮತ್ತೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನೇನಮ್ಮ ಹೀಗೆ ಅಡಿಗೇಮನೆ, ದೇವರ ಮನೆ ಮಗ್ಗೀಗೆ ಕಕ್ಕಸ ಕಟ್ಟಿಸೂದ ನೋಡಿದ್ದು. ಬಲು ಹೊಲ್ಸು. ಈಗೀಗಂತೂ ಬಿಡೀವ್ವು. ಮಲಗು ಮನೆ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕು. ನನ್ನ ನಾದಿಸಿ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೆಂಡು, ಅವೀರಿಕಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರಮ್ಮ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಕ್ವಾಣೆ ಪಕ್ಕದಾಗೂ ಒಂದೊಂದು ಕಕ್ಕಸು ! ಅತಿರೇಕ ಬಿಡಿ ಇದೆಲ್ಲ. ಏನೋ ದೇಹ ಧರ್ಮ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಬೆಳಗಿನ ರ್ಪಾವಕ್ಕೆದ್ದು ಮೂರು ಗಳಿಗೆ ಮೂಗು ಹಿಡ್ಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದು ಎದ್ದು ಬರ ಬೇಕು, ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಈಗಿನೋರಂತೂ ಏನೋ ಕಕ್ಕಸಿನಾಗೇ ಜೀವನ ಮಾಡೊರ್ದಾಗೆ ಆಡ್ತಾರಮ್ಮ.

ನನಗೆ ತಲೆ ಚಿಟಚಿಟಲೆಂದಿತು. ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಚಿನಕುರುಳಿ ಚಿಟುಗುಟ್ಟಿ ದಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದಳು ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಿತ್ತಿ ಬೆಳಗಿನ ಮೂರು ಗಳಿಗೆಯ ಕಕ್ಕಸಿನ ಭಯಂಕರ ಅನುಭವವೇ ನನಗೆ ದಿಗಿಲನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಈ ಮಹಾತಾಯಿ ಕೇಳಿದ್ದೇ ತಪ್ಪಾಯ್ತೆಂಬಂತೆ ಕಕ್ಕಸೋಪಾಖ್ಯಾನ ಬಿಚ್ಚಿದಳಲ್ಲ.

ಈಗ ನಮಗೆ ಆ ವಲಾರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮನೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ತುಂಬಾ ವಟವಟ ಮಾತ ನಾಡಿದರು. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದೆವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಅವರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದೆವು. ಆಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಓಳಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಾ—

“ಬನ್ನೀಮ್ಮಾ ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತು. ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟೊಂಡು ಹೋಗೋ ರಂತೆ” - ಎಂದರು.

ನಮ್ಮವರು ಸೌಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಓಳಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತರು. ಆದರೆ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಆ ದೇವಿಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ದೀಸ ಹಚ್ಚಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮವರು ಮನೆಯಾಕೆಯ ಹತ್ತಿರ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದರು —

“ವಾಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಅಬ್ಬಿಕಕ್ಕೆ ಕೂತಿದಾರೆನೋ. ನಾನು ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಮ್ಮಣ್ಣನ ಮಗನ ಜೊತೇಲಿ ಬರ್ತೀನಿ. ಈಗ ಕತ್ತಾಯ್ತು” — ಎಂದರು

ಆಕೆ ದೀಪ ಹಾಕಿ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಕರೆದು ನಮಗೆಲ್ಲ ಕುಂಕುಮ ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಕೊಸುತ್ತಾ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟರು—

“ಆಗ್ಲಪ್ಪ, ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೇನಂತೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೂ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ, ವಯಸ್ಸಾಯ್ತು. ಏನೋ ಒಂದಿಷ್ಟು ಯಂತ್ರ, ಮಂತ್ರ, ಚೀಟು, ಬೂದಿ, ಇಂದ್ರಾಕ್ಷಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಟ್ಟೊಂಡಿದಾರೆ, ಮೊದಲಿಂದೂ ದೇವಿ ಔಪಾಸನೆ ಇಟ್ಟೊಂಡಿದಾರೆ. ಈಗ ಬಿಡೋಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಟೈಂಪ್ರಕಾರ ನಡೆಸ್ತಾರೆ ನೋಡಿ ಇಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಾದ್ರು.”

“ವಾಪ !” ಎಂದಷ್ಟೇ ಅಂದರು ನಮ್ಮವರು. ಅಂತೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದೆವು. ನಮಗಂತೂ ದಾರಿಗೊತ್ತಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ರಸ್ತೆಗೆ ಕರೆತಂದರು. ಅಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದಮೇಲೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮನಿಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಹೇಳಿದಳು—

“ನಾನು, ನೀವೇ ವಿಪರೀತ ಮಾತಾಡ್ತೀವೀಂತ ನಾನು ತಿಳೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅಬ್ಬಬ್ಬ ! ನಮ್ಮಿಬ್ಬರೂ ಮೀರಿಸ್ತಾರೆ. ಆಕೆ ಮಾತಿನಾಗೆ ನಮ್ಮಂಘೋರಿಗೆ ಸರಿ ಇಂಥಾ ವಠಾರಗಳು ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೇನೂ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ನೀವು ಶ್ರಮ ತಗೊಂಡಿ.”

ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬೇಸರಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ಸಾರಾಗವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು—

“ಅಯ್ಯೋ ಬಿಡಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮೋರೆ. ಗಂಡಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಮನೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನ ಹೋಗಿ ನೋಡೇ ನೋಡ್ತಾರೆ. ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಹೋಗಲೇ ಬೇಕಂತ ಇದೆಯೇ ? ಇನ್ನಾವುದಾದರೂ ಒಳ್ಳೆ ಮನೆ ಇದ್ದರೆ ಹೇಳ್ತೀನಿ.”

ಆಕೆ ಹಾಗೆಂದೊಡನೆ ನನಗೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಅನರ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದದ್ದು ನೆನಪಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ—

“ನಿನ್ನೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡೇಕೆ ಬಂದಿದ್ದಲ್ಲ. ಏನು ಹೇಳಿದ್ದೋ?”

ಆಕೆ ಮೂಗು ಅರಳಿಸಿ ಅಂದರು —

“ಅಯ್ಯೋ ಅವರು ಅನ್ನೋದೇನು ಬಂತು ಸದ್ಯ. ನಮ್ಮ ಶಕ್ಕೋನೇ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹುಡುಗಂಗೆ ತಾಯಿ, ತಂದೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಂತೆ. ಬರೀ ಸೇಹಿತರನ್ನೇ ಕಟ್ಟೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಅವನು. ನಮ್ಮ ರವೇಶನ ಸ್ನೇಹಿತ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ಈ ವರಾಣ. ಗೊತ್ತು, ಗುರಿ ಇಲ್ಲೆನಾ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋದಿಲ್ಲಾ ಅಂದ್ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಶಕ್ಕು ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬಿದ ಮನಿ ಸೇರಬಿಂಕೂಂತ ತುಂಬ ಇಷ್ಟ.”

“ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ಕು ಎಲ್ಲಥರಾನೂ ಮಾತಾಡ್ತಾಳೆ ಬಿಡಿ ಹಿಂದೊಂದು ಸರ್ತಿ ತುಂಬಿದ ಮನೆಯೋರೆ ಬಂದಿದ್ದಲ್ಲ. ಅತ್ತೆ, ಮಾವ, ಅತ್ತಿಗೆ, ನಾಂದ್ನಿ ಎಲ್ಲ ಬಂದಿದ್ದಲ್ಲ. ‘ಆ ತುಂಬಿದ’ ಮನೆಗೆ ನಾ ಹೋಗೋಲ್ಲ. ಹುಡುಗ ಒಬ್ಬೇ ಇರಬೇಕೂಂತ ಹೇಳಿದ್ದು ಆವಾಗ. ಈಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳ್ತಾಳೆ.”

ರಕ್ಕಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಹೇಳಿದಳು. ಆಕೆ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ—

“ಏನೋ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಹುಡುಗರಮ್ಮ ಯಾವ್ವನ್ನೂ ಬಡಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಓಪ್ಪುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮದುವೆ ಆದಾಗ ನಮ್ಮನೆಯೋರು ನನ್ನ ನೋಡ್ಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನಂತೂ ಮದುವೆ ಆದಪೋಲಿ ಅವರನ್ನ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದು. ನಮ್ಮತ್ತೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದು, ಮಾಡಿದ್ದು. ಈಗ ಹಾಗೆ ಮಾಡೋಕುಂಟೇ?”

ನಮ್ಮವರು ಯಾವಾಗಲೋ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನಾವು ವಠಾರದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಆರೂವರೆ ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇನು ಸಂಜೆಯ ಅಡಿಗಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬೇಗ ಬೇಗ ಕಾಲು ಹಾಕಿದಳು. ಮನೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಓಡೋಡಿ ಬಂದ ಅಂಬಚ್ಚಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ನೆರಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೇಳಿದಳು—

“ಅಮ್ಮಾ, ಮೂಟೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಂದಿದಾಳೆ. ನಿನ್ನೇ ಕಾಯ್ತಾ ಕೂತಿ ದ್ದಾಳೆ.”

೯

ಮೂಟೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಂದರೆ ಮೂಟೆ ಜವಳಿ ತರುವ ಹೆಂಗಸಿರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡೆ. ನಮ್ಮೂರ ಕಡೆ ಕೆಲವು ಹೆಂಗಸರೂ ಮೂಟೆ ಜವಳಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಹುದು ಆ ಪದ್ಧತಿ ಅಂದು ಕೊಂಡೆ.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬೇಗಬೇಗ ಕಾಲು ಹಾಕಿದಳು. ನಾನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೋದೆ. ಎಲ್ಲೋ ಅಡ್ಡ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮನನ್ನೇ ಮರೆತೆ. ಅವರ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದೊಣ್ಣೆಯಂತೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದರು.

“ಹೋಗ್ಬಿಟ್ಟು ಬರ್ತೀರಾ ? ಪಾಪ ನಿಮಗೆ ತುಂಬಾ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು.”

ನಾನು ಐಬು ತೋರದಂತೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ —

“ಆಯ್ಯೋ ನನಗೆನು ಹೊತ್ತು. ಪಾಪ ನಿಮಗೇ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು ಇನ್ನು ಅಡಿಗೆಯಾಗಬೇಕೇನೋ ನಿಮಗೆ ? ನಮ್ಮಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಯ್ತು.” ಎಂದೆ.

“ಆಯ್ಯೋ ಬಿಡಿ ; ಒಂದು ಅಕ್ಕಿ ತೊಳದಿದೂದು ಯಾವ ಮಹಾ ಕೆಲಸ ?”

ಅಂದುಕೊಂಡು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟರು. ನಾನು ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ನಮ್ಮವರು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಿಳಿಪಿಳಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಶಾರದೆ ನೀರಿನ್ನು

ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಹಾಲು ತಂದಿಟ್ಟು ಪಾಠ ಓದಲು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಮೂಟೆಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಲ್ಲೆಂದು ನಾನು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದೆ. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಕಣ ಅಗಲಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಥರವಾಯಿತು. ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ಜವಳಿ ಮೂಟೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಒಬ್ಬಳು ಬಡಕಲು ಹೆಂಗಸನ್ನು ನಾನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ತೀರ ಆತ್ಮೀಯಳಂತೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಸ್ಥೂಲಾಂಗಿ !

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬೇಗಬೇಗ ಕಾಲು ತೋಳೆದು ಬಂದು ದೇವರ ದಿವ್ಯ ಸರಿಮಾಡಿ, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ತುಳಸಿಗೆ ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟು ಸ್ವೋವು ಹತ್ತಿಸಿದಳು. ಮಧ್ಯೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಳು—

“ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯ್ತೇ ನೀ ಬಂದು ? ನಾವಿಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಾಗಲೇ ನಾಲಕ್ ಗುಬಿ. ಆಮೇಲೆ ಬಂದ್ಯಾ ನೀನೂ ?”

“ಇಲ್ಲ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಈಗ ಬಂದ ಹತ್ ನಿಮಿಷ ಆಗಿರಬೋದು ಅಷ್ಟೆ.”

“ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ ? ಈಗ ಹೋಗಬೇಕೆ ಮನೇಗೇ ?”

ಆಕೆ ಕಣ್ಣು ಕಿರಿದು ಮಾಡಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು.

“ಹೂಂ ಮತ್ತೆ, ಹೋಗಬೇಡವೇ ? ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದೀನಿ. ಅದ್ಯಾರಿಗೋ ಮನೆಬೇಕಂತ ಅಂದಿದ್ರಂತೆ ನಿಮ್ಮಜಮಾನ್ರು. ಸಮ್ಮನೇ ಬೀದಿಲಿ ಒಂದು ಮನೆ ಇದೆ. ಬೇಕಾದರೆ ಬಂದು ನೋಡಲಿ. ಹೋಗಿ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಾ ಅಂದ್ರು. ನಾಳೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅವರು ತೀರಂತೆ ಚಾಮರಾಜ ಪೇಟೆ ಮನೆ ತೋರ್ಸೋಕೆ.”

ನನಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಂಭ್ರಮವಾಯಿತು ಆಕೆ ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಗೋಜಿಗೂ ಹೇಗೆಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

“ನಮಗೇ ಕಣ್ಣಿ ಮನೆ ಸಧ್ಯ ಮನೆ ತೋರಿಸಿದರೆ ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರ. ಈಗ ಅದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಿ. ಆದರೆ ಅದು ಸರಿತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಸಿಕ್ಕೂ ತನಕಾನೂ ನೋಡ್ತಾನೇ ಇರಬೇಕಲ್ಲ ?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು—

“ಇದು ಯಾರು ಗೊತ್ತಾಯೇ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ ? ನಮ್ಮ ಕೋಡಂಡು ಹೆಂಡತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಮದುವೆ ಆದಮೇಲೆ ಅದೇನೋರಿ ಮೈ ಬಂತೋ ಈ ಹುಡುಗೀಗೆ ನಾಬೇರೆ ಕಾಣೆ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನ ನೋಡಿದರೆ ಒದೇ ಸ್ಮಾರಕಟಿ ಸ್ವರೂಪವೇ. ಅದಕ್ಕೇ ಹೆಂಡ್ತಿನ ಮೂಟೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಂತ ಕರತಾನೆ. ಇವಳಂತೂ ಕರಗಲೇ ಅಂತ ಏನೇನೋ ಮಾಡ್ತಾಳೆ. ಬರೀ ಒಣಕಲು ಚಪಾತಿ ತಿಂದ್ಕೊಂಡು, ಕಾಫಿ ಕುಡಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅನ್ನವೇ ಮುಟ್ಟೊಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಗಾಳಿ ಅದಲ್ಲ ಬಂದು ತುಂಬೊಕ್ಕುತ್ತೋ ಇವಳ ಮೈಗೆ ನಾಬೇರೆ ಕಾಣೆ.

ಚೌಚೌಕನಾಗಿ ಬಾಯಿ ಕಳೆದು ಕಿಲಿಕಿಲಿ ನಕ್ಕಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಆಕೆ ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗಿಯೆಂದು ನನಗೆ ಆಗ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. “ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯಿಂದ ಬಂದಿ ರೂದು ಇವರೇನಾ ?”

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಹೌದು ಕಣೆ. ನಿಮ್ಮನೆ ಹತ್ರ ಇರೂ ಮನೆ ನೀನೋಡಿದೀಯಾ ? ಬಾಡಿಗೆ ಎಷ್ಟಂತೆ ?”

ಇಲ್ಲವ್ವಾ. ನಾನೋಡಿಲ್ಲ. ಅವರೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರು ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರಂತೆ. ನಾಳೆ ಅವರೇ ಬರ್ತಾರಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ.”

ನಾನೂ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಹೋಗಿ ಆಕೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಕಾಫಿ ಮುಂದಿಟ್ಟಳು. ನಮಗೂ ಕಾಫಿ ಬೀಕಾಗಿತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಲೋಟ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೇಳಿದಳು—

“ಈಗ ನನಗೆಂತ ಕಾಫಿ ಮಾಡಿದ್ದಾ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ?”

“ಇಲ್ಲ. ನನಗೆಂತಾನೇ ಮಾಡ್ಲೆ. ಆ ಮನೆ ನೋಡ್ಕೊಂಡು

ಬಂದಿದ್ದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನೋ ಒಂಥರಾ ಮುಜುಗರ ಆಗಿತ್ತು. ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ಒಂದೊಂಟ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯೋಣ ಅನ್ನಿಸ್ತು ಮಾಡ್ಡೆ.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥನೂ ಬಂದ. ಅವರಿಗೂ ಕಾಫಿಯಾಯಿತು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಶ್ವತ್ಥನಿಗೂ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿ ಹೊರಟಳು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅವಳಿಗೆ ಕುಂಕುವು ಕೊಡುತ್ತಾ ಅಂದಳು—

“ಹಾಗೇ ಅವನೂ ಒಂದೆಡೆ ಬಂದಿದ್ರೆ ಆಗುತ್ತಲ್ಲಾ ?”

“ಅವರು ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತು ಒಂದು ಸೊಸೈಟೇಲಿ ಲೆಕ್ಕ ಬರಿಯೊಂದು ಒಂದು ಕೆಲಸ ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇನು ಅವರಿಗೆ ಬೇಜಾರಾಗಲೋ ಏನೋ.”

“ಲೇ ಶಾರದಾ. ಹೋಗೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಜೊತೆಗೆ ಬಸ್ಸಾಪಿನತನಕ ಕತ್ತಿ ಹೊತ್ತು. ಅವಳು ಬಸ್ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಮನಿಗೆ ಬಾ.”

ಶಾರನೆ ಚಿನ್ನುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಹೊರಟಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಡೆಯುವಾಗ ನೋಡಿದೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮೂಟೆಯೇ ಸರಿ. ಗುಜ್ಜಾನೆಯಂತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡೆದಳು.

ಈಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಕನಿಕರವಾಯಿತು. ಸಾರ ! ನನುಗೋಸ್ಕರ ಆ ಹುಡುಗಿ ಆ ಮೂಟೆ ವೈಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳಲ್ಲ.

ಅಶ್ವತ್ಥನೇಳಿದ—

ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಹೇಳಿದ ಮನೆ ನೋಡ್ಕೊಂಡು ಬಂದ್ರಾ ?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅಣಕವಾಡಿದಳು—

“ನೋಡ್ಕೊಂಡು ಬಂದ್ವಪ್ಪ ! ದಿವಿನಾಗಿದೆ ಮನೆ. ನಾವೇ ಹೋಗ ಬರುವಪ್ಪ ಆ ಮನೆಗೆ, ಬಾಡಿಗೆನೋ ತುಂಬಾ ಕಮ್ಮಿ !”

ಅವಳು ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿತ್ತು ಅವನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮವರನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದ—

“ಯಾಕೆ ಚಿನ್ನಾಗಿತ್ತೆ ಮನೇ ?”

ನಮ್ಮವರು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ನನಗೆ ಆಗಲೇ ರಾತ್ರಿಯ ಚಿಂತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಎಂದು ರಾತ್ರಿಯೂ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆಯಾಗಿ ಮೊದಲೇ ಒದ್ದೇ ಸೀರೆಯ: ಕೋಟಿ ಕಟಿ, ಮಲಗಿದೆ. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಸೀತಮ್ಮನ ಮೋರಿಯ ಸದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ-ಹೆಗ್ಗಣ ಗಳ ಗದ್ದಲ ಆದರೂ ಹಿಂದಿನ ದಿನಕಿಂತ ಬೇಗ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿತು ಆದರೆ ಬೆಳಗಿನ ಕಕ್ಕಸಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೇ ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕೆಂದು ರುಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಝಾವ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದು ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿಸಿ ಯಾಯಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕೋದಂಡುವಿನ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತೆವು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮೂರು ಗಂಟೆಗೇ ಕೋದಂಡು ಬಂದ. ಮೂಟೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಗಂಡ ಕೋದಂಡು ಕೋಲಿನಂತಿದ್ದಾದೆ. ಅವನು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ ಈಗ ನಮಗೇ ಅವನೇ ಅಪಧ್ವಂಧವನಾಗಿದ್ದಾದೆ. ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗರು ಕೋದಂಡುವನ್ನು ನಮ್ಮನರು ಯಾವಾಗಲೋ ನೋಡಿದ್ದರಂತೆ. ಆತ ಬರುವಾಗಲೇ ನಗುನಗುತ್ತ ಒಳಗೆ ಬಂದು ನಮ್ಮವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೇಳಿದ.

“ಈಗಲೇ ಹೊತ್ತಾಗಿಹೋಯ್ತು. ನನಗೆ ಇವತ್ತು ಒಪ್ಪತ್ತು ಆಫೀಸು ಊಟಮಾಡಿಕೊಂಡೋನೇ ಹೊರಟೆ. ನಾಳೆ ಹೋಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗೀಗಂತು ಈಗ ನೋಡಿದ ಮನೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗಳಿಗೆಗೆ ಭರ್ತಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿ ರುತ್ತೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ ಹೇಳಿ ಆಗಲೇ ಮೂರು ದಿನ ಆಯ್ತು. ನನಗೆ ಪುರುಸೋತ್ತೆ ಇಲ್ಲ. ಏನ್ಮಾಡ್ಲಿ ”

ನಮ್ಮವರಾಗಲೇ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಕೋಟು ಧರಿಸಿದರು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಕೋದಂಡುವಿನ ಮುಂದೆ ಕಾಫಿ ಇಡುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು.

“ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ನಡಿ. ನಾನು ಬರ್ರೀನಿ. ಒಂದ್ ನಾಕೆಂಟು

ನಿನಾನಾದರೂ ಶ್ರಮಪಡದೆ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೈ ? ಸಂಜೆ ಏಳು ಗಂಟೆ ವರೆಗೂ ಸರ್ತಿ ಸುತ್ತಿಬರೋಣ.”

ನಾನು ಬೇಗ ಬೇಗ ಸೀರೆ ಬದಲಿಸಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ತಗುಲಿಸಿದಳು. ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೊಳಕು ಲಂಗದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಬಂದಳು ದೊಡ್ಡ ತಂಬಿಗೆ ಹಿಡಿದು.

“ಇದರಾಗೊಂದು ತಂಬಿಗೆ ಕುಡಿಯೋ ನೀರಿದ್ರೆ ಬೇಕಂತೆ....”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕೋದಂಡು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದ.

“ನಾವು ಎಲ್ಲೋ ಹೊರಟೇದೀವಿ. ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗಹಾಕಿ ಆಯ್ತು. ಮತ್ತೆ ತೆಗೆಯೋಲ್ಲ. ಇನ್ಯಾರ ಮನೇಲಾದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೋಗಮ್ಮ.”

ನನಗೂ ಏಕೋ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ಅಡ್ಡ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಹೋದ ಕೆಲಸ ಖಂಡಿತಾ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಬಂದ ಅನುಭವ.

ಕೋಡೆಂಡು ಹೇಳಿದರೂ ಹುಡುಗಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಳು.

“ಬನ್ನಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ !” ಎನ್ನುತ್ತ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬಿರ್ರನೆ ಹೊರಟು ಬಂದಳು. ಹುಡುಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ನಡೆದು ಬಂದು ತನ್ನ ಮನೆಹೊಕ್ಕಳು.

ಏಂಟಿಲಿಳಿಯುವಾಗ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ವಟಗುಟ್ಟಿದಳು—

“ಸ್ವಾ ರಬ್ಬಗಳು ! ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟ್ರೂ ಬಂದು ಅಡ್ಡಾಗುತ್ತೆ ಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬ. ಕೊ ಅನ್ನುತ್ತೆ ಒಂದೊಂದು ಸರ್ತಿ.”

ಕೋಡೆಂಡು ನಕ್ಕು—

“ನಮ್ಮನೆ ವಾರದಲ್ಲೇನು ಅಂತೀರಿ ? ಇದೇ ಗೋಳು. ನಮಗಂತೂ ಸಾಕಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಆದರೇನು ಮಾಡೂದು ಮನೇಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಇರಬೇಕು. ಒಂಟಿ ಮನೆ ಆಗುಲ್ಲ. ವಠಾರಾಂದರೆ

ಒಂದ್ನಾಲಕ್ಕು ಜನ ಹಿರಿ ಹೆಂಗಸರು ಇರ್ತಾರಲ್ಲಾಂತ ಅಂಥಕಡೆ ಸಿಕ್ಕಾ ಕೊಂಡು ಒಂದ್ನಾಡೋದು. ಒಂದು ಮುಟ್ಟು-ಮಡಿ ಆದರೆ ಏನೋ ಒಂದು ಚೂರು-ವಾರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಡ್ತಾರೆ ಆಚೀಚೆಮನೆ ಹೆಣ್ಣುಡುಗರು. ಮನೆತುಂಬ ಜನ ಇದ್ರೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಬಹುದು. ನಮ್ಮಂಥೋರು ಇಂಥ ಕಡೆನೇ ಸಾಯಬೇಕು.”

“ನಮ್ಮಂಥೋರು ಪೆಚ್ಚಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡೇಕೆ ಆಗದೇ ಇರೋದರಿಂದ ಇಲ್ಲ ಸಾಯ್ತಾ ಇದೀವಿ.”—ಇದು ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ನುಡಿ.

ನನಗಂತೂ ಈ ಊರಿನ ದಾರಿ ತಿಳಿಯದು ಅಂತು ಕೋದಂಟು ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾವುದೋ ಬಸ್ಸು, ಹತ್ತಿಸಿ-ಇಳಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಅಷ್ಟುದೂರ ನಡೆಸಿ “ಇದೇ ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ”—ಎಂದು ಮುಂದಾಗಿ ನಡೆದ—

“ಇನ್ನು ತುಂಬಾ ದೂರವೇ ಮನೆ ?”—ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

ಈಗ ಕೋದಂಡು ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಅನುಮಾನಿಸಿದ—

“ಇಲ್ಲೇ ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ ಮೂರನೇರಸ್ತೆತ್ತೇನೋ ಏನೋ ಹೇಳಿದ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ. ಮಂಜುನಾಥಾಂತಾನೋ, ರಂಗನಾಥಾಂತಾನೋ ಏನೋ ಒಂದು ಸ್ಟೋರ್ಸ್ ಇದೆ ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರ ಇದೆ. ಅದರ ಮಧ್ಯದ್ದೇ ಮನೆ ಅಂತ ಹೇಳ್ತೆ. ನೋಡಾಣ ಬನ್ನಿ.

ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ ಮೂರನೇ ರೋಡಿಗೆ ಬಂದಾಯಿತು. ಅಲ್ಲ ಎಲ್ಲೂ ತೆಂಗಿನ ಮರವೂ ಇಲ್ಲ, ಯಾವ ಸ್ಟೋರ್ಸ್ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮವರು ಕೇಳಿದರು—

“ನೀನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ಯಾ ?”

ಅವನು ಫಜೀತಿ ಪಡುತ್ತ ಹೇಳಿದ.

“ಹೂಂ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲೋ ಅಂತ ಅವನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೆ.....ತಡೀರಿ ಇಲ್ಲೇ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಾಣ.”

ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮುದುಕರೊಬ್ಬರನ್ನು ಕೋದಂಡು ಜೋರಾಗಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ಕರೆದ ಅವರು ನಿಲ್ಲಲೂ ಇಲ್ಲ. ತಿರುಗಿ

ನೋಡಲೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಸಾಡಿಗೆ ಅವರು ನಿಭನವಾಗಿ ಬಲಗಾಲು ಕುಂಟುತ್ತ ಕೋಲೂಕೋಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೋದಂಡು ಅವರ ಹಿಂದೆ ಓಡಿ ಎದುರು ನಿಂತು ಕೇಳಿದ.

ಇಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥ ಸ್ವೋರ್ಸ್ ಎಲ್ಲಿ ತಮಗೊತ್ತೇ ಸ್ವಾಮಿ ?”

ಮುದುಕರು ತಟ್ಟನೆ ನಿಂತು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕೈ ಅಡ್ಡ ಹಿಡಿದು ಮಿಕ್ಕಿಮಿಕ್ಕಿ ಕೋದಂಡುವಿನ ಮುಖ ದೋಡಿದರು. ಅವನು ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ. ಅವರು ಕೈ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಬಹು ಮೆದುವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು.

“ನನಗೆ ಕಿವಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಂದ ಕಣಪ್ಪ. ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ.”

ಸ್ವಲ್ಪವೇನು ಪೂರಾ ಮಂದ—ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಸಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದರು.

“ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಿದರಾಯ್ತು.”

ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ತೆರಳದೆವು ನಾವು. ಒಂದು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು ಬಹಳ ಸೀರಿಯಸ್ಸಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು ಚರ್ಚೆ ಘನವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಾಗ ತಿಳಿಯಿತು ವಿಷಯ. ಜಯಂತಿ, ಜಯಲಲಿತ, ವಂಶನಾ ಅವರನೆಲ್ಲ ಒರೆಹಚ್ಚಿ, ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೂಗುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರಿಬ್ಬರು.

ಶಿವ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಂಗಿಯಂತೆ ಹೋದ ಕೋದಂಡು ಕೇಳಿದ —

“ರಂಗನಾಥ ಸ್ವೋರ್ಸ್ ಎಲ್ಲಿದೆ ?” ಅಂತ.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬ್ರೇಕು ಹಾಕಿ ಕಣ್ಣು ತೇಲಿಸಿದರು—

“ಇಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥ ಸ್ವೋರ್ಸ್ ಅಂತ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ರಸ್ತೆಲಿ ಶ್ರೀನಾಥ ಸ್ವೋರ್ಸ್ ಅಂತ ಇದೆ ಅಷ್ಟೆ.”

ಕೋದಂಡು ಅನುಮಾನಿಸಿದ. ಅದೇ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು ಅಂತ ನೋಡೋಣ ಎಂದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಲೆಳೆದೆವು.

ರಂಗನಾಥ ಸ್ವೋರ್ಸು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅವನು ಅಲ್ಲೇ ವಿಚರಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ತೆಂಗಿನಮರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಹಾಲಿನ ಡೈರಿ ಇದೆ. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಅಂಗಡಿಯವನನ್ನೇ ಕೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. “ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಸ್ವೋರ್ಸು ಇದೆಯೇ ?” ಎಂದನು. ಅವನು ನಗುತ್ತ ಉತ್ತರವಿತ್ತ —

“ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವೋರ್ಸುಗಳಿಗೇನು ಕಮ್ಮಿ. ಒಂದೊಂದು ರೋಡಿನಲ್ಲೂ ಇದೆ. ತೆಂಗಿನಮರಾನೂ ಇದೆ. ಹೀಗೇ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ.”

ಉದ್ದಕ್ಕೂ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೋದನು. ಮಂಜುನಾಥ, ಶ್ರೀನಾಥ ಸ್ವೋರ್ಸುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಖಾಲಿ ಮನೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

“ಮನೆಗೆ ಬೋರ್ಡು ಹಾಕಿಲ್ಲವೇ ?” ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

ಅವನು ಸೋತ ಮುಖದಿಂದ ಹೇಳಿದ. “ಇಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಈಗಯಾರೂ ಬೋರ್ಡು ಹಾಕೋಲ್ಲ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಆಗೋಕೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಮುಂಚಿನೆ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಅಡ್ವಾಸ್ಸು ಕೊಟ್ಟಾರ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಬೋರ್ಡೇಕೆ ಹಾಕ ಬೇಕು ? ಇದೇನು ಸಡನ್ನಾಗಿ ಖಾಲಿ ಆಯ್ತಂತ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ ಹೇಳಿದ. ಅದರಿಂದ ನಾ ಬಂದೆ. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆನು ಭರ್ತಿ ಆಗೇ ಹೋಗಿದೆಯೋ ಏನೋ ಯಾರಿಗೊತ್ತು ? ಬರೋದು ಬಂದಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿದ್ದಿಟ್ಟೇ ಹೋಗೋಣಂತೆ ಏನಿಗ ? ಒಣ ಹುರುಪು ತೋರಿದ ಕೋದಂಡ. ಈ ವೇಳೆಗೇ ನನಗೆ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ನಾನು ರುಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ —

“ಅಷ್ಟೋತ್ತಿಂದ ನೀ ಒಬ್ಬೇ ಮಗು ಎತ್ತೊಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ಕೈನೋವು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು” ಎಂದು ಕೈ ನೀಡಿದೆ. ಆದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸು ವಿಚಿತ್ರ.

ತಾಯಿಗೆ ಆಯಾಸವಾದಾಗಲೇ ಅವರು ಕಿರುಕುಳ ಕೊಡುವುದೂ ಜಾಸ್ತಿ. ನಾನು ಕರೆದೊಡನೆ —

“ಊಂ”—ಎಂದು ಅತ್ತ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದ ಚಿನ್ನು.

“ಕೆಟ್ಟ ಮುಂಡೇಗಂಡ. ಒಬ್ಬಹತ್ರ ಹೋಗೂದಿಲ್ಲ. ಎತ್ತೋಕೆ ದೊಡ್ಡದು, ನಡೆಸೋಕೆ ಚಿಕ್ಕದು, ಇವುಗಳನ್ನ ಕಟ್ಟೊಂಡು ಒಂದ್ಯಡೆ ಹೋಗೂ ಹಾಗಿಲ್ಲ, ಬರೂ ಹಾಗಿಲ್ಲ.”

ರುಕ್ಕನ್ನು ಸಿಡಿಗುಟ್ಟಿದಳು. ಮರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಕಂಡಂತೆ ಕೋದಂಡು ಒಂದು ಬಾರಿ ಹೋ! ಎಂದು ನೆಗೆದು ನಾವೆಲ್ಲ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದೆವು.

“ನೋಡಿ, ನೋಡಿ, ! ಅದೇ ಇರಬೇಕು. ಏನೋ ‘ನಾಥಾ’ ಅಂತ ಕಾಣ್ತಾ ಇದೆ. ಈ ಕಡೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆ ಟೆಲಿಫೋನ್ ವೋಲ್ ಅಡ್ಡವಾಗಿದೆ. ನೋಡೋಣ ಬನ್ನಿ.”

—ಎಂದು ಕಾಲು ಚುರುಕು ಮಾಡಿದ ‘ನಾಥಾ’ ಅನ್ನು ಅಕ್ಷರ ನನಗೂ ಕಾಣಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅದು ಬೋರ್ಡಲ. ಯಾರೋ ಟಾರಿಂದ ಬರೆದಂತಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆವು. ಯಾರೋ ಹುಡುಗರು ಬರೆದಿರಬೇಕು— “ದುರ್ನಾಥಾ ಸ್ಟೋರ್ಸ್” —ಎಂದು ಬರೆದಿತ್ತು. ಎದುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ದೆವು. ಅದು “ರಘುನಾಥಾ ಸ್ಟೋರ್ಸ್” ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆದಿನ ಅಂಗಡಿಗೆ ರಜವಿರಬೇಕು. ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿತ್ತು.

ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೋದಂಡು—

“ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇದೆಯೇನಪ್ಪ ?”

“ನಮಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ” ಅಂದುಕೊಂಡು ನಡೆದರು ಹುಡುಗರು. ಅಲ್ಲಿ ಲ್ಲಾ ದರೂ ತೆಂಗಿನಮರ ಇದೆಯೇ ಎಂದು ನೋಡಿದ ಕೋದಂಡು. ಅಲ್ಲೊಂದು ಒಂಟಿ ಮರ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಸೌದೆ, ಮತ್ತು ಇದ್ದಿಲು ಡಿವೋ.

ನಮ್ಮವರು ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೇಳಿದರು—

“ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನಮರ ಕಾಣುತ್ತೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೋಡೋಣ ನಡೀರಿ.”

ಅದೂ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಅನಿಸಿತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ. ಎಲ್ಲರೂ ಈಗ ಆರಾಮವಾಗಿ ಆಕಾಶ ನೋಡುತ್ತ ಸಾಗಿದೆವು. ತೆಂಗಿನಮರಗಳು ಬಹಳ ಕಂಡವು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ತೆಂಗಿನ ಮರದ ಹತ್ತಿರ ಹೋದೆವು. ಆದರೆ ಅದು ಯಾರದೋ ಮನೆಯ ಹಿಂಬಾಗಕ್ಕೆ ಇತ್ತು. ಅದರ ಮುಂದುಗಡೆ ಅಂಗಡಿ ಮಳಿಗೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದವು. ತೆಂಗಿನಮರದ ನೇರಕ್ಕೆ ಇದ್ದದ್ದು ಹಜಾಮರ ಸಾಪು. ಮುಂದೆ ಧೋಬಿ ಅಂಗಡಿ, ಟೈಲರ್ ಸಾಪು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮತ್ತೆ ನಾವು ಆಕಾಶದತ್ತ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಬರತ್ತಿದ್ದುದು ಕೇಳಿಸಿತು —

“ಅಯ್ಯೋ ನಾನು ಬಂದಾಗಲೇ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಾಯ್ತುಪ್ಪ. ಸಂಸಾರ ಇನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಹಾಳಾದ್ದು ಮನೆ ಹುಡುಕಿ-ಹುಡುಕಿ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಬಂದದ್ದೆಲ್ಲ ಆ ಸುಡುಗಾಡು ಹೋಟ್ಲೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುಲ್ಲ. ಇನ್ನು ರೇಷನ್ ಕಾರ್ಡ್ ಬೇರೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಸಾಕಷ್ಟು ಈ ಊರಿಂದೂರು ತಿರುಗೋರದ್ದು ನಾಯಿಪಾಡು. ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಮನೇಗೆ ಇಷ್ಟ ಅಥವಾನಾ ಅಂತ ನನಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲಪ್ಪ. ಅನ್ಯಾಯ ಈ ವರ್ಷ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸ್ಕೂಲು ಹೋಯ್ತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸಂಜೆ ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಕಂತ್ರಿ ನಾಯಿ ಹಾಗೆ ಗಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿ ಅಲೆಯೋದೆ ಆಗಿದೆಯಪ್ಪ....”

ಮಾತಾಡುತ್ತಲೇ ಅವರು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹಾದು ಹೋದರು. ನಾವು ಒಬ್ಬರ ಮುಖ ಒಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಂಡೆವು. ನಮ್ಮವರು ಎಲ್ಲಾದರೂ ‘ಟು-ಲೆಟ್’ ಬೋರ್ಡ್ ಕಾಣಿಸಬಹುದೆಂದು ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಿದ್ದೇ ಬಿತ್ತು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒಂದು ಜೋಡು. ತಟ್ಟನೆ ನಿಂತು ಕೈಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು ಕೊದಂಡುವಿಗೆ—

“ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು”—ಎಂದು.

ಒಂದ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿತ್ತು ಬೋರ್ಡು. ಕೊದಂಡು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಹೋಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ವಿಚಾರಿಸಿದ. ಅವನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದು ನೋಡಿ ನಮಗೆ ಸಂತೋಷವೇ ಆಯಿತು. ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಂದು ಹೇಳಿದ—

“ಇದು ಯಾರೋ ಚಿಕ್ಕಪೇಟೆ ಶೆಟ್ಟರದ್ದು ಈ ಮನೆ. ಮಹಡೀ ಎಲ್ಲ ಬರೀ ರೂಮುಗಳಂತೆ. ಎಲ್ಲಾ ಸ್ವೂಡೆಂಟುಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದಾರಂತೆ. ಈ ಕಡೆಯಿಂದ ಮೆಟ್ಟಲಿದೆ ನೋಡಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ರೂಮು ಖಾಲಿ ಇದೆಯಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೋರ್ಡು ಹಾಕಿದಾರೆ. ಅಷ್ಟೆ. ಮನೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಇದುವರೆಗೆ ಊದಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುತೂಹಲದ ಬೆಲೂನು ಪಟ್ಟನೆ ಒಡೆದು ಹೋಯಿತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಗು ಕುಸುಕುಸು ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ನಮ್ಮವರು ಮಗುವಿಗಾಗಿ ಬಿಸ್ಕತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಎದುರಿಗೆ ಕಂಡ ಒಂದು ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋದರು. ನಾನು ಮೇಲೆ ನೋಡಿದೆ. ಆ ಸಣ್ಣ ಅಂಗಡಿಗೆ ‘ಶ್ರೀಕಾಂತಾ ಸ್ಟೋರ್ಸ್’ ಎಂದು ಬೋರ್ಡಿತ್ತು. ಅದರ ಎಡಬಾಗಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾರು ಮುಂದೆ ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳು ತಟ್ಟನೆ ನನ್ನ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿತು. ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ನಾನೇ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದೆ. ನಮ್ಮವರು ಬಿಸ್ಕತ್ತಿನ ಪೊಟ್ಟಣ ತಂದು ಮಗುವಿನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟರು ನಾನು ಆತುರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ —

“ನೋಡಿ ಕೊದಂಡು ಹೇಳಿದ್ದು ಇದೇ ಅಂಗಡಿ ಇರಬೇಕು. ಅಲ್ಲೋಡಿ ತೆಂಗಿನಮರ. ಅಲ್ಲಿ ಮನೇನೂ ಇದೆಯಲ್ಲ.”

ಕೋದಂಡು ಬೋರ್ಡು ನೋಡುತ್ತ ತಲೆ ಕೆರೆದುಕೊಂಡು ಹಲ್ಲು ಕೀದ—

“ಹೌದು ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ ಹೇಳಿದ್ದು ‘ಶ್ರೀಕಾಂತಾ ಸ್ಟೋರ್ಸ್’ ಅಂತಾನೇ ಹಾಳಾದ್ದು ಒಂದೇ ಥರ ಹೆಸರು. ಯಾರಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಕ ಇರುತ್ತೆ ? ಬನ್ನಿ ಅಂತೂ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲ.”

ಕೋದಂಡು ಈಗ ವ್ಯಾಂಟು ಮೇಲಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಂಡು ತೂರವಂತೆ ದಾವು ಕಾಲು ಹಾಕಿದ. ಆಗಲೆ ಸಂಜೆ ಐದೂವರೆ ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. . ಸರಸರನೆ ಎಲ್ಲಾ ಆ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋದವು. ಹೊರಗಡೆ ಒಬ್ಬರು ವಯಸ್ಸಾದ ಮುತ್ತೈದೆ ಒಂದು ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಕೋದಂಡು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದ—

“ನಿಮ್ಮನೆ ಒಂದು ಖಾಲಿ ಇದೇ ಅತ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದ.....”

ಆವನ ಮಾತು ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಆಕೆ ಮೃದುವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು—

“ಹೌದ್ರಪ್ಪ ಖಾಲಿ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಗಲೇ ಭರ್ತಿ ಆಗ್ತೋಯ್ತು ಖಾಲಿ ಆದ ಮಾರನೇ ದಿನಾನೇ ಆರ್ದಿಂಗ್ಕು ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದೂ ಆಯ್ತು ಮನೇಗೆ. ಈಗಿನ ಕಾಲ್ದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇರುತ್ತೇವ್ವ ?”

ಆಕೆ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ಈ ಮಾತು ಹೇಳಿದರು. ಕೋದಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನಮ್ಮ ಮುಖ ನೋಡಿದ. ಅವನು ಮತ್ತೇನೂ ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯೇ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದರು—

“ಯಾರಿಗಪ್ಪಾ ಮನೆ ?

ಅವನು ನಮ್ಮ ಕಡೆ ತೋರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಆಕೆ ಗೃಹಿಣಿ. ನಮ್ಮ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಕರೆದರು—

“ಬನ್ನೀಮ್ಮಾ ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ. ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತು ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟೊಂಡು ಹೋಗಿರಂತೆ. ಪಾಪ ! ಎಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ಬಂದೀದೀರೋ ಏನೋ” — ಎಂದು ನಮ್ಮವರ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ—

“ನೀವೂ ಬನ್ನೀಪ್ಪ ಒಳಗೆ” — ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಒಳಗೆ ದಾಟಿದರು. ನಮಗೆಲ್ಲ ತಿರುಗಿ-ತಿರುಗಿ ಕಾಲು ಸೋತಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಭಯಂಕರ ನಿರಾಸೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಕೂರೋಣ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಯಾರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳದೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಅವರ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು.

ಯಾಕೆ ಇವಳು ಇಷ್ಟು ಅವಸರದಿಂದ ಒಳಗೆ ಹೋದಳೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋದಾಗ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮನೆಯಾಕೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು ...

“ಸ್ವಲ್ಪ ಬಚ್ಚಲುಮನೆ ತೋರಿಸ್ತೀರಾ?”—ಎಂದು.

೧೦

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅಷ್ಟು ಅವಸರವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋದದ್ದು ಯಾಕೆಂದು ಆಗ ತಿಳಿಯಿತು. ನನಗೆ ನಗುವೂ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ನಾನೂ ಸಹ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನಗು ತಡೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಯಾಕೆಯೊಡನೆ ಕೇಳಿದೆ—

“ಎಷ್ಟು ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ?”

ಆಕೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಬಚ್ಚಲುಮನೆ ತೋರಿಸಲು ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದರು—

“=ಯ್ಯೋ ಎಷ್ಟು ಇಲ್ಲವ್ವು. ಒಂದೇ ಮನೆ. ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದಾಗ ಅವನ್ನ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಡೋ ಉದ್ದೇಶಾನೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮನೇಲಿ ಮನೆ ತುಂಬ ಜನ. ಗಂಡ್‌ಮಕ್ಕಳು, ಹೆಣ್‌ಮಕ್ಕಳು, ಸೊಸೇರು, ಅಳಿಯಂದಿರು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿ ಬಂದಿಟ್ಟಿ ಈ ಮನೆ ನಮಗೆ ಯಾವ ಮೂಲೆಗೂ ಸಾಲದು. ಈಗೇನೋ ಎಲ್ಲಾ ದೂರದೂರ ಇದಾರೆ. ಅಂತೂ ಒಬ್ಬರತಪ್ಪಿ ಒಬ್ಬರು ಬರ್ತಿರ್ತಾರೆ, ಹೋಗ್ತಿರ್ತಾರೆ. ಒಂದ್ರಾತಿ ಸಾಮಾನು ನಮ್ಮನೇಲಿ. ಈಗೇನೋ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾಂತ ಆ ಟೆಟ್

ಹೌಸ್ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀವಿ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವಿರದೈನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಸಾಲಕ್ಕೆ ! ಏನೋ ಅಷ್ಟೋ ಇಷ್ಟೋ ಕೂಡಿ ಬರಲಿಂತ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀವಿ ಅಷ್ಟೆ.”

“ಮನೆ ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಇದೆ ?” ನಾನು ಆಜೀಚೆ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದೆ.

“ನೋಡಿ ಆ ಕಡೆ ಓಣಿಯಿಂದ ಓಡಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಜಾಗ ಇದೆ. ಮನೆ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಜನ ಇರೋರಿಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತಾ ಇದೆ. ಏನೋ ಒಂದ್ ಗಂಡ ಹೆಂಡ್ತಿ ಎರಡ್ ಮಕ್ಕಳು ಇರಬಹುದು ಅಷ್ಟೆ. ಮನೆ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಎಲ್ಲ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡ್ತೀವಿ. ನಾನೇ ನಿಂತೊಂಡು ಒರಳು-ಬಚ್ಚು-ಚಿಮಣಿ ಎಲ್ಲ ಮಾಡಿಸ್ತೆ. ಗಂಡಸರಿಗೆ ಅದೆಲ್ಲ ಏನಿಳಿಯುತ್ತೆ ಹೇಳಿ ?”

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನೀರು ಪುನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ದೊಡ್ಡ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಿತ್ತು ಅವಳ ಮುಖ. ಈಗ ನನ್ನ ಸರದಿಯಾಯಿತು. ನಾನೂ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದು ಬಂದೆ.

ನಮಗೆ ಮನೆ ಸಿಗದಿದ್ದರೂ ಬೆಂಚಿಯಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಆ ಗಲಿಗೆಗೆ ಆ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕದ್ದು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ನಾನು ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸರದಾಟವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಆಕೆ ಹಲ್ಲಿಯಂತೆ ಲೋಚಗುಟ್ಟಿ ಅಂದರು—

ಕಷ್ಟಮ್ಮ ಕಷ್ಟ. ಈಗಿನ ಕಾಲ್ಕಲ್ಲಿ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕೋದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ. ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಇದ್ದೋರಿಗೆ ಮತ್ತೂ ಕಷ್ಟ ನಾವೀಗ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಅನುಭವಿಸ್ತಾ ಇದೀವಲ್ಲ. ನಾವೀಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸ್ತಾ ಇದ್ದಾಗ ಸಟ್ಟ ಭವಣೆ ನಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳಿಗೂ ಬ್ಯಾಡ. ಇದು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಮುಗಿಯೋ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಜಮಾನ್ರಂತೂ ಹಲ್ಲಿಹಾಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು.....”

—ಎಂದು ಆಕೆ ತೋರು ಬೆರಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದರು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಗಡಿಯಾರದ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಗಂಟೆ

ಆರುಕಾಲಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ಮನೆಯ ಕಡಿ ಗಮನ ಹರಿಯಿತು. ಆದರೆ ಮನೆಯಾಕೆ ಟೆಟ್‌ಹೌಸನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಹಿಂದುಗಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಆದರೆ ಮನೆಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿತ್ತು. ನಾವು ಕೇಳುವ ಮೊದಲೇ ಆಕೆ ಹೇಳಿದರು....“ಈಗ ಇಲ್ಲೆ ಎಲ್ಲೋ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಕಡಿ ಹೋಗಿರಬೋದು. ಗಂಡ ಹೆಂಡ್ತಿ, ಒಂದ್ ಮಗು ಇದಾರೆ ಅಷ್ಟೆ. ಏನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಗದ್ದವ ಜನ ಅಲ್ಲಾಂದ್ರೆ. ಆ ಮಹಾರಾಯನಂತೂ ಗಟ್ಟಾಗಿ ಮಾತೇ ಆಡುಲ್ಲ. ಆ ಹುಡುಗೀನೂ ಒಳ್ಳೋಳೆ ಪಾಪ ! ಇಲ್ಲೆ ಕಾಫಿ ಬೋರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದಾ ರಂತೆ ಆತ.”

ಮಧ್ಯೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ “ಬಾಡಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಈ ಮನೇಗೆ ?”

ಆಕೆ ಒಪ್ಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು—

“ಇದಕ್ಕೇ ? ಬಾಡಿಗೆ ಅರವತ್ತು. ನೀರು, ದೀಪ, ಕಕ್ಕಸು ಗುಡಿಸೋದು ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಒಂದು ಎಂಟು ರೂಪಾಯಾಗುತ್ತೇನ್ನಿ. ಅಯ್ಯೋ ! ಸುಮ್ಮೆ ನಾವು ಬಾಡಿಗೆ-ಬಾಡಿಗೆ ಅಂದ್ಕೊಳ್ಳೋದು ! ಎಮ್ಮೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಎಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣೆ, ಅಂತಾರಲ್ಲ ಹಾಗೆ. ಮೊನ್‌ಮೊನ್ನೆ ಎಲ್ಲಾ ರಿಪೇರಿ ಆಗಿತ್ತು ಮತ್ತೆ ಆತ ಸುಣ್ಣ-ಬಣ್ಣ ಆಗಬೇಕೊಂದ್ರೆ. ಮತ್ತೆ ೩೦-೪೦ ರೂ ಖರ್ಚು, ಏನ್ಮಾಡ್ತೀರೀ ? ಮಾಡ್ತೀರೀ ಬಿಡ್ತೀರೀ ? ಇದೆಲ್ಲ ಯಾರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ ಹೇಳಿ ? ಸುಮ್ಮೆ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆ ಬರುತ್ತೇಂತ ಅಂದ್ಕೊಳ್ಳೋದು ಷೈ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಆಕೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದಳು—

“ನಾವಿನ್ನು ಬರೋಣವೇ ? ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮನೆ ಹುಡುಕೋಕೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ದಿಂದ ಒಂದೆ ಸಮ ತಿರುಗಿದೀನಿ. ಅಂತೂ ಸಿಕ್ಕಾ ಅನ್ನಿ. ಉಂಟು ಇಲ್ಲಾ ನ್ನುದಾದರೂ ತಿಳಿತಲ್ಲ ಹೋಗ್ಲಿ. ಕುಂಕ್ಮ ಕೊಡ್ತೀರಾ ?”

ಆಕೆ ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತ ಅಂದರು.

“ಬನ್ನೀಮ್ಮಾ ಪಾಪ, ನಿಮಗೆ ಹೊತ್ತಾಯ್ತೇನೋ. ಕುಂಕುಮ ಕೊಡ್ತೀನಿ. ಮನೇಲಿ ಯಾರಿದಾರೆ ?”

“ಕುಡುಗುದ್ವಾರೆ ಅಷ್ಟೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಇಷ್ಟು ಅವಸರ ” ಎಂದಳು
ರುಕ್ಕಮ್ಮ

ಕುಂಕುಮ ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ ಆಕೆ ಏನೋ ಜ್ಞಾಪಿಸಿ
ಕೊಂಡಂತೆ ಮೊಮ್ಮಗಳನ್ನು ಕೂಗಿದಳು

“ಲೇ ಗೀತಾ, ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯೋರ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇತ್ತಲ್ಲ ಯಾರಾ
ದರೂ ಬಂದ್ರೇನೇ” — ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಸುಮಾರು ೧೬ ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿ ರೂಮಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಾ—

“ಏನೋ ಸಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಕಣಜ್ಜಿ. ನಾನೇನೂ ವಿಜಯನ ಮನಿ ಹತ್ರ
ಹೋಗಿಲ್ಲ.”

“ನೋಡೇ ವಾಸ, ಇವರಿಗೊಂದು ಮನೆ ಬೇಕಂತೆ, ಹೇಳೋಣಾಂದ್ರೆ
ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಲೆ ?”

ಹುಡುಗಿ ಹೇಳಿದಳು—

“ಅವರೇ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಬೋದಲ್ಲಜ್ಜಿ ?”

“ಅವರಿಗೆ ದಾರಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೇ ?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಹೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೂ ನಮಗಾಗಿ ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಒಂದು
ಗಳಿಗೆ ನಿಂತಳು. ಹುಡುಗಿ ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು—

“ನಾನು ಒಂದು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಡ್ತೀನಿ ರೂಟನ್ನು
ನೀವು ಹೋಗ್ತೀರಾ ?”

“ಹಾಗೆ ಮಾಡಮ್ಮ ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರ ಆಗುತ್ತೆ” ಅಂದೆ ನಾನು. ಆಕೆ
ಅಂದಳು—

“ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ”

“ಅಯ್ಯೋ ಗೊತ್ತಾಗಲ್ಲ ಕಣಜ್ಜಿ. ಆ ಹನುಮಂತನಗರ ಬರೀ ಸಂದಿ-
ಸಂದಿ, ಓಣೋಣಿ. ನಾನು ಬರೆದು ಕೊಡ್ತೀನಿ. ನಾಳೇನೆ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ
ಖಾಲಿ ಇದ್ದ್ರಾ ಇರಬಹುದು.

ಹುಡುಗಿ ಐದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನಗರದ ರಸ್ತೆಗಳ ಒಂದು ಸುಂದರ ನಕ್ಷೆ ತಯಾರಿಸಿ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವರ ಹೇಳಿದಳು. ನಾನು ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದೆ—

“ನನಗೆ ಈ ಊರಿನ ಪರಿಚಯವೇ ಇಲ್ಲವು. ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿ ಬಿಡವು. ಅವರು ಈ ಊರಲ್ಲೇ ಇರೋರು. ಅವರಿಗಾದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ.”

ನಾನು ಕೋದಂಡುವನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದೆ. ಅವನು ಬಂದೊಡನೆ ಹುಡುಗಿ ಅವನಿಗೆ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಿಸಿದಳು. ಇಷ್ಟಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಏಳು ಗಂಟೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಧನ್ಯವಾದ ತಿಳಿಸಿ, ನಾವು ಬಸ್ಸು ಕಾದು ಕಾದು ಸಾಕಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಎರಡು ಆಟೋರಿಕ್ಷಾದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮುಟ್ಟುವ ವೇಳೆಗೆ ರಂಗಚ್ಚಿ ದೊಡ್ಡ ರಾಗ ತೆಗೆದು ಅಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದಳು. ಶಾರದೆ ಸ್ಪೋವು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅಶ್ವತ್ಥ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಸಿಗೆ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಅಂಬಚ್ಚಿ ತಾಯಿಗೆ ಗದರಿಸಿಕೊಂಡಳು—

“ಏನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗೂದಾದರೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅನ್ನ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರವೆ ? ಈ ರಂಗಚ್ಚಿ ಸಂಜೆಯಿಂದ ಒಂದೇ ಸಮ ಹಸಿವು ಹಸಿವೂಂತ ಬಡ್ಡೋತಿವಾಳೆ.”

ಆ ಜೋಟುದ್ದ ಹುಡುಗಿಯ ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಗು ಬಂದಿತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮತ್ತಷ್ಟು ಜೋರಾಗಿ ಗದರಿಸಿದಳು—

“ಸಾಕು ಬಾಯ್ಕುಚ್ಚಿ ಕತ್ತಿರಂಡೆ ಮಹಾ ಯಜಮಾನೈ ನಿಂಗಿ. ನನಗೆ ಅತ್ತೆ ಇಲ್ಲಾಂತ ನೀನೇ ಆಗಿದ್ದೀಯೆನೋ ಅತ್ತೆ. ಅವಳಿಗೇನಂತೆ ಮೂರು ಸಂಜೆ ತಿನ್ನಾಕೆ ಅವಸರ ?”

ರಂಗಚ್ಚಿಯ ರಾಗ ನಿಂತಿತ್ತು. ಕೋದಂಡು ಕುಳಿತು ಸುಧಾರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಅಶ್ವತ್ಥನಿಗೆ ನಡೆದದ್ದನ್ನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ. ಮತ್ತೆ ಮರು

ದಿನ ಮನೆ ಹುಡುಕಲು ಮೊದಲು ಬಸವನಗುಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದೇ, ಹನುಮಂತ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೇ ? ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ಕೋದಂಡು ಹೇಳಿದ —“ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದೋರೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಸೀದ ನಮ್ಮನೇಗೆ ಬಂದ್ಬಿಡಿ. ನಾಳೆ ಹೇಗೂ ಭಾನುವಾರ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮೊದ್ಲು ಬಸವನಗುಡಿ ಮನೆ ನೋಡ್ಕೊಂಡು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಮ್ಮನೇಲಿ ಊಟ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಒಂದರಾಯ್ತು. ಆಗುತ್ತೆ ?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಡುವೆ ಮಾತಾಡಿದಳು—

“ಅಯ್ಯೋ ಮಹರಾಯಾ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡ್ತಿಗೆ ಮುಟ್ಟುಗೆ ದಿನವೋ ಏನೋ ಕಣೋ. ನೀನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಇವರನ್ನ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು, ನಿನ್ನೆಂದ್ತಿ ಪುಸಕ್ ಅಂತ ಮೂಲೇಲಿ ಕೂತ್ಬಿಡಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಸೆರಗು ಸಿಕ್ಕಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತೆ.”

ಕೋದಂಡು ಹುಬ್ಬು ಹಾರಿಸಿದ—

“ಏನ್ ರುಕ್ಕಮ್ಮತ್ತೇ ! ನಂಗೇನು ಅಡಿಗೇ ಮಾಡುಕ್ಕೆ ಬರುಲ್ಲಾಂತ ತಿಳಕೊಂಡಿದ್ದೀರಾ ? ಅವಳು ಮುಟ್ಟಾದಾಗೆಲ್ಲ ಯಾರು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡೋರು ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ ? ಫಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸ್ಸಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡ್ತೀನಿ. ನಳ ; ನಳ ಪಾಕ !”

“ನಿನ್ನ ನಳಪಾಕ ನಾನೂ ಉಂಡಿದೀನಿ ಬಿಡು. ಒಂದಿನ ಹುಳಿಯನ್ನ ಮಾಡಿ ತಂದ್ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ ಒಂದ್ರಾಶಿ ಮೆಣಸಿನಕಾಳು ಹಾಕಿ. ಕಣ್ಣು-ಮೂಗಾ ಗೆಲ್ಲ ನೀರು ಸರಿಯೋ ಅಷ್ಟು.”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದರು—

“ಸಧ್ಯೆ ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ ! ಅವನು ನಮಗೊಂದು ಒಳ್ಳೆ ಮನೆ ಹುಡುಕ್ಕೊಟ್ಟಿ ಕಂಚ ಭಕ್ಷ-ಪರಮಾನ್ನ ಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತೆ.”

ಸ್ವಲ್ಪ ಚರ್ಚೆಯನಂತರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕೋದಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ

ದೆಂದು ಇತ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಕೋದಂಡು ಹೊರಟ.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆಲ್ಲ ನಾವು ಸ್ನಾನ-ಗೀನ ಮುಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೊರಟೆವು. ಭಾನುವಾರವೆಂದು ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಿಂಡಿ ಮಾಡಿದ್ದಳು.

“ನೀವು ಇನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಅಲೀಬೇಕೋ ? ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ತಿಂಡಿ ತಿಂದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ.”

ಚವಾತಿ ತಿನ್ನಿಸಿದಳು. ಬೆಳಗಿನ ಏಳು ಘಂಟೆಗೆ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನುವುದು ಬಲು ಕಷ್ಟ. ಅಂತೂ ಸಂಕಟ ಪಡುತ್ತ ತಿಂಡಿ ತಿಂದು ಹೊರಟಾಯಿತು.

ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಕೋದಂಡು ಮನೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಕಾಯದೆ ಒಂದು ಅಟೋರಿಕ್ಲಾ ಹಿಡಿದು ಅವನ ಮನೆ ತಲುಪಿದೆವು.

ಕೋದಂಡು ಮನೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕದು ಆದರೆ ವಠಾರ ಶುಭ್ರವಾಗಿದೆ. ಆರು ಮನೆಯ ವಠಾರ ಎಲ್ಲಾ ತಾರಸಿ ಮನೆಗಳು. ಪುಟ್ಟಪುಟ್ಟ ಸಂಸಾರಗಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಗರಿಕತೆಯೂ ಇತ್ತು ಅಲ್ಲಿ.

ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ರೇಡಿಯೋ ತಿರುಗಿಸಿದ್ದರಿಂದ ತಲೆನೋವು ಬರುವಷ್ಟು ಶಬ್ದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು.

ನಾವು ಹೋಗುವ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರದು ಸ್ನಾನವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದಳು, ಹುಡುಗಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟಿನ ಮೂಟೆ ಯಂತಿದ್ದರೂ ಚುರುಕಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಕಣ್ಣು ಕಿರಿದಾಗುವಷ್ಟು ನಕ್ಕು—“ಬನ್ನಿ. ಬನ್ನಿ.” ಎಂದು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಚಾಪೆ ಹಾಕಿದಳು.

“ಹಾಲು ಎಂಬುದು ತೀರ ಚಿಕ್ಕದು. ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕುರ್ಚಿ ಒಂದು ಟೇಬಲು.

ಟೀಬಲಿನ ಮೇಲೆ ರೇಡಿಯೋ. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೂಡ್ಸು, ಜಪ್ಪಲಿ. ಇಷ್ಟೇ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಾಸಿಗೆ, ಎರಡು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಆಯ್ತು. ಅಡಿಗೆಮನೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಒಬ್ಬಳಿಗೇ ಸರಿ.

ನಾವು ಹೋದಾಗ ಕೋದಂಡು ಬರೀ ಡ್ರಾಯರ್-ನೆಟ್ ಬನಿಯನ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಬೇಗ ಬೇಗ ಸ್ವಾಂಟು ಧರಿಸಿದ.

ನಾನು ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಾ ಕೇಳಿದೆ—“ಇದಕ್ಕೆ ಬಾಡಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕೊಡ್ತೀರಿ?”

“ಐವತ್ತು”—ಎಂದಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ

“ಐವತ್ತು!?” ಎಂದೆ ನಾನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ. ನಾವಿನ್ನು 50 ರೂ.ನ ಮನೆ ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ 60 ರೂ.ನ ಮನೆ ತೋರಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಮನೆಯಾಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಂಚೂ ಅಲ್ಲ ತಾರಸಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಕಲ್ಲಾರು ಷೀಟಿನ ಮನೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಚೂರು ದೊಡ್ಡದಿರಬಹುದು. ಇದು ತಾರಸಿ ಮನೆ. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ನಲ್ಲಿ ಇದೆ. ನೀರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲ.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆಗಲೇ ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಅವರೇ ಕಾಳಿನ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು, ಹೊಳೆಯುವ ಸ್ವೀಲಿನ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿಟ್ಟು ಮರಳು-ಮರಳು ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿದಳು.

ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಆಗ ನಾನು ತಿನ್ನುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಚಪಾತಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟಿನ ವಾಸನೆ, ಅದರ ಮಾದರಿ ನೋಡಿದರೆ ಬಿಡಲು ಮನವಿಲ್ಲ.

ಇದ್ದ ಸಂಗತಿ ಹೇಳದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ—

“ಇದೇ ತಾನೇ ಚಪಾತಿ ತಿಂದು ಬಂದೆ. ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ತಿಂಡಿ ತಿಂದರೆ ಏನೋ ಮುಜಗರ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಬ್ಯಾಡಮ್ಮ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಡು ಸಾಕು.”

ಕೋದಂಡು ಬಂದು ನಿಂತ—

“ನಿಮಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಇದು ಬರಿ ಅವರೇಕಾಳು ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಹಿಡುಕಿದ ಅವರೇಕಾಳು ! ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನೋಡೋಕೆ ದುಡುಮಿ ಆದರೂ ತಿಂಡಿ, ಅಡಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಮಾಡ್ತಾಳೆ. ತಗೊಳ್ಳಿ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ಎಷ್ಟೊತ್ತಾಗತ್ತೋ ?”

ನನಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಛೇ, ಪಾಪ !—ಎನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅವಳು ಗಂಡನ ಮಾತಿಗೆ ಬೇಸರಗೊಳ್ಳದೆ ಗೋಡೆಯ ಮರೆಗೆ ನಿಂತು ಮುಸಿಮುಸಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಕೋದಂಡುವನ್ನು ನಾನು ಈಗಲೇ ನೋಡಿದ್ದು. ಹತ್ತಿರದ ಬಳಗ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು. ಅವನೇನೋ ನನ್ನನ್ನು ರುಕ್ಕಮ್ಮನಂತೆ “ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ”— ಎಂಬ ವರಸೆಯಿಂದ ಕರೆದ. ಆದರೆ ನಾನು ಆತನನ್ನು ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಕರೆಯ ಬೇಕೋ ; ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಕರೆಯಬೇಕೋ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು. ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದೆ—

“ಛೇ ! ಯಾಕೆ ಹಾಗಂತೀರಿ ಆಕೇನ ನೀವು ತೀರಾ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿದ್ದೀರಲ್ಲ ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಬೋದಲ್ಲ.”

ತಕ್ಷಣ ಕೋದಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ—“ಅಯ್ಯೋ ನೀವು ನನ್ನ ಹೀಗೆ ಕರೀಬಾರದು ! ನಾನು ನಿಮಗಿಂತ ತುಂಬಾ ಚಿಕ್ಕೋನು. ಅದೂ ಅಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಮಗನ ವಾವೆ ಬರುತ್ತೆ. ನಮಗ್ಯಾಕೆ ಬಹುವಚನ !

ನಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದರು—

“ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಚನ್ನಾಗಿದೆ ಬೇಗ ಬೇಗ ತಿನ್ನು. ಇನ್ನು ಇದೆ ಅಲೆದಾಟ.”

ನಾನು ತಟ್ಟಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದೆ. ಕೋದಂಡು ಹೇಳಿದ—“ನನ್ನೂ ಕೂಡಾ ತಿಂಡಿ ಕರೀರಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸೊಣಕ್ಕ, ಅವಳು ಡುಮುಕ್ಕ. ಬ್ರಹ್ಮಹ್ಯಾಗೆ ಗಂಟಾಕಿದಾನೆ ನೋಡಿ ಜೋಡೀನಾ ?”

ಅದಕ್ಕೂ ಕಿಸಿಕಿಸಿ ನಕ್ಕಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ.

“ಏನಾದರೂ ಒಳ್ಳೆ ಹುಡುಗ” ಅಂದುಕೊಂಡೆ ಮನದಲ್ಲೆ. ಸೊಗಸಾದ ಕಾಫಿ ಕೊಟ್ಟಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ “ನೀನೂ ತಗೊಳ್ಳಮ್ಮಾ” ಅಂದೆ ನಾನು.

ಅವಳು ಕತ್ತು ಓರೆಮಾಡಿ ಅಂದಳು.

“ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ಮುಂಚೆ ತಿಂಡಿ ಸೇರೋಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ತಿಂತೀನಿ. ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು.”

ಕೋದಂಡು ತೇಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ—

“ತಿನೋ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೇನೂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಇಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಅವಳನ್ನ ನೋಡಿದರೆ ಗೊತಾಗುತ್ತೆ?”

ನಾನು ಏಳುತ್ತಾ ಹೇಳಿದೆ—

“ಅದನ್ನ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಒಪ್ಪೋಲ್ಲವ್ವ. ಬರೀ ಗಾಳಿ ಮೈಯಿ ಅವಳದು. ದಪ್ಪಕ್ಕೆರೋರು ಯಾವಾಗ್ಲೂ ತಿನೋಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಸಣ್ಣಕ್ಕೆರೋರೆ ಜಾಸ್ತಿ ತಿನೋದು.”

ಅವನು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ತಲೆಹಾಕಿ ಹೇಳಿದ—

“ನಾವು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟು ಬರ್ತೀವಿ ಕಣೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಏನ್ನಾಡ್ತಿ ಅಡಿಗೆ?”

ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿ ಅಂದಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ.

“ಹಿದಕವರೆಬೇಕೆ ತೊವ್ವೆ, ಟೊಮೆಟೋ ಬಜ್ಜಿ, ಸಾರು.”

“ಹ್ಲಂ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಂಡೆ-ಸಂಡೆ ಏನಾದ್ರೂ ಕರಿ.”

—ಎಂದ ಕೋದಂಡು. ನಮ್ಮವರು ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತ ಅಂದರು. “ಏನು ನಾವು ನಿಮ್ಮನೆ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಡುವಾಗ್ಲೆ ನಮಗೆ ಔತ್ನ ಮಾಡ್ತೀಯೇನು ನೀನು? ನಾವು ಈ ಊರಲ್ಲೇ ಇರೋರು.”

ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊರಟೆ. ಅವಳು ಮೆಲ್ಲನಂದಳು. “ಸಂಡಿಗೆ ಕಂದ್ರೆ ಔತಣ ಆಯ್ತಾ ಊಟಕ್ಕೆ ಬನ್ನೀ ಇಲ್ಲೀಗೆ.”

“ಆಗಲಿ” ಎಂದುಕೊಂಡು ನಾವು ಹೊರಟೆವು. ಕೋದಂಡು ಮನೆಯಿಂದ ಬಹಳ ದೂರಫಿರಲಿಲ್ಲ ನಾವು ನೋಡಬೇಕಾದ ಮನೆ, ಬೇಗಲೆ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಗೇಟಿನ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಡುವಾಗಲೇ ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ಕಾಂಪೌಂಡಿನೊಳಗೆ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಗಾರ್ಡನ್. ಕಳಕಳ ಎನ್ನುವ ಬಂಗಲೆ. ಔಟ್‌ಹೌಸಿಗೆ ಹೋಗಲು ಒಂದು ಬದಿಯಿಂದ ದಾರಿಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು, ಅವರು ಹಿಂದೇ ನಿಂತುಕೊಂಡೆವು ಕೋದಂಡು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೈ ಉಜ್ಜುತ್ತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದ. ಅವರ ಮನೆಯ ಆಲ್‌ಸೇಶಿಯನ್ ನಾಯಿ ಗವ್-ಗವ್-ಎಂದಿತು. ಅವನು ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ನಿಂತ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ವಯಸ್ಸಾದ ಗಂಡಸರೊಬ್ಬರು ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಹಿಡಿದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು—ಯಾರಪ್ಪ ?”—ಎಂದರು. ಕೋದಂಡು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೇಳಿದ, “ತಮ್ಮ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇದೇಂತ....”

ಆತ ಕನ್ನಡಕವನ್ನೂ ತೆಗೆದು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದು ಫಮ್ಮ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ—

“ಯಾರಿಗೆ ಸಾರ್ ಮನೆ ?”—ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಕೋದಂಡು ನಮ್ಮವರನ್ನು ಕರೆದ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮವರು ಹೋಗಿ ಆತನ ಹತ್ತಿರ ಏನೋ ಮಾತಾಡಿದರು. ಆತ ಮೆಲ್ಲನೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಬೀಗದ ಕೈ ತಂದು ಕೊಟ್ಟು ಬಲಗಡೆಗೆ ಕೈ ತೋರಿಸುತ್ತಾ—

“ಹೋಗಿ ಈ ಕಡೆಯಿಂದ. ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ ಮನೇನಾ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿ—

“ಬನ್ನಿ ತಾಯಿ ನೀವೂ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ,” ಎಂದರು.

ನಾನು ಇವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದೆ. ಮುಂದಿನ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಗೂ ಹಿಂದಿನ ಮನೆಗೂ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾರೋ ರಿಟೈರ್ಡ್ ಅಫೀಸರರ ಮನೆಯದು. ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು.

ಕೋದಂಡು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದ ಮನೆ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸಿತು ಹೊಸದಾಗಿ ಸುಣ್ಣು ಬಣ್ಣ ಮಾಡಿದ ಮನೆ. ಒಂದು ರೂಮು, ಹಾಲು, ಅಡಿಗೆ ಮನೆ, ಒಂದು ಚೆಕ್ಕ ವರಾಂಡ, ಬಚ್ಚಲುಮನೆ, ಕಕ್ಕಸು, ಲೈಟು ನಲ್ಲಿ !

ಎಲ್ಲಾ ಸೌಕರ್ಯ ! ಮನೆ ತುಂಬಾ ಬೀರು, ಅಲೈರಾಗಳು, ಅಡಿಗೆಮನೆ ತುಂಬ ಗೂಡು, ಬಡುಗಳು, ಒಲೆಗಳು, ಒಲೆ ಒರಳು, ಬಚ್ಚಲು. ಹೊಗೆ ಗೂಡು ಎಲ್ಲಾ !

ನಾನು ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

“ಮನೆ ಏನೋ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಬಾಡಿಗೆ ಎಷ್ಟಂತೆ ?”

“ಅದನ್ನೇ ಆತ ಇನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ ಮನೆ ನೋಡಿ ಬನ್ನಿ ಆಮೇಲೆ ಹೇಳ್ತೀನಿ” ಅಂದರು.

ನಾನು ಅನುಮಾನದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ—

“ಏನು 76-80 ಹೇಳ್ತಾರೋ ಏನೋ ಇದಕ್ಕೆ ?” ಕೋದಂಡು ನಕ್ಕ—

“ಅಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೆ ದಮ್ಮಯ್ಯಾಂತ ಕೊಡಬಹುದು ಈ ಮನೆಗೆ”

“ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತೇ ?” ನಾನು ಕಣ್ಣು ರಳಿಸಿದೆ.

“ನೋಡೋಣ ಬನ್ನಿ.”—ಎಂದ ಕೋದಂಡು ಅನುಮಾನದಿಂದ. ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಹೊರಬರುವಾಗ ನಾನಂದೆ—

“ಮನೆಯೇನೋ ಒಳ್ಳೇ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿದೆಯಪ್ಪ !”

ನಮ್ಮವರು ಮೂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಮೆಲುನಕ್ಕು ಅಂದರು—
“ನಿನಗೇನೋ ಯಾವಾಗ್ಲೂ ನಿರಾತಂಕವೇ. ಆತಂಕವೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ತಾನೆ.”

ನಾನು ಮುಸಿದು ಹೇಳಿದೆ—

“ಓ ಮಹಾ ನಿಮದೊಬ್ಬರದೇ ನೋಡಿ ಸಂಸಾರ. ನನಗೇನೂ ಆತಂಕವೇ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ ? ಈ ಮನೆಯೊಂದು ಯೋಚನೆಯಿಂದ ನನಗೆ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆನೆ ಬರುಲ್ಲ.”

“ನನಗೂ ಬರುಲ್ಲ ನಿದ್ರೆ ಆ ಹಾಳು ತಿಗಣಿಕಾಟದಿಂದ.”

ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಬಂದೆವು. ನಾನು ದೂರದಲ್ಲೇ ನಿಂತೆ. ಮನೆಯಾತ ವರಾಂಡದ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಗಡೆಯೇ ನಿಂತರು. ಆ ಹಾಳು ನಾಯಿಯೊಂದು ಆಡಿದ ಮಾತು ಕೇಳಿದಂತೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಬೊಗಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆತನೇ ಹೊರಗೆ ಎದ್ದು ಬಂದರು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಆತನ ಮಾತೇ ಮೆದು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಹಾಲು ನೋರೆಯಂತೆ ಶುಭ್ರವಾದ ಉಡುಪು ಧರಿಸಿದ ಆತ ತಮ್ಮ ಬೋಳು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ 10 ನಿಮಿಷ ಮಾತನಾಡಿದರು. ನಂತರ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕೈ ಮುಗಿದು ಇವರು ಇತ್ತ ಬಂದರು. ಗೇಟು ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಆತ ಅತ್ತೇ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದರು.

ನಾವೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ನಂತರ ಕೋದಂಡು ಬಂದ.

ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದ ನಂತರ ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ಮನಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದೆ—

“ಏನಂತೆ ಆತ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹೇಳಿದ್ದು ?”

ನಮ್ಮವರು ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು—

“ಏನಿಲ್ಲ ನೀನು, ನಾನೂ ಇಬ್ಬರೂ ನಿರಾಂತಕವಾಗಿರಬಹುದು.”

ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಹಂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ಕೋದಂಡು ಹೇಳಿದ—

“ಏನಿಲ್ಲ. 120 ಬಾಡಿಗೆ, ನೀರಿನು, ಲೈಟಿಂಗು ಎಲ್ಲ ನಿಮಗೇ ಸೇರಿದ್ದು. ನೀವು ಹೇಗೆ ಬಳಸೋದರೆ ಹಾಗೆ, ಆರು ತಿಂಗಳು ಅಡ್ಡಾನ್ಸು,

ಮನೆ ಕ್ಲೀನಾಗಿ ಇಟ್ಟೊಂಡಿರಬೇಕು. ಹುಡುಗರೂ ಮಕ್ಕಳೂ ಗಿಡ-ಪಡ ಕೇಳೋದು-ಮಾಡೋದು ಮಾಡಬಾರದು. ಸಿಕ್ಕ-ಸಿಕ್ಕೋರೈಲ್ಲ ಗೇಟಿನೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಬಾರದೂತ ಹೇಳಿದರು.”

ನಮ್ಮವರು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಕಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು —

“ಅಷ್ಟೇ ಯಾಕೆ? ನನ್ನ ಕುಲ, ಗೋತ್ರ, ಸೂತ್ರ, ನಮ್ಮ ತಾತ, ಮುತ್ತಾತಂದಿರ ಪ್ರವರ, ನನ್ನ ಡೇಟಾ ಆಫ್ ಬರ್ತ್, ಸಂಬ್ಧ-ಸಾರಿಗೆ. ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಬೆಳೆದಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಕೇಳಿದರು. ಹೆಣ್ಣುಕೋಡೋ ಮಾವನೂ ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೇಳೋಲ್ಲ.”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ನನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೋದಂಡು—

“ಲೋ ಪದ್ಮ, ಬೋಳುಕುಪ್ಪೆ ಇದಾನೇನೋ ಮನೇಲಿ ?”

೧೧

ಹುಡುಗ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನಿಂತು ನಮ್ಮ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ಹೇಳಿದ—

“ಇಲ್ಲ ಸೆಲಾನಿಗೆ ಹೋಗಿದಾನೆ.”

ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯೋ ಹೋಗಿ ?”

“ಆವಾಗ್ಲೇ ಹೋದ.”

ಹಿಂದುಗಡೆ ಯಾರೋ ಜೋರಾಗಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದಂತೆ ಕೇಳಿಸಿತು.

ನಿಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆವು. ದೊಗಲೆ ಪೈದಾಮು, ಶರಟು ಹಾಕಿದ ಉದ್ದ ಮುಖದ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ದೂರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ.

“ಅಕೋ ಬಂದ” — ಅಂದ ಹುಡುಗ.

ಕೋಡಂಡು ಅವನ ಕಡೆ ಹಲ್ಲು ಕಿಂದು—

“ಬೆಳಗಾಗ ಎತ್ತೀದ್ದಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೋ?—ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಇವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಅವನು ಕೊಟ್ಟ.

“ಬೋಳುಗವೈ ತುಂಬಾ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಮುಂಡಮೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ನೀ ಎಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದಿ ಅಲೆಯೋಕೆ?”

ಕೋಡಂಡು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದ—

“ಅದೆಲ್ಲ ಇರಲಿ ತಲೆಹರಟೆ. ಈಗ ಅರ್ಜೆಂಟಾಗಿ ಒಂದು ಮನೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಇದ್ದರೆ ಹೇಳು.”—

ಅವನು ತಲೆ ಕೆರೆದುಕೊಂಡ. ನಾನು ಆತನ ತಲೆಯನ್ನೇ ನೋಡಿದೆ. ಅವನ ನೆತ್ತಿಚೂಸಾಗಿ ಗುಪ್ತೆಯಾಗಿದೆ. ಹಣೆಯೂ ಎತ್ತರ ಹುಬ್ಬು ಎತ್ತರ. ಏನೋ ಒಂದು ತರಹ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕಂಡ ಆ ಹುಡುಗ. ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ—

“ನನಗೂ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಗೂ ಬಹಳ ದೂರ. ಅದರ ವಿಷಯಾನೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನನಗೆ ಈಗ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕೆಳಗೇ ಕಮಲು ಮನೆ ಬಿಡ್ಡಿವೀಂತ ಹೇಳಿದ್ದಪ್ಪ. ಬಿಟ್ಟದಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ ನನಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀನೇ ಬೇಕಾದರೆ ಹೋಗಿ ನೋಡು. ಖಾಲಿ ಇದ್ದೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ.”

ಮನೆ ನಮಗೇ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಹುಡುಗ ಇಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದ—

“ಮುಟ್ಟಬೇಡವೋ....” ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಸರಿವ ಕೋಡಂಡು—

“ನೀ ಏನು ಒಳ್ಳೆ ಅಜ್ಜಮ್ಮನ ಹಾಗೆ ಆಡ್ತೆ. ಇಷ್ಟೇತಾನೇ ವಿಷಯ?”

“ಇಷ್ಟೆ. ತೊಲಗು!”

ಎಂದು ಕೋಡಂಡು ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ—

“ಹ್ಯಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಹೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ. ಹನುಮಂತ ನಗರಕ್ಕೆ ಈಗ್ಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ್ಬಿಡೋಣ. ಸಂಜೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ

ರೋಡ್ಡಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮನೆ ಖಾಲಿ 'ಗಿರಬೇಕು ಅಲ್ಲಾ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ."

ನಾನು ಕನಿಕರದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ—

“ಪಾಪ ! ನಿನಗೆ ರಜಾ ದಿನಾ ಎಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಅಲೆಯೋದೇ ಆಯ್ತಲ್ಲವು ?”

ಅವನು ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದ—

“ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದೆ ನಾನೇನು ಮನೇಲಿ ಮಲಗುತ್ತೀನೆ ರಜಾದಿನದಲ್ಲಿ ? ಏನಾಸೂ ನೂರೆಂಟು ಕೆಲಸ ಇರುತ್ತೆ. ಅಲೀತಾ ಇರೋದೆ.”

“ಆಗಲಿ ನಡೆಯಪ್ಪ. ಹನುಮಂತನಗರ ಹ್ಯಾಗಿದೆ ನೋಡಿ ಯಾದರೂ ಬರೋಣ. ಆ ನಕ್ಷೆ ತಂದಿದ್ದೀಯೇನಪ್ಪಾ ?”

ಎಂದರು ನಮ್ಮವರು—

“ಇಕೋ ಇಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟೊಡಿದ್ದೀನಿ.”

ಜೇಬಿನಿಂದ ತೆಗೆದ ಆ ಕಾಗಪದ ಹಾಳೆಯನ್ನು, ಗಾಂಧಿಬಜಾರ್ ನಿಂದ ಗಂನೇ ನಂಬರು ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿ ಹನುಮಂತನಗರದಲ್ಲಿ ಇಳಿದಾಯಿತು. ನಾನು ಕೋದಂಡುವನ್ನು ಕೇಳಿದೆ—

“ಏನು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಸಿಕ್ತೇ ಹನುಮಂತನಗರ ?!”

“ಓ ! ಹನುಮಂತನಗರ ಸಿಕ್ಕು. ಇನ್ನು ಮನೆಸಿಕ್ಕೋದಿದೆ ನೋಡೋ ರಂತೆ.”

—ಎಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಕ್ಷೆ ಹಿಡಿದು ಮುಂದೆ ಹೊರಟೆ. ನಾವು ಅವನ ಹಿಂದೆ. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಬಿಸಿಲು ಬಹಳ ಚುರುಕಾಯಿತು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಟಾರು ರಸ್ತೆ ತಿರುವು ಮುರುವು ತಿರುಗಿಯಾಯಿತು. ಟಾರು ರಸ್ತೆ ಮುಗಿದು ಕಲ್ಲು ರಸ್ತೆ ಬಂತು. ಕೋದಂಡು ಒಂದೊಂದು ತಿರುವಿನಲ್ಲೂ ನಿಂತು ನಕ್ಷೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

“ನೆನ್ನೆ ಹಾಗೆ ಅದೀತಪ್ಪ. ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೋ !”

“ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ! ಪಾಪ, ಆ ಹುಡುಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಸರ್ಕಲ್ಲು, ರಸ್ತೆ

ಎಲ್ಲಾ ಗುರ್ತು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ ಬನ್ನಿ. ಇನ್ನೇನು ಬಹಳ ದೂರ ಇಲ್ಲ.

ಕಲ್ಲು ರಸ್ತೆ ಹೋಗಿ ಮಣ್ಣು ರಸ್ತೆ ಬಂತು. ಯಾಕೋ ನನಗೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಾಪ ಅವನನ್ನ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಎಳೆತಂದು ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ ನಾನು ಬೇಸರದಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದೆ. ಬಸ್ ಸ್ವಾಭು ಬಹಳ ಹಿಂದಾಗಿತ್ತು. ಬರಬರುತ್ತ ಸಂದಿಗೊಂದಿ ಶುರುವಾಯಿತು. ಬೆರಣಿಯ ಗೋಡೆಗಳು, ಜಿಂಕಾ ಷೀಟ್ ಮನೆಗಳೂ ಕಂಡವು.

“ಓ ಇಲ್ಲೇ!” ಎಂದ ಕೋದಂಡು ಒಂದು ಸೌದೆ ಡಿಪೋ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದೆವು ನಾವು ನಮ್ಮವರಿಗೂ ಆ ಜಾಗ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ ಬಂದ ತಪ್ಪಿಗೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಅದರ ಪಕ್ಕದ್ದೇ ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರ ಮನೆ. ನಾವು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲೇ ನಿಂತೆವು ಕೋದಂಡು ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದ. ಹೌದು ಅದೇ ಮನೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನಮ್ಮನ್ನೂ ಕರೆದ. ಸಧ್ಯ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಒಳಗೆ ಹೋದೆವು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಏನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಮುದುಕರೊಬ್ಬರು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು.

“ಬನ್ನಿ ಸ್ವಾಮಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ” —ಎಂದರು ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರು. ನಮ್ಮವರು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಕುರ್ಚಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಕೋದಂಡು ಸ್ವಲ್ಪಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ. ಆತ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಡದಿಯನ್ನೂ ಕೂಗಿ ಕರೆದರು—

“ಲೇ ಏನಾಡ್ತಿದ್ದಿ ? ಸ್ವಲ್ಪ ಬರಬಾರದೆ ಈಚೆಗೇ ?”

“ಊಟಕ್ಕೂ ತಿದೀನೀಂತ ಹೇಳಿ ವಿಜಯಾ. ಏನು ಕೇಳಾಕೆನ್ನ ನೀನೇ ?”

ಊಟದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಜಲು ಗೋಮಯೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗ ಹೊರಗೆ ತಲೆ ಹಾಕಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, ತಂದೆಯೊಡನೆ ಹೇಳಿದಳು—

“ಅಮ್ಮ ಊಟಕ್ಕೂತಿವಾಳೆ” ಅಂತ

“ಊಟದ ಮನೇಲಿ ಒಂದು ಚಾಪೆ ಹಾಕಿ ಅವರನ್ನು ಕೂತು ಕೊಳ್ಳೀಂತ ಹೇಳು.”

ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ನನಗೂ ಹೇಳಿದರು—

“ಒಳಗೆ ಹೋಗಿಮ್ಮ ಹೆಗಸರಿದ್ದಾರೆ.”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಾಗಲೇ ಹುಡುಗಿ ಪಿಸಪಿಸನೆ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಹೇಳಿ ಊಟದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಪೆ ಹಾಕಿದಳು. ನಾನು ಹೋಗಿ ನಿಂತೆ. ಮನೆಯೊಡತಿ ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ತಲೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ ಏನೋ ಅಗಿಯುತ್ತಲೇ ಮಾತನಾಡಿದರು—

“ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿಮ್ಮ ಬಂದೆ. ಈಗತಾನೆ ಊಟಕ್ಕೂತೆ.”

“ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಾಡಿ” ಅಂದೆ ನಾನು.

ಅಂದು ಭಾನುವಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಹುಡುಗರಲ್ಲೂ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಸಕ್ಕದ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಡಸರ ಮನೆ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹುಡುಗರ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಅದು ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂತೂ ಮನೆಯಾಕೆ ಎದ್ದು ತಟ್ಟೆಯೊಡನೆ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ನಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದು ಸುಮಾರಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಊಟದ ಮನೆ. ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಸಾಲಾಗಿ ಮೂರು ಬಾಗಿಲುಗಳಿದ್ದವು. ಒಂದು ಮನೆ, ಅದರ ಪಕ್ಕದ್ದೇ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ, ಅದರ ಪಕ್ಕದ್ದೇ ಕಕ್ಕಸು.

ಕುಳಿತಂತೆ ಒಂದು ವಿಸ್ಮಯ ನನಗೆ ಕಂಡಿತು. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಕದವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ, ಕಕ್ಕಸಿಗೆ ನೆಲದಿಂದ ಒಂದು ಗೇಣು ಎತ್ತರವೆ ಮೇಲೆ ತಗಡಿನ ಬಾಗಿಲು.

ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತವರ, ಕಕ್ಕಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರ
ಕೆಳಭಾಗ ಊಟದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರಿಗೆ ವಾಚಾಮಗೋಚರ !

ಇದು ಯಾವ ಹೊಸ ಇಂಜಿನಿಯರ ತಲೆಕೆಳಗು ಪ್ಲಾನೆಂದು ನಾನು
ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟೆ.

ಮೇಲೆ ನೋಡಿದೆ. ಆ ಮೂರಕ್ಕೂ ಒಟ್ಟು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಮೋಟು
ಗೋಡೆ. ಆ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಗೋಡೆಯ ನೇರಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಿತ್ತು. ಕೆಳಗಿ
ನಿಂದ ಸೇರಿಸಿದ್ದರೆ ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ತೀರಾ ಊಟದ ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕಕ್ಕಸು ಥೂ !
ಏನು ಹೊಲಸು ಜನವಪ್ಪ ! ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ಮನೆಯಾಕೆ ಕೈತೊಳೆದು ಬಂದು ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಹಳ ಆಸ್ಥೆ
ಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿದರು. ತೀರಾ ಕುಳ್ಳಗಿನ ಸಣ್ಣ ಹೆಂಗಸು. ಅಷ್ಟೇ ಘಾಟೆ,
ಎಂಬಂತೆಯೂ ಕಂಡರು.

ನಮ್ಮ ಪ್ರವರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತದಲ್ಲಿ ಊದಿದೆ. ಆಕೆ ಊರಿ-
ಊರಿ ಮಾತಾಡುವವರು.

“ಅಯ್ಯೋ ! ಮನೆ ವಿಷಯ ಯಾಕೆ ಹೇಳ್ತೀರಿ ನಮ್ಮಮ್ಮ. ನಮ್ಮ
ನೇಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಂದಿದ್ದಮ್ಮ ನಾಲಕ್ಕರ್ಪದಿಂದ, ರಾಮ ರಾಮ ! ಸಾಕಾ
ಗ್ಲೋಯ್ತು ಆ ಭಂಡ್ರನ್ನ ಬಿಡಿಸೋಹೊತ್ಗೆ. ಕಡೇಗೂ ಆರ್ತಿಗ್ಯ ಬಾಡಿಗೇನ
ತಿಂದೊಂಡೇ ಹೋದ್ರು ಹಾಳಾದೋರು, ಒಂದು ತಿಂಗಳಾದ್ರೂ ಬಾಡಿಗೇನ
ಸರಿಯಾಗಿ ಕೊಡ್ಲಿಲ್ಲೋ ? ಮಹಾ ಕೊಳಕು ಜನ. ಮನೆ ತುಂಬಾ ತಿಗಣೆ,
ಗಲೀಜು, ಒಂದು ಸಾರ್ಸಾಟೆಲ್ಲ. ಗುಡ್ಸಾಟೆಲ್ಲ, ಒಂದು ಸ್ನಾನವಿಲ್ಲ, ಮಡಿ
ಯಿಲ್ಲ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಂತೆ ಹೇಳೋಕಾಗುಲ್ಲ. ಅಂಥಾ ಜನ ನಮ್ಮನೆ
ಯೋರು ನೋಡ್ಲೆ ಮಾಡ್ಲೆ ಕೊಟ್ಟು ಸಾಕಾಯ್ತಮ್ಮ ಸೆಧ್ಯೆ. ಜಪ್ಪಯ್ಯಾಂಡ್ರೂ
ಬಿಡೋವೇನಲ್ಲ ಅವು ಅದೇನೋ ಎಂತೋ ಸಿಟಿಲೆಲ್ಲೋ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕು ಅಂತ
ಬಿಟ್ಟಮ್ಮ ಸಧ್ಯೆ. ಇನ್ನು ಅದರ ರೀವೇರಿಗೆ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕೋ ?
ಜೀವರೇ ಬಲ್ಲ.”

ನಾನು ಮನೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಆಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರು ಮಗನನ್ನು ಕೂಗಿದರು—

“ಲೋ ವಿಶ್ವ. ಹೋಗೋ ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ತೆಗ್ಗು ತೋರ್ಸೋ ಇವರಿಗೆ.”

ಹುಡುಗ ಬೀಗದ ಕೈ ಗುಂಚಲನ್ನೇ ತಂದು ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಬೀಗ ತೆಗೆದ ಮನೆಯಾಕೆಯೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ನನ್ನೊಡನೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಮಗಳು ವಿಜಯಾನೂ ಬಂದಳು.

ಆ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವೆರಡೂ ಅವಳಿ ಮನೆ. ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಮಾದರಿ. ಒಂದು ಎಡ, ಒಂದು ಬಲ ಅಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಇದು ತಿಗಣಿಯ ಹುತ್ತ. ನನಗೆ ಮೈ “ಝಂ” ಎಂದಿತು. ಆಕೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಗೋಡೆ, ನೆಲ ಎಲ್ಲಾ ಕೆತ್ತು ರಂಪವಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಹೊಗೆ ಮಸಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ನಾವು ಆ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಯೋಚನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ವಾದರೂ ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿದೆ—

“ಕಕ್ಕಸನ್ನ ತೀರಾ ಒಳಗೇ ಮಾಡಿದೀರಲ್ಲ. ಮನೆಯಿಲ್ಲ ವಾಸನೆ ಬರೋದಿಲ್ಲವೇ ?”

ಆಕೆ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನ ನೆರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದರು—

“ಯಾಕೈರುತ್ತೆ. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ನೀರಿಲ್ಲ ಕಕ್ಕಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೆ. ಒಂಚೂರು ವಾಸನೆ ಬರುಲ್ಲ. ನಮ್ಮನೆ ಕಕ್ಕಸು ಹ್ಯಾಗಿದೆ ಕಂಡ್ರಾ ? ಎಲೆ ಹಾಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡಬಹುದು.”

ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾನು ಆ ಮಾತನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ—

“ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿದೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಆಕೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರು. ಅದು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ದಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಹೇಳಿದರು—

“ಇನ್ನು ಒಂದು ರಾಶಿ ಕೆಲಸ ಇದೆ ಈ ಮನೆಗೆ. ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ

ಸರ್ತಿ ಮಾಡೋಕಾಗುತ್ತೆ. ಈಗ ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಡಿಯೋ ನೀರು ಬೀದಿ ನಲ್ಲೇಲಿ ಹಿಡಕೋತೀವಿ. ಮುಂದೇನೆ ಬಾವಿ ಇದೆಯಲ್ಲ. ಆಕಳ ಹಾಲಿದ್ದಾಗಿದೆ ನಮ್ಮನೆ ಬಾವಿ ನೀರು. ಬೇಳೆ ಹಾಕಿದರಂತೂ ಒಂದ್ನಿವ್ವಕ್ಕೆ ಮೋಸ್ರಾ ಗೋಗುತ್ತೆ. ಬಟ್ಟೆ ಒಗದರಂತೂ ಸೋಪೇ ಬೇಕಿಲ್ಲ.”

ನಾವೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಮನೆಯ ಮುಂದೇ ಇದ್ದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದೆ ನೀರು ಮಾಸಲು-ಮಾಸಲಾಗಿ ಕಂಡಿತು.

“ಯಾಕೆ ನೀರು ಮಂಕಾಗಿದೆ ?” ಎಂದೆ.

“ಏನೋ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಸೋಕಾಗಿಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ನೀರು ದಿವ್ಯವಾಗಿದೆ”

“ಇನ್ನೂ ಲೈಟು ಹಾಕಿಸಿಲ್ಲ ?” ನಾನು ಮೇಲೆ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದೆ.

“ಇಕೊಳ್ಳಿ ; ಇಲ್ಲೇ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಾಗೇ ಇದೆ ಕಂಬ, ನಲ್ಲಿ ಪೈಪು ಈ ವರ್ಷ ಹಾಕ್ಸೋಣಾ ಅಂದ್ಕೊಂಡಿದೀವಿ. ನೋಡೀ ಈಗ ಈ ಮನೇಗೇ ಬರೋರು ಅಷ್ಟೋ, ಇಷ್ಟೋ ಅಡ್ವಾನ್ಸು ಕೊಟ್ಟಿ ಈಗಲೇ ಹಾಕಿಸಿಬಿಡಬಹುದು. ನಿಂತಗಳಿಗೇಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಾಡಿಸೂದೂಂದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಹೇಳಿ ?”

ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ನಾವು ಒಳಗೆ ಬಂದೆವು. ಗಂಡಸರು ಏನೋ ಮಾತಾಡಿದರು ನಾನು ಬಾಡಿಗೆಯ ವಿಸಯ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಾಕೆ ಕುಂಕುಮ ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ ಕೇಳಿದರು—

“ಮನೆ ನಿಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಯ್ತೇ ?”

ನಾನು ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ದೀಪವಿಟ್ಟೆ—

“ನೋಡೋಣ ಗಂಡಸರು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ?”

“ಬರ್ತೀವಿ ಮತ್ತೆ” —ಎಂದೂ ಕೋದಂಡು ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದ ನಮ್ಮವರೂ—

“ನಾಳೆ ಬರ್ತೀವಿ” —ಎಂದು ಹೊರಟರು.

ಮನೆಯಾಕೆ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಮ್ಮನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು. ನನಗೆ ತಲೆ ಚಿಟಿಚಿಟಿ ಸಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬಸ್ಸಾಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ ಹೇಳಿದೆ—

“ಈಗ ಇನ್ನೆಲ್ಲೂ ಹೋಗೋದು ಬೇಡಪ್ಪ ಸೀದಾ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ ತಲೆ ಸಿಡೀತಿದೆ”

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅದೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹತ್ತನೇ ನಂಬರು ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿ ನಿಂತು, ನೇತಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಗಂಟೆ ಹನ್ನೆರಡೂವರೆ.

ನನ್ನ ಜೋಲು ಮುಖ ನೋಡಿದೊಡನೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬೇಗ ಬೇಗ ನಿಂಬೆ ಹಣ್ಣಿನ ಪಾನಕ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಳು. ಜೀವ ಹಗುರವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಊಟವಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಡಿಸುವಾಗ ನನ್ನೊಡನೆ ಬಹು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೇಳಿದಳು.

“ಮನೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಿಕ್ತಾ ?”

ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೈಯಿನ ರಸಕವಳ ಬಿದ್ದೊಡನೆ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ನಾವು ಕಡ್ಡಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದೆ.

“ಅಯ್ಯೋ ಎಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಆ ಕೊಟ್ಟ ಕೊನೆಗೆ ಯಾಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಿ ಇವರನ್ನ ?”

ಎಂದು ಗಂಡನನ್ನೇ ಕೇಳಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೋದಂಡು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೀಟಲೆ ಮಾಡಿದ—

“ಏನು ಮನೆ ಹುಡುಕೋದು ತಮಾಷೇಂತ ತಿಳಕೊಂಡಿದೀಯಾ ? ನಿನ್ನೂ ಎರಡು ದಿನ ಅಲಸ್ತೀನಿ ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಬಜ್ಜೆಲ್ಲ ಕರಗುತ್ತೆ.”

ಸ್ವಲ್ಪ ಚುರುಕಾಗಿ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಳು ಹುಡುಗಿ—

“ನಡೀರಿ ನನ್ನ ಮೈ ಕರಗೋದಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ತಿರಗ್ತೀನಿ.”

ನಾನು ನೋಡಿದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳ ಅನುಭವ ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಚಿಂತೆ ತಂದಿತು. ಮತ್ತೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ತಲೆ ಬಾಚಿ ಹೊರಟಾಯಿತು. ಈಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ರೋಡಿಗೆ

ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡದೇ ಹೇಳಿದೆವು. ಬೋಳುಗೊಪ್ಪೆ ಹೇಳಿದ ಮನೆ : ಕೋದಂಡುಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಸೀದಾ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋದದ್ದು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೋದಂಡುವನ್ನು ಕೇಳಿದೆ—

“ಬೋಳುಗೊಪ್ಪೆ ಅಂದರೆ ಅದೆಂಥ ಹೆಸರಪ್ಪ ? ಎದುರಿಗೇ ಹೇಳಿ ಯಲ್ಲ ?”

“ಎನ್ನಿಲ್ಲ ಅವನ ತಲೆ ಗುಪ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಅವನು ನನ್ನ ಕೊಳ್ಳೆಂಡ— ಅಂತ ಕರತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಅವನ್ನು ಹಾಗೆ ಕರತೀನಿ.”

ಪುಟ್ಟಣ ರೋಡಿನ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಗೇಟು ತೆಗೆದು ಒಳಗೆ ಹೋದ. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿತ್ತು. ಅವನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಗೇಟು ತೆಗೆದು ಒಳಗೆ ಹೋದ. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿತ್ತು. ಕೋದಂಡು ಕಾಲಿಂಗ್ ಬೆಲ್ ಒತ್ತಿದ. ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದ ನಂತರ ಸುಮಾರು 14 ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು—

“ಯಾರು ? ನಿಮಗೆ ಯಾರು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ?—ಎಂದಳು.

ಕೋದಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವರಿಸಿ—

“ಇಲ್ಲಿ....ಒಂದು ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇದೇಂತ....? ಎಂದ.

“ಸ್ವಲ್ಪ ಇರಿ—” —ಎಂದು ಒಳಗೆ ಹೋದಳು ಹುಡುಗಿ. ಮತ್ತೆ 10 ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಗೌರವಣ, ಸ್ಥೂಲ ಕಾಯದ ಹಿರಿಯ ಶ್ರೀಮಂತ ಮುಕ್ತೈದೆ ಯೊಬ್ಬರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬೀದಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು—

“ಯಾರಪ್ಪ ನೀವು ?” —ಎಂದರು ಕೋದಂಡುವಿನೊಡನೆ.

ಕೋದಂಡು ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಟೀಪ್‌ರಿಕಾರ್ಡ್ ಹಾಕಿದ. ಆಕೆ ದೂರ ನಿಂತ ನನ್ನನ್ನೂ, ಇವರನ್ನೂ ನೋಡಿ—

“ಬನ್ನಿ ಒಳಗೆ” —ಎಂದು ಬಾಗಿಲು ಪೂರ್ತಿ ತೆಗೆದರು. ಅವರು ತೀರಾ ಶ್ರೀಮಂತರೆನ್ನುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಮುಂದೆಗಡೆ ದೊಡ್ಡ ಹಾಲು ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಮಾಸುವುದೋ ಎನ್ನುವಂಥ ಕಳಕಳ ನೆಲ

ಮನೆ ತುಂಬಾ ಸೋಫಾ ಸೆಟ್ಟುಗಳು, ಎಲ್ಲಾ ಆಧುನಿಕ ಸಲಕರಣೆಗಳು, ಫ್ಯಾನ್ಸಿ ಸಾಮಾನುಗಳು.

ಆಕೆ ಗಂಡಸರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕುರ್ಚಿ ತೋರಿಸಿ—

“ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿಪ್ಪಾ. ಯಜಮಾನನನ್ನ ಕರತೀನಿ ”—ಎಂದು ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ.

“ಬನ್ನೀಮ್ಮಾ ಒಳಗೆ”—ಎಂದು ಎದುರಿನ ಪರದೆ ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ನಡು ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಬಾಗಿಲು, ಕಿಟಕಿಗಳಿಗೂ ಪರದೆಗಳಿದ್ದವು.

ನಡುಮನೆ ! ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ; ನೆಲದ ತುಂಬ ರತ್ನಗಂಬಳಿ. ವಿಧವಿಧದ ಕುರ್ಚಿಗಳು. ಗಾಜಿನ ಬೀರುಗಳಲ್ಲಿ ಬೊಂಬೆ ಪಟಕ್ಕೆ ಕೂರಿಸಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಬೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಆ ಬೀರುವಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟ ಹಾಕಿದ್ದರು ಇವೆಲ್ಲ ಈಗ ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

“ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ” — ಎಂದು ಆಕೆ ನನಗೊಂದು ಕುರ್ಚಿ ತೋರಿಸಿ ತಾವೂ ಒಂದು ಮೆತ್ತೆಯ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು.

ಮನೆಯೆಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟ ಮೌನ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮೌನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಮೌನಗಳುಂಟು.

ಆಶ್ರಮ ಮೌನ, ಸ್ಮಶಾನ ಮೌನ, ಭೀಕರಮೌನ !

ನನಗೇನೋ ಇದು ಸ್ಮಶಾನಮೌನವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಮೊದಲು ಬಂದು ನಮಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದ ಹುಡುಗಿ ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದಳೋ ತಿಳಿಯದು. ಏನು ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ನಾನು ಆಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಪಿಳಿಪಿಳಿ ನೋಡಿದೆ. ಆ ಅರೆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಕಿವಿಯ ವಜ್ರದ ಓಲೆ, ಮೂಗುಬೊಟ್ಟು ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವಂತೆ ಝಗ-ಝಗಿಸಿದವು. ಹೊಂಗೆದಗೆ ವರ್ಣದ ಆಕೆಯ ಗುಂಡುಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಂದಲೆಯ ವಂಕಿಗೊದಲು, ಅಚ್ಚು ಕೆಂಪಿನ ದುಂಡು ಕುಂಕುಮ ಬಲು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿತ್ತು, ಕೈತುಂಬ ಚಿನ್ನದ ಮತ್ತು ಹರಳಿನ ಬಳೆಗಳು, ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರಗಳು ಇದ್ದವು. ರೇಷ್ಮೆ ಸೀರೆ

ರವಿಕೆಗಳಿಂದ ಅವರ ಆಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತತನ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆ ಒಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದರು—

“ನಿಮಗೇ ಏನು ಮನೆ ?”

ನನಗೆ ಜೀವ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು ಹೇಳಿದೆ—

“ಹೌದು ನಮಗೇ ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯಿಂದ ಈ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿದೆ ನಮ್ಮನೆಯೋರಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕೋದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ”

ಆಕೆ ಮತ್ತೇನೂ ಹೇಳದೆ ಅದೇ ಮೆದು ದನಿಯಿಂದ—

“ಶೋಭಾ” ಎಂದು ಕರೆದರು—

“ಏನಮ್ಮ ?”—ಎನ್ನುತ್ತ ನಮಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದ ಹುಡುಗಿ ಪಕ್ಕದ ಪರದೆ ಹಾಕಿದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಬಹು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತ ಬಂದಳು.

“ಹೋಗು ನಿಮ್ಮ ತಾತನಿಗೆ ಹೇಳು. ಯಾರೋ ಮನೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದಾರೆಂತ”

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ತಣ್ಣಗೆ ಕುಳಿತರಾಕೆ ಹುಡುಗಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ರತ್ನಗಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದು ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಗಿಲನೊಳಗೆ ಹೋದಳು.

ಮತ್ತೆ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಕಳೆದಿರಬಹುದು ಹೊರಗಡೆ ಗಂಡಸರು ಕುಳಿತಿ ದ್ದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅಪರಿಚಿತ ದನಿಯೊಂದು ಕೇಳಿತು—

“ನಮಸ್ಕಾರ.”

ನಮ್ಮವರೂ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿರ ಬೇಕು. ಪರದೆ ಅಡ್ಡವಿದ್ದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಹೊರಗಿನದೇನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರ ಲಿಲ್ಲ, ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಕಿವಿಯನ್ನು ಆತ್ತ ತಿರುಗಿ ಸಿದೆ.

“ಕುತುಕೊಳ್ಳಿ. ನಿಮಗೇ ಏನು ಮನೆ ?” ಮಾಲೀಕರ ಮಾತು. ಈಗ ನಮ್ಮವರೂ ಬಹುಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಾತಾಡಿದರು—

“ಹೌದು ನನಗೇ ಮನೆ”

“ಇಷ್ಟಾ ದಿನ ಎಲ್ಲಿದ್ದಿ ?”

“ಶಿವಮೊಗ್ಗಾದಲ್ಲಿ”

“ಓ ! ಈ ಊರಿಗೇ ಹೊಸಬೋ ?”

“ಹೌದು ಈಗ ವರ್ಗ ಆಗಿದೆ.”

“ಯಾವ ಆಫೀಸು ?”

“ಎ ಜಿ. ಎಸ್. ಆಫೀಸು.”

“ಎಷ್ಟು ಜನ ಇದ್ದೀರಿ, ಮನೇಲಿ ?”

ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದರು ಇವರು—

“ನಮ್ಮನೇಲಿ ಒಟ್ಟು ಆರು ಜನ ಇದ್ದೀವಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರೋರು ಮೂರೇ ಜನ.”

“ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟರಲ್ಲಿರಬೇಕೋ ಮನೆ ?”

“ಏನೋ....೫೦....೬೦ರಲ್ಲಿ ನೋಡೋಣಂತ.”

“ಓ, ಹಾಗಾದ್ರೆ ನಿಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಗುತ್ತೆ. ಮನೆ ನೋಡೋಕೆ ಏನೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ—ಬಾಡಿಗೆಗೋಸ್ಕರ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮನೆ ಅಲ್ಲ ಅದು. ಏನೋ ನಾನು ಸರ್ವಿಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮನೆ, ಗ್ಯಾರೇಜು ಎಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥಳ ಉಳಿತಲ್ಲಾಂತ ಒಂದು ಔಟ್‌ಹೌಸ್ ಹಾಕಿಸಿದೆ. ಈಗ ನನಗೆ ರಿಟೈರಾಗಿ ಆಗಲೇ ಎಂಟು ವರ್ಷ ಆಯ್ತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲೆ ಈಗ ನನ್ನ ಹೆಲ್ತ ಸರಿ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪಾನೂ ಗಲಾಟೆ ಅದರೆ ನನಗೆ ಆಗೋಲ್ಲ ನೋಡಿ ನಾವು ನಾವೇ ಆದರೆ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ನಾಲಕ್ ಮಕ್ಕು-ಮರಿ ಇರೋರಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ...ಮೂರು ಹೊತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಮಾಡೋಕೊ ಆಗೋಲ್ಲ. ನಮಗೆ ತಡಕೊಳೋಕೊ ಆಗೋಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಆ ತಂಟೈಬ್ಯಾಡಾಂತ ನಾನು ಮೂರ್ ವರ್ಷ ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ ಆ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ತಾಯಿ ಮಗ ಇಬ್ಬೇ ಇದ್ದೋರು ಬಂದಿದ್ದು, ಅವರದ್ದು ಸದ್ದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಗಲಾಟೆ ಜನ ಸಾತ್ರಾ ಆಗೋಲ್ಲ ನೋಡಿ.

ನಮ್ಮವರು, ಕೋದಂಡು ತುಟಿಪಿಟ್ಟಿನ್ನದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಮೂರುಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಆತನೇ ಹೇಳಿದರು—

“ಬಾಡಿಗೆ ಲಂ ರೂ. ಆಗುತ್ತೆ ಆರ್ತಿಗಳ ಅಡ್ಡಾನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾ ಗುತ್ತೆ. ಮತ್ತೆ ನೋಡಿ ಸಿಕ್ಸಿಸಿಕ್ಕೋರೆಲ್ಲ ಬಂದು ಗೇಟು ತೆಗೆದಿಟ್ಟಿ ಹೋಗೋದು, ಗಲಾಟೆ ಮಾಡೋದು ಇವೆಲ್ಲ ನಮಗಾಗೋಲ್ಲ. ಆ ನಾಯಿ ಇದ್ದರೆ ಮೂರೊತ್ತು ಬೊಗಳುತ್ತೇಂತ ಅದನ್ನೂ ನನ್ನ ಮಗನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟೆ. ಮನೇಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದ್ ನನಗೆ ತಲೆಮೇಲೆ ಹೊಡೆದ ಹಾಗಾಗುತ್ತೆ ನೋಡಿ. ಅದಕ್ಕೇ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಸಹ ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ದೊಡ್ಡೋರು ಇಬ್ಬು ಮಾತ್ರಾ ಇದಾರೆ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗೋರೂಂತ ಇಟ್ಟೊಳ್ಳಿ.

ಸರಿ ಈಗ ನೀವು ಮನೆ ನೋಡಿ ಬನ್ನಿ. ನಿಮಗೆ ಆಗೋದಾದರೆ ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡೋಣ.”

ಮತ್ತೆ ಅವರು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದರು—

“ಲೇ ಕೋಭಾ, ಹೋಗಮ್ಮಾ ನನ್ನ ಆಫೀಸ್ ರೂಮಿನ ಡ್ರಾಯರ್ ನಲ್ಲಿ ಮನೆ ಬೀಗದ ಕೈ ಇದೆ ತಗೊಂಡ್ಬಾ. ಕುಳ್ಳಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳು ಮನೆ ತೋರ್ಪ್ಪಂತಾ.”

೧೨

ಕುಳ್ಳಯ್ಯನದು ಅನ್ವರ್ಥನಾಮು ಕುಳ್ಳ ಅಂದರೆ ತೀರಾ ಕುಳ್ಳನೆ. ಪುಟಪುಟನೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಕಾಂಪೌಡಿನ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಔಟ್‌ಹೌಸಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ತೋರಿಸಿದ. ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಸೌಕರ್ಯ

ವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡಲು ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನಿಸಿತು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸಿದ "ಸಿಕ್ಕಂ" ಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಗಮನಕೊಟ್ಟು ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ನೆರೆಯಿಲ್ಲ, ಹೊರೆಯಿಲ್ಲ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡದೆ ಇರುವುದು ನಮ್ಮ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಕೆವುದರ ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಸದಾ ಕಿರಿಚಿಕೊಳ್ಳುವವರು ನಾವು. ಈ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಮನೆ ನೋಡಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾಡಿ ನಾವು ಹೊರಗೆ ಬಂದೆವು ಗೀಜಗನ ಹಕ್ಕಿ ಯಂತೆ ಕೀರಲು ದನಿಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರು ಹಿಡಿದು, ಗಂಟಲು ಉಬ್ಬಿಸಿ ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಕುಳಿಯ್ಯೆ.

ಮತ್ತೆ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗ ಮನೆಯಾಕೆ ಬಹು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಡಿ

“ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಗಲಾಟೆ ಅಂದರೆ ಆಗದು ಈಗ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ದಿಂದ ನನಗೆ, ಅವರಿಗೆ ಒಂದೇ ಸಾರಿ ಬಂತು ನೋಡಿ ಈ ಹಾಳು ಬ್ಲಡ್ ಪ್ರಸರಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಲಾಟೆ ಆದರೂ ತಲೆ ತಿರುಗುತ್ತೆ. ತಡಕೊಳ್ಳೋಕಾಗೋದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಡಯಾಬಿಟೀಸ್ ಬೇರೆ. ತುಂಬಾ ನಿಶ್ಯಕ್ತಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಯಾವಾಗೂ ಕಾಮಾಗಿರಬೇಕು ನೋಡಿ.”

ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರಬಾರದೆಂದು ಕೇಳಿದೆ—

ಕ್ರೀ

“ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟು ಜನ ಇದ್ದಾರೆ ?”

“ನನಗೆ ? ಮೂರು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು, ಇಬ್ರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮದುವೆಗಳಾಗಿವೆ, ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದಾರೆ, ಕೆಲಸವೂ ಆಗಿದೆ. ಒಳ್ಳೆ ದೂರ ದೂರ ಇದ್ದಾರೆ, ಅವರವರ ಸಾಡಿಗೆ ಅವರು.

ಒಬ್ಬ ಜರ್ಮನಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಫ್ರೆನ್ಚ್ ಲಿ ಹೀಗೆ ! ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಅಷ್ಟೇ ; ಒಬ್ಬಳು ಜೊಂಬಾಯಿ, ಒಬ್ಬಳು ಸ್ವಿಟ್ಜರ್

ಮಗಳ ಮಗ, ಮಗನ ಮಗಳು ಇಬ್ಬನ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟೊಂಡೀದೀನಿ, ಇಬ್ಬೂ ಓದುತ್ತಾ ಇದಾರೆ. ನಿಮಗೆಷ್ಟು ಜನ ಮಕ್ಕು ?”

“ಮೂರು. ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು, ಎರಡು ಗಂಡು.”

ನಾವು ಹೊರಡಲು ಎದ್ದು ನಿಂತೆವು. ಈಗ ನಾನು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನನ್ನೂ ನೋಡಿದೆ. ಆತನೂ ಹಾಗೆಯೇ ! ಗೌರವರ್ಣದ ಮೈ ಮೈಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತವಿಲ್ಲದೆ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬೆಳ್ಳಗಿನ ಉಡುಗೆ, ಕನ್ನಡಕ.

ಆಕೆ ನನಗೆ ಕುಂಕುಮ, ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ ಕೊಟ್ಟರು. ವಯಸ್ಸಾದ ಮಡಿ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬರು ಒಳಗಿನಿಂದ ಹಣಕೆ ನೋಡಿದರು. ಅಡಿಗೆಯವರಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆಗುವ ವೇಳೆಗೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿತು. ನಮ್ಮವರು ಮನೆಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಏನೂ ಹೇಳದೇ ಹೊರಟಾಗ ಆತನೇ ಹೇಳಿದರು—

“ನಿಧಾನವಾಗಿ ಯೋಚನೆಮಾಡಿ ನೋಡಿ. ನಮ್ಮ ಕಂಡೀಷನ್ನು ನಿಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆಗೋಹಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಬರಬಹುದು.”

—ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಗುತ್ತ,

“ಬರದೇ ಇದ್ದರೂ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇಲ್ಲ ಯಾಕೆಂದ್ರೆ ? ಆ ಮನೇನ ನಾವು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ, ಜಮಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟೊಂಡಿಲ್ಲ.”

“ಆಗಲಿ ನಾಳೆ ಬರ್ತೀವಿ.”

ಎಂದಷ್ಟೇ ಅಂದು ನಮ್ಮವರು ಕೋದಂಡು ಕೊರಟರು. ನಾನೂ ನಗುತ್ತ ಆಕೆಯನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ.

ಕುಳ್ಳಯ್ಯ ಬಂದು ಗೇಟು ಹಾಕಿದ. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಒಂದು ಸೆರಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಂತೆ ಹಾ ! ಎನಿಸಿತು. ಕೋದಂಡು ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದೆ—

“ಅಯ್ಯೋ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ, ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೂ ನಮಗೆ ಆ ಮನೆ ಬೇಡಪ್ಪ. *ವೆಷ್ಟು ರೂಲು, ಕಾನೂನು ಮುಂದಿಡ್ತಾರಪ್ಪ ಅವರು? ನಮ್ಮಂಥ ರಣಬಾಯಿ ನೋರು ಆ ಮನೇಲಿ ಮೂರು ಮುಕ್ಕಾಲು ಗಳಿಗೆ ಇರೋಕ್ಕಾಗೋಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲಕಾಶಿಕ, ವೀರಬಾಹು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ-ಚಂದ್ರಮತೀನ ಕೊಂಡೋ ಬೇಕಾದರೂ ಇಷ್ಟು ಪ್ರವರ ಕೇಳಿದೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಏನು ಬಾಡಿಗೇಗೆ ಬರೋರು ಅಂದ್ರೆ ಖರೀದಿಗೆ ಕೊಂಡ್ಕೊಂಡ ಹಾಗೇ ಮಾಡ್ತಾರಪ್ಪ. ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇಷ್ಟು ವಿಚಿತ್ರ ಆಗಿಲ್ಲ”

ನಮ್ಮವರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಂದರು—

“ಈಗಲೇ ಏನು ಕಂಡೆ ವಿಚಿತ್ರಾನ. ಇನ್ನು ನಮಗೆ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕೋ ವರೆಗೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ತರಹ ವಿಚಿತ್ರ ನೋಡಬೇಕೋ. ಅಂತೂ ಇವತ್ತು ಕೋದಂಡೂ ಮನೆ ಊಟ ಪಗದಸ್ತಾಗಿ ಹೊಡೆದಿದ್ದೆ ಬಂತು ಬಿಡು.”

“ಏನ್ಮಹಾ ಊಟ ಬಿಡಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ. ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಒಂದು ವಾರ ನಮ್ಮನೇಲೆ ಇದ್ದಿಡಿ ನಾನು ದಿನಾ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಸಂಜೆ ಸೈಕಲ್ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಸುತ್ತೊಂಡ್ ಬರ್ತೀನಿ. ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ”

ಇದು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ ಯಾಕೆಂದು ತಿಳಿಯದು. ಎಷ್ಟೇ ತೊಂದರೆಯಾದರೂ, ತಿಗಳೆಯ ಕಾಟದಿಂದ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರದಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಯೇ ಹಿತವಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಕೂಡಲೇ ಹೇಳಿದೆ —

“ಇಲ್ಲಪ್ಪ. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಏನಾದರೂ ಅಂದೋಳ್ತಾಳೆ ಅದೂ ಅಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ ಎಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಈಗ ನಿಮ್ಮನೆಗ್ಗೋಗಿ ಸೀದಾ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗೋಣ. ಇನ್ನೇನು ಈ ಊರೆಲ್ಲೇ ಇರೋದು ತಾನೇ ನಿಮ್ಮನೀಗೇನು ಅಪರೂಪವಿಲ್ಲ.”

ಮತ್ತೆ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಕೋದಂಡು ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ಸಂಜೆ ಊಟಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಆ ದಂಪತಿಗಳ ಆಗ್ರಹ.

ಆದರೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ನಾವು ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಗಂಟೆ ಎಂಟಾಗಿತ್ತು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಮ್ಮವರೊಬ್ಬರೇ ಅಲೆಯಲು ಹೊರಟರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಷಯ ಸುಗ್ರಹವಾಗಿತ್ತು. ಶಂಕರ ಪುರದ ಒಂದು ಮನೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿದೆ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಲೀಕನ ಪೂರ್ಣ ವಿಳಾಸವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು. ಆತ ಇರುವುದು ಹಾಸನದಲ್ಲಿ, ಬೀಗದ ಕೈ ಇರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಆತನ ಸ್ನೇಹಿತನಲ್ಲಿ.

ಇದು ಎನಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು ವಾರದ ವ್ಯವಹಾರ. ಇನ್ನೊಂದು ಮನೆ. ಯಾವನೋ ಮಹಾರಾಯ ಮನೆಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಬಾಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಹಳೆಯ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಬೀಗ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಬೀಗ ಒಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ ಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ.

ಇಂಥದೇ ಎರಡು ಮೂರು ಮನೆ ನಮ್ಮವರು ನೋಡಿಬಂದದ್ದು. ಮತ್ತೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೊರಟೆವು. ಈ ದಿನ ರುಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅವಳು ಅಲೆಯುವುದೂ ಕಷ್ಟ.

ನಾವು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪುರದ ಸರ್ಕಲಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಆಗಲೇ ಐದು ಗಂಟೆ. ಎಲ್ಲಾ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಿತ್ತು. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ದೇವರನ್ನು ಕಂಡ ಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಲು ಮನ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಾಗೇ ಒಂದು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ತೀರ್ಥ, ಪ್ರಸಾದ ಪಡೆದು ನೆಂಟೈಲಿಳಿದೆವು.

ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬರು ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿ ನಕ್ಕರು. ನಾನು ಒಂದು ಗೆಳೆಗೆ ತಡೆದುನಿಂತೆ. ಹೌದು ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿದ ಮುಖ ಆಕೆಯದು ಆಕೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕೇಳಿದರು—

“ಯಾಕೆ ಕಮಲಮ್ಮ ನನ್ನ ಗುರ್ತು ಸಿಗಲಿಲ್ಲಾ ?”

“ಹೌದು ಧೈನಿ, ಮುಖ ಎರಡೂ ಪರಿಚಿತವೇ. ಬೇಗ ನೆನಪಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಮಲೆನಾಡ ಮುಖ ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಐಬು ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ—

“ಅದೇ ತುಂಬಾ ದಿನ ಆಗಿತ್ತು ನೋಡಿ. ಅದಕ್ಕೇ ಬೇಗ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಎಷ್ಟು ದಿನ ಆಯ್ತು ?”

“ಆಯ್ಯೋ ಇನ್ನೆನು ಗಂ ವರ್ಷ ಆಯ್ತಲ್ಲ, ನನ್ನ ಮದುವೆ ಆಗಿ ಆವಾಗಲೇ ಬಂದಿದ್ದು. ನಮ್ಮತ್ತೆ ಮನೆ ಈ ಊರೇ ಅಲ್ವೆ ? ನೀವೇನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ ? ಹುಡುಗರು ಬಂದಿಲ್ಲೇ ?”

ಈಗಲೂ ನನಗೆ ನೆನಪಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗಂ ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ನೂರೆಂಟು ಮದುವೆ ಆಯ್ತು. ಈಕೇನ ನೋಡಿದರೆ ಮೂವತ್ತೈದು ಮೂವತ್ತಾರು ವರ್ಷ ಇದ್ದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಐದಾರು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿಯೊಂದಿದೆ. ಈಕೆಯ ಮಗಳೇ ಇರಬೇಕು. ಯಾರಿವರು ? — ಎಂದು ನಾನು ಮನದೊಳಗೇ ಒದ್ದಾಡಿಕೊಂಡೆ.

ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಫಜೀತಿ. ಆಕೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ನಕ್ಕರು. ಪಕ್ಕನೆ ನನಗೆ ನೆನಪು ಬಂದಿತು.

“ಓ ! ಚೆನ್ನಗಿರಿಯರ ಮಗಳು ಸರಸಿ ಅಲ್ವೇನೇ ?”

ಅವಳು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಗುತ್ತ.

“ಅಂತೂ ಈಗ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಾ ನಿಮಗೇ ? ಈಗ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಒಂದ್ನಾರಿ ನೋಡಿದ್ದಿ ನನ್ನ. ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಮರಿತ್ತಿಟ್ಟಿ ?”

ಇದುವರೆಗೆ ನಮ್ಮವರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಯೋಗಕ್ಷೇಮ. ನಮ್ಮ ಕಥೆ, ಅವರ ಕಥೆ ಆಯಿತು. ಅವಳು ದೇವರಿಗೆ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಮಾಡಿಸಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದಳು.

ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಯಜಮಾನರದು ರೇಡಿಯೋ ಷಾಪು. ಸೊಗಸಾದ

ಮನೆ. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು. ಆತ್ಮಿ, ಒಂದು ನಾದಿನಿ ಹುಡುಗಿ, ನಮ್ಮೂರ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಏನೋ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು

ಆವಳು ಆಶ್ಚಿ ಗೆ ಕೇಳಿದಳು—

“ನಮ್ಮೂರಿನೋರು ಬಂದಿದಾರೆ ಅಮ್ಮ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತಿರ ಸಿಕ್ಕಿದರು. ಅವರಿಗೊಂದು ಮನೆ ಬೇಕಂತೆ. ಪಾಪ ನಾಲಕ್ಕಿ ನದಿಂಪ ಮಡುಕ್ತಾ ಇದಾರಂತೆ.”

ಆಕೆ ಸಕೇಶಿ ಬಂದು ನಿಂತರು—

“ಕಷ್ಟವಮ್ಮ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕೋದು, ನಮಗೇನೋ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಒಂದು ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದಿಷ್ಟುಗೆ ನೆರಳಂತ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿಟ್ಟು ನಮ್ಮೆಜಮಾನು. ನಮ್ಮದು ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಮನೆ ಇದೆ. ಒಂದಷ್ಟಿಷ್ಟು ಬಾಡಿಗೆ ಬರುತ್ತೆ.”

ನಾನು ಬೇಗ ಕೇಳಿದೆ—

ಈಗ ಯಾವುದರೂ ಖಾಲಿ ಇದೆಯೇ ?”

“ಅಯ್ಯೋ ಇಲ್ಲವಮ್ಮ. ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇರುತ್ತೆ ? ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ಇದ್ದ ಕಾಲದಿಂದೂ ಇದಾರೆ ನೋಡಿ ಅವೆರಡು ಮನೆಯೋರೂ. ಎರಡೂ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಮನೆನೇ ನೂರು, ನೂರೈವತ್ತು ಬಾಡಿಗೆ ಬರತಾ ಇದೆ. ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದು ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ರೂಪಾಯಿನ ಮನೆ. ಏನಾಡ್ತೀರಿ ? ಈಗ ಅವರು ಬಾಡಿಗೆನ ಜಾಸ್ತಿ ಕೊಡೋದು ಇಲ್ಲ, ಮನೆ ಬಿಡೋದು ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕೋಟು - ಕಚೇರಿ ಹತ್ತಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಇಲ್ಲ. ಏನಿದ್ರೂ ನಮ್ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾವು ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೋಬೇಕೇ ಹೊರ್ತು ಈ ಬಾಡಿಗೆ— ಗೀಡೆಗೆಂತ ಕಟ್ಸಾರ್ರು. ಬಲು ಅನ್ಯಾಯ.”

ಆಕೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಅಪಸ್ವರ ಮಾತನ್ನಾಡಿದರು—

ನಮ್ಮವರು ವರ್ಷಾಂಡದ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರು ಆಕೆಯೊಡನೆ ನಿಧಾನ ವಾಗಿ ಅಂದರು—

“ನಮಗೂ ಇಷ್ಟ್ವತನಕ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಊರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟಾಗಿ ಮನೆ ಇದೆ. ಈಗ ಇಲ್ಲೇ ಪರದಾಟವಾಗಿದೆ.”

ಆಕೆ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೇಳಿದರು—

“ಶ್ರೀರಂಗಶೆಟ್ಟರ ಮನೇದು ಏನಾಯ್ತು ಕಥೆ ?”

ಸೊಸೆ ಹೇಳಿದಳು—

“ಅಯ್ಯೋ ಅಪೇನೋ ದೊಡ್ಡ ರಂಪ-ರಾದ್ಧಾಂತವಾಗಿ ಕೂತಿದೆ. ಅದು ಈ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬಗೆಪರಿಯೂ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನೊಂದು ಬೀಗ, ಇವನೊಂದು ಬೀಗ ಹಾಕೊಂಡು ಕೂತಿದಾರೆ. ಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೇಸು ನಡೀತಾ ಇದೆ”

ಮಾತಾಡುತ್ತಲೇ ಸರಸು ನಮಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಖಾರದವಲಕ್ಕಿ, ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣು ಬೋರನಾವಿಟಾ ತಂದಿಟ್ಟಳು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ನಾವು ಅದನ್ನ ಮುಗಿಸಿದೆವು.

ಇವತ್ತು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ದೇವರ ದರ್ಶನ, ಸರಸಿಯ ದರ್ಶನ ಎರಡು ಕೆಲಸ ಆಯಿತೆಂದುಕೊಂಡು ನಾವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದೆವು. ನನಗೆ ಕುಂಕುಮ ಕೊಟ್ಟು ಸರಸು ಗೇಟಿನವರೆಗೂ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಂದಳು.

ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಹುಡುಗಿಯರು ಗುಂಪಾಗಿ ಹರಟುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಸರಸು ಒಂದು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೇಳಿದಳು—

“ಸುಧಾ, ನಿಮ್ಮನೆ ಮಹಡಿ ಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ಭರ್ತಿ ಇದೆಯೇನೇ ?”

ಹುಡುಗಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮುಖ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಇಲ್ಲಿ. ಮೂರನೇ ಮಹಡಿ ಮೇಲಿದ್ದಲ್ಲ ಇಬ್ಬು ಸ್ಕೂಡೆಂಟು ಅವರು ಬಿಟ್ಟೋದ್ದು. ಒಂದು ವಾರ ಆಯ್ತು ಬಿಟ್ಟು. ಇನ್ನೂ ಯಾರೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.”

ಸರಸು ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಕೇಳಿದಳು—

“ನಿಮಗೆ ಮಹಡಿ ಮೇಲಿದ್ದೆ ಆಗತ್ತಾ ?”

ನಾನು ಅವರ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ಅನರು -

“ನೋಡೋಣ, ಹ್ಯಾಗಿದೇ ಅಂತ” ಅಂದರು.

“ನೀನು ಈಗ ಮನೇಗೇ ಹೋಗ್ತಾ ಇದ್ದೀ ಆಲ್ವೇನೇ ಸುಧಾ?”
ಸರಸಿ ಕೇಳಿದಳು—

ಹೌದೆಂದಳು ಹುಡುಗಿ.

“ಹಾಗಾದ್ರೆ ಇವರನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮನೆ ತೋರ್ಸು”
ಹುಡುಗಿಗೆ ಹೇಳಿದ ನಂತರ ನಮಗೆ ಹೇಳಿದಳು ಸರಸು.

“ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ. ನಾನೋಡಿಲ್ಲ ಮನೇನಂತ
ಹ್ಯಾಗಿದೆಯೋ ಏನೋ ಅಂತೂ ಮಹಡಿ ಮೇಲೆ ಅಂತ ಗೊತ್ತು ಅಷ್ಟೆ.”

ಹುಡುಗಿಯರ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟೆವು. ನಾವು. ಎರಡು ಮೂರು
ಕ್ರಾಸು ದಾಟಿ ಒಂದು ನಾಲ್ಕಂತಸ್ತಿನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಕರೆದಳು
ಹುಡುಗಿ.

“ಇದೇ ನಮ್ಮನೆ, ಬನ್ನಿ.”

ಉಳಿದ ಹುಡುಗಿಯರು ಮುಂದೆ ಹೋದರು. ನಾವು ಹುಡುಗಿಯ
ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತೆವು. ಮುಗಿಲೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಬಾರೀ
ಸೌಧ ಅದ . ಮನೆಯವರು ಬಹುಶಃ ಕೆಳಗಿನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರಬಹುದು.
ಐಯ್ಯರ ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬರು ಎರಾಂಡದ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.
ಹುಡುಗಿ ಪತ್ತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಬೀಗದ ಕೈ
ಹಿಡಿದು “ಬನ್ನಿ”—ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದು ಪಕ್ಕದ ಸಣ್ಣ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ
ನಡೆದ. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನಾಲ್ಕಾರು ಕಡಿ ಮೆಟ್ಟಲೇರಬೇಕಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ
ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕಡಿ ಕತ್ತಲಿನ ಓಣಿಗಳು ನಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಹುಡುಗನ
ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆವು. ಅಂತೂ ತಿರುಗಿ-ತಿರುಗಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ
ಬಿಸಿಲು ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಬಂದೆವು ಆಗ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೋಡಿದರೆ ಚಾಮುಂಡಿ
ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲೆ ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತು ನಿಂತು ಮೈಸೂರನ್ನು ನೋಡಿದಂತಾಯಿತು.

ಇಡೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪುರ, ಶಂಕರಪುರ, ಕಲಾಸಿಪಾಳ್ಯಂ, ಬಸವನಗುಡಿ, ಮಿನರ್ವಾ ಸರ್ಕಲ್ ಎಲ್ಲವೂ ಒಳ್ಳೇ ಭವ್ಯವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದವು. ಸಜ್ಜನರಾವ್ ಸರ್ಕಲ್ಲಿನ ಸಾಲಾರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಕಲಶಗಳು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ದೀಪಗಳಿಂದ ಬಿಳಗಿದವು. ಅಂತೂ ದೃಶ್ಯ ಮನೋಹರವಿತ್ತು.

ಹುಡುಗ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದ. ಅವನು ಮನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ವಿವರಣೆ ಯನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಚಡ್ಡಿ-ಶರಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಆತ 16-18 ವರ್ಷದ ಹುಡುಗ ಮನೆಯ ಆಳೋ ! ಮನೆಯವನೋ ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯು ವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಂಪಗೆ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದ ಆ ಹುಡುಗನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಗೆ ಕೇಳದರೆ ಹೇಗೋ ?—ಎಂದುಕೊಂಡು ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ.

ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗ ದಿಂದ ಪ್ರವೇಶ ಇದಕ್ಕೆ. ಮೊದಲು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ನಡುವೆ. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ. ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರದೇ ಹುಂಡಿ ಹೂಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲೇ ಎರಡು ನಲ್ಲಗಳು. ಹುಂಡಿಯ ಮೇಲೊಂದು, ಕೆಳಗಡೆ ಒಂದು ಮತ್ತೆ ಆ ದೊಡ್ಡ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಫ್ಲೂಸಿಂಗ್ ಇದೆ. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ನೀರಲ್ಲ ಕಕ್ಕಿಸಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಇಳಿಜಾರು ಮಾಡಿ ದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬರು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಕಕ್ಕಿಸಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಕಕ್ಕಿಸಿಗೆ ಹೋದರೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಮಕ್ಕಳೇ ಆದರೂ ಇಬ್ಬರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗು ವಂತಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ವಿಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನೋಡಿದೆವು ನಾನು ಹುಡುಗನನ್ನು ಅದೇ ಮಾತು ಕೇಳಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆಡಲು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆ ಎನೋ. ಅವನು "ಆಮ" ಎಂದಷ್ಟೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತ.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಡುವೆ. ಅದನ್ನೇ ಅವರು ಹಾಲೆಂದು ಕರೆದಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕೆಟಕೆ, ಎರಡು ಬಾಗಿಲು ವಿನ್ಯಾ ಮತ್ತೇನೂ

ಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನದೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅದನ್ನು ರೂಮೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಅದರ ಮುಂದಿನದೇ ಅಡಿಗಿಮನೆ. ಅದರ ತುಂಬಾ ಕಲ್ಲು ಬೆಂಚುಗಳು. ಒಂದು ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಗಾಡೆಯ ಇದ್ದಿಲು ಒಲೆ, ಸೌದೆ ಒಲೆ, ಆದರೆ ಚಿಮಣಿ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪುಟಾಣಿ ಒರಳುಕಲ್ಲು ಇತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಚೂರುವಾರು ತಿರುವಬಹುದೇ ಹೊರತು ಇಡ್ಲಿ, ದೊಸೆಗೆ ತಿರುವುವುದಾಗಲಿ, ಕುಟ್ಟುವುದಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದುಗಡೆ ತಾರಸಿಗೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಬಾಗಿಲು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ದೇಶೋವಿಶಾಲವಾದ ಬಿಸಿಲು ಮಚ್ಚು. ಮುನ್ನೂರು ಜನ ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಎಲೆ ಹಾಕಿ ಊಟಮಾಡಬಹುದು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಒಣಗಿಸಬಹುದು.

ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದೆ. ಅದು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪಕ್ಷಿನೋಟವಾಗಿತ್ತು.

ಸಂಜೆ ಆರುವರೆ ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಊರ ದೀಪಗಳೆಲ್ಲ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ವಿಧಾನಸೌಧ, ತಾತಾ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಎಲ್ಲಾ ಕಂಡವು. ಅಂದಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಲಭ್ಯ.

ನಾವು ಹಿಂದಿರುಗಿದೆವು. ಹುಡುಗ ಒಳಗಿನ ದೀಪಗಳನ್ನಾರಿಸಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿದ. ಬರೀ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಮನೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಲೀಜಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ತಾರಸಿಯಲ್ಲಿ, ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ನಲ್ಲಿಗಳಿದ್ದುದರಿಂದ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—

“ಇಷ್ಟು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ನೀರು ಹತ್ತುತ್ತೆಯೇ ?”

ಹುಡುಗ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದ.

“ರಾತ್ರಿವೇಳೆ ಮಾತ್ರೋ ವರದು. ಅವೋವೆ ವಾಂಗಿ ವೆಚ್ಚಕಣಮೋ ಅಂದ, ಪಕ್ಕೊ ಬಾವಿಕೂಡಾ ಇರ್ಕರದು.”

ಹುಡುಗ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಇಳಿದು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೌಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೆಳಗೆ ಬಗ್ಗಿ ತೋರಿಸಿದ—

“ಇದ ಪಾರುಗೋ, ಇಂಗೆ ತಾ ಬಾವಿ.”

ನಾನು ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದೆ ನಾನು ಇದ್ದುದು ಎರಡನೇ ಮಹಡಿಯ ತಾರಸಿಯಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಒಂದು ರಾಟೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ನೆಲದ ಪಾತಾಳದಲ್ಲೆ ರುವ ಬಾವಿಗೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಷ್ಟು ಹಗ್ಗ ಬೇಕೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿದೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲೇ ನೀರೆಳೆದು ನೋಡಿದೆ. ಸುಸ್ತಾಯಿತು. ಇತ್ತ ತಿರುಗಿ ಹುಡುಗನ ಹಿಂದೆ ಕೆಳಗಡೆಗೆ ಬಂದೆವು

ಕೆಳಗಡೆ ಬಂದಾಗ ವರ್ಷಾರಾಂಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಮುದುಕಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗನನ್ನೇ ಕೇಳಿದರು ಇವರು —

“ಬಾಡಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಇದಕ್ಕೆ ?”

“ಎನಕ್ ತೆರಿಯಾದು” — ಎಂದು ತಲೆಯಾಡಿಸಿದ ಹುಡುಗ.

“ಮನೆಯವರು ಎಲ್ಲ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ ನಾನು.

“ಅವ ವಿಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲ” ಎಂದ ಅವ.

“ಯಾವಾಗ ಬರಾರಿ ?”

“ರಾತ್ರಿ ಒಂಬದು ಮಣಿಕೆ ವರೆ. ಕಾಲಂಬ್ರ ಎಟ್ರ ಮಣೀಕ ಪೊರಟು ಪೋರಾ.”

ಆಯ್ತು ಮತ್ತೆ ಯಾರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಮಗೂ ಹಗುರವಾಯಿತು. ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಹುಡುಗಿಯೂ ಪತ್ತೆಯಿಲ್ಲ.

“ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬರ್ರೇವೆ.”

—ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಒಂದೆ ಕಾಲ್ತೆಗೆದೆವು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಆ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಸೌಧವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಇಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸೊಂಟ, ಕಾಲು ಎರಡೂ ನೋವು ಬಂದಿತ್ತು. ಯಾವ ಸಂಸಾರಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ—ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ನಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದರು—

“ನಾಳೆಯಿಂದ ನೀನು ಬರಬೇಡ. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಅಲೀತೀನಿ

ಸಾಕು ನಾವು ಎಷ್ಟು ಅಲದ್ರೂ ಅದು ಸಿಕ್ಕೋವಾಗಲೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ.”

“ನಾನ್ ತಾನೇ ಏನ್ನಾಡ್ಲಿ ಸುವೆ ಮನೇಲಿ ಕೂತ್ಪೊಂಡು. ನೋಡಿ ಇವತ್ತು ಅಕಸ್ಮಾತ್‌ಗೆ ಸರಸು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು. ಒಂದು ಮನೇನೂ ತೋರ್ಸಿಲ್ಲ. ಹೇಗಾದರೂ ಆಗ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಗುರುತು-ಪರಿಚಿತಿಯೋರು ಸಿಕ್ಕಬಹುದು, ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತಾ ಇಬ್ಬರು ಲೇಸೂಂತ ಹೇಳುತ್ತೆ ಮೊದ್ದೇ ?”

ಅವರು ನಕ್ಕರು—

“ಇಬ್ಬರು ಯಾಕೆ, ನಿನ್ನೆ ಮೂರು ಜನ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ ?”

“ಅದೇ ! ಮೂರನ ಹೋಗಿದಕ್ಕೆ ಹಾಗಾಯ್ತು.”

“ಮೊನ್ನೆ ನಾಲಕ್ಕನ ಹೋಗಿದ್ದಲ್ಲೇ ?”

ನನಗೆ ನಗು ಬಂತು—

“ಸರಿ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ. ನಾಳೆ ನಿವೊಬ್ಬ ಹೋಗಿಬನ್ನಿ. ಅದೂ ಒಂದು ನೋಡಾಣ.”

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾವು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೋಟೆಲಿನ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮವರು ಕೇಳಿದರು.

“ಕಾಫಿ-ಗೀಫಿ ಏನಾದರೂ ಕುಡೀತೀಯೇನು ?”

ಸರಸು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೋರನ್‌ವಿಟಾ ಕುಡಿದಿದ್ದರೂ ಯಾಕೋ ಅದು ಹಿತವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಕಾಫಿ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ತುದಿ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

“ಏನು ಈ ಹೋಟ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯದೂಂತೀರಾ ? ಬರೀ ಗಂಡಸ್ರೇ ತುಂಬೊಂಡೀದಾರಲ್ಲೇ ? ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಜಾಗ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲೋ ಅದು ಅಲ್ಲೆ ವಾಸ ರುಕ್ಕಮ್ಮನೂ ಕಾಫಿ ಮಾಡಿಟ್ಟೊಂಡಿರ್ತೀರೋ ಏನೋ ?”

ಅವರು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದರು—

“ಇರಲಿ ಬಾ. ಜಾಗ ಸಿಗುತ್ತೆ. ಮನೇಲಿ ಕಾಫಿ ಇದ್ದೆ ಎಲ್ಲೂ ಹಂಚಿ ಕೊಂಡು ಕುಡಿದರಾಯ್ತು.”

ಹೋಟಲಿನ ಪಕ್ಕದ ಗಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಗಲಾಟೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೂರಾರು ಜನ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕವಕವ ಕೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಲಾರು ಜನ ಪೋಲೀಸಿನವರು ಬಂದು ಯಾರನ್ನೋ ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾವು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದೆವು ನಮಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ “ಪ್ರೈವೇಟ್” ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ ಬಂದ ಮಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು ಇವರು.

“ಏನಪ್ಪಾ ಅದು ಗಲಾಟೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ?”

“ಓ ! ಅದೇ ಅಲ್ಲಿ ಲೈಸೆನ್ಸ್ ಇಲ್ದೆ ಮನೆಕಟ್ಟಿದಾರೆಂತ ಈಗ ಪೋಲೀಸೋರು ಬಂದು ಎಲ್ಲಾ ಬಿಡಿಸ್ತಾ ಇದಾರೆ ಅಷ್ಟೆ. ಅದೇ ಗದ್ದೆ ನಿಮಗೆ ಏನು ಕೊಡ್ತಿ ?”

“ಬೇರೆ ಕಾಫಿ ಸಾಕು” —ಎಂದೆ ನಾನು.

ಹುಡುಗ ಮಾಯವಾದ. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—

“ಏನು ಇಷ್ಟು ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ಲೈಸೆನ್ಸ್ ಇಲ್ಲದೇನೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸ್ತಾರಾ ?”

“ಅಯ್ಯೋ ಈ ಊರಾಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಯಾವ ಲೆಕ್ಕ ? ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್ ಕಟ್ಟಾರೆ. ಇನ್ನು ಈ ಪುಟ್ಟೊಸಿ ಎಲ್ಲ ಯಾವ ಲೆಕ್ಕ ? ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಪೋಲೀಸಿನೋರಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೈ ಬಿಸಿ ಮಾಡ್ತಾರೆ, ಕಟ್ಟಿಸ್ತಾರೆ ಇವನು ಯಾವೋನೋ ಮಾಮೂಲು ತಪ್ಪಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಗಲಾಟೆ. ಇದು ಬರೇ ಪೊಳ್ಳು ಗಲಾಟೆ. ‘ನಾ ಹೊಡೆದ ಹಾಗೆ ಮಾಡ್ತೀನಿ, ನೀ ಅತ್ತ ಹಾಗೆ ಮಾಡೊಂತ’ ಅಷ್ಟೆ.”

ಹೊರಗಡೆ ಇನ್ನೂ ಜೋರಾಗಿತ್ತು. ಗಲ್ಲಾದ ಮೇಲೆ ಕಳಿತಿಟ್ಟ ಹೋಟಲಿನ ಮಾರೀಕ ಯಾರೊಡನೆಯೋ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ—

“ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದ್ಗೆ ಮಹಡೀ ಮೇಲೆ ಗುರುವಾರಿಡ್ಡೀಮು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ಮನೆ ಇದೆ. ಈ ದಫೇದಾರ 30 ರೂಸಾಯಿಗೆ ಕೇಳಿದ್ದಂತೆ ಆ ಮನೇನ. ಅವನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಗಲಾಟೆ.”

ಹೊರಗಡೆ ಧಡಧಡಧಡ ಸದ್ದು ಕೇಳಿತು.

೧೩

ನಾವು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಹೊರಗೆ ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಹೊರಗಡೆ ಹೊಡೆದಾಟವೇ ಹತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರೋ ಮುಕ್ತಾಯವಾಸಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಉರುಳಿಸಿದ್ದರು. ಆ ನೂರಾರು ಜನ ಕೂಗಾಟದಲ್ಲಿ ಎಸೊಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಈಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

“ಅವನಿಗೆ ಹಾಗೇ ಆಗಬೇಕು ಸುಮ್ಮನು. ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಎಲ್ಲ ಕಳ್ಳತನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದಾನೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಬರೀ ನಾಟಕ. ಮತ್ತೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾಗೋ ಹೊತ್ತೆ ಕಟ್ಟಿಸಿರಾನೆ ನೋಡು ಬೇಕಾದ್ದೆ.”

ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆ ಗದ್ದಲ ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ನೆಟ್ಟಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆವು. ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾಗಿ ಮಲಗುವವರೆಗೂ ನಾನು ಅಂದಿನ ಅನುಭವ ಎಲ್ಲ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕಡೆಯದಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಚಿಂತೆ.

“ನಾವು ಬಂದು ಆಗಲೇ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಆಯ್ತಲ್ಲೇ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಇನ್ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕೊತ್ತೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ” ಎಂದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಚಿಂತೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ—

“ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ‘ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕುಲ್ಲ. ಆಶೀರ್ವಾದಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುಲ್ಲಾಂತ’ ಮೊದ್ಲೆ ಗಾಡೆ ಇಲ್ವೆ ನಮ್ಮನೇಲಿ ಹೀಗೆ ಮೊದ್ಲು ಆತುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಲಾಯರ್ ಮನೆ ಟೆಟ್‌ಹೌಸ್ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಮ್ಮ ಇವರು ! ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನೋ ಕಲ್ಪಿದ್ದ ಕಾನೂನೆಲ್ಲ ನಮ್ಮಲೇಮೇಲೆ ಹೇರಿದ್ದ. ಕೂತದ್ದು ತಪ್ಪು, ನಿಂತದ್ದು ತಪ್ಪು ಅಂತ ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟು ಒಂದಿನ ನಮ್ಮ ಶಾರದೆ ಕೆಮ್ಮಿದ್ದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಲಾಯರ್ರು !”

ನನಗೆ ನಗು ತಡೆಯಲಾರದೇ ಹೋಯಿತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮುಂದು ವರಿಸಿದಳು.

“ಆಯ್ಯೋ ನೀವು ನಗ್ತೀರಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ! ಪ್ರಮಾಣವಾಗೂ ಹೌದು. ಶಾರದೆ ಎರಡ್ವರ್ಷದ ಮಗು ಹಾಕಾದ ನಾಯಿ ಕೆಮ್ಮು ಬಂತಮ್ಮ ಅದೆಲ್ಲತ್ತೋ ಎನೋ. ನಾವು ಬೇಕಾದ ಔಷಧಿ ಮಾಡಿದ್ದಿ. ಅದು ಹಾಗೆಲ್ಲ ಬಡಪಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇ ಅನಿಷ್ಟ ಒಂದಿನ್ನ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ ಗಂಟೇಲಿ ಬಂದ್ಬಿಟ್ಟಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆ ಹಿರಕೊಂಡು.

“ನೀವು ಮಗೂಗೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡ್ಬಿಲ್ಲ ಎನಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ರಾತ್ರಿಲ್ಲ ನಿಂದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮನೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ಕೆಪ್ಪಾ ಬಂದ್ ಬಿಡುತ್ತೆ ಲೊಂಗು-ಲೊಸ್ಸು ಅಂತ !”

ಮಾರನೇ ದಿನಾನೆ ವನೇ ಹುಡುಕೋಕೆ ಶುರು ಇವರು. ಆ ಲಾಯರ್ ಹೆಂಡ್ತಿನೋ ಇದ್ದದ್ದೂ ಪಿಸನಾರಿ. ನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಣ್ಣಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟೊಳ್ಳೀಂತ ಹೊಡ್ಪೋತಿದ್ದು ಮೂರೊತ್ತೂ. ಆವಾಗೇನು ಆ ಮಿಟ್ಟು ಇರಲಿಲ್ಲ, ಎನಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಮ್ಮ ಇಂಥಾ ಕಡೇನಾದರೂ ಎಗಭೋದು. ಆ ದೊಡ್ಡನುಪ್ಪ ಕೈಲಿ ಸಿಕ್ಕಾ ಕೋಬಾರ್ಡಮ್ಮ ಸಧ್ಯ.”

ನನಗೆ ಆ ದೊಡ್ಡ ಬಂಗಲೆಯ ನೆನಪು ಬಂದಿತು.

“ಅದೂ ನಿಜ ಕಣೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮೊನ್ನೆ ಹೋಗಿದ್ದಲ್ಲ ಅದ್ಯಾರೋ ಇಂಜನಿಯರೋ ಎನೋ ಇರಬೇಕು ತೀರ ಅದೆಂತದೇ ? ಕುಲ, ಗೋತ್ರ, ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿ, ಕೆಲಸ, ಸಂಬ್ಬ ಎಲ್ಲ ಬುಡದಿಂದ ಕೊನೆತನಕ ಕೇಳಿದರು ಆತ. ದನ, ಎಮ್ಮೆ, ಭೂಮಿ-ಕಾಣೆ ಕೊಕ್ಕೋರೂ ಆ ಪಾಟಿ ತನಿಖೆ ಮಾಡುಲ್ಲಮ್ಮ. ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಅತಿರೇಕ.”

ಈಗ ಸೀತಮ್ಮ ಸುರ್ಕ-ಬುರ್ಕ ಬಚ್ಚಲು ತೊಳೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ದೀಪ ಆರುವ ಹೊತ್ತಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಒದ್ದೆ ಸೀರೆಯ ಕೋಟಿಯೊಳಗೆ ನಾನು ಮಲಗಿದ್ದೆ. ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮನ ದೊಡ್ಡ ಮಗ ಬಂದು ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆ ಹಾಕಿ ಹೇಳಿದ—

“ರೀ ! ಅಶ್ವತ್ಥನಾರಾಯಣಾಯ್, ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಹಳೆ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಹತ್ತ ಒಂದು ಸೈಮರಿ ಸ್ಯೂಲು ಇಲ್ಲವೇನೀ ?”

ನಮ್ಮವರು ಅಶ್ವತ್ಥ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬುಡಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು. ಅಶ್ವತ್ಥ—

“ಹೂಂ, ಹೂಂ ಏನಪ್ಪ ?” ಎಂದ.

“ಅದೇ ಅದರ ಪಕ್ಕದ ಗಲ್ಲಿಲಿ ಒಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಟು-ಲೆಟ್ ಅಂತ ಬೋರ್ಡಿತ್ತು ಕಣ್ರಿ ಮೊನ್ನೆ. ಫಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹೇಳಿದರು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೋ ಮನೆ ಬೇಕೊಂತ. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆನೇ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ. ‘ಅಮೃತ ಕಾಫಿ ವರ್ಕ್ಸ್’ ಇಲ್ವೇನಿ ? ಅವನ್ನೆ ಮನೆ, ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿ, ಅದ್ದೇ ಹೇಳೋಣಾಂತ ಬಂದೆ. ಮಲಕ್ಕೊಳ್ಳಿ.”

ಹುಡುಗ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖವಿಟ್ಟು ಇಷ್ಟು ಒದರಿದ—

“ತುಂಬಾ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್‌ಪ್ಪ ನಿಗೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮೊದ್ಲು ಹೋಗ್ತೀನಿ ಬಾಡ್ಡೆ ಎಷ್ಟು ಗೊತ್ತಾ ?”

“ಏನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ಸಾರಾ ನಂಗೆ, ಬೋರ್ಡ್ ನೋಡಿದೆ ಅಷ್ಟೆ” ಹುಡುಗ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹತ್ತಿರ ‘ಟು-ಲೆಟ್’ ಬೋರ್ಡು, ನನಗೆ ರಾತ್ರಿ ಕನಸಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಟು-ಲೆಟ್ ಬೋರ್ಡುಗಳೇ ಕಾಣಿಸಿದುವು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯದ ಕುಲಾಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿ ಅಶ್ವತ್ಥ ನೊಂದಿಗೆ ನಾನೂ ಹೊರಟೆ. ಮೂರು ಜನವಾಗುತ್ತದೆಂದು ರಂಗಚ್ಚಿಯನ್ನು ಹೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ,

ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿರುವು ತಿರುಗುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಹಳ್ಳಿ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೇ ಪ್ರೈಮರಿ ಸ್ಕೂಲು. ಸ್ಕೂಲಿನ ಗದ್ದಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಗುರು ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮಕ್ಕಳು ಕಿರುಚುತ್ತಿದ್ದರು—

“ನಾಗರ ಆವೇ ಅವೊಳು ಊವೇ,
ಬಾಗಿಲ ಬಿಲದಲಿ ನಿನ್ನಯ ತಾವೇ ?”

ಹಳ್ಳಿ ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿನ ಹೊತೆಗೆ ಇದು ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆ—ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

‘ಅಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವಾಗಲೇ ಎದುರಿಗೆ ಕಂಡಿತು ಬೋರ್ಡು. ಣಾವು ಅಲ್ಲೇ ಸಂತೆವು. ಅಶ್ವತ್ಥ ಬಹಳ ಪೌರುಷದಿಂದ ‘ಅಮೃತ ಕಾಫಿ ವರ್ಕ್ಸ್’ ಕಡೆಗೆ ದಾವು ಕಾಲು ಹಾಕಿ ನಡೆದ.

ಮತ್ತೇ ಐದೇ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ತೇಲುಗಾಲು ಎಳೆಯುತ್ತ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಕೆಳತುಟಿ ಬಿರುಗಿಸಿ—“ಕೊಟ್ ಬಿಟ್ಟೆವಾರೆ”—ಎಂದ

“ಬೋರ್ಡಿದೆಯಲ್ಲ ಎುತ್ತೆ”—ಎಂದೆ ನಾನು.

ನಮ್ಮವರು ಮತ್ತೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದರು ಬೋರ್ಡಿರುವುದು ನಿಜ. To-Let ಇದ್ದದನ್ನು ಯಾರೋ Too Late ಎಂದು ತಿದ್ದಿ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಮಲೆಯಾಳಿ ಮುದುಕಿಯೊಂಕು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪೂರಕ ಹಿಡಿದೇ ಹೊರಗೆ ಬಂತು.

“ನಡೀರಿ ಹೋಗಾಣ”—

ಎಂದು ಅಶ್ವತ್ಥ ರಂಗಚ್ಚಿಯನ್ನು ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಬಂದ. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುವಾಗಲೇ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಅಷ್ಟುಗಲ ಬಾಯಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಕೇಳಿದರು

“ನೋಡ್ಕೊಂಡ್ ಬಂದ್ರಾ ಮನೇನಾ ?”

ಅಶ್ವತ್ಥ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದ—

“ಓ ! ನೋಡ್ಕೊಂಡು ಬಂದ್ರಿ ಮನೇನಾ ! ಮನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಯಾರೋ ಪಾಪ, ಸುಖವಾಗಿದಾರೆ ಮನೇಲಿ. ನೀವು ತುಂಬಾ ತಡವಾಗಿ ಬಂದ್ರಿ ಅತ ಬೋರ್ಡು ಹಾಕಿದಾರೆ ಹೊರಗಡೆ.”

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಹೋದ ಅಶ್ವತ್ಥ. ನಮ್ಮವರೂ ನಗುತ್ತ ಅವನ ಹಿಂದೆ ನಡೆದರು. ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಎಕರು-ಪೆಕರಾಗಿ—“ಯಾಕ್ರೇ ನೋಡ್ಕಿಲ್ವಾ ಮನೇನಾ ? ಎಂದರು.

ನಾನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ—

“ಯಾರೋ ಬಂದ್ರಿಟ್ಟಿದಾರ್ರೀ ಮನೇಗೆ. ಮೊನ್ನೇನೇ ಬಂದ್ರಂತೆ ”

“ಅಯ್ಯೋ ವಾಪ ! ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯಮ್ಮಾ....” ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮನ ಮಗ ಕಿರಿಚಿಕೊಂಡ.

“ಅಮ್ಮಾ ನಂಗೆ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು....!”

ಇದೇ ಸೆವದಲ್ಲಿ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಹುಳಿ ಕೇಳಲು ಬರುತ್ತಾರೆನೋ—ಎಂದು ನನಗೆ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ನಾನು ಸರಸರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನಡೆದ ಸೀತಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತು ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಅತೀವ ದುಃಖದಿಂದ ಅಳುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ವಿಧವೆಯಂತೆ ಕಂಡಳು. ಒಂದು ಮಾಸಲು ಸೀರೆಯುಟ್ಟಿದ್ದಳು. ನಾನು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಆಕೆಯ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ಆಕೆ ಕೂಡಲೇ ಗಳಗಳನೆ ಅಳುತ್ತ ನನಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಬೀಡಿಕೊಂಡಳು—

“ತಾಯಿ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಪರದೇಶಿ ನಾನು....ಮೊನ್ನೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಯಜಮಾನ್ಯ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಆಸ್ಪತ್ರೇಲಿ ತೀರಿ ಹೋಗ್ಬಿಟ್ಟು. ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಆಗಿತ್ತು ತಾಯಿ. ಆಸ್ಪ್ರೇಷ್ ಮಾಡಿದರು. ಮೂರು ದಿನ ಜ್ಞಾನವೇ ಬರಲಿಲ್ಲ ಮೊನ್ನೆ ಹೋಗ್ಬಿಟ್ಟು.... ”

ಈಕೆ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಯಾಕೆ ಈ ಪುರಾಣ ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದಾಳೆಂದು ತಕ್ಷಣ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಿರೆ ನೋಡುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಆಕೆ ಬಿಕ್ಕಳಿಸುತ್ತ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು.

—“ಅಕ್ಕಿ ಹೆಬ್ಬಾಳಿನ ಹತ್ರ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ ನಮ್ಮು. ಮನೇಲಿ ನಾಲಕ್ಕು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಎರಡ್ ತಿಂಗಳಾಯ್ತು, ತಾಯಿ. ಅವೇನು ಬದ್ವಿದಾವೋ ಸತ್ತೋಗಿದಾವೋ ದೇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು-ಊರಿಗೆ ಹೋಗಾಣಾಂದ್ರೆ ಕೈಲಿ ಒಂದ್ವಾಸಿಲ್ಲ. ಏನೋ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲಾದಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗ್ತೀನಿ ತಾಯಿ....ಬರತ್ತಾ ಕುಕ್ಕಿ ಇಟ್ಟೊಂಡ್ ಬಂದೆ. ಹೋಗತ್ತಾ ಎಲ್ಲ ಕಳಕೊಂಡ್ ಹೋಗತ್ತಾ ಇದ್ದೀನಿ. ನನ್ನಷ್ಟು ನನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಗೂ ಬೇಡ ತಾಯಿ....”

ಸೀತಮ್ಮನ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಮಗ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವನು.

ಎಂಜಲು ಕೈಯನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಾ ಹೊರಗೆ ಬಂದವನು ಕಣ್ಣು ಇಷ್ಟಗಲ ಮಾಡಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ.

“ಓ ! ಇವಳು ಹೇಳೋದೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು ಕಣ್ರೆ. ಎಲ್ಲರ ಮನೆಲೂ ಈಗ ಹೇಳಿ ದುಡ್ಡಿ ಸ್ಕೋತಾಳೆ. ಆಮೇಲೆ ಆ ಲಿಂಗಾಯತ್ರ ಹೋಟ್ಟಲ್ಲಿ ಇಡ್ಡಿ ತಿಂತಾ ಇರ್ತಾಳೆ. ಪ್ರತಿದಿನಾನೂ ಒಂದೊಂದು ಸಿನಿಮಾ ನೋಡ್ತಾಳೆ ಇವಳು. ನಾನು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನೋಡ್ತೀನಿ. ಅಲ್ಲಿ ಕ್ಯೂನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರ್ತಾಳೆ ಇವಳು. ಕಾಸ್ ಕೊಡಬೇಡಿ ಇವಳೆ....”

“ಪೂರ್ತಿ ತಿಂದ್ಯಂಡ್ ಹೋಗೋ ಆಮೇಲೆ ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಪುರಾಣನ” ಸೀತಮ್ಮ ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ಹುಡುಗ ಒಳಗೆ ಓಡಿದ. ನಾನೂ ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟೆ. ವ್ಯಾಸಾಚಾರ್ಯರ ಮಗ ಅಭೀಸಿಗೆ ಹೊರಡಲು ವ್ಯಾಂಟು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವನು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಕೇಳಿದ—

“ಏನಮ್ಮ ತಾಯಿ ! ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟ್ ಜನ ಗಂಡಂದ್ರು ಇದ್ದು. ಈಗ ಎಷ್ಟ್ ಜನ ಸಣ್ಣೋದ್ರು ಇನ್ನೆಷ್ಟ್ ಜನ ಇದ್ದಾರೆ ? ವಾರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟ್ ಜನ ಸಾಯ್ತಾರೆ ?....ನಿನಗೆ ನಾಚಿಗೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲೇನಮ್ಮ ಓಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳೊಂಡು ಜೀವನ ಮಾಡೋಕೆ....ಒಂದ್ಸರಿ ಸರಿ, ಎರಡ್ಸರಿ ಸರಿ. ಮೂರ್ ಮೂರ್ ದಿನಕ್ಕೂ ಗಂಡಸತ್ತ, ಮಗಸತ್ತ ! ಮಗಳು ಸತ್ತು ! ಅಬ್ಬಾ ! ಅಬ್ಬಾ !! ಅಬ್ಬಾ !!! ಏನು ಭಂಡ ಜನ್ಮ ನಿಮ್ಮದು ನೀ ಏನು ಕುಂಟೆ, ಕುರುಡೆ ? ಕೂಲಿ ಮಾಡೊಂಡು ತಿನ್ನುಹೋಗು ! ಯಾಕಮ್ಮ ನೀನು ವಲಾರದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗೋದು ?”

ಆ ? ಆತನ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡದೆ ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಕೈಯೊಡ್ಡಿ ದಳು. ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಸರನೆ ಒಳಗೆ ಬಂದೆ ರುಕ್ಕಮೆ ಹೇಳಿದಳು.

‘ಬನ್ನಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಒಳಗೆ. ನೀವು ಹೊಸಬ್ಬು ಅಂತ ಮುಖ ನೋಡಿದ ಕೂಡ್ಲೆ ತಿಳಿಕೊತಾರೆ ಈ ಜನ ಅವಳಿಗೆ ಗಂಡನೂ ಇಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಸತ್ತು ಇಲ್ಲ...’

“ಅಯ್ಯೋ! ಬಾವ್ನು ಬಡ್ನು ನಂಗೊತ್ತಾಯ್ತು....”

ಶಾರದೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಅವಸರಪಡಿಸಿದಳು ಹುಡುಗರಿಗಲ್ಲಾ ಬಡಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ-

“ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿ, ಯಾತ್ರಿ ತೀರ್ಥ ಸುಟ್ಟಿದ್ದು-ಸುಡುಗಾಡುಂತ ಬಂದು ಬಂದು ನಮ್ಮಾಣ ಹಿಂಡ್ತಾವಮ್ಮ ನಾಲಕ್ಕೆ ನ ಅಭ್ಯಾಸಾಗುವರೆಗೂ ಕಷ್ಟ ನಿಮಗೂ....ಬರೀ ಸುಳ್ಳು, ಕಳ್ಳತನ, ಮೋಸ ವಂಚನೆ! ಎಷ್ಟು ಹುಷಾರಾಗದ್ರೂ ನಾವು ಪೆಗಬೀಳೋದೇ.”

ಈ ವೇಳೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮನೆಯ ವಿಷಯ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ಶಾರದೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು—

“ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪುರದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಆ ಕಡೆ ಯಾವಾಗ್ನೂ ಆಟೋರಿಕ್ಲಾ ಎಲ್ಲಾ ನಿಂತಿರುತ್ತಲ್ಲಣ್ಣ? ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಠಾರ ಇದೆ. ಎಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮನೇನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ ಬರ್ರಾಳೆ ನಮ್ಮ ಕ್ಲಾಸಿಗೆ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇದೆಯಂತೆ, ಆದರೆ ಬಾಡಿಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ಇರಬೋದು. ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾಂತ ಅಂದ್ಲೂ....”

ನಾನು ಹೇಳಿದೆ.

“ಸಾಯಂಕಾಲ ನೀನು ಸ್ಕೂಲಿಂದ ಬರೋವಾಗ ಆ ಹುಡುಗೀನ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಕೊಂಡ್ಬಾ, ಎಲ್ಲಾ ಕೇಳೋಣ ಆಯ್ತಾ?”

ಶಾರದೆ ಅನುಮಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಹೇಳ್ತೀನಿ ಆದರೆ ಅವಳು ಬರ್ರಾಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮನೇನಾ ನಾನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದ್ದೀನಿ ಹತ್ರ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆ ಬೇಕಾದ್ರೆ ತೋರಿಸ್ತೀನಿ.”

“ರುಕ್ಕಮ್ಮೋರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾರಾಸೇವೆ ಒರಳು ಬೇಕಂತೆ ನಮ್ಮ ಮ್ಮಿಗೆ?”

ಶಕ್ಯ ತಂಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹೊಸಲ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಂತು ಒಂದು ಕಾಲು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು.

“ ಏನೇ ಇವತ್ತು ಅಸರೂಪಕ್ಕೆ ಕಾರಾಸೇವೆ ಮಾಡ್ತಾರೆ ? ಈಗ ತೆಗೆ ಯೋಕೆ ?” ಗೊಲ್ಲ ನೋಡು ಹುಡಗರೆಲ್ಲ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತಿದ್ದಾರೆ. ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕೊಳದಪ್ಪಲೇಲಿ ಇದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ತೆಕ್ಕೊಡ್ತೀನಿ.”

ಹುಡುಗಿ ಮೇಲೆ ನೋಡುವಳು—

“ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಶಕ್ಯಾನ ನೋಡೋಕೆ ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ್ಣ ದಿಂದ ಯಾರೋ ಬರ್ತಾರಂತೆ ಅದಕ್ಕೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾರಾಸೇವೆ ಮಾಡ್ತಾರೆ ನಮ್ಮಮ್ಮ ನಿಮ್ಮನೆ ದೊಡ್ಡ ಬಾಂಡೈ, ಹಿಟ್ಟಿನ ಪಂದ್ರನೂ ಬೇಕಂತೆ. ಈಗ ತಂದೊಟ್ಟಿಟ್ಟಿಡ್ತೀನಿ.”

“ನೋಡು ಬಾಂಡೈ-ಗೀಂಡೈ ಕೊಟ್ಟಿ ನೀವು ಚನ್ನಾಗಿ ಉಜ್ಜೋಲ್ಲ, ಮಾಡೋಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ತಂದೊಟ್ಟಿಡಿರಿ. ಇಕೋ ಬರೀ ವಂದ್ರಿ ತಗೊಂ ಡ್ಡೋಗು ಬಾಂಡೈ ಇನ್ನಾರ ಮನೆಲಾದರೂ ಇಸ್ಯೋ ಬೇಕಂತೆ ತ ಹೇಳು—”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ವಂದರಿ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟಳು—

ನಂಜುಂಡ ನಿಮ್ಮಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಎಡಗೈ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ—

“ನಮ್ಮನೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನೂ ಇಸ್ಯೊಂಡು ಹೋಗ್ತೀರಿ. ಒಂಚೂರು ತಿಂಡಿನೂ ನಮಗೆ ತಂದುಕೊಡುಲ್ಲ....”

ಶಾರದೆ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಗುದ್ದಿದಳು ಅವನಿಗೆ—

“ಘೂ ! ಹಲ್ಯ. ಏನು ಅವರ ಮನೆಗೆ ತಿರೈಗೆ ಹೋಗ್ತೀಯಾ ? ಕತ್ತಿ !”

ಅಂಬಚ್ಚಿ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಇವನು ಹೋದ್ರೆ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಕೊಡ್ತಾರೆ ಗೊರ್ಯು.”

ನಿಮ್ಮಿಯ ಕಡೆಗೆ ಎಡಗೈ ಗೊರಟು ಹಾಕಿದಳು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ.

“ಪ್ರಾರಬ್ಬ ಮುಂಡೇಗಂಡ ! ತಿಂದ್ಯಂಡೇಕೋ ಮೊದ್ಲು, ಏ ಅಂಬಚ್ಚಿ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ಬರೆ ಹಾಕ್ತೀನಿ ನೋಡು !”

ತಾಯಿಯ ಬಾಯಿ ಅರ್ಭಟ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗೊತ್ತು, ನಿಮ್ಮಿ ವಂದರಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ನೆಗೆನೆಗೆದು ಓಡಿದಳು. ಅಂಬಚ್ಚಿ ತಟ್ಟಿ ನೆಕ್ಕುತ್ತ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಳು.

“ದಿನಾ ಶಕ್ಕು ನೋಡೋಕೆ ಯಾರ್ಯಾರೋ ಬರತ್ತಾರೆ ಯಾಕೋ ಏನೋ ? ದಿನಾ ಚೌ ಚೌ. ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ತರತ್ತಾರೆ ? ಯಾವಾಗ್ಲು ನಮ್ಮನೆ ಯಿಂದಾನೇ ಲೋಟ ಇಸೊಂಡು ಹೋಗತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ಯಾವಾಗ್ಲು ಪಾತ್ರೆ ಕೊಡ್ತಾಳೆ ಅವಳ ಮನೆಗೆ.”

“ಎದ್ದೇಳೆ ಸಾಕು !”—ಗದರಿಸಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ.

“ಚಲುವಾಂತ ಚೆನ್ನಿಗನೆ ನಲಿದಾಡು ಬಾ.”

ಜೋರಾಗಿ ಕಿರುಚಿದ ನಂಜುಂಡ.

“ನಿನ್ನ ಗಂಟ್ರೆಡಗಾ ಏನ್ನೆಂತೋ ನಿಂಗೇ ?” ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಗದರಿದಳು.

ಹೆಗಲಿಗೆ ಚೀಲ ಏರಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ ನಂಜುಂಡ—

“ಇವತ್ತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಶಕ್ಕು ಇದೇ ಹಾಡು ಹೇಳೋದು.”

“ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಗು ಬಂದಿತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು—

“ಎನ್ನಾಡ್ಬೆಕಮ್ಮ ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ. ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಮಾತಾ ಡುತ್ತಲ್ಲ ?”

“ಒಂದೇ ಒಂದೋಳು ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಕೊಡ್ರಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ಯಾಕೋ ಬಾಯೆಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟೋಗಿದೆ ?....

ತೂತಿನಿಂದ ಸೀತಮ್ಮನ ಕೈ ಬಂದಿತು. ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತಟ್ಟಿ ಹಾಕುವ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಆಕೆ ಕೇಳಿದ್ದಳು ಉಪ್ಪಿನ ಕಾಯನ್ನು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಒಂದೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಅಂದರೆ ಒಂದೇ ಹೋಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಆಕೆಯ ಕೈಗೆ ಹಾಕಿದಳು. ಕೈ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಚಕ್ಕುಲಿ ಒರಳು ಶಾರದೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದಳು.

“ಇದನ್ನು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗೇ ಶಾರದ. ಇಲ್ಲಿದೆ ಇನ್ನು ಊಟಕ್ಕೂತಾಗ್ಲೇ ಒಂದು ತಲೆ ಹಾಕುತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ.”

ಶಾರದೆ ಮುಖ ಗಂಟು ಹಾಕಿದಳು—

“ಫೂ ಹೋಗವ್ವು. ತಗೊಂಡ್ಲೊಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ತರಬೇಕು.”

ನಾನು ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದೆ ಶಾರದೆಗೆ

“ನೋಡು ಶಾರದಾ ಆ ಹುಡುಗೀನ ಆದರೆ ಕರಕೊಂಡ್ಬಾ. ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾವೇ ಹೋಗಾಣಂತೆ. ನಿಂಗೊತ್ತಲ್ಲ ಮನೆ.”

“ಹೂಂ ಆಗ್ಲಿ” ಎಂದು ಶಾರದೆ ಹೊರಟಳು.

ಸಂಜೆ ಶಾರದೆ ಬರುವುದನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ನಾನು. ಅಂಬಚ್ಚಿ ಮೊದಲು ಬಂದಳು.

“ಅಮ್ಮಾ ಇವತ್ತು ಶಕ್ಕು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಕಡ್ಡಿ ನಾಮ ತೆಕ್ಕೊಂಡಿದಾಳೆ. ನಿಮ್ಮೀದು ಡೆಕರಾನ್ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ....”

ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಂಜುಂಡ ಓಡಿ ಬಂದ—

“ಅಮ್ಮಾ....ಅಮ್ಮಾ....! ಇವತ್ತು ಶಕ್ಕು ‘ಚಂದ್ರಮುಖಿ....ಪ್ರಾಣ ಸಖೀ’ ಹಾಡು ಹೇಳಾ ಇದಾಳೆ.”

“ಅದಕ್ಕೇನಾಡ್ಲೋ ನಾನೂ ?” ಕೂಗಿದಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ.

ನಾನು ನಗುತ್ತ ಎದ್ದು ಹೇಳಿದೆ.

“ಸುಮ್ಮೆ ಹಾಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡ್ಲೊಂಡ್ ಬರ್ತೀನಿ. ಹುಡುಗ ಹ್ಯಾಗಿ ದಾನೇಂತ” ಅಂಬಚ್ಚಿ ಕೂಡಲೇ ಹೇಳಿದಳು—

“ಇವತ್ತು ಹುಡುಗ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲಕಣಶ್ಚೇ ! ಬರೀ ಇಬ್ಬು ಮುದುಕ್ಕು ಒಬ್ಬು ಹೆಂಗಸು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ತಲೆಕೂದ್ಲೆಲ್ಲ ಬೆಳ್ಳಗಾಗ್ಲೊಗಿದೆ ಅವರಿಗೆ” ಹೋಗೇ ಆಚ್ಚೆ ! ಈಗ ತಲೆಕೂದ್ಲೆ ಬೆಳ್ಳಗಾಗದೇ ಇರೋರು ಯಾರು ? ಕೂದ್ಲು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿರೋಲ್ಲ ಮುದುಕ್ಕೆ ?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅಂಬಚ್ಚಿಗೆ ಗವರಿದಳು. ನಾನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡೋಣವೆಂದು ನಿಧನವಾಗಿ ಆಕಡೆ ಏನೋ ಕೆಲಸವಿದ್ದವಳಂತೆ ಹೊರಟೆ.

ಗೋಡೆಯ ಬದಿಯ ಎರಡು ಕುರ್ಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡಸರು ಕೂತಿದ್ದರು. ಸ್ವೂಲಿನ ಮೇಲೆ ತಿಂಡಿ ತಟ್ಟಿ, ಲೋಟಗಳಿದ್ದವು. ಒಂದು ಬದಿಯ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬರು ಕೂತಿದ್ದರು. ಅಂಬಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಗಂಡಸರಿಬ್ಬರೂ ವಯಸ್ಸಾದವರೇ.

ನಾನು ಕಂಡು ಕಾಣದವಳಂತೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೊದಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಶಾರದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಹುಡುಗಿಯೊಡನೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಇದುವರೆಗೆ ಇಷ್ಟು ನಿರಾಸೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಹೊಸ ಆಸೆ ಚಿಗುರಿತು.

ಅವರು ಮನೆ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಲೂ—

“ನೆವಳೇನೇನೆ ನೀ ಹೇಳಿದ ಹುಡುಗಿ ?” ಅಂದೆ.

“ಹೂಂ” ಅಂದಳು ಶಾರದೆ.

ಈಗ ನನಗೆ ಶಕ್ಯ ಮನೆ ವಿಷಯ ಮರತೇ ಹೋಯಿತು. ಸರಸರನೆ ಶಾರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮವರನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದೆ.

“ನೀನೂ ಬತ್ತಿಯಾ ಶಾರದಾ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ಇಲ್ಲ ಅತ್ತೆ. ನಾನು ಹಾಲು ತರಬೇಕು. ಇವಳು ಮನೆ ತೋರಸ್ತಾಳೆ ನಿಮಗೆ” ಎಂದಳು ಶಾರದೆ.

ಏಕೋ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಹೋಗಲು ಮನವಿಲ್ಲ ನನಗೆ.

“ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನೀನೂ ಬಾರೆ. ಶಾರದೆ ಹ್ಯಾಗೂ ನೀರು ಹಿಡಿದಿಡ್ತಾಳಲ್ಲ” ಅಂದೆ. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ—

“ಹೂಂ ಫಾರಿ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ.”

ಎಂದು ಮಗುವನ್ನು ಕಂಕುಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟಳು. ಅಂಬಚ್ಚಿ, ರಂಗಚ್ಚಿ, ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶಕ್ಯ ಗಂಡನನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ನಾವು ಸರಸರನೆ ಹೊರಗೆ ದಾಟಿದವು. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕಂಡಿದ್ದರೆ ತಡೆಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ.

“ನಿನ್ನ ಹೇಸರೇನಮ್ಮಾ ?” ನಾನು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ—“ಸುಂದ್ರಿ” ಎಂದು ನಕ್ಕಳು ಹುಡುಗಿ. ನಮ್ಮವರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

“ತುಂಬಾ ಮೂರ ಆಗುತ್ತೇನೆ ನಿಮ್ಮನೇ ?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಕೇಳಿದಳು. ಹುಡುಗಿ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು—“ಇಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಎರಡ್ ಫರ್ಲಾಂಗ್ ಆಗಬಹುದು ಅಷ್ಟೆ.”

“ನಿಮ್ಮನೆ ವತಾರದಲ್ಲೇ ಇದೆಯಾ ಈ ಮನೇ ?”

“ಉಹುಂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮನೆ ಪಕ್ಕದ ವತಾರದಲ್ಲೆ.”

“ಮನೆಯೋರು ಅಲ್ಲೇ ಇದಾರಾ ?”

“ಹುಂ. ಅವರ ಮನೆ ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದು. ಇನ್ನೂ ನಾಕೈದು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.”

“ಬಾಡಿಗೆ ಎಷ್ಟು ನಿಂಗೊತ್ತಾ ?”

ಹುಡುಗಿ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದಳು—

“ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಮನೆ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಈಗ ಎರಡ್ತಿಂಗ್ಲಿಂದ ಖಾಲಿ ಇದೆ.”

ಮತ್ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟ್ ದಿವ್ವ ನಮಗೆ ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ ?

“ನಂಗೇನ್ ಗೊತ್ತು ನಿಮಗೆ ಮನೆ ಬೇಕೊಂತ ? ನಿನ್ನ ಶಾರದೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ದ್ರು ಮನೆ ಇದೆ, ಹೇಳೊಂತ, ಹೇಳಿ.”

ಹುಡುಗಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಎರಡು ಫರ್ಲಾಂಗ್ ಮುಂದೆ ಸಿಕ್ಕಿತು ಮನೆ. ನನಗೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಕಿ ದ್ದರೂ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆ ಕಾಪಾಂಡಿನ ನಾಲ್ಕಾರು ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ದೀಪಗಳು ಆಗಲೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಗೇಟಿನ ಅಚೀಚೆಗೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರ. ಸುಣ್ಣು, ಬಣ್ಣ ಮಾಡಿದ ಮನೆಗಳು. ಈ ಮನೆ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂಬ ಭರವಸೆ ನನಗುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹೊಳೆ ಹೊಳೆಯುವ ನೇರಲೆ ಬಣ್ಣದ ಕಾರು ನಿಂತಿತ್ತು.

ಹುಡುಗಿ ಗೇಟಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು—

“ಇದೇ ಮನೇನೆ ಕಣ್ರೆ. ಆ ಮೂಲೇಲಿ ಇದೆಯಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕ ಮನೆ
ಆದೇ ಖಾಲಿ ಇರೋದು. ಎದುರು ಮನೇಲೇ ಮನೆಯೋರು ಇದಾರೆ ಅವರನ್ನ
ಕೇಳಿದ್ರೆ ತೋರಿಸ್ತಾರೆ.”

ನಾನು ಹೇಳಿದೆ—

“ನೀನೇ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ತೋರ್ಪಮ್ಮ ನಮಗೆ ಯಾರದ್ದೂ
ಗುರ್ತಿಲ್ಲ, ಪರಿಚಯ ಇಲ್ಲ.”

ಹುಡುಗಿ ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟಳು—

“ನನಗೂ ಅಷ್ಟೇನು ಗುರ್ತಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡಿದೀನಿ ಅಷ್ಟೆ.”

ನಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದರು—

ನಾ ಇಲ್ಲೇ ಇರ್ತೀನಿ. ಮನೆ ಇದೆಯೋ. ಭರ್ತಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿದೆಯೋ
ಯಾರಿಗೊತ್ತು. ನೀವು ಹೋಗಿ ನೋಡ್ಕೊಂಪ್ಪನ್ನಿ, ಆಮೇಲೆ ಬೇಕಾದ್ರೆ
ನಾ ಬರ್ತೀನಿ.”

“ಹುಡುಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ನಾವು ಅವಳ ಹಿಂದೆ
ಹೋದೇವು. ನಾಲ್ಕೈದು ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಮದುವೆಯ ಮನೆಯಂತೆ ಗದ್ದಲ
ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹುಡುಗಿ
ಯರು, ಹೆಂಗಸರೇ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ನಗುತ್ತಿದ್ದರು.
ರೇಡಿಯೋಗಳು ಕಿರಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು.

ಒಬ್ಬಳು ಕುಬ್ಜಾಕಾರದ ಕೆಲಸದ ಹೆಂಗಸು ಕುಂಟುತ್ತ ಎದುರಿಗೆ
ಬಂದು—

“ಏನಮ್ಮ ಯಾರ್ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ?” ಎಂದಳು.

ನಾನು, ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆಯೇ ನಿಂತೆವು. ಹುಡುಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿ
ದಳು—

“ಇವರಿಗೊಂದು ಮನೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಖಾಲಿ ಇದೆ ಅಲ್ಪಾ?
ತುಂಗಮ್ಮ ಇದಾರಾ ?”

“ಇರ್ತಿ ಕೇಲ್ತೀನಿ ?—ಎಂದು ಸೊಟ್ಟುಸೊಟ್ಟುವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಅವಳು

ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಐದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು—“ಅವೈ ಬನ್ನಮ್ಮಾ. ಕರಿತಾ ಅವೈ” ಎಂದಳು. ಹುಡುಗಿ ಆಗಲೇ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಹೊರಟಳು.

“ಒಳಗೆ ಬಂದು ಹೋಗು” ಎಂದು ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದುದರಿಂದ ಒಳಗೆ ಬಂದಳು.

ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಹಾಲಿನೊಳಗೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ರತ್ನಗಂಬಳಿ ಹಾಸಿದೆ. ಒಂದು ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ನಿಗನಿಗಿ ವಡವೆಗಳಟ್ಟು ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಸ್ಪುರದ್ರೂಪಿ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ನಾಲ್ವಾರು ಕಾಲೇಜು ಹುಡುಗಿಯರು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಂದರಿ ಮೆಲ್ಲದೆ ಆಕೆಯ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು—“ಇವರಿಗೆ ಮನೆ ಬೇಕಂತೆ. ಅದಕ್ಕೇ ತೋರಿಸ್ತೆ ನಿಮ್ಮನೇನ.”

ಎಂದು ನಕ್ಕಳು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉದಾ ಬಣ್ಣದ ಉಲ್ಲನ್ ಹಿಡಿದು ಸೈಟರಾ ಹೆಣೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಸೋಫಾದ ಕಡೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿ—

“ಬನ್ನಮ್ಮ! ಕೂಶ್ಯೊಳ್ಳಿ” ಎಂದರು. ಸುಂದರಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಾ—

“ನಾನು ಹೋಗ್ತೀನಿ ಮನೇಗೇ ?” ಎಂದು ಹೇಳದವಳೇ ಸರ್ರನೆ ಓಡಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಳು. ಸಕ್ಕದ ಜಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಳು. ದಮಾಸ್ ಲಂಗದ ಮೇಲೆ ನೈಲಾನ್ ದಾವಣಿ ಹೊದ್ದ ಆ ಕೆಂಪನೆಯ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನಾನು ಬೆರಗು ಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಮಿಣ ಮಿಣ ನೋಡಿದೆ —

೧೪

ನರ್ತನ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಳುಕಿನಂತ ಆ ಚಲುವೆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಾನು ನಮ್ಮವರು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನೇ ಮರೆತೆ—
ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು—

“ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಹೊರಗೆ ರಸ್ತೆಲೇ ನಿಂತಿದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಕರೀ
ತೀನಿ” —ಎನ್ನುತ್ತ ಏಳಲು ಹೋದಳು. ಯಜಮಾನಿ ತಡೆದಳು.

“ಬೇಡಿಯಮ್ಮ, ನೀವು ಕುತ್ತೊಳ್ಳಿ ನಾನು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸ್ತೀನಿ.”

—ಎಂದು—“ಲೇ ಕುಟ್ಟಿವ್ಯಾ ಎಲ್ಲೋದೆ ? ಬಾ ಇಲ್ಲಿ”

ಎಂದು ಕರೆದಳು. ಕೆಲಸಗಿತ್ತಿ ಕುಟ್ಟಿವ್ಯಾ ಸೊಂಟ-ಭುಜಗಳನ್ನು
ಕುಣಿಸುತ್ತ ಬಂದು ಯಜಮಾನಿಯ ಎದುರು ನಿಂತಳು —

“ಹೋಗು ಅಲ್ಲಿ ರೋಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಇವರ ಮನೆ ಗಂಡಸರು ನಿಂತಿದಾರೆ
ನೋಡು. ಒಳಗೆ ಬನ್ನೀ ಅಂತ ಕರೆಕೊಂಡ್ಬಾ.”

ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಾವು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು
ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಗಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಅಲೆದಾಡಿದರೂ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ನಮಗೆ ಈ ಬಗೆಯ
ಸ್ವಾಗತ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯವಿದ್ದರೂ ಎಷ್ಟು ಸರಳತನ
ಈಕೆಯದು !

ತುಂಬಿದಕೊಡ ತುಳುಕೋದಿಲ್ಲ ಎಷ್ಟಾದರೂ ! ಎಂದು ಕೊಂಡೆ.
ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ತಿರುಗುವುದರಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ಅಸ್ಸರೆ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದಳು.
ಯಜಮಾನಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದಾಗ ನಾನು ಎಚ್ಚರ ಗೊಂಡೆ.

“ಯಾವೂರು ನಿಮ್ಮು ?”

“ಶಿವಮೊಗ್ಗಿ. ಈಗ ಈ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗ ಆಗಿದೆ.....”

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಿತ್ತಿ ವರಾಂಡಾಕ್ಕೆ ಬಂದು—

“ಹೋಗಿ ಸ್ವಾಮಿ ಒಳಗೆ” —ಎಂದು ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಕೈತೋರಿಸಿ

ದಳು. ನಮ್ಮವರು ಏಕೋ ಇನ್ನೂ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ವರಾಂಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಾಕೆ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಬಗ್ಗಿ—

“ಬನ್ನೀವ್ವಾ ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲೇ ಇದೀವಿ. ಬನ್ನಿ ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ.”
—ಎಂದು ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ಪೀಠದ ಮಾದರಿಯ ಒಂದು ಸೋಪಾದ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿದಳು ಅವರು ಬಹು ಸಂಕೋಚದಿಂದಲೇ ಕುಳಿತರು. ಕಾರಣ ಅಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರ ಸುಳಿವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನ ರುಮುಕಿ ಹಾಕಿದ ನೀಳಜಡೆಯ ಯುವತಿ ಯೊಬ್ಬಳು ಯಜಮಾನಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಬಹುಮೆಲ್ಲಗೆ ಏನೋ ಕೇಳಿದಳು. ಆದರೆ ಯಜಮಾನಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದಳು—

“ತುಂಬಾ ಹೊತ್ತು ಮಾಡಬೇಡಮ್ಮ ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಬರೋದರೊಳಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಿಡಿ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇನೆ ಹೋಗಿ. ಗಾಡೀಲಿ ತಾನೇ ಹೋಗ್ತೀರಿ ?”—ಎಂದಳು.

“ಹೂನಮ್ಮ. ಬೇಗಲೇ ಬರ್ತೀವಿ.”

ಎಂದು ಆಕೆ ಜಿಂಕೆಯಂತೆ ಪಕ್ಕದ ಪರದೆ ಸರಿಸಿ ನೆಗೆದಳು.

“ಓ ! ಆಕೆಯ ಮಗಳಂತೂ ಅಲ್ಲ ಇವಳು ಮೊದಲು ಬಂದ ಹುಡುಗಿ ಮಗಳಿರಬೇಕು. ಈಕೆ ಸೊಸೆ, ಅಥವಾ ತಂಗಿ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆ, ಸೊಸೆಯನ್ನು ಮಗಳಂತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟು ಮುದ್ದಾಗಿದಾರೆ. ಮಗಳು, ಸೊಸೆ—ಅಂದು ಕೊಂಡೆ.

“ನಿಮಗೇ ಏನು ಮನೆ ?”—

—ಎಂಬ ಆಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಯೋಚನೆ ತುಂಡಾಯಿತು. ಸದಾ ಬಡಬಡಗುಟ್ಟುವ ರುಕ್ಕಮ್ಮಬಾಯಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ನಮ್ಮವರು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು.

“ಹೌದು ನಮಗೇ. ಮನೆ ಎಲ್ಲಿದೆ ?”

ಆಕೆ ಕೈಯ ಹರಳಿನ ಬಳೆಗಳನ್ನು ಮಿಣುಕಿಸುತ್ತ ಸ್ವೆಟರ್ ನೇಯುತ್ತ ನಗೆಮೊಗದಿಂದ ಬಹಳ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಮಾತಾನಾಡಿದಳು—

“ಇಲ್ಲೇ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿದೆ. ತೋರಸ್ತೀನಿ ಬನ್ನಿ. ಬಾಡಿಗೆ ಐವತ್ತು ರೂವಾಯಿ ಆಗುತ್ತೆ. ಅಷ್ಟು ಆಗಬಹುದು ತಾನೇ ನಿಮಗೆ ?”

ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಆಕೆ ಎದ್ದು ಸಕ್ಕದ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬೀಗದ ಕೈ ಗೊಂಚಲಿನೊಂದಿಗೆ ಹೊರ ಬಂದಳು. ಆಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಅದೇ ಹುಡುಗಿಯರು ನಗುತ್ತ ಹೊರ ಬಂದು—

“ನಾವು ಹೋಗಿ ಬರ್ತೀವಮ್ಮ”—

—ಎಂದು ಹೇಳಿದವರೇ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗಿಕಾರು ಹತ್ತಿ ದರು. ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಡ್ರೈವರ್ ಬದಲಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರ ತರುಣ ಕುಳಿತಿದ್ದ.

ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನನಗೆ ತಲೆ ತಿರುಗಿದಂತಾಯಿತು. ಆ ಹುಡುಗಿ ಯರಿಬ್ಬರು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮೈ ಮರೆಸು ವಂಥ ಸ್ಯಾರಿ ಪರಿಮಳ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ದಮಾಸ್ ಲಂಗದ ಒಳ ಬದಿಗೆಲ್ಲಾ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳೋ ಎನೋ ಲಂಗದ ನೆರಿ ಅಲ್ಲಾಡಿದಾಗ ಒಳ ಬದಿಯಿಂದ ಗಿಲಿಗಿಲಿ ಅನ್ನುತ್ತಿತ್ತು ! ಗೆಜ್ಜೆಯ ಇನಿದನಿ.

ಹೆಣ್ಣಾದ ನಮಗೇ ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುವಂಥ ಒಂದು ಆಗೋಚರ ಆಕರ್ಷಣೆ ಆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿತ್ತು.

ಮನೆಯಾಕೆ ಮಂದ ಗಮನದಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆದಳು. ಆಕೆ ಲಕ್ಷಣ ವಾಗಿ ತುರುಬುಕಟ್ಟಿ ಕನಕಾಂಬರ, ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ದಂಡೆ ಮುಡಿದಿದ್ದಳು ಸಮತ ಟ್ಟಾದ ಅಂಗಸೌಷ್ಠವ. ಕಾಂಠಿಯುತವಾದ ಮೈಬಣ್ಣ ಆಕೆಯ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ, ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಇನ್ನು ತೀರಾ ಯುವತಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿ ದ್ದಳು. ಗೋಧಿ ಬಣ್ಣದ ಡಬ್ಬಲ್, ಬಾರ್ಡರ್‌ನ ಜರೀಸೀರ ಆಕೆಗೆ ಬಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪಿತ್ತು. ಅಂಗಳದಲ್ಲೇ ಆದರೂ ಆಕೆ ಆನಂದ ಕಲರನ ವ್ಲಾಸ್ವಿಕ ಚಪ್ಪಲಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದಳು.

ಅವರ ಮನೆಯ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮನೆ. ಮನೆಯ ಎದುರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಸಿಮೆಂಟಿನ ಬೃಂದಾವನ. ಅದರೊಳಗೆ ತರುಣ ತುಳಸಿ ಪಲ್ಲವಿಸಿದ್ದಳು. ನನಗೇಕೋ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಬಲು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಎರಡು ಕೈಯಲ್ಲೂ ತುಳಸಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೈಸಿ ಮೂಸಿದೆ. ಎಳೆ ತುಳಸಿಯ ಮೃದು ಪರಿಮಳ ಬಲು ಹಿತವಾಗಿತ್ತು.

ನಾನು ಈ ಆನಂದದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಆಕೆ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಳು. ನಾವೆಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ಹೋದೆವು.

ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನನಗೆ ಭ್ರಮೆ ಎನಿಸಿತು. ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಇಂತಹ ಮನೆ ! ಮೇಲೆ ನೋಡಿದೆ. ತಾರಸಿಯ ಮನೆ. ಹೊಸ ಆಟಕೆಯಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛ ವಾದ ಮನೆ !

ಮೂರು ನಲ್ಲಿ, ದೀಪ, ಕಕ್ಕಸು, ಬಚ್ಚಲು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕ. ಮನೆ ತೀರಾ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ. ಆದರೆ ತುಂಬಾ ಅಣಿಯಾದ ಮನೆ.

ನಾವು ಮೂವರು ಮೂಕರಂತೆ, ಬೆಪ್ಪರಂತೆ ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದೆವು. ಮನೆಯಾಕೆ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆರೆದು ಸರಿಯಾಗಿ ತೋರಿಸಿದಳು.

ನನಗಂತೂ ತುಂಬಾ ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಇಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತರಾದರೂ ಎಂಥ ನಿಧಾನಿ ಎಂಥ ನಿಗರ್ವಿ ?! ನಾನು ತೊದಲುತ್ತು ಕೇಳಿದೆ—

“ದೀಪದ್ದು ನೀರಿಂದು ಎಷ್ಟಾಗುತ್ತೋ ?”

ಆಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬೇಸರ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು—

“ದೀಪ, ನೀವು ಉರಿಸಿದ ಹಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಬ್ ಮೀಟರ್ ಹಾಕ್ತಿದ್ದೀನಿ. ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿ, ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ ಸಿಮ್ಮದೆ. ಮೀಟರ್ ಬೋರ್ಡ್ ನಮ್ಮನೆಲೆ ಇದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಇನ್ನು ನೀರಿಂದ ಅದು ಎಷ್ಟೊಂತ ಹೇಳೋಕೆ ಆಗೋಲ್ಲ ನೋಡಿ. ಈಗ ಮೀಟರ್ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅದು ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಇನ್ನೂರು ಮುನ್ನೂರು ಬಿಲ್ ಬರತ್ತಾ ಇದೆ. ಇನ್ನೂ ಯಾವುದೂ ಇತ್ಯರ್ಥಾನೇ

ಆಗಿಲ್ಲ. ಯಾವತ್ತಿದ್ದೂ ಒಂದಿನ ಅದು ನಮ್ಮ ತಲೆ ಮೇಲಿನ ಹೊರೇನೆ. ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಐನೂರೋ ಸಾವಿರನೋ ಕಟ್ಟೋದು. ಅದಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ನಾನು ಬಾಡಿಗೆಯೋರ ತಲೇಮೇಲೆ ಹಾಕೋಲ್ಲ. ಬಾಡಿಗೆ ಜೊತೆಲೇ ನೀರಿಂದು ಮೂರು ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ ತಗೊಂಡು ಬಿಡ್ತೀನಿ. ನೀವು ಎಷ್ಟಾರ ನೀರು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಾವೇನೂ ಕೇಳೋಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಗೆ ನೀರಿಗೆ ಅಳತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆಗತ್ಯ ಹೇಳಿ ?”

ಆಕೆಯ ಮಾತಿನ ಮೋಡಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ನಾವು ತಲೆದೂಗಿದೆವು.

“ಹಾಗಾದರೇ... ?” ಎಂದರು ನಮ್ಮವರು ಪೀಠಿಕೆಯಾಗಿ ಇದರ ಪೀಠಿಕೆ ಅರ್ಥವಾದಂತೆ ಆಕೆ ಹೇಳಿದಳು.

“ನಾವೇನೂ ಬಾಕಿಯವರ ಹಾಗೆ ಐನೂರುಸಾವಿರ ಅಡ್ಡಾನ್ನು ಕೇಳೋ ರಲ್ಲವ್ವ. ಯಾರ ಯಾರ ಸಂದರ್ಭ ಹ್ಯಾಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಇರುತ್ತೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ? ಪರಸ್ಥಳ ಬಂದು ನೀವು ಒಂದೇ ಸರ್ತಿ ಸಾವಿರಗಟ್ಟಿ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೊಂದ್ರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಆಗುತ್ತೆ ? ಅದೂ ಅಲ್ಲೆ ನಮಗೇನೂ ಅದರಲ್ಲೇ ಜೀವನ ನಡೀಬೇಕೊಂತ ಇಲ್ಲ ನೋಡಿ, ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಫಾರಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸಾವಿರಗಟ್ಟಿ ಸಂಬ್ಬ ತಗೊಳ್ಳೋರು. ಅವರಿಬ್ಬು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಕಳಿಸ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜಮೀನು, ಮನೆ, ಎಷ್ಟೆಟು ಎಲ್ಲಾ ಇದೆ. ಯಜಮಾನರು ಅಲ್ಲೂ ಇರ್ತಾರೆ, ಇಲ್ಲೂ ಇರ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭಾ ಸಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನೋಡಿ ಈ ಊರಲ್ಲೂ ಸೈಟ್ ತಗೊಂಡು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಿ. ಏನೇ ಆಗಲಿ ಮನೇಲಿ ಬರೀ ಹೆಂಗಸು, ಮಕ್ಕಳು ಇರೋದು ; ನೆರೆ-ಹೊರೆ ಇರಲೀ ಅಂತ ಒಂದೆರಡು ಟೆಟ್ ಹೌಸ್ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು ನಮ್ಮೆಜಮಾನ್ರು. ಏನೋ ಒಳ್ಳೇ ಜನ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು ನಮಗೆ ಅಷ್ಟೆ.”

ನನಗಾದ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಹಲ್ಲು ಕಿಂದು ನಗುವಂತಾಯಿತು. ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಹೇಗೋ ತಡೆದುಕೊಂಡೆ. ರುಕ್ಕಮ್ಮನೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾರದೆಂದು ಮಾತಾಡಿದಳು—

“ಇನ್ನೂ ಮೂರು ನಾಕು ಮನೆ ಇದೆಯಲ್ಲ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಇದಾರಾ ?

ಆಕೆ ಮಿತವಾಗಿ ನಕ್ಕು ಹದವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದಳು—

“ಹೌದ್ರಮ್ಮ, ಎಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ; ನೋಡಿ ಬೋರ್ಡು ಹಾಕಿದರೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಿಕ್ಕೋರೆಲ್ಲ ಬಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ಅಂತಾನೇ ನಾವು ಬೋರ್ಡು ಹಾಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಊರಲ್ಲೇನು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್, ಮುಸಲ್ಮಾನು, ಮಲಯಾಳೀ, ಕಾಕ ಎಲ್ಲಾ ಬಂದು ತುಕ್ಕೋಕೆ ಶುರುಮಾಡ್ತಾರೆ ಮನೆ ಇದೆ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾದ್ರೆ. ಸಾವಿರ ಅಲ್ಲ, ಎರಡ್ವಾವರಬೇಕಾದರೂ ಅಡ್ವಾನು ಕೊಡ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮಮ್ಮ ! ಅಂಧೋರಿಗೆ ಮನೆ ಕೊಟ್ಟುಟ್ಟಿ ನಾವು ಜೈಲಿಗೆ ಹೋಗೋದೆ ಸಂ.

ನೋಡಿ ಈ ಮನೆಲಿ ಮಂಗಳೂರು ಕಡೆಯೋರು ಒಬ್ಬರು ಇದ್ದು ಮುಂಚೆ. ಈಗ ಜಯನಗರದಲ್ಲ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಒಂತಿಗ್ಗಾಯ್ತು ಅವರು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇದೆ ಅಂತ ನಾವು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ನಿಮಗೇ ?”

ನಮ್ಮುಡುಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು. ಈ ಋಕ್ಕದ ಮನೆ ಹುಡುಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನೋಡೊಂಡೇ ಹೋಗೋಣಾಂತ ಬಂದ್ಲಿ ಇವರೂ ಎಂಟೈನದಿಂದ ಮನೆಹುಡುಕೇ ಹುಡುಕೇ ಸಾಕಾದ್ರು. ಇವರು ಮೂರೇ ಜನ ಇರೋರು. ಇನ್ನು ಮೂರು ಜನ ಊರಲ್ಲಿರಾರೆ. ನಿಮಗೇನೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡೋರಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಒಬ್ಬರ ತಂಟೆಗೊ ಬರುಲ್ಲ ಅವರು.”

ಆಕೆ ತನ್ನ ಗಂಭೀರವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೇಲಿಸಿ ಮುಗುಳ್ಳುಕು ಹೇಳಿದಳು—

“ಯಾಕಮ್ಮ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಕು ? ನಮ್ಮನೇಲೂ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರ. ಸದಾ ಹೋಗೋರು ಒಬ್ಬರು ಇದ್ದೇ ಇರಾರೆ ಆದರೆ ನಾವು ಬಾಡಿಗೆಯೋರಿಗೆ ಒಂಶೂರೂ ತೊಂದರೆ ಮಾಡೋಲ್ಲ ಅವರವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ತನಿಗೆ. ಅಥವಾ ನೀವು ನಮ್ಮನೇಗೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಬಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ

ನಾವೇನು ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕೊಂಡುಕೊಂಡ ಹಾಗಾಯ್ತೇ? ಮನೆ ಎಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ತೋರಿಸಿದೀನಿ. ಮುಂದೆ ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸರ್ತಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ನಿಮಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂಡರೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಂದು ತಿಳಿಸಿ. ಆದೂ ಒಂದು ನಾನು ಈಗಲೇ ಹೇಳಬಿಡ್ತೀನಿ. ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗ ಎಸ್ಟೇಟಿನಲ್ಲೇ ಇರ್ತಾರೆ. ಅವರು ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬರೋದೇ ಇಲ್ಲ. ಬಾಡಿಗೆ ತಗೊಳ್ಳೋದು, ರಶೀದಿ ಕೊಡೋದೂ ಎಲ್ಲ ನಾನೇ ತಿಂಗ್ಸು ತಿಂಗ್ಸು ನೀವು ರಶೀದಿ ತಂಗೊಂಡ್ಬಿಡಿ.”

ನಮಗೆ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆ ಇಳಿದಷ್ಟು ಹಗುರವಾಯಿತು. ನಮ್ಮವರು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾವಾಗಲೂ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ತಟ್ಟನೆ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕರೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅಡ್ವಾನ್ಸನ್ನಾದರೂ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಇರಲಿ ಅಂತ.

ಈಗ ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ಮೂವರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡೋಣವೆಂದರೆ ಆಕೆ ಎದುರಿಗೇ ಇದ್ದಾಳೆ.

ಆಕೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾ—

“ಬನ್ನಿ ಒಳಗೆ ಕುಂಕುಮ ಕೊಡ್ತೀನಿ”—

ಎಂದುಕೊಂಡು ಈ ಮನೆಯ ಎದುರಿಗೇ ಇದ್ದ ವರಾಂಡದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದಳು. ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯ ಒಲವಾರ್ಷ್ವಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ವರಾಂಡ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಎದುರಿಗೇ ಬಂತು. ಕುಟ್ಟಮ್ಮ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾಶಿ ಹಸಿ ಅವರೇಕಾಯಿ ಸುರಿದುಕೊಂಡು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ನಾವು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದೆವು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಎಡ ಭಾಗದ ಮೂಲೆ ಒಗೆಯುವ ಕಲ್ಲು ಕಕ್ಕಸು ನಲ್ಲಿಕಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲಾ ಇತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಶುಭ್ರವಾಗಿತ್ತು.

“ಈಗ ಏನು ಮಾಡೋಣ ?”

ನಮ್ಮವರು ಬಹು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

ಕುಟ್ಟಮ್ಮನಿಗೆ ಕೇಳಿಸದಂತೆ ಬಹು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಾನಂದೆ—

“ಹ್ಯಾಗಿದ್ದೂ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತಂದಿದೀರಲ್ಲ. ಒಂದೇ ತಿಂಗಳ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್. ಕೊಟಾಬಿಟ್ರೀ ವಾಸೀ ಅನ್ನುತ್ತೆ. ಇನ್ನು ನಾಳೆ-ಗೀಳೆ ಅಂದ್ರೆ ಈ ಮನೆ ಖಂಡ್ತೆ ಸಿಕ್ಕುಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಇಂಥ ಮನೇನೂ ಸಿಕ್ಕುಲ್ಲ.”

“ಹೌದು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ. ನನಗೂ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ, ಆಕೆನಾ ನೋಡಿದ ರೇನೋ ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯೋಳೆ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಪ್ಪ. ಅದೂ ಅಲ್ಲೆ ಅವರ ಮನೇಗೂ, ಈ ಮನೆಗೂ ಏನೂ ಸಂಪರ್ಕಾನೇ ಇಲ್ಲ. ನಿಂಪಾಡಿಗೆ ನೀವಿದ್ದ ರಾಯ್ತು. ನಮ್ಮನೆಗಿಂತ ಒಂದು ಹತ್ ಹದಿನೈದು ರೂಪಾಯಿ ನಿವಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ಬೀಳುತ್ತೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮನೆ ಎಲ್ಲಿ ? ನಿಮ್ಮನೆ ಎಲ್ಲಿ !

ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಸಮರ್ಥನೆ ಕೊಟ್ಟಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ.

“ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮನೆ ಆಗಿಲ್ಲ ಇದು”—

ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ನಕ್ಕರು ನಮ್ಮವರು. ನಾವು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದೆವು. ಆಗಲೇ ನಮ್ಮವರು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅಡ್ವಾನ್ಸಿನ ಹಣ ಜೇಬಿನಿಂದ ತೆಗೆದು ಕೈಯಲ್ಲೆಟ್ಟುಕೊಂಡರು.

ಮತ್ತೆ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮುದುಕಿಯರು, ಹೆಂಗಸರು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳು ಗಂಡಸರು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ನಾವು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತೊಡನೆ ಆಕೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ.

“ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ ಬಂದೆ ಒಂದ್ನಿಮಿಷ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಸಕ್ಕದ ಪರದೆಯೊಳಗೆ ತೂರಿಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತೆ ಐದು ನಿಮಿಷ ಕಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಟ್ರೇಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಎಲೆಯಡಿಕೆ, ಕುಂಕುಮ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಎರಡು ಸೇಬಿನ ಹಣ್ಣು ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಎರಡು ಬಿಸ್ಕತ್ತು ತಂದು ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಗುವಿನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು—

“ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ಮಕ್ಕಳಮ್ಮಾ ?” ಎಂದಳು ನಗುನಗುತ್ತ.

“ನನಗೆ ಮೂರು ಹೆಣ್ಣು, ಎರಡು ಗಂಡು” ಎಂದಷ್ಟೇ ಅಂದಳು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಎದುರಿನ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಅಡಿಗೆ ಯಾಕೆ ನಾಲ್ಕು ಗ್ಲಾಸುಗಳನ್ನು ತಂದಳು. ನಾವು ಕಾಫಿ ಇರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆವು. ಆಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಂಕೋಚವಾಯಿತು.

ಮನೆಗೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಬರುವವರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಉಪಚಾರವೇ ? ವಾಪ ! ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆ ಜನ-ಎಂದುಕೊಂಡೆ ಮನದಲ್ಲೆ. ನಾವು ಬಿಂಕ ತೋರಿದರೂ ಕುಡಿಯಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಆಕೆ ತಾನೇ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ಗ್ಲಾಸುಗಳನ್ನು ತಂದು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ—

“ಇದು ಕಾಫಿ ಅಲ್ಲ. ರಾಗಿ ಮಾಲ್ಪು ಸ್ವಲ್ಪ ತಗೊಳ್ಳಿ. ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಯಾಗಿದೆ. ಮಗೂಗೂ ಕುಡಿಸಬಹುದು” ಎಂದಳು. ನಾವು ಪುರಾ ಸೋತು ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಯಕ್ಷಿಣಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದವರಂತೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಗ್ಲಾಸು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆವು. ನಮ್ಮವರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಗ್ಲಾಸಿಟ್ಟು—

“ನೀವು ತಗೊಳ್ಳಿ ಪರವಾ ಇಲ್ಲ”—ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ಆಕೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಸೂರ್ಯನೇ ರಾಗಿ ಮಾಲ್ಪು ಹೀರಿದಳು. ಈಗ ನಮಗೂ ಅಪ್ಪಣೆ ಸಿಕ್ಕಿ ದಂತಾಗಿ ನಾವೂ ಕುಡಿದೆವು. ಆಕೆಯ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಆ ಹಾಲೂ ಬಹು ಸವಿಯಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮವರು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದು ನನ್ನ ಕೈಲಿ ಹಣಕೊಟ್ಟು—

“ನೀನೇ ಕೊಡು, ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅಡ್ವಾನ್ಸಿದ್, ಬಂದ ಮೇಲೆ ಬೇಕಾದರೆ ಮತ್ತೆ ನೋಡೋಣ”—ಎಂದರು.

ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಹಣವನ್ನು ಆಕೆಯ ಕೈಗೆಕೊಟ್ಟೆ. ಆದರೆ ಆಕೆ ಅನನ್ನು ತೆಗೆದು ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲೆದುರಿಗೆ ಇದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪತದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಕೈಮುಗಿದಳು ಮತ್ತು ವಿನಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಸಂಜೆ ಹೊತ್ಸಲ್ಲಿ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಮ್ಮ ನಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೆದಾ ಗುತ್ತೆ. ಮನೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸುಣ್ಣ ಬಣ್ಣ ಆಗಿದೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸರ್ತಿ ನಮ್ಮ ಕುಟ್ಟಮ್ಮನ ಹತ್ರ ಮನೆ ಕ್ಲೀನ್ ಮಾಡಿಸಿಬಿಡ್ತೀನಿ. ನೀವು ಯಾವಾಗಲೇಕಾದರೂ ಮನೆಗೆ ಬರಬಹುದು.”

ನಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದರು —

“ಇಲ್ಲ ಅಷ್ಟ್ವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಬರೋಲ್ಲ ನಾವು. ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಾರ ಆಗುತ್ತೆ ಬರೋದು. ನಾವು ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನು ಸರಂಜಾಮು ಎಲ್ಲಾ ತರಬೇಕಲ್ಲ. ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲ ಇನ್ಯಾಕೆ ಅವಸರ. ನನಗೆ ಇನ್ನು ಹದಿಸ್ತೆದಿನ ರಜ ಇದೆ. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಬರ್ತೀವಿ.”

ಹಾಗೆನ್ನುತ್ತಲೇ ಅವರು ಎಷ್ಟು ನಿಂತರು. ಆಕೆ ಎದ್ದು —

“ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ ಒಂದ್ನಿಮಿಷ ರಶೀದಿ ಕೊಡ್ತೀನಿ”

ಎಂದು ಸರಸರ ಒರಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ರಶೀದಿ ಪುಸ್ತಕದೊಡನೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ರಶೀದಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಳು ನಮ್ಮವರು ಅದನ್ನು ಜೇಬಿ ಗಿಡುತ್ತ —

“ಇನ್ನು ನಾವೇ ಬರೋವಾಗ ರಶೀದಿ ಯಾತಕ್ಕೆ ?” ಅಂದರು. ಆಕೆ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ —

“ಏಯ್ಯೋ ಹಾಗನ್ನ ಬೇಡೀಪ್ಪ. ಈಗಿನ ಕಾಲ್ಡಲ್ಲಿ ; ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳಾದರೂ ಬಾಯಿ ಮಾತು ಬೇರೆ, — ಅಂತಾ. ರಶೀದಿ ತಗೊಳ್ಳದೇ ಹೋದರೆ ನೀವೇ ತಪ್ಪಿತಸ್ತರಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಏನು ಕಷ್ಟ ಪಡಬೇಕು. ಒಂದು ರಶೀದಿ ಗೀಚಿ ಕೊಡೋಕೆ. ಈಗ ನಮಗೂ ಕ್ಷೇಮ ನಿಮಗೂ ಕ್ಷೇಮ ಅಲ್ವೆ ?”

ನಮಗೆ ಕುಂಕುಮದ ಜೊತೆಗೆ ಕನಕಾಂಬರ, ದುಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ದಂಡೆಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಕೈಹಿಡಿಸಿದಷ್ಟು ಗಾತ್ರದ ಸೇಬಿನ ಹಣ್ಣು ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ ಕೈಗೆ ಬಂದವು.

ನಮಗಂತೂ ಆಕೆಯ ಬಗೆಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತುಂಬಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಾತೇ ಹೊರಡದಂತಾಗಿತ್ತು.

ನಾವಿಬ್ಬರು ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀರೆಗಳನ್ನೇ ಉಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಆ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ, ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಉಡುಗೆ-ತೊಡಿಗೆಬಹಳ ಕಳಪೆಯಾಗಿ ಕಂಡವು ಆದರೂ ಆಕೆಯದು ಅದೆಷ್ಟು ದೊಡ್ಡತನ. ಸ್ವಲ್ಪ ವಾದರೂ ಜಂಭವಿಲ್ಲ. ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲ.

ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ನಾವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡೆವು. ಆಕೆ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಗೇಟಿನವರೆಗೂ ಬಂದಳು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕರಿಯ ಕಾರು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಅದರೊಳಗಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿ ಬೂಟಿನ ಟೊಕ್ ಟೊಕ್ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ಗೇಟಿನ ಒಳಗೆ ಬಂದರು ಹೊರ ಅಂಗಳದ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆತನ ಮುಖ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು.

ರಿಮಾಲೆಸ್ ಕನ್ನಡಕ, ನೆಕಾಟ್ರಿ, ಉಲ್ಲನ್ ಸೂಟು ಧರಿಸಿದ ಆತನ ಕೈಲಿ ಸಿಗರೇಟು ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾವು ಮೂವರೂ ಬದಿಗೆ ಸರಿದು ನಿಂತು ಆತನಿಗೆ ಜಾಗ ಬಿಟ್ಟೆವು. ಆತ ಎಡ ಬಲ ತಿರುಗದೆ ಸೀದಾ ಆ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಗೇ ಹೋಗಿರಬೇಕೆಂದು ಆತನ ಬೂಟಿನ ಸದ್ದು ತಿಳಿಸಿತು. ಆಕೆ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದರಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯ ನಮಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಗೆ ವಂದನೆ ತಿಳಿಸಿ ನಾವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಸರಿದು ಬಂದೆವು.

ನನಗೆ ಯಾವುದೋ ಮಾಯಾಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಆತ ಆಕೆಯ ಮಗನೋ, ಅಳಿಯನೋ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಮೂವರೂ ತರ್ಕ ಮಾಡಿದೆವು.

ಆದರೆ ಆಕೆಗೆ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮಗ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ? ಆತನಿಗೆ ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಳಿಯನಿರಬೇಕು !

ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಅಳೆದು ಸುರಿದಾಯಿತು. ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲೂ ಮನೆಯಾಕೆ ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯವರು. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲ. ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆ ವಠಾರ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡರೇ ಮೈ ಜುಂ ಅನ್ನುತ್ತೆ, ಎಲ್ಲಾ ಸರಿ. ಆದರೂ ಏಕೋ ಏನೋ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನನಗೆ ನಾನೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ—

“ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ಇದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಲ್ಲವೇ ?” ಯಾಕೋ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಥರಾ ಮುಜುಗರ. ಏಕೆಂದು ನನಗೇ ತಿಳಿಯದು. ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಮನಸ್ಸು ಒಂದೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನಿಸಿತು.

‘ಇಷ್ಟು ಭಾರಿ ಮನೆ ನಮಗೆ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ’—ಅಂದುಕೊಂಡೆ ಮತ್ತೆ ನನಗೇ ತೋರೀತು.

‘ಬಾರಿ ಮನೆ ಎಲ್ಲಿ ಬಂತು ? ಬಾಡಿಗೆ ಕಡಿಮೆ. ಒಳ್ಳೆ ಮನೆ. ನಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ಇದೆ ಮನೆ ಭಾರಿಯಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವವರು ಭಾರಿ ಅಷ್ಟೆ.’

ರುಕ್ಕಮ್ಮ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಏನೇನೋ ಕೇಳಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಾನು ಊಂ-ಹೂಂ ಅಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮವರು ಕೇಳಿದರು.

“ಏನು ಯೋಚನೆ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೀ ?”

ನಾನು ಇದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಹೇಳಿದೆ—

“ಏನಿಲ್ಲ ತೀರಾ ದೊಡ್ಡ ನೆರೆ ಆಯ್ತು ಅಲ್ವೆ ?”

“ದೊಡ್ಡೋ-ಚಿಕ್ಕೋ ನಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ನಾವಿದ್ದರೆ ಆಯ್ತು. ಸಧ್ಯ ಮನೇ ಅಂತ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲ ಇಷ್ಟು ಸುಸೂತ್ರ ಎಂಟ್ ದಿನದಿಂದ ಅಲೆದಿದ್ದು ಮರೆತೇ ಹೋಯ್ತೇನು ?”

ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾವು ಬಹಳ ದೂರ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ನಾನು ಶಾರದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡೆ.

“ಪಾಪ ! ಆ ಹುಡುಗೀಗೆ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತುಂಬ ಹಿಂದಾಗಿ ಹೋಯ್ತು ಆ ಹುಡುಗಿ ಮನೆ ಅಲ್ವೆ ?”

“ಯಾವ ಹುಡುಗೀ ?”—ಎಂದು ನಮ್ಮವರು ರಾಗ ಎಳೆದರು.

“ಇದೀಗ ಚೆನ್ನಾಯ್ತು ಬಿಡಿ. ಶಾರದೆ ಸ್ನೇಹಿತೆ ಸುಂದರಿ ಅಲ್ವೆ ನಮಗೆ ಈ ಮನೆ ತೋರ್ಸಿದ್ದು ? ಇಷ್ಟಾ ಬೇಗ ಮರತ್ಪಟ್ಟಾ ?”

“ಓ ಅದೇ ! ನಾಳೆ ಶಾರದೆ ಕೈಲಿ ಹೇಳಿದರಾಯ್ತು. ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.”

ನಮ್ಮವರು ಹಾಗನ್ನವುದರಲ್ಲಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಕ್ಕಳು—

“ಇನ್ನೇನು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಆ ಹುಡುಗಿ ನಿಮ್ಮನೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇರತ್ತಾಳಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಬೇಕಾದರೂ ಕರೆದು ಹೇಳಿ ಅದಕೇನಂತೆ.”

ಅಂತೂ ಏಕೋ ಮನಸ್ಸು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿತ್ತು ನನಗೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆಯೂ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಾ ಖಾಲಿ ಖಾಲಿಯಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದಳು. ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ವಲಾರಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದಳು. ಅಶ್ವತ್ಥ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮುಂದೆಯೂ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಭ್ರಮದ ವರ್ಣನೆಯಾಯಿತು. ಶಾರದೆ ಮಾತ್ರಾ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞ ಸ್ವಭಾವದ ಹುಡುಗಿ. ತನ್ನಿಂದಾಗಿಯೇ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಅವಳೇನೂ ಕುಣಿದಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನವೇ ನಾವು ಊರಿಗೆ ಹೊರಟು ನಿಂತೆವು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಮ್ಮವರು ಒಬ್ಬರೇ ಹೋಗಿ ಮನೆಯಾಕೆಗೆ ತಾವು ಸಾಮಾನು ತರುವ ದಿನ ತಿಳಿಸಿ ಬಂದರು. ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಸ್ಸಿಗೆ ನಾವು ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಗೆ ಹೊರಟೆವು.

ಊರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಅನುಭವ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೂರೇ ದಿನ ಹಿಡಿಯಿತು. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರು ಬೆಂಗಳೂರನ್ನೇ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ, ತಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ—ಎಂದು ತಕಪಕ ಕುಣಿದರು.

ಬೇಸಿಗೆ ರಜೆಯಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತಾ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗ ಶಾಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಡುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು.

ಮತ್ತೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭ್ಯಂಜನ ಸಮಾರಂಭವಾಯಿತು. ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿಗೆ ಅಭಾವವೆಂಬ ಒಂದು ಭಾವನೆ ಕತ್ತಿಯವರ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟುಹೋಗಿತ್ತು. ಸತ್ತಿಯ ತುಂಬ ಎಣ್ಣೆ ಇಟ್ಟು ಹಂಡೆ ಹಂಡೆ ನೀರು ಹುಯ್ಯರು.

ಹಸ್ಯಳ ಸಂಡಿಗೆ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ತಿಂಡಿಗಳು ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ ಕುಳಿತವು. ಬೆಂಗಳೂರಿನದು ಬಹು ದುಬಾರಿ ಜೀವನ—ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಕಿರಿಕಿರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಗನ ಸಂಬಳದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತದಲ್ಲಾ—ಎಂದು ಆಕೆ ಓದಾಡಿಕೊಂಡರು.

‘ಇಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವೇಳೆ ಕರೆಯುವ ದನವಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನದು ಎಂಥಾ ಸುಡುಗಾಡು ಹಾಲು ಮಜ್ಜಿಗೆ’—ಎಂದು ಗೊಣಗಿದರು. ಮನೆ ಜಾಡಿಗೆ, ಹಾಲು ಮಜ್ಜಿಗೆಗೆ ಕಾಸು ಕೊಟ್ಟಿ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ದಾಗಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯಿಂದ ಮಗನನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವರ್ಗ ಮಾಡಿದವನಿಗೇ ಶಾಪ ಹಾಕಿದರು.

ನಾವು ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಲೆಗೇಜ್ ಮಾಡಿ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತುವಾಗ ನಮ್ಮ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು. ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು, ಕಂಡವರು—ಕೇಳಿದವರೆಲ್ಲ ಬಸ್ಪಾಂಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು.

ಸಂಭ್ರಮ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು, ಇನ್ನೇನು ಬಸ್ಸು ಹೊರಡಬೇಕು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪರಿಚಯದವರೊಬ್ಬರು—

“ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಎಲ್ಲಿ”—ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ನಮ್ಮವರು ಸರಿಯಾದ ಗುರುತು ಹೇಳಿದರು. ಆತನ ಮುಖ ಕೆಟ್ಟ ಸಂಶಯವನ್ನು ಸೂಸಿತು.

“ಅಯ್ಯೋ ಎಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಆ ಮನೇಗೆ ಯಾಕೆ ಹೋದಿ ?”—ಎಂದರು ರಾಗವಾಗಿ—

೧೫

ಬಸ್ಸು ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟಿತು. ನನಗೆ ಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಸುಕಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು.

ಯಾಕೆ, ಏನು ವಿಷಯ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂದರೆ ತೀರಾ ಬಸ್ಸು ಹೊರಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಆತ. ಮೊದಲು ಆತ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹೋದ ಕೂಡಲೇ ಸಾಮಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಆ ಮನೆಗೇ ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಏನಾಗಿದೆ ಆ ಮನೆಗೇ ಯಾಕೆ ಹಾಗೆಂದರು ?

ತಡೆಯಲಾರದೇ ನಾನು ನಮ್ಮವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ—

“ಯಾಕೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣೋರು ಹಾಗಂದಿದ್ದು ? ಆದೂ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಂಗಂತೂ ಒಂದು ತಿಳಿಯೋಲ್ಲ.”

ನಮ್ಮವರೂ ಅನುಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರು.

“ಅದೇ ನಾನೂ ಯೋಚಿಸ್ತಾ ಇದೀನಿ. ಮನೆ ನೋಡಿದರೆ ದಿವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆ ಹಾಗೆಂದರೋ ಏನೋ. ಅವರ ಕಡೆಯೋರು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೋ ಏನೋ ಆ ಮನೆಲಿ. ಒಳಸಂಗಿ ಏನಿದೆಯೋ ಯಾರಿಗೊತ್ತು ? ಈಗ ಏನೂ ಮಾಡೋಕಾಗೋಲ್ಲ. ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಕೊಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹಾಕಬೇಕು. ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿನಾ ಅಂತ ಅಶ್ವತ್ಥನ ಮನೆಲಿ ಇರೋಕಾಗುತ್ತೆ ? ಅಬ್ಬಬ್ಬ ಅಂದ್ರೆ ಇನ್ನು ಎರಡು ದಿನ ಇರಬಹುದು.”

ಕಿಟಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಶಾಮ ಹಟಹಡಿದ ಅವನನ್ನು ಅತ್ತ ಕೂರಿಸಿ ನಾನು ಇತ್ತ ಕುಳಿತೆ. ಅವನು ಬಸ್ಸಿನ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಹಾಕಿ ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೋನೋ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ಒಂದೂ ತಲೆಗೆ ಹತ್ತಲೊಲ್ಲದು.

ದೇವ್ವ ಭೂತದ ಹೆದರಿಕೆ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೇ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ? ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ! ಅದರಲ್ಲೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಂಥ ಊರಿನಲ್ಲಿ ದೇವ್ವ-ಭೂತ

ನಂಬೋರು ಯಾರು ? ಅಂಥಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಮನೆಯಾಕೆ ಏನಾ ದರೂ ತುಂಬಾ ಕಿರಿಕಿರಿಯೋ ಏನೋ ಈಗ ಹೊಸಪರಿಚಯ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಹೇಗೋ.

ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ? ಕುರುಡ ಹಗ್ಗ ಹೂಸಂತೆ ನನ್ನ ಚಿಂತೆ ಹೊಸೆದು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಜಾಗ್ರತೆ ಬೆಂಗಳೂರು ತಲುಪಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಲೆಕ್ಕೂರಿ ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯಗಳು ಗೂಡ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ನಾಳೆಯೋ, ನಾಡಿದ್ದೋ ಅದನ್ನು ತರಬೇಕು. ಅದುವರೆಗೆ ಮತ್ತೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆ.

ಈ ವೇಳೆಗೆ ನನಗೆ ತಲೆ ಸಿಡಿಯತೊಡಗಿತು. ಮತ್ತೆ ಏನೇನು ಹಿಂಸೆ ಯಾಯಿತೋ ಅದು ದೇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಬೆಂಗಳೂರು ತಲುಪಿದಾಗ ತಲೆ ಅರ್ಧ ಹಗುರ, ಅರ್ಧಭಾರ ಆಗಿತ್ತು.

ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಂತು. ನಾವೂ ಬಂದೆವು ಎಂಬ ಹಗುರ. ಆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣೋರು ಹೇಳಿದ ಮತೊಂದು ಭಾರ !

ಸಂಜೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚುವ ವೇಳೆಗೆ ನಾವು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಮನೆ ತಲುಪಿದೆವು. ವಿಷಯ ವಿಸಿಯೋಗದಲ್ಲಿಯೇ ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ನಾನು ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಿಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣೋರು ಹೇಳಿದ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದಾಗ ಅವಳು ಹಗುರವಾಗಿ ನನ್ನ ಸಂಶಯ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿದಳು—

“ಅಯ್ಯೋ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡ್ತೀರಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ? ಆತ ಏನಾದರೂ ಆ ಮನೆಯಲಿ ಇದ್ದು ಜಗಳ-ಕದನ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾನು ಅಷ್ಟೆ. ನರಿ ಬಾಲಕುಯ್ಯೊಂಡ ಕಥೆ ಇದು ಸುಮ್ಮಿರಿ, ಪಾಪ ! ಎಂಥಾ ಒಳ್ಳೆ ಹೆಂಗ್ನು ಆಕೆ. ಇಷ್ಟರ ಮೇಲೆ ಏನಿದ್ರೂ ಒಂತಿಗ್ಗಲ್ಲೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಲ್ಲ ಬಂಡವಾಳ ಕೊಟ್ಟರೊಂದು ಒಂದೇ ತಿಂಗಳು ಅಡ್ಡಾನ್ಸಲ್ವೆ ? ಬ್ಯಾಡಾಂತಾದರೆ ಬಡೋದು ಎಷ್ಟೊತ್ತಿನಾಗಿದೆ ? ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆ ಯಾವಾಗಬೇಕಾದ್ರೂ ಬಿಡ ಬೇಕೆಂದಲ್ಲ.

ನನಗೆ ಅರ್ಧಹಗುರವಾಯಿತು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಶಾಮ, ರಂಗಚ್ಚಿ, ಅಂಬಚ್ಚಿ ತುಂಬಾ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ತಾಪತ್ರಯ ಚಿಂತೆ

ಅವರಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲ ಹಾಸಿದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಂಬಚ್ಚಿ ಶಾಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು—

“ನಮ್ಮ ಇಸ್ರೂಲು ತುಂಬ ಹತ್ತಕಣೋ ನೀವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮನೇಲಿ ಇದ್ದಿಡಿ.”

ಶಾಮ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ—

“ನಿಮ್ಮನೆ ಚನ್ನಾಗೇ ಇಲ್ಲ ಕಣೆ. ನಮ್ಮನೆ ಎಷ್ಟು ಚನ್ನಾಗಿದೆ ಗೊತ್ತಾ?”

ಅಂಬಚ್ಚಿಗೆ ಸೋಲುವುದು ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಬಿಗುವಾನದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು—

“ನಾವೂ ಬೇರೆ ಮನೇಗೆ ಹೋಗಿವೆವು. ನಮ್ಮ ಕೋದಂಡು ಒಳ್ಳೆ ಮನೆ ಹುಡುಕೊಡ್ತಾನಂತೆ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅಲವತ್ತಳು—

“ಓಹೋ ! ನಿಮ್ಮಜ್ಜ ಕಟ್ಟಿಸಿಟ್ಟಿದಾನೆ. ಕೋದಂಡು ಹುಡುಕೊ ದೋದಕ್ಕೆ. ಅವ ಹುಡುಕೊಟ್ಟನಾಕಂಡೆ.”

ಸೀತಮ್ಮ ಸುಕುರ್-ಬುಕುರ್ ಸದ್ದು ಮಾಡಿ ಬಚ್ಚಲು ತೋಳಿದಳು. ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆ ಬಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಜುಳು ಜುಳು ನೀರು ಬಂದ ಸದ್ದು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹರಟುತ್ತಾ ಕುಳಿತ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು—

“ಎಲ್ಲ ಬಿದ್ದೊಳ್ಳೆ ಸಾಕು ಇನ್ನು ಈಗ ದೀಪ ಆರುತ್ತೆ.”

ಶಾಮ ಕೇಳಿದ—

“ಏನೇ ನಿಮ್ಮನೆ ದೀಪ ತಾನಾಗೇ ಆರುತ್ತಾ ? ನಮ್ಮನೇಲಿ ನಾವೇ ಆರಿಸ್ತೀವಿ.”

ಅಂಬಚ್ಚಿ ಈಗ ಯಜಮಾನಿಯಂತೆ ಮಾತಾನಾಡಿದಳು—

“ಹೂಂ. ಅವನಿದಾನೆಲ್ಲ ಅವನೇ ಆರಿಸ್ತಾನು.”

“ಯಾರೇ ?” ಎಂದು ಕಣ್ಣು ರಳಿಸಿದ ಶಾಮ.

“ ಈ ಮನೆಯೋನ ಮಗ ಇದಾನಲ್ಲ ವೆಂಕಟೆಡ್ಡಿ ಅಂತ ಅವನೇ ”
ಯಾಕೆ ನಿಮಗೆ ಆರೋಪಕ್ಕೆ ಬರುಲ್ವಾ ?”

ದೀಪ ಪಕ್ಕನೇ ಆರಿತು ಓ !—ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು ಹುಡುಗರು.
ನುತ್ತು ಅವರ ಮಾತುಕತೆ ಮುಂದುವರೆದಿತ್ತು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಪ್ರೊಗ್ರಾಂ ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬೆಳಗ್ಗೆ
ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬೀಗದಕೈ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
ಮುಂದೆ ತುಂಬಾ ಕೆಲಸ.

ಅಂತೂ ಕಸಿಮಿಯ ನಿಧಿ ಬಂದಿತು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ಗಡಿಬಿಡಿ.
ರುಕ್ಕಮ್ಮ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷಿಸಿದಳು. ಎಂಟು ಗಂಟೆಯ ಒಳಗೆ ಸ್ನಾನ, ಕಾಫಿ-
ತಿಂಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು, ಅವರು, ಶಾಮ ಅಶ್ವತ್ಥ ನಮ್ಮ
ಮನೆಯ ಕತ್ತಿರ ಹೋದವು.

ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಗೇಟಿನ ಎದುರು ಇದ್ದ ಗ್ಯಾರೇಜಿನಲ್ಲಿ
ಒಂದು ಬೂದು ಬಣ್ಣದ ಕಾರು ನಿಂತಿತ್ತು ನಾವು ಸಣ್ಣ ಗೇಟಿನಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ
ಒಳಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ ಕುಂಟುತ್ತಾ ಬಂದಳು, ಕುಟ್ಟಮ್ಮ

ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ನೋಡಿದೊಡನೆ ನಮ್ಮ ಗುರುತು ಹತ್ತಿತು ಅವಳಿಗೆ.
ಈ ಕಿವಿಯಿಂದ ಆ ಕಿವಿಯವರೆಗೆ ಬಾಯಿ ಹಿರಿದು ನಗುತ್ತ—

“ಓ ಬನ್ನಿ ತಾಯಿ, ಅಮ್ಮಾವರಿಗೆ ಹೇಳ್ತೀನಿ. ಮನೆ ಎಲ್ಲ ಕಿಲೀನ್
ಮಾಡಿ ಮಡಗಿದ್ದೀನಿ. ನೀವು ಹೋಗಿ ಒಲೆ ಹಚ್ಚೋದೊಂದೇ ಬಾಕಿ ”—
ಎಂದಳು.

ನನಗೆ ನಗು ಬಂದಿತು. ಒಲೆ ಹಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಸೇ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ
ಇನ್ನೂ- ಅಶ್ವತ್ಥನಿಗೆ ಮನೆ ತೋರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಮತ್ತು ನನಗೂ
ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲ.

ನಾವು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನಿ ನಗೆವೊಗದಿಂದ
ಹೊರ ಬಂದಳು ಆಕೆಯ ವಿನಯದ ಕರೆ ನನ್ನ ಮನದ ಕರಿಕರೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ
ಮರೆಸಿತು.

ಆಗಲೇ ಆಕೆಯ ಸ್ನಾನ, ಪೂಜೆ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿದು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತುರುಬು ಹಾಕಿ ಹೂ ಮುಡಿದಿದ್ದಳು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಶೋಕಿ ಇಲ್ಲದ ಸಹಜ ಅಲಂಕಾರ

“ಬನ್ನೀಪ್ಪ, ಮನೆ ಎಲ್ಲ ಸಾರಿಸಿ, ರಂಗವಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಜೊಕ್ಕಟಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದಾಳೆ ಕುಟ್ಟಮ್ಮ, ಯಾವಾಗಬೇಕಾದರೂ ಬರಬಹುದು. ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ದಿನಾನನೇ ನೋಡ್ಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ.”

ಎನ್ನುತ್ತಾ ಆಕೆ ಸರಸರ ಮುಂದೆ ನಡೆದಳು. ಅದೇ ತಾನೇ ತುಳಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ್ದಳೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ತುಳಸಿಕಟ್ಟಿ ನೆನೆಡಿತ್ತು. ಅರಸಿನ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿತ್ತು ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ನನಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಥರಾ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಆಕೆ ಮನೆ ಯೊಳಗೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದೊಯ್ದಳು. ಶಾಮ ನನ್ನನ್ನು ತಿವಿದು- ತಿವಿದು—

“ಇದೇ ಏನಮ್ಮ ನಮ್ಮನೇ?”— ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ನಾನು ಮನೇ ನೋಡುತ್ತಲೇ—

“ಹೌದುಕಣೋ ಇದೇ ಮನೆ”—ಎಂದೆ.

ಮನೆಯೆಲ್ಲ ತುಂಬ ಕ್ಲೇನಾಗಿತ್ತು ನಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದರು.

ಬಹುಶಃ ನಾಳೆ ಬರುತ್ತೆ ಸಾಮಾನು, ಸೀದಾ ಇಲ್ಲಿಗೇ ತ್ತೇನಿ. ನಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ಬಂದ್ ಬಿಡ್ತೀವಿ ಮನೇಗೆ. ನಾಡಿದ್ದು ಗುರುವಾರ ಅಷ್ಟಮಿ ಒಳ್ಳೇದಿನ.

ಆಕೆ ಮುಖ ಅರಳಿಸಿ -

“ಹಾಗೇ ಮಾಡೀಪ್ಪ ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟು. ಇಕ್ಕೊಳ್ಳಿ ಇವತ್ತೆ ಬೀಗದ ಕೈ ನೀವೇ ತಂಗೊಂಡ್ಕೊಗಿ. ಯಾವಾಗಬೇಕಾದ್ರೂ ಬನ್ನಿ. ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನ್ಯರು ಬಂದಿದಾರೆ ನೆನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ. ತಿರುಗಾ ನಾಳೇನೇ ಹೊರಟ್ಟಿಡ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೇನು ಒಂದು ಕೆಲಸವೇ? ಒಂದಿನ ಹಾಯಾಗಿ ಮನೇಲಿರೇ ಆಂದ್ರೆ ಇರೋದಿಲ್ಲ. ಏನಾಡ್ತೀರಿ ಅವರ ಜಾಯಮಾನಾನೇ ಅಷ್ಟು.”

“ಓ ! ಆ ಕಾರು ಅವರದ್ದೇ ಇರಬಹುದು—ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗಹಾಕಿ ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗೇ ಕೊಟ್ಟಳು ಆಕೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೂ ಅರಿಸಿನ ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು.

“ಇವನು ನಿಮ್ಮ ಮಗನಾ ?”—ಎಂದು ಶಾಮನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕೇಳಿದಳು.

“ಹುಂ. ಇವನೇ ಕೊನೇ ಮಗ”—ಎಂದೆ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಗುತ್ತ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ನಿಮಗೆ ?”

“ಮೂರು. ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು, ಎರಡು ಗಂಡು.”

“ಬನ್ನಿ ಕುಂಕುಮ ಕೊಡ್ತೀನಿ” ಅನ್ನುತ್ತ ಆತ ಪಕ್ಕದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದಲೇ ಒಳಹೋದರು. ನಾವು ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ವರಾಂಡದೊಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರು ಪೇಪರ್ ಓದುತ್ತ.

ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ವರ್ಷದ ಮನುಷ್ಯ. ಪಿನ್ನೆ ಕಚ್ಚಿ ಪಂಚೆ, ಜುಬ್ಬು ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನರೆತ ಕ್ರಾಪು, ಕನ್ನಡಕ, ಅಜಾನುಬಾಹು ತುಸು ಕೆಂಪನೆಯ ಮನುಷ್ಯ.

ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ—

“ಬನ್ನಿ ಸಾರ್ ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ” —ಎಂದು ತಾವು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕುರ್ಚಿ ತೋರಿಸಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ.

“ಹೋಗೀಮ್ಮಾ ಒಳಗೆ”—ಎಂದವರೇ.

“ಲೇ ತುಗಾ ಎಲ್ಲೋದೇ”—

ಎನ್ನುತಾ ಪಕ್ಕದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಮರೆಯಾದರು.

“ಇಕೋ ಬಂದೆ” ಎನ್ನುತ್ತ ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಸಂಬಿ ಹಣ್ಣು ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಸಹಿತ ಬಂದು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಳು.

“ದಿನಾ ಯಾಕೆ ಇವೆಲ್ಲ....?” ಎಂದೆ ? ಸಂಕೋಚದಿಂದ

“ಫಲ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಟ್ಟಿ ಹಾಗನ್ನೆಲೇಬಾರದು ಮುತ್ತೈದೇರು. ಕೊಡಬೇಕು. ತಗೋಬೇಕು ಅದೇ ಲಕ್ಷಣ.”

ಆಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು ನನಗೇ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಕುಂಕನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಾಂಬೂಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೇ ಒಂದು ಬಾರಿ ಆಕೆಯ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಒಳ್ಳೇ ಸಿರಿಮುಖ. ಕೆನ್ನೆಗೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡ ಅರಸಿನ ತಿಳಿತಿಳಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ಶಾಮನ ಕೈಗೂ ಒಂದು ಮೂಸಂಬಿಹಣ್ಣು ಬಂದಿತ್ತು. ಅಶ್ವತ್ಥ ಮಾತ್ರಾ ದಂಗಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ನಾವು ಆಕೆಯಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಹೊರಟೆವು.

ಆದರೆ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ; ಮನೆ ಯಜಮಾನ ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ತಲೆ ಹಾಕಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಈ ದಿನ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿತ್ತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೋರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಮರೆತೇ ಹೋಯಿತು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಅಶ್ವತ್ಥ ಹೇಳಿದ—

“ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ನಿಂಪುಣ್ಯ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ಮನೆ ನಿಮಗೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರೋದು ಅದೂ ಒಂದೇ ತಿಂಗಳ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ಸು ! ನೋಡಿ ಇನ್ನು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಇರೋತನಕ ಈ ಮನೆ ಬಿಡಬೇಡಿ. ಮನೆಯೋರೂ ಬಂಗಾರದಂಥ ಜನ. ಮನೆ ಶೋಕಾಗಿದೆ. ನಲವತ್ ರೂಪಾಯಿ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಕೊಂಡು ನೋಡಿದಿರಾ ನಮ್ಮ ನರಕಾನ ?”

ನನಗೂ ಅದು ನಿಜವೆನಿಸಿತು. ಮರುವಿನವೇ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನುಗಳು ಬಂದವು ನಮ್ಮವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಸೀದಾ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಸಾಗಿಸಿ ಬಂದರು.

ಅದರ ಮರುದಿನವೇ ನಾವು ಮನೆಗೆ ಹೋದದ್ದು, ಶಾಸ್ತ್ರೀಕ್ತವಾಗಿ ಹಾಲು ಉಕ್ಕಿಸಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಯಾಯಿತು. ಆ ದಿನ ರುಕ್ಕಮ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದಳು. ಭಾನುವಾರ ಅವರ ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ

ಊಟಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಮಧ್ಯೆ ಎರಡು ದಿನದಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಸಾಮಾನು ಜೋಡಿಸುವುದು ಚೂರು-ಪಾರು ಕೆಲಸ ಸರಿಹೋಯಿತು.

ತುಂಗಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹಾಲಿನವಳೊಡನೆಯೇ ವರ್ತನೆಮಾಡಿ ಕೂಟ್ಟಳು. ಅವಳು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಮ್ಮೆ, ಸಂಜೆ ಹಸು ತಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗೂ ಎದುರಿಗೆ ಕರೆದ ಹಾಲೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಾಲಿನ ತಾಪತ್ರಯವೂ ನನಗಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕೂತಲೆ ನೀರು, ನಿಂತಲ್ಲಿ ದೀಪ ಅಣಿಯಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾದೆ.

ಭಾನುವಾರ ಅಶ್ವತ್ಥನ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಕೆಲಸವೇ ಜಾಸ್ತಿ ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ನಮ್ಮವರು ಅಂದರು—

‘ಸಾಪ ! ಆ ಕೋದಂಡು ನಮಗೋಸ್ಕರ ಎರಡು ದಿನ ಆಲೆದ ಮುಂದಿನ ಭಾನುವಾರ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೀಬೇಕು.’

ಸಂಜೆ ಐದರವರೆಗೂ ಇದ್ದು ಅಶ್ವತ್ಥನ ಸಂಸಾರ ತಿರಳಿತು. ನನಗಂತೂ ತುಂಬಾ ಆಲಸ್ಯವಾದುದರಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಎಂಟನೇವರೆಗೇ ಮಲಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಇನ್ನು ಎಂಟು ದಿನ ರಜೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರೇಷನ್ ಕಾರ್ಡ್ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಶ್ವತ್ಥನಿಗೆ ಹೇಳಿಸಲಾಯಿತು. ವರ್ಷ ಅಕ್ಕಿ ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದರೂ ಸಕ್ಕರೆ ಗೋಧಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಡ್ ಮಾಡಿಸಲೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು—

“ನೀವು ಕಾರ್ಡ್ ಮಾಡ್ಡಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಅಕ್ಕಿ ನಾವಾದರೂ ತಗೋತೀವಿ ಸಕ್ಕರೆ ಗೋಧಿ ನೀವು ತಗೊಳ್ಳಿ.” ಅಂತ.

ನಮ ಮನೆಯ ಅಕ್ಕಿ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅವಳಿಗಾದ ಸಂತಸ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಯಿತು. ನಮ್ಮವರು ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗಲು ಶುರು ಮಾಡಿದರು, ಶಾಮನನ್ನು ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಪ್ರೈಮಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ್ದು ಆಯ್ಕೆ.

ಈಗ ಅವರು ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗುವರು. ಶಾಮ ಜಿಳಿಗೆ ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಮನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಗೆ ಮುಗಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಸುಜೆ ಐದು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಕೆಲಸವೇ ಇಲ್ಲ. ವರಾಂಡವ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಏನಾದರೂ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವುದು, ಅಕ್ಕಿ ಆರಿಸುವುದು, ಮತ್ತೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುವುದು ಹೀಗೆ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶಾಮ ಆಗಲೇ ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಮಂದಿ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಉಂಡು ಹೊರಗೆ ದಾಟಿದನೆಂದರೆ ತಂದೆ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೇ ಅವನು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಈಗ ಕುಟ್ಟಮ್ಮನಿಗೆ ಅವನು ಬಹಳ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ.

ಶಾಮಪ್ಪ-ಶಾಮಪ್ಪ ಎನ್ನುತ್ತ ಅವಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವನನ್ನು ಮುದ್ದುಮಾಡುವಳು. ಕೆಲಸ ಮಾಡು-ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಕುಟ್ಟಮ್ಮ, ಶಾಮ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಾಲೆ, ಜೂಟಾಟ ಆಡುವುದುಂಟು. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಆನೆಯಾಗಿ, ಇವನು ಮಾವಟೆಗನಾಗಿ ಆಟ ಆಡುವರು.

ಅವಳಿಗೆ ಸದಾ ಕೆಲಸವಿದ್ದೇ ಇರುವುದು. ಆ ಕೆಲಸದ ನಡುವೆಯೇ ಇವಳ ಆಟ ನಡೆದಿರುವುದು.

ಏನಾದರೂ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿ ಅವಳನ್ನು ಬಯ್ಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪೇಳುವುದನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲೇ ಕುಟ್ಟಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಂಗಳ ಸಾರಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮ ಅಂಗಳವನ್ನೂ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಬಿಡುವಳು. ಮಧ್ಯೆ ಕುಳಿಸಿಕಟ್ಟಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ದಿನವೂ ನೀರು ಹುಯ್ದು ತೊಳೆಯುವುದು ಇವಳ ಅಭ್ಯಾಸ. ಒಂರೇ ಅಂಗಳವಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊಳೆಯು

ವಳು. ನಾನು ಏಳುವುದರೊಳಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಡವೆಂದರೆ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅವಳು.

ನಾನು ನುಡಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಯಜಮಾನಿ ತುಳಸೀಪೂಜೆಗೆ ಬರುವಳು. ಶಾಮ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ತುಳಸಿ ನೈವೇದ್ಯದ ಹಣ್ಣು ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ, ಇಲ್ಲವೇ ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಏನಾದರೊಂದು ಸಿಕ್ಕಿತ್ತ.

“ತುಳಸಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಸ್ತೂಲಿಗೆ ಹೋಗು. ನೀನು ಜಾಣನಾಗುತ್ತಿ.” ಎನ್ನುವಳು ತುಂಗಮ್ಮ. ತಿಂಡಿಯ ಆಸೆಗೆ ಅವನು ದಿನವೂ ತುಳಸಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ಕುಟ್ಟಮ್ಮ ಆ ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ನಾಲ್ಕೈದು ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಓಡಾಡುವಳು. ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ನಡವಳಿಕೆ. ಕೆಲಸ ಮಾಡ ಮಾಡುತ್ತ ಅವಳು ತನ್ನ ಒಡತಿಯ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುವಳು ತನ್ನ ಕಷ್ಟ, ಸುಖ ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದಳು. ಈ ಯಜಮಾನಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತಾನು ತುಂಗಮ್ಮನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದಳು.

ತುಂಗಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬರುವವರು ಬಹಳ. ಆಕೆಯ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರು, ಓರಗತ್ತಿಯರು, ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಲ್ಲ

ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರು ಬಂದರೆ ಆ ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ, ನುಳಿದಾಡುವರು. ಎಲ್ಲ ಶ್ರೀಮಂತರ ತಂಡ. ಏನಾದರೂ ತುಂಗಮ್ಮನನ್ನು ಕೇಳೋಣವೆಂದು ತುದಿನಾಲಿಗೆಯವರೆಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಕೋ ಹಿಂಜರಿದು ಹೋಗುವುದು.

ಕೆಲವು ದಿನ ಉಸಾಯವಾಗಿ ಕುಟ್ಟಮ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅವಳು ನನಗಿಂತ ಉಸಾಯವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವಳು.

“ತುಂಬಿವ ಮನೆ ತಾಯಿ ಇವರದ್ದು ಯಾಸಾಟ ಜನ ಅವ್ರೇಂತ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ ಈ ಊರಾಗೇ. ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯೋರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಬಂಗಾರದಂತ ಮನಸ್ಸು. ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟುಟ್ಟು ಹೊಂಟೋದ್ರೇ ನೀವನ್ನಾಡ್ಡೆ ಏಷ್ಟು ಟ್ರೇಂತ ಕೇಳಾಕೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ.”

ಅವಳ ಮಾತು ನಿಜವಾಗೇ ಕಾಣಿಸುವುದು. ಹಣ್ಣು, ಹಂಪಲು ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ತರಕಾರಿಗಳ ಸೂರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಡವೆ-ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲ. ಬಂದು ಹೋಗುವವರಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ.

ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಹತ್ತಿಂಟು ಕಾರುಗಳು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುವುದು. ಬರುವವರೆಲ್ಲಾ ಸೂಟು ಬೂಟಿನವರೇ. ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದು ನಾವೆ-ವರಸೆ ಹೇಳುವಳು ಕುಟ್ಟಮ್ಮ.

ನಾನಾಗಿಯೇ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂಜರಿದೆ. ಅದು ಏಕೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆ ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರೆಲ್ಲಾ ಬರೀ ಕುಡುಗಪಾಳ್ಯ. ಪ್ರತಿದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಜನ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು.

ನಾನು ಮೊದಲ ದಿನ ನೋಡಿದ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಗಿ ತುಂಗಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಇರುವರು. ಅವರು ಹಿತ್ತಲ ವರಾಂಡಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದೇ ಅಪರೂಪ. ಒಂದು ಹದಿನೈದು ದಿನವಾದರೂ ಒಂದು ದಿನವೂ ನಾನು ಅವರೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ತನಕ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ದಿನ ಕೋದಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ನಾವು ರಾತ್ರಿ ಎಂಟೊವರೆ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಗೆಲ್ಲ ಮಲಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಾವು ಮಲಗಿದ್ದರೂ ತುಂಗಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಕಾರುಗಳು ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವುದು ಹೊರಡುವುದು ಎಲ್ಲಾ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನು ನಾಲ್ಕಾರು ಬಾರಿ ನಮ್ಮವರೊಡನೆ ತುಂಗಮ್ಮನ ಮನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ನಕ್ಕುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು—

“ಯಾರೂ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ ನಮಗ್ಯಾಕೆ ಅವರ ಸುದ್ದಿ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಮನೆಯೋರು. ಅವರ ಕಾರುಬಾರು ನಮಗೇನು ಗೊತ್ತು?”

ಎಂದು ಉದಾಸೀನವಾಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು.

ಒಂದ: ದಿನ ನಡುರಾತ್ರಿ, ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ಒಂಪು ಗಂಟೆ ಇರಬಹುದು. ನಾನು ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಎದ್ದು ವರಾಂಡೆ ದೀಪ ಹಾಕಿದೆ. ವರಾಂಡೆದ ಸಕ್ಕದ್ದೇ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ. ಕೊರಗಡೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ತುಂಗಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಮಹಡಿಯ ದೀಪ ಥಾಳಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೇ ನವು ಮನೆಯ ಎದುರಿನ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿತು ಮಂದ ಬೆಳಕು. ಎರಡು ಕಿಟಕಿಗೂ ದಪ್ಪ ಪರದೆ ಹಾಕಿತ್ತು.

ಇನ್ನು ಊರೊಳಗಿನ ಸದ್ದು ಅಡಗಿರಲಿಲ್ಲ ದೂರದೂರದ ಸ್ಕೂಟರು ಕಾರುಗಳು ಸದ್ದು ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರೋ ಗೇಟು ತೆಗೆದು ಒಳಗೆ ಬಂದ ಸದ್ದು.

ನಾನು ಒಂದುಗಳಿಗೆ ನಡುಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ವರಾಂಡೆ ದೀಪ ಆರಿಸಿ ಕಟಾಂಜನದ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಂತೆ ಮಹಡಿಯ ಕಿಟಕಿಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಹೆಂಗಸಿನ ಕುಲುಕುಲು ನಗೆಯ ಸದ್ದು ಮತ್ತೆ ಗಂಡಸಿನ ತೇಲುದನಿ. ಮತ್ತೆ ಆ ಮನೆಯ ಮುಂಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದ ಚಿನ್ನೆ.

ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಯಿತು. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಬೋಲ್ಬುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ ಮುಟ್ಟಿನೋಡಿ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಬಂದು ಮಲಗಿದೆ. ಅದರೆ ನಿದ್ದೆ ಬರಬೇಕು ಹೇಗೆ ?'

ಆತ ಊರಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ಇದೆಂಥ ಖಾರುಬಾರು ? ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುಜುಗರವಾಯಿತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕುಟ್ಟಮ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ತಾನೇ ಹೊರಡುತ್ತೆ—

ಎಂದುಕೊಂಡು ಮಲಗಿದೆ. ಮರುದಿನ ಕುಟ್ಟಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವಾಗ ನಾನು ಸಹಜವಾಗಿ ಎಂಬಂತೆ ಕೇಳಿದೆ—

“ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಗಂಟೇಲಿ ನಿಮ್ಮನೆ ಮಹಡೀಲಿ ದೀಪ ಹಾಕಿತ್ತು. ಎಲ್ಲೋ ಆರಿಸೋದು ಮರೆತು ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೋ ಎನೋ.”

ಅವಳು ನನಗಿಂತ ಹುಷಾರಿ. ಕೂಡಲೇ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದಳು—

“ಓ ! ಆವಾಗ್ಲೇ ನಾನೂ ಎದ್ದಿದ್ದೆ ಅಮ್ಮೋರೇ ! ಚಿಕ್ಕಸ್ವಾಮಿಯೋರ ರಾತ್ರಿ ಸಿನಿವಾಗ್ಲೆ ಹೋಗಿದ್ದಂತೆ. ಬರೋವಾಗ ಗಂಟೆ ಹನ್ನೆಳ್ದೋ ಒಂದೋ ಆಗಿತ್ತು. ನಾನೇ ಅಲ್ಪಾ ಬಾಗಲ್ ತೆಗೆದಿದ್ದು. ಅವರು ಮನಿಕ್ಯಣಾದು ಮಾಡಿ ಮೇಲೇ ಆಗಲೇ ದೀಪ ಹಾಕಿದ್ರೇನೋ ?”

ಅವಳ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸೆಕೆಂಡ್ ಷೋ ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಕೆ ವೇಳೆ ಅದೇ. ನನಗೆ ಅಷ್ಟು ಹೊಳೆಯ ಬೇಡವೇ ?

ಯಜಮಾನರ ಹತ್ತಿರ ಈ ವಿಷಯ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಯಜಮಾನತಿ ಸೂತ್ರಾ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಆ ಮಹತಾಯಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಭಾಷೆ ಮಾತಾಡಲು ಬರುತ್ತದೋ ನಾನು ಬೇರೆ ಕಾಣೆ. ನಾನು ಕಂಡಂತೆ ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷು, ಹಿಂದಿ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಮರಾಠಿ, ತುಳು, ಮಲೆಯಾಳಿ, ಕೊಂಕಣಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಮನೆಗೆ ಸುಮಾರಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆ ಮಾತಾಡುವ ಜನರೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಎನ್ನಬಹುದು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗಿಂತ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಉರ್ದು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಒಂದು ದಿನ ಕೇಳಿದೆ—

“ಎನ್ರೀ ನೀವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಭಾಷೆ ಮಾತಾಡ್ತೀರಿ. ಎಲ್ಲಿ ಕಲತ್ರಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ?” ಎಂದು. ಆಕೆ ನಗುತ್ತ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

“ಅಯ್ಯೋ ಈ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆನೂ ಬರುತ್ತೆ. ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜನ ಇಲ್ಲಾ ಅತ್ತೀರಿ ನಮ್ಮ ಕುಟ್ಟಮ್ಮಾನೂ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆ ಮಾತಾಡ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನು ನಾಲಕ್ ದಿನ ಹೋದರೆ ನೀವೂ ಎಲ್ಲಾ ಕಲೊಕ್ಕೊಂಡ್ ಬಿಡ್ತೀರಿ.”

ಆಕೆಯ ಮಾತಿನ ಮೋಡಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದವರು ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡಲೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಕಳೆದಿರಬಹುದು. ಹಾಗೇ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ನಾನು ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಎದ್ದಿದ್ದೆ. ಇನ್ನೇನು ಮಲಗಬೇಕು. ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ‘ದೊಸ್ವಾ’—ಎಂದು ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸದ್ದಾಯಿತು, ದೀಪವೆರಿಸಿ ಹಿಂಭಾಗದ ಕಿಟಕಿ ತೆರೆದು ನೋಡಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಖಾಲಿ ಸೈಟು ಇತ್ತು. ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಮರಳು, ನಾಟಾ ಎಲ್ಲಾ ರಾಶಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಫೌಂಡೇಶನ್ ಮುಗಿದು ಗೋಡೆಗಳು ಒಂದೆರಡು ಅಡಿ ಮೇಲೆದ್ದಿವೆ. ಅದರ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ರಸ್ತೆ ಬಂತು. ಅದರ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಸಾಲು ಮನೆಗಳು.

ನಾನು ಕಿಟಕಿ ತೆರೆದಾಗ ತೀರಾ ಮಾಸಲು ಕತ್ತಲು ಮುಸುಕಿತ್ತು. ಸಮರಾತ್ರಿ. ಯಾರೋ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಏನೋ ಹೊತ್ತು ಮೇಲೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೬

ನನಗೆ ಕಿಟ್ಟನೆ ಕಿರುಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ದಿಗಿಲು ಇವರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲೇ ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಯಾತಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕು ? ಪಕ್ಕದ ಸೈಟಿನ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಯಾರೋ ಕದ್ದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಚ್ ಮೆನ್ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಚಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ಜಿಂಕ್‌ಷೀಟಿನ ಷೆಡ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಗೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನನಗೇಕೆ ಈ ರಗಳೆ ?

ಈಗ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಳ್ಳರು ಬೀದಿಯ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಕಂಬದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರಾಗಿ ಕಂಡರು. ನನಗೆ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು. ಆ ನಾಚ್ಚೈದು ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ದೊಡ್ಡವ ಉಳಿದವರು ಹುಡುಗರು !

ನನಗೆ ಇದರ ತುದಿಬುಡ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಆ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆಯ ಕಾಂಪೌಂಡಿಂಗ್‌ಗೆ ನುಸುಳಿದರು. ನಾನು ಕಿಟಕಿ ಮುಚ್ಚಿ ಮಲಗಿದೆ.

ದಿನವೂ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕದಿಯುತ್ತಾರೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ನನಗೇಕೋ ತುಂಗಮ್ಮನ ಮನೆಯ ನೆನಪು ಬಂದು ಮತ್ತೆ

ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ವರಾಂಡದ ಹೊರಗೆ ನೋಡಿದ. ತುಂಗಮ್ಮನ ಮನೆ ಕೆಳಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಂದವಾದ ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಿಟಕಿ ತೆರೆದಿತ್ತು.

ನಾನು ಮಲಗುತ್ತಾ ಅಂದುಕೊಂಡೆ. “ಬಹುಶಃ ತುಂಗಮ್ಮ ಇಲ್ಲೇ ಮಲಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಬೆಡ್‌ಲೈಟ್ ಇರುತ್ತದೆ.”

ಮತ್ತೆ ನಿದ್ರೆ ಬರದಿದ್ದರೂ ತುಂಬಾ ಚಳಿಯಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಮೈ ತುಂಬಾ ಹೊದ್ದು ಮುದುರಿಕೊಂಡೆ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುವಾಗಲೇ ನಾನು ಇವರೊಡನೆ ನಾನು ರಾತ್ರಿ ಕಂಡ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅವರು ಕಾಫಿ ಲೋಟ ಹಿಡಿದೇ ಆ ಕಿಟಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ನೋಡಿದರು. ನಾನು ಅವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕದಿಯುತ್ತಿದ್ದವರ ಮನೆ ತೋರಿಸಿದೆ. ಅವರು ಲೋಟ ಕೆಳಗಿಡುತ್ತ ಅಂದರು.

“ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಹಾಳಾಗಿ ಬಿಡು. ಇದು ಲಾಗಾಯಿತ್ತಿಂದೂ ಹೀಗೇ ನಡೀತಾ ಇದೆಯೋ ಏನು ಹಾಳೋ ? ಇದಾನಲ್ಲ ವಾಚ್‌ಮೆನ್ ಸಂಬ್ಬ, ತಗೊಂಡು ಅಪನಿಗೇ ಇಲ್ಲದ ಮುತುವೆರ್ಜ ನಮಗ್ಯಾಕೆ. ನೀ ಏನೂ ಹೇಳೋಕೆ ಹೋಗಬೇಡ ಅವನಿಗೆ. ಅವರೇ ಎಷ್ಟೋ ಕದ್ದು ಮಾದ್ಯೋತಾರೆ ತಾನಾಗೇ ಹೋಗೋದೆಷ್ಟು. ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸೋನು ನೆಗೆದು ಬಿದ್ದು ಹೋಗ್ತಾನೆ ಅಷ್ಟೆ.”

ಅದೂ ಸರಿ ಎನಿಸಿತು ನನಗೆ. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯೂ ಬಹು ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಎದ್ದು ಕಿಟಕಿ ತೆರೆದು ನೋಡಿದೆ. ವಾಚ್‌ಮೆನ್ ಇನ್ನು ಮಲಗಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪೆಡ್ಡಿನ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಡಿ ಸೇದುತ್ತ ಯಾರೊಡನೆಯೋ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ನಾನು ಮಲಗಿದೆ.

ಮರುದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕಾರು ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಅದರಿಂದ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು

ಸಿಂಧಿ ಹೆಂಗಸರು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಅಥವಾ ಆಂಗೋ ಇಂಡಿಯನ್ ಹುಡುಗಿಯರು ಇಳಿದು ದುಡು ದುಡು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಓಡಿದರು. ಆದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುಡುಗಿ ಆ ಎಡಭಾಗದ ಮನೆಯೊಳಗೆ ತೀರಾ ಪರಿಚಯದವಳಂತೆ ನುಗುತ್ತಾ ನುಗ್ಗಿದಳು.

ಆಂಗಳದಲ್ಲಿನ ಬಟ್ಟೆ ತೆಗೆಯಲು ಹೋದ ನಾನು ಯಾರು ಏನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವರೆಂಬುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮಿಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೆ. ಕುಟ್ಟಮ್ಮ ಅವರೆಲ್ಲರ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಟ್ಟನೋಟ್ಟವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಗುಡು ಗುಟ್ಟಿದಳು.

ದೂರದಿಂದ ನಮ್ಮವರು ಸೈಕಲ್ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ನಾನು ಒಳಗೆ ಬಂದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ನಾನು ಗೋಧಿ, ಅಕ್ಕಿ ಬೀಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಪರಿಚಯವೆಂದರೆ ಕುಟ್ಟಮ್ಮನೊಬ್ಬಳೇ ಅವಳನ್ನೇ ಕೇಳಿದೆ, ಸ್ಲೋಮಿಲ್ ಎಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಕೂಡಲೇ ಅವಳಿಂದಳು—

“ಏಯ್ಯೋ ಅದಕ್ಕೇನಮ್ಮ ನಾನು ಬೀಸೊಂಡು ಬರಿಸಿ ಕೊಡಿ.”

ಅದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ—

“ಬ್ಯಾಡಮ್ಮ. ಮೂರ್ ಮೂರ್ ದಿನಕ್ಕೂ ಇದ್ದೇ ಇರತ್ತಿ ಬೀಸೋದು, ನಾನೂ ಮಿಷನ್ನು ಕೊಡೋಣಿ. ಎಲ್ಲದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ತೋರಿಸಿ ಬಿಡು.

ಅವಳು ಕಾಂಪೌಂಡು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೈಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದಳು. ಮಿಷನ್ನು ಇರುವ ಜಾಗವನ್ನು.

ಏಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಶಾಮನೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಹೊರಟೆ ಮಿಷನ್ನಿಗೆ. ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕಳ್ಳರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆಯೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋದೊಡನೆ ನನ್ನ ಕಾಲು ತುಸು ನಿಧಾನವಾಯಿತು. ಆ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಂಪೌಂಡಿನೊಳಗೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ

ಸಣ್ಣ ಮನೆಗಳು. ಒಂದು ತಾರಸಿ ಮನೆ. ಉಳಿದವು ಕಲ್ಕಾರ್ ಷೀಟಿನವು. ಒಂದೆರಡು ಸಂಪಿಗೆಮರ, ಬಾಳೆಮರ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳು ಸಣ್ಣ ಗೇಟು.

ಒಳಗಡೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಎಲ್ಲ ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರು.

ನಾನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಸಂಪಿಗೆ ಮರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಸಣ್ಣ ಬೋರ್ಡೊಂದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಹುಡುಗರು ಯಾರೋ ಒಂದು ರೊಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ **To-Let** ಎಂದು.

ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನಿಂತೆ ನಾನು ಯಾವ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ನೋಡಿದೆ. ಹೌದು ಎರಡೆರಡು ಜೋಡಿಯಾಗಿದ್ದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿದೆ. ಬಾಡಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಇರಬಹುದು. ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಗಳಂತೆ ಕಂಡವು.

ಬರುವಾಗ ವಿಚಾರಿಸೋಣ. ಅಶ್ವತ್ಥನಿಗಾದರೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಪಾಪ ! ಆ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೂ ಹತ್ತಿರ ವಿದ್ವಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಎಂದುಕೊಂಡು ಮಿಷನ್ನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಯಾಗಿತ್ತು.

ಮೆಲ್ಲನೆ ಗೇಟಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದೆ. ಶಾಮ ಗಳಿಗೆಗೊಂದು ಸಾರಿ ಕೇಳಿದ—

“ಇದು ಯಾರ ಮನೇನಮ್ಮ ನಿಂಗೊತ್ತ ?” ಹಾಗೆ, ಹೀಗೆ ಎಂದು.

“ಬಾ ಸುಮ್ಮನೆ”—ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಗದರಿಸಿ ಅತ್ತ ನೋಡಿದೆ.

ಕಂಕುಳದಲ್ಲಿ ವರ್ಷದ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಒಬ್ಬಳು ಹೆಂಗಸು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತ—

“ಯಾರಮ್ಮ ? ಯಾರ ಮನೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ?” ಎಂದಳು. ನಾನು ಮೆಲ್ಲನೆ ನಕ್ಕೆ—

“ಯಾರ ಮನೇನೂ ಬೇಡ. ಬೋರ್ಡಿತ್ತಲ್ಲ. ಯಾವ ಮನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಾಲಿ ಇದೆ ನೋಡೋಣಾಂತ ಬಂದೆ.”

“ನಿಮಗಾ ಮನೆ ?” ಎಂದಳಾಕೆ.

ನಾನು ನನ್ನ ಪುರಾಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದೆ. ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕರೆದು ಕೂರಿಸಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಯಾಕೆ ನಿಮಗೆ ಆ ಮನೆ ಸಮಾಚಾರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ? ಪಾಪ ! ಪರಸ್ಥಳ ದವರು ನೀವು. ನಿಮಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ತಿಳಿಬೇಕು ಹೇಳಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರೋರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ನಿನ್ನಿ. ನಮಗೆ ಆ ಮನೆ ಎದೂರಿಗೆ ಇದಾರಲ್ಲ ಅವರು ಹೇಳಿದರೂಂತ ಇಟ್ಟೋಳ್ಳಿ.”

ಈಕೆ ಇಷ್ಟು ಪೀಠಿಕೆ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆರಡು ಮನೆಯವರು ಬಂದು ಸೇರಿದರು ನನ್ನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿದರು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ ಎನೆಂದು ಒಬ್ಬರೂ ಜೀಗ ಹೇಳಲೊಲ್ಲರು ಅಂತೂ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಕರಿದಾಕೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟಳು —

“ಅಯ್ಯೋ ಅದು ಸೂಳೇರ ಮನೆ ಕಣೆ ನಿಮ್ಮಂಥ ಸಂಸಾರಂದಿಗಧು ಇದೋ ಜಾಗ ಅಲ್ಲ, ಅದೂ ಯಾವೋನೋ ಸಾವಕಾರ ಆ ತುಂಗಮ್ಮಗೆ ಈ ಮನೆ ತೆಕ್ಕೊಟ್ಟು ಇಲ್ಲೆಟ್ಟೊಂಡಿದಾನಂತೆ. ಅದೇನೋಮ್ಮ ಸುಳ್ಳೋ ನಿಜವೋ ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದೇನೇನೋ ಕಳ್ಳ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡ್ತಾನಂತೆ ಆತ. ಅವನ ಹೆಂಡ್ತಿ ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೆಲ್ಲೋ ಇದಾರಂತೆ. ಆತ ಮೂಡ್ಲೊತ್ತೂ ಬೊಂಬಾಯಿ, ಮದ್ರಾಸು, ಡೆಲ್ಲಿಂತ ಸುತ್ತತ್ತಾನೇ ಇರಾನಂತೆ.

ಇದ್ದಕ್ಕೆದ್ದಂತೆ ಆಕೆಯ ದನಿ ತಗ್ಗಿತು—

“ನೋಡ್ರೀ ಮದ್ರಾಸು, ಗಿದ್ರಾಸು ಅಲ್ಲೆಗೆಲ್ಲ ಬ್ರಾಂಡಿ-ಗೀಂಡೀ ಕದ್ದು ಸಾಗಸ್ತಾನಂತೆ ಆತ.”

“ಈಕೆ ಕಸಬು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿತೋ ಇಲ್ಲೋ ?”

ನನಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದ ಯಾವುದೋ ಸಂಶಯ

ಈಗ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ತೋರತೊಡಗಿತು. ನಾನು ಏನೂ ತಿಳಿಯದವಳಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

“ನಿಜವಾಗ್ಲೂ ನನಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಂದು ಇನ್ನು ಇಷ್ಟತ್ತು ದಿನ ಆಯ್ತು, ಅಂತೂ ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ಹೋಗೋರು ಬರೋರು ಇರಾರಮ್ಮ ಆ ಮನೇಲಿ. ಸಭ್ಯ ದಯವಿಟ್ಟು ನಿಮಗೊತ್ತಿರೋ ಅಷ್ಟು ವಿಷಯ ಹೇಳಿಬಿಡಿ. ಬೇಗ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ. ನೋಡಿ ನಾವು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ದಿಂದ ಬಸ್ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಒಂಚೂರು ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲ ಹೀಗೂ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು. ನಮಗೂ ಮನೆ ಹುಡುಕೇ ಹುಡುಕೇ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಏನೋ ಒಳ್ಳೆ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲ ಅಂತ ಬೇಗ ಬಂದಿಬಿಟ್ಟೆ”

ಆಕೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು—

“ಪಾಪ ! ನಿಮಗೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ ಹೆದರೋಬೇಡಿ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗ ಬಿಟ್ಟುಡಿ ಮನೇನ. ಆಕೇಗೆ ಮಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. ಮರೀನೂ ಇಲ್ಲ ಅವಳು ಅದೆಲ್ಲೋ ತಿಪಟೂರು ಕಡೆಯೋಳಂತಮ್ಮ. ಅದು ಯಾವ ಜಾತಿಯೋ, ಕುಲವೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾರ ಕೈಲೂ ತಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಳೂ ಅಂತ ಹೇಳ್ಕೊತಾಳಂತೆ. ಈ ಮನೆ ಕೊಂಡೊಂಡು ಆಗಲೇ ಐದಾರು ವರ್ಷ ಆಯ್ತಂತೆ.

ನೋಡಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಗೀರೆಲ್ಲ ಬರಾವೇತೀರಿ ಅವಳ ಮನೆಗೆ. ಅವಳೇನೋ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ದಾದೆ. ವರಸೆ ಇಟ್ಟೊಂಡಿದಾಳೆ ಅತ್ತಿಗೆ ನಾದೀನಿ, ವಾರಗಿತ್ತಿ ಅಂತ ಅದೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿಂದ ಬರಾವೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ಗಂಡಸ ರಂತೂ ಬೆಳಗಿಂದ ಸಂಜೆ ತನಕ ತುಕ್ಕತಾನೇ ಇರಾರಂತೆ. ನಮಗೆ ದೂರ ನೋಡಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸೋಲ್ಲ, ಆ ಎದುರು ಮನೆಯೋರು ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳಾರಮ್ಮ ರಾತ್ರಿ ಒಂದ್ಗಂಟೆ. ಎರಡು ಗಂಟೆ ಆದ್ರೂ ಕಾರುಗಳು ಬರಾನೇ ಇರಾರಂತೆ ಹೌದೇ ?”

ನನಗೆ ಗಂಟಲಿಗೆ ಚೆಂಡು ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಆತುರದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ—

“ಹುಂ ಹೌದು. ಇನ್ನು ಏನೇನಿದೆ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದ್ನರ್ತಿ ಹೇಳಿಬಿಡಿ. ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಹೇಳ್ತೀನಿ.”

ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಪ್ರೈಮರಿ ಸ್ಕೂಲು ಮೇಷ್ಟ್ರರ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದರು. “ಯಾವ ಯಾವದೋ ಹುಡುಗೀರನ್ನ ಯಾರು ಯಾರಿಗೋ ತಂದು ಕೊಟ್ಟು ದುಡ್ಡು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡ್ತಾಳಂತೆ ಆಕೆ. ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟು ದಿನಾ ಆದರೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲೇ ?”

ನಾನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

“ಯಾಕೋ ಈ ಎಂಟು ದಿನದಿಂದ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಮಾನ ಬಂತು ಕಣ್ರಿ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಸರ್ತಿ ಆ ಕುಟ್ಟಮ್ಮನ ಕೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ಹಾಗೆಲ್ಲ ಹೇಳ್ತಾಳೆಯೇ .”

ಮೇಷ್ಟ್ರರ ಹೆಂಡತಿ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕಿ ಹೆಳಿದಳು—

“ಅವಳೆ ತಲೆ ಕುಟ್ಟು. ಕಳ್ಳ ರಂಡೆ ಅವಳೊಬ್ಬು. ಅವಳ್ಯಾಕೆ ಹೇಳ್ಬಾರ್ದು ? ಅವಳೇ ಶಾಮೀಲು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಖಾರುಬಾರಿಗೂ ಅರ್ಥರಾತ್ರಿ, ಬೆಳಿಗಿಂಝಾವದಾಗೆ ಪೋಲೀಸಿನೋರೆಲ್ಲ ಬಂದು ಹೋಗ್ತಾ ರಂತೆ ಆ ಮನೇಗೆ. ಚನ್ನಾಗಿ ತಿನ್ನಸ್ತಾನಂತೆ ಆಶ ಪೋಲೀಸಿನೋರಿಗೆ, ಆರೇಳು ವರ್ಷದಿಂದ ಹೀಗೆ ನಡೀತಾ ಇದೆ. ಏನಾದ್ರೂ ಐಬು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಾ ನೋಡಿ ?”

ನನಗೀಗ ಆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುವುದು ಹೇಗೆಂದು ದಿಗಿಲು ಹತ್ತತ್ತು. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ಒಂದು ದಿನವೂ ಇಂತಹ ಸಂದಿಗ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶಾಮನಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನನು ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದೆಳೆದು ರಾಳಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದ.

“ಬಾಮ್ಮ ಮನೇಗೆ, ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯ್ತು. ಅಣ್ಣ ಬರ್ರಾರೆ ಈಗ.”

ನಾನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದೆ --

“ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಖಾಲಿ ಇದೆಯಲ್ಲ ಈ ಮನೆಗೆ ಬಾಡಿಗೆ ಎಷ್ಟು ?”

ಆಕೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರು—

“ಇದಕ್ಕೇ ? ಮನೆಯೋರು ಇಲ್ಲೇ ಇದಾರೆ ಕೇಳಿ. ನಾವೆಲ್ಲ ನಲವತ್ತು ಕೊಡ್ತಾ ಇದೀವಿ. ಈಗ ಇವರು ಐವತ್ತು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದಾರೆಮ್ಮ. ನೀವೇ ಇನ್ನೊಂದು ಸರ್ತಿ ಕೇಳಿ ನೋಡಿ.”

ಮೇಷ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ನನಗೆ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿ ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು.

“ಮಹಾ ಪಿಸನಾರಿ ಮುಣೇವು ಇವು. ಯಾವುದೋ ನಮ್ಮಜ್ಜನ ಕಾಲದಾಗೆ ಇದೊಂದಿಷ್ಟು ಸೈಟು ಮುನ್ನೂರಕ್ಕೋ, ನಾನೂರಕ್ಕೋ ತಗೋಡಿದ್ದಂತೆ. ಅವರ ಮನೆದು, ಇವರ ಮನೆದು ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲು, ಮರಳು, ಜಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಕದ್ದು ಗುಬ್ಬಿಚ್ಚಿ ಗೂಡಿನ ಹಾಗೆ ಇಕೋ ಇದೊಂದು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮನೆ ಕಟ್ಟೊಂದಿದಾವೇ. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗಿಂಝಾವದೇಗೆಲ್ಲ ವಾಪ ಆ ಮಕ್ಕನ್ನ ಎಬ್ಬಿ ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಕಲ್ಲು ಕದಿಯೋಕೆ ಕಳಿಸ್ತಾನೆ ಆ ಮಹಾ ರಾಯ !....”

ನಾನು ಆ ರಾತ್ರಿ ಕಂಡ ಸತ್ಯ ಈಗ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ನಾನು ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಈಗಲೇ ಹೇಳಬಾರದೆಂದು ಆಕೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಕೂತೆ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬಕ್ಕೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಮನೆ ಮಾಲೀಕರ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಒಳಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಖಾತ್ರಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಧ್ವನಿ ಸಡಲಿಸಿ—

“ಕಾಸು ಬಿಚ್ಚಬೇಕೊಂದ್ರೆ ಒಂಟಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಅಳತಾನೆ ಮಹಾರಾಯ. ಮನೆ ರೆಪೇರಿ-ಗಿವೇರಿ ಒಂಚೂರು ಕೇಳಬ್ಯಾಡಿ. ಮಿತಿ ಮೀರಿ ನಾವೇ

ನಾದರೂ ಜಗಳ ಮಾಡಿದರೆ ಅಪ್ಪ, ಮಕ್ಕಳು ಬಂದ ಬಿಡ್ಡಾರನ್ನು ಬಾಂಡೈ-ಕರಣಿ ಹಿಡಿಕೊಂಡು ! ಬಡ್ಡೋಬೇಕು ಇವನ ರಿಪೇರೇಗೆ. ನಾವು ಒಂದು ನಾಲಕ್ವರ್ಷ ಆಯ್ತು. ಒಂದು ಸುಣ್ಣೇ, ಬಣ್ಣೇ ಒಂದು ತೃಣ ಕೇಳಬ್ಯಾಡಿ, ಯಾವಾಗ್ಲೋ ಒಂದ್ ಸರ್ತಿ ಗೌರಿಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಮಾಡಿದಕ್ಕೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸುಣ್ಣದ ನೀರು ಕದರೊಂಡು ಬಾಗಿಲೆದುರೆ ತಾನೇ ಸಟ್ಟಿ ಎಳದ್ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿಟ್ಟಮ್ಮ, ಮುಗೀತು ವೈಟ್‌ವಾಷು.”

ನಾನು ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಯ ವಠಾರದ ಒಂದೆರಡು ಅನುಭವ ಹೇಳಿ ‘ಅವರಿಗಾದರೂ ಆಗುತ್ತೆ ಈ ಮನೆ,—ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ ಮೇಷ್ಟ್ರರ ಹೆಂಡತಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದರು—

“ನಾವು ಹೇಳಿದ್ದೂಂತ ಹೇಳಬೇಡಿ. ನೀವು ಮೂವತ್ತೈದಕ್ಕೇ ಕೇಳಿ. ಏನಿದೆ ಈ ಮನೇಲಿ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡೋದಕ್ಕೆ. ನೋಡಿ ದೀಪದ್ದು. ನಲ್ಲೇದು ಮೀಟರು ಒಂದೇ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗೂ, ನೀರಿಂದು ಐದು ರೂಪಾಯಿ ತಗೋತಾನೆ, ದೀಪದ್ದೂಂತ ಎರಡೆರಡು ರೂಪಾಯಿ ತಗೋತಾನೇ. ಚಿಮಣಿ ಬುಡ್ಡಿ ಹಾಗೆ ಐದೈದು ಕ್ಯಾಂಡ್ಲು ಬಲ್ಬು ಹೆಚ್ಚಿ ಕೂತಿದಾನೆ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗೂ. ದೀಪದ್ದು ಅಷ್ಟಾಯ್ತು, ಇಷ್ಟಾಯ್ತು ಅಂತ ಮೂಗ್ನಲ್ಲಿ ಅಳೋದೇನೂ ತಪ್ಪು ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನೀರಂತೂ ಹಂಚಿಕಡ್ಡಿ ಹಾಗೆ ಬಿಟ್ಟೊಂಡು ಆಟ ಆಡ್ತು ಕೂತಿರಬೇಕು. ಹೊತ್ತಾಯ್ತು ಅಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಏನಾದ್ರೂ ದಪ್ಪಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟೊಂಡೈ ಬಂದ್ಬಿಡ್ಡಾನಮ್ಮ ಆ ಹಿರೀಮಗ ಇದಾನಲ್ಲ ದೈತ್ಯ ; “ನೀರು ಸಣ್ಣಗೆ ಬಿಟ್ಟೊಳ್ಳಿ ಅಂತ. ನೀರು ಜೋರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟೊಂಡೈ ಮೀಟರು ಜಾಸ್ತಿ ತಿರುಗುತ್ತಂತೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಬಿಟ್ಟೊಂಡೈ ಪರವಾಗಿಲ್ಲವಂತೆ. ಈ ವಿಚಿತ್ರನಾ ಎಲ್ಲೂ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲಮ್ಮ !”

ನಾನು ಹೇಳಿದೆ—

“ನಾವಿರೋ ಮನೇಲಿ ಇಂಥಾ ರಗಳೆ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲಾದನ್ನು ಮೀರಿಸಿದ ದೊಡ್ಡ ರಗಳೆ ಅದು.

“ಹೌದನ್ನು ಹೌದು. ಅದು ಯಾವತ್ತಿದ್ರೂ ಅಸಾಯನೇ. ಆ

ಅನುಕೂಲಾನೂ ಸಾಕು, ಆ ತಾವತ್ರಯಾನೂ ಸಾಕು. ಇವನೆಂಥ ಪುಕ್ಕಲು ಮನುಷ್ಯ ಅಂತೀರಿ. ನಾವು ಯಾರಾದ್ರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಹೋಗಿ ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಬಿಡ್ತಾನೆ. ಆ ಮಕ್ಕಳಿದಾವಮ್ಮ ಒಂದಕ್ಕೊತಾ ಒಂದು ಮಿಟಕಲಾಡಿಗಳು !”

“ಏನು ಕೆಲಸ ಆತನಿಗೆ ?”—ನಾನು ಕೇಳಿದೆ ಮೇಷ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದಳು. ಯಾವುದೋ ಜನ್ಮಾಂತರದಾಗೆ ಅವನೂ ಮೇಷ್ಟ್ರಾಗಿದ್ದಂತೆ ಈಗ ಕೆಲಸಾನು ಕಾಣೆ, ಭೋಷಣಾನೂ ಕಾಣೆ. ಏನೂ ರಬ್ಬರ್ ಸ್ಟಾಂಪ್ ಮಾಡ್ತೀನೀಂತ ಹೇಳ್ಕೊತಾನಪ್ಪ. ಬಡ್ಡೊಂಡು ಅವನು ರಬ್ಬರ್ ಸ್ಟಾಂಪಿಗೆ ಅವನ ಹಣೆಗೆ ಹೊಡಕೋಬೇಕು ಅವನ ಸ್ಟಾಂಪ್, ಸರಿ ಅವರ ಮನೆ, ಇವರ ಮನೆ ಪಿಂಡದ ಕೂಳಿಗೆ ಹೋಗ್ತಾನೆ. ಬರುತ್ತಲ್ಲ ದಾನ್-ಧಕ್ಷಿಣೆ. ಇನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದೊಂದು ಮಕ್ಕನ್ನ ಉದ್ರೋದೊಂದು ಕೆಲಸ ಇದ್ದೇ ಇದೆಯಲ್ಲ.”

ನನಗೆ ನಗು ತಡೆಯದಾಯಿತು ಸೆರಗಿನಿಂದ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಕೆಳಗೆ—

“ಹಾಗಾದ್ರೆ ಎಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳಿದಾರೆ ಅವರಿಗೆ ?”

“ಅದೆಷ್ಟಿದಾವೋ ಯಾರಿಗೊತ್ತು. ಅಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಸರ್ತಿ ನಾವು ನೋಡಿಲ್ಲಮ್ಮ ಶಿಶು ವಿಹಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗೋ ವರೆಗಿನ ಹುಡುಗರೂ ಇದಾರಮ್ಮ ಒಟ್ಟಿಲ್ಲ ಒಂದು ಕುಂಟು ಒಂದು ಮಂಕು ಒಂದು ಪೆದ್ದು ಮೂರು ಮನೇಲಿರುತ್ತೆ ಲೆಕ್ಕಾನೇ ಸಿಕ್ಕೋಲ್ಲ ಅನ್ನಿ.”

ಶಾಮನ ರಗಳೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾಯಿತು. ನಾನು ಎದ್ದು ನಿಂತೆ. ಮೇಷ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ಒಂದು ಪೂರಿ ತಂದು ಶಾಮನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು—

“ಕೂತ್ಕೊಂಡು ತಿನ್ನು ಮರಿ ನೀ ಜಾಣ. ನಿಮ್ಮಮ್ಮಿಗೆ ಕುಂಕುಮ ಕೊಡ್ತೀನಿ” ಅಂದರು.

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಶಾಮ ಆ ಪೂರಿಯ ಬಣ್ಣ ಆಕಾರ ನೋಡಿ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಲೇ ಇಲ್ಲ ನನ್ನ ಸೆರಗು ಹಿಡಿದು ಎಳೆಯುತ್ತ —

“ಬಾಪ್ಪು ಹೋಗಾಣ. ನಂಗೆ ಪೂರಿ ಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ರಾ; ತೆಗೆದ ನಾನು ಮಾನ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ—

ಅವನು ಕರೆದ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನೋದೆ ಇಲ್ಲಿ ಮನೇಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ರೊಟ್ಟಿ, ದೋಸೆ ಹೊರತು ಕರೆದಿದ್ದೊಂದೂ ಮುಟ್ಟೋಲ್ಲ. ತುಂಬಾ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು ನಾನು ಬಂದು, ಬರಲಾ ನಾ ಇನ್ನು ನೋಡೋಣ. ನಮ್ಮ ಭಾವನೋರ ಮಗ ಬಂದೆ. ಕರಕೊಂಡು ಬರ್ತೀನಿ. ಈಗ ಇವರನ್ನ ಕೇಳೊಂಡು ಹೋಗಲೇ ?”

ಮತ್ತೊಬ್ಬಾಕೆ ಹೇಳಿದರು.

“ಕೇಳಿ ನೋಡಿ ಅದಕ್ಕೇನು ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮನೆ ಏನು ನೀವು ನೋಡೋ ಗೋಜೇ ಇಲ್ಲ ಇವು ನಾಲಕ್ಕು ಮನೇನೂ ಒಂದೇ ಥರ. ಬನ್ನಿ ಮನೆ ನೋಡಿ. ಇಕೋ ಇದೇ ಒಂದು ಹಾಲು ರೂಮು, ಅಡಿಗೆ ಮನೆ. ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ ಕಕ್ಕಸು ಹೊರಗಡೆ ಆಯ್ತು. ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ ಏನೋ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಿದಾನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ, ಕಕ್ಕಸು ಮಾತ್ರಾ ಎರಡೇ—

ನೋಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಉಚ್ಚೇಲಿ ಮೀನು ಹಿಡಿಯೋ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರನೇ ಈ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಂದು. ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ ನೀರೆಲ್ಲ ಕಕ್ಕಸಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಂತೆ. ನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದು, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆದಿದ್ದು ನೀರೆಲ್ಲ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಂತೆ ನಲ್ಲಿಯಿಂದ ಒಂತಂಬಿಗೆ ನೀರು ಹಿಡ್ಡು ಹಾಕೋದಿಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಗಿಡಗಳಿಗೆ.

ಮೀಟರ್ ಇರೋ ದಿನದಾಗೆ ನಾವು ತೋಟಕ್ಕೆ ನೀರು ಹಾಕೋ ಕಾಗುತ್ತೈ ? ಅಂತ ನರಳತಾನೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜಾತೀಲಿ ಹುಟ್ಟೊಂಡು ದಿನಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡೋಲ್ಲ ಹೇಳ್ತೀರಿ ? ದಿನಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ನೀರು, ಸೌದೆ ಎರಡೂ ಖರ್ಚಲ್ವೆ ? ಒಂತಪ್ಪೆ ನೀರು ಅಡಿಗೆ ಮನೇಲೇ ಬಿಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡೊಂಡು ಗಂಡ-ಹೆಂಡ್ತಿ ಕಾಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡ್ತಾ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ನಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಮುಖ ಸಾರಿಸೊಂಡು ಬಿಡ್ತಾವೆ ಆಗ್ಲೊಯ್ತು. ವಾರ ಕೊಂದಿನ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯೂದು ದಿನಾ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆದರೆ ಸೋಪು, ನೀರು.

ಕೆಲಸ ಏನು ಸುಮ್ಮನೆ ಆಗುತ್ತೇ ನೀವು ಈ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕಲೀಬೇಕು ಉಳಿತಾಯಾನ.”

ನಾನು ಆಕೆಯ ವರ್ಣನೆ ಕೇಳಿ ನಗುತ್ತಾ ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಡುತ್ತಾ—

“ನೀವು ಬನ್ನಿ. ಆತ ಇದ್ದೆ ಕೇಳೋಣ” ಅಂದೆ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬಗೆ ಹೇಳಿದರು—

ಏನೂ ಬೇಡ ಸುಮ್ಮನೆ. ನೀವ್ಯಾಕೆ ಅವರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬೇಕು. ಮನೆ ಬಾಗಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೆ ಒಳಗೆ ಬನ್ನೀಂತ ಕರೆಯೋದಿಲ್ಲ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಿ. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಅಡ್ಡಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ‘ಏನು ಎತ್ತು’ ಅಂತ ಅಲ್ಲೇ ಮಾತಾಡಿಸಿ ಕಳಸ್ತಾಳೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲೆ ಆತ ಇಷ್ಟೊತ್ತಲ್ಲಿ ಮನೇಲೂ ಇರೋದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹತ್ ಗಂಟೆಗೆ ಅಷ್ಟು ಹಸಿಯೋ ಬಿಸಿಯೋ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕೊಂಡು ಹೊರಟೆಬ್ಬಿ ಇನ್ನು ಸಂಜೆ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿ ಮನೆಗೆ ಬರೂದು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಪೈಸಾ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ ನೋಡಿ. ಕೈಕಾಲು ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದು ಸರಿ, ಬಸ್ ಹತ್ತೋದಿಲ್ಲ.”

ನಾನು ಅಂಗಳದ ಸಂಪಿಗೆಯ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತೆ. ಆಕೆ ಎಡ ಭಾಗ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಮನೆಯ ಮಾಲೀಕರ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೂಗಿದರು—

“ಠೀ, ಸಾತಮ್ಮೋರೆ ಇದಾರಾ ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನ್ಯ ? ಯಾರೊ ಮನೆ ಕೇಳೋಕೆ ಬಂದಿದಾರೆ ನೋಡಿ.”

ಮುಂದುಗಡೆ ಬಾಗಿಲು ಕಿಟಕಿ ಎಲಾ, ಹಾಕಿತ್ತು. ಈಕೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಒಳಕ್ಕೆ ಕೇಳಿಶೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದುಕೊಂಡೆ ನಾನು ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಹಾಲಿನ ಕಿಟಕಿಯ ಒಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಮನೆಯಾಕೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖವಿಟ್ಟು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

“ಅದೇನೋ ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮನೇಲಿಲ್ಲ.”

ಹಾಗೇ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಅರ್ಧ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರಲು. ಆಕೆ ಜೋರಾಗಿ ಹೇಳಿದರು—

“ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದ್ರೆ ಸಿಕ್ತಾರೆ ಅದಾದರೂ ಹೇಳಿ. ನಿಮ್ಮನೆ ಕೇಳೋಬಂದೋರಿಗೆ ನಾವು ಜವಾಬು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸೋಕಾಗುತ್ತೆ ?”

ಕಿಟಕಿಯ ಹಿಂದಿನ ಕ್ರಗಿನ ಗಡಿಗೆ ಮುಖದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪಿಳಪಿಳನೆ ಹೊಳೆದವು. ಆಗಲೂ ಮೆಲ್ಲನೆಯ ಉತ್ತರವೇ ಬಂದಿತು—

“ಸಂಜೆ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ಬಂದ್ರೆ ಸಿಕ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಂಟು ಗಂಟೆ ಒಳಗೆ ಬಂದ್ರೂ ಇರ್ತಾರೆ.”

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಕಿಟಕಿ ಮುಚ್ಚಿ ಆಗುಳಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು ಆಕೆ. ನನಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಇಂಥ ಊರುಗಳಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಜನ ಇದ್ದಾರೆಲ್ಲಾ ಎಂದು !

ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತಾ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದೆ—

“ಅದೇಕೆ ಆಕೆ ಆ ಧರಾ ? ಬಾಗಲೇ ತೆಗಿಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ?”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದರು. ಮೇಷ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದರು—

ಅಯ್ಯೋ ಅವುಗಳ ಹುಟ್ಟಿಹಾಗೆ ಮುಂಗ್ಗಿ ಜಾತಿಯೋವು. ನಾವು ಬಂದು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಆಯ್ತುಪ್ಪ. ಒಂದಿನಾನಾರೂ ಆ ಲೋಪಾವುದ್ರೆ ನಗನಗತಾ ಬಂದು ಜೊತೆಲಿ ಕೂತ್ಕೊಂಡು ಎಲೆ-ಆಡಿಕೆ ಹಾಕೊಂಡಿದ್ದೇ, ಒಂದು ಜಡೆ ಹೆಣಕೊಂಡಿದ್ದೇ, ಒಂದು ಮಾತೇ ಕಶೆಯೇ ಕೇಳಬ್ಯಾಡಿ. ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಹಂದಿಹಾಗೆ ತಿನ್ನೊದು ಬಿದ್ದಿರೂದು ! ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟು ಒಳಗಡೆ ಇರೋ ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಜಲ್ಲಿ, ಕಲ್ಲು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕಂಡು ಬಿಟ್ಟರೂಮಿನ ತುಂಬ ಕದ್ದಿದ್ದು ಹೊಸಾ ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಜಲ್ಲಿ ತುಂಬೊಂಡು ಬೀಗ ಹಾಕೊಂಡಿದಾವೆ. ಒಬ್ಬ ಮಗ ಮರಗಲಿಸ ಹರಕುಮುರಕಾಗಿ ಮಾಡ್ತಾನೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಾರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ತಾನೆ. ಅಂತೂ ಅಪ್ಪ—

ಮಕ್ಕೇ ಸೇರೊಂಡು ಆಗಷ್ಟು, ಈಗಷ್ಟು, ಅಡ್ಡದಿಡ್ಡಿ ಈ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಾರೆ ನೋಡಿ. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಸಂಪತ್ತು ಈ ಮನೇದು. ಬಾಗಲು, ಕಿಟಕಿ ಎಲ್ಲ ತ್ಯಾಪತಾಪೆ ಅವೋ ! ಮಳೆಗಾಲದಾಗಿ ಬಿಟ್ಟೆಲ್ಲ ತೆ ಬೇಸಿಗೇಲಿ ಒಣಗಿ ಮಧ್ಯೆನಾಲಕ್ ಬೆರಳು ಸಂದಿ ಬಿಟ್ಟೊಂಡು ಬೋಲ್ಪು ಹಾಕೋಕೆ ಆಗೋಲ್ಲ. ಬಾಗಲೆಲ್ಲ ಡೊಂಕು ಡೊಂಕು. ಅವುಗಳ ಮುಖದ ಹಾಗೇ ಇದೆ ಈ ಮನೇನೂ.”

ನಾನು ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ—

“ಆದರೂ ಪರವಾಗಿಲಿ. ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿದಾರಲ್ಲ ಅದು ಹೇಳಿ.”

“ಅಯ್ಯೋ ಬಡೊಂಡು ಅವರ ಜಾಣತನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಕದ್ದ ಸಾಮಾನು ಕಳ್ಳ ಕೆಲಸ, ಲೈಸೆನ್ಸ್ ತಗೊಂಡ್ರೆ ಮನೆ ಕಂದಾಯ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿಂತ ಎಲ್ಲ ಕದ್ದು ಕದ್ದು ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋದು ಅಷ್ಟೆ. ಎಲ್ಲ ಕಂತ್ರಿ ಕೆಲಸದೋರನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಒಂದು ನಲ್ಲಿ, ದೀಪ ಹಾಕ್ಪರೋದು. ಅವುಗಳ ಮುಸುಡಿ ನೋಡಿ ದರೆ ಗೊತ್ತಾ ಗುಲ್ವೆ ?”

ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸೀಬೇಕಾಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಶಾಮ ನನಗೆ ತೋರಿ ಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ—

“ನೋಡಮ್ಮ ನಂಗೊಂದು ಪ್ಯಾರಲ ಹಣ್ಣು ಸಿಕ್ಕು.”

ಅದು ಹಣ್ಣಲ್ಲ, ಪೇರಲ ಹೀಚು, ನಾನು ಗದರಿದೆ—

“ಛೂ, ಅದು ಕಸಟ್ಟಿಕಾಯಿ, ತಿನ್ನಬಾರ್ದು. ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ಬರುತ್ತೆ ಬಿಸಾಕು !”

ಅದು ತೀರಾ ಕಾಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಶಾಮ ಅದನ್ನು ಬಿಸಾಕಿ ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತ ಹೇಳಿದ—

“ನಂಗೊಂದು ಹಣ್ಣು ಕೊಡ್ಕಮ್ಮ ಎಷ್ಟೊಂದು ಹಣ್ಣಿದೆ ಮೇಲೆ ?” ನಾನು ಅವನನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಗದರಿಸಿದೆ.

“ಛೂ, ಹಾಗೆಲ್ಲ ಕೇಳ್ಬಾರ್ದು. ಆ ಮನೆಯೋರು ಬಯ್ಯಾರೆ. ಬೇಕಾ ದರೆ ನಾನು ಅಂಗಡೀಲಿ ಕೊಂಡೊಡ್ತೀನಿ ಬಾ.”

ಮತ್ತೆ ಆಕೆಗೆ ಹೇಳಿದ—

“ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೂವು ಬಿಡುತ್ತೆ ಅಲ್ವೆ. ಏನೇ ಆಗಲಿ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಒಳ್ಳೆ ತೋಟ ಇದೆ. ಸಮಯದಮಯ ಅಂದ್ರೆ ಪೂಜೆಗೆ ಒಂದೆರಡು ಹೂವು ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ ಅಲ್ವೆ? ಕರಿಬೇವು ನೋಡಿ ಯಾಪಾಟೆ ತುಂಬೊಂಡಿದೆ ?”

೧೭

“ಹೊಟ್ಟೆ ತೊಳಕೋಬೇಕು ! ರಾಮ ರಾಮ ! ಒಂದೇ ಒಂದು ಹೂವು ಜಿಗುಟು ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಸಂಪಿಗೆ ಹೂವು, ಗುಲಾಬಿ ಹೂವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾರಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಕೋಳಿ ಹಾಗೆ ಬೆಳಗಿಂಜಾವಕ್ಕೆ ಎದ್ದಿಟ್ಟೆ ಹೂವು, ಮೊಗ್ಗು, ಕಾಯಿಕಸುರು ಎಲ್ಲ ಕೆತ್ತು ಚೀಲಕ್ಕೆ ತುಂಬೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಂಗಡೀಗೆ ಹಾಕುತ್ತೆ ಆ ಮನುಷ್ಯ. ಕರಿಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪೆಲ್ಲ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತೆ. ಆ ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿನೋರು ಬಂದ್ರೆ ಮರ ಎಲ್ಲ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಬೋಳಿಸಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ತಾರೆ. ಅದು ಪಂವಾಗಿಲ್ಲ ನಾವೆಲ್ಲಾದ್ರೂ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಒಂದೆಸಳು ಕಿತ್ತಿಟ್ಟೆ ಗಿಡಕ್ಕೆ ನಂಜಾಗುತ್ತೇಂತ ಹೊಡ್ಡೊತಾವೆ.”

ಒಂದೇ ಒಂದಿನ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಿತ್ತಿ ಒಬ್ಬರು ಮುತ್ತೈದೇಗೆ ಕುಂಕುಮ ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಹೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನಾ ಬೇರೆ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ತಾವೂ ಮುಡಿಯಲ್ಲ. ದೇವರಿಗೂ ಏರ್ಪೋಲ್ಲ. ಎಷ್ಟಿದ್ದೂ ಮಾರೋಕೆ ಸಾಲ್ದು. ಚೀಪೆ ಕಾಯಿ, ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾರೂದೇ.”

ಕೇಳುಕೇಳುತ್ತೆ ನನಗೆ ಮನಸ್ಸೇ ಒಂದು ವಿಧವಾಯಿತು. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲ ಎಂದು ದಿಗಿಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಲೇ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿತ್ತು. ನಾನು ಗೇಟು ದಾಟುತ್ತಾ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ -

ಮತ್ತೆ ಇವತ್ತು ಸಂಜೆನೋ, ನಾಳೆನೋ ಬರ್ತೀನಿ. ಸ್ಥಳ ನೀವು ಆ

ಮನೆ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದ್ದು ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರ ಆಯ್ತು. ನನಗಂತೂ ನಮ್ಮತ್ತೀನ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಅಭ್ಯಾಸಾನೇ ಇಲ್ಲ. ಈವಾಗಲೇ ಬಿಟ್ಟುಬಂದಿರೋದು. ಅವರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇದ್ದದ್ದೂ ಗಾಬರಿಯಾಗ್ತಾರೆ. ನನಗೆ ತೊಂದರೆ ಯಾಗುತ್ತೇ ಅಂತಾನೆ ಅವರು ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಹುಡುಗರನ್ನು ಅವರ ಹತ್ತಿರಾನೇ ಇಟ್ಟೊಂಡಿದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದು ಸ್ವಂತ ವನೇ. ನಾನು ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದೇನೇ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಎಲ್ಲ ನೋಡ್ತಾ ಇರೋದು. ಆದರೂ ನನಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ತುಂಬಾ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು.”

ಮೇಷ್ಟ್ರರ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದರು—

“ಆಯ್ಯೋ ಬಿಡಿ. ಅವಳು ನಿಮಗೇನು ಮಾಡೋಹಾಗಿದಾಳೆ ! ಆದರೆ ಮರ್ಯಾದಸ್ತರು ಇರೋ ಜಾಗ ಅಲ್ಲ ಅದು ಅವರವರ ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಆದರೆ ಪಾಪ ತೀರದೇ ನೀವು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಿಕ್ಕಾಕೊಂಡೀರಲ್ಲ. ನೋಡಿ ಈ ಮನೇಗೆ ಬೇಕಾದ್ರೂ ಬನ್ನಿ.”

ಆದರೆ ಪಾಪ ನಿಮಗೆ ಆ ಮನೆ ಒಳ್ಳೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲೆ ನೀವು ಸ್ವಂತ ಮನೇಲಿದ್ದೊಂದು ನಿಮಗೆ ಈ ಕಿಷ್ಕಿಂಡಾಸಟ್ಟದಾಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಸರಿ ಹೋಗುತ್ತೆ ಹೇಳಿ. ಹಾಳಾದ್ದು ಈ ಊರಿಗೆ ಒಂದು ಮನೆ ಹುಡುಕೋದೂ ಅಂದ್ರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸರ್ತಿ ನಮ್ಮಮ್ಮನ ಹೊಟ್ಟೆಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಷ್ಟೇ ಶ್ರಮ. ಏನು ಮಾಡೋಕಾಗುತ್ತೆ. ಹ್ಯಾಗೂ ಆ ಮನೆ ಬಿಡ್ಲೇಬೇಕಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಗ್ಗೆ ಬಿಟ್ಟೆ ಒಳ್ಳೆದು.”

ನಾನು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟೆ ಆಕೆ ದೂರದ ರಸ್ತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದರು—

“ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಪಾಚಿಕಲರ್ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟೊಂಡು ಬರತ್ತಾ ಇದೆ ಯಲ್ಲ ಅದೇ ಈ ಮನೆಯೋನ ಹಿರೀ ಮಗಳು ದೂರದ್ದು ಅದಾವದೋ ಊರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೇಂತ ಮಾಡಿದ್ದಂತೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮೂರ್ದಿನ ಗಂಡನ ಜೊತೇಲಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡನ್ನ ಬಿಟ್ಟೆಂದು ತೌರ್ಮನೇಲಿ ಕೂತಾಯ್ತು ಈಗ ಅದ್ಯಾವುದೇ ಶಿಶುವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಮೇಡಮ್ಮಾಗಿ ಇದೆಯಂತೆ ಉಳಿದೋವಕೆ ಒಂದಕ್ಕೂ ಮದುವಿಲ್ಲ. ಮುಂಜಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಇದಾವೆ

ಮದಿವ್ಯಾಗೋವು ಎಲ್ಲಾ ದರದ್ದೂ ಇದೇ ತಿಂಗಳೇಕನ ಸ್ವರೂಪೇ ! ಯಾವೋನು
ಶೀಯಾನೆ ಈ ಮುಸಡಿಗಿಗ”

ನಾನು ಅತ್ತ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರ್ಷದ ಆ
ಹುಡುಗಿ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಮಾಮೂಲಿ ಅಲಂಕಾರ.
ಡಬ್ಬಲ್ ಜಡೆ, ಉದ್ದ ಕುಂಕುಮ, ತಲೆತುಂಬಾ ಪಿನ್ನುಗಳು, ಕತ್ತು ಬೋಳು.
ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಸ್ವೀಲ್ ಬಳೆಗಳು. ಪಾಚಿ ಕಲರಿನ ನೈಲಾನ್ ಸೀರೆ,
ಎರೆಮಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣದ ಮುಖ ಮೇಲೆ ಕವಡೆ ಗಾತ್ರದ ಮೊಡಮೆಗಳು.
ಮನೆಯ ಗೇಟಿನ ಹತ್ತಿರ ನಾವು ನಿಂತದ್ದು ನೋಡಿ ಹುಡುಗಿ ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ
ಗತ್ತನ್ನು ತಂದು ಕೊಂಡು ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ಪಟಪಟ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ನಡೆದು
ಬಂದಳು. ನಾನು ಗೇಟು ಬಿಟ್ಟು ರಸ್ತೆಗೆ ಬಂದು ಆಕೆಯೊಡನೆ—

“ನಾನು ಬರ್ತೀನಿ”—ಎಂದು ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿದೆ.
ಹುಡುಗಿ ಕಣ್ಣು ಕೂಡಾ, ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿಸದೆ ಕೋಳಿಯಂತೆ ಕುತ್ತಿಗೆ
ನೆಟ್ಟಿಸಿ ಬಿಮ್ಮಿಗೆ ಬೀಗಿಕೊಂಡು ಒಳ ನಡೆದಳು.

ನಾನು ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ಬುದ್ಧಿ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಸುಮಾರು
ಒಂದೂವರೆ, ಎರಡು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು ನಾನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು, ನಾನು
ಗೇಟಿನೊಳಗೆ ಕಾಲಿಡುವಾಗ ಕಾಲು ನಡುಗಿತು. ಶಾಮನನ್ನು ಕಂಡ ಕುಟ್ಟಮ್ಮ
ತನ್ನ ವಕ್ರ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಿರಿಯುತ್ತ—

“ಇಷ್ಟೊತ್ತು ಎಲ್ಲೋಗಿತ್ತು ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟಶಾಮಿ ?”

ಎಂದು ಅವನ ಕಂಕುಳಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಶಾಮ ನಿರ್ಧಾರ
ಕ್ಷೀಣ್ಯವಾಗಿ ಕೂಗಿ ಅವಳ ಕೈ ನೂಕಿದ—

“ಫೂ, ಹೋಗೇ ಕುಟ್ಟಮ್ಮ-ಗೊಟ್ಟಮ್ಮ. ನಿನ್ನ ಮೈ ಎಲ್ಲ ಬಿವರು
ನಾತ ನನ್ನ ಎತ್ತೋಬ್ಯಾಡ.”

ಕುಟ್ಟಮ್ಮ ಪಕಪಕನೆ ನಕ್ಕಳು. ನಾನು ಸೀದಾ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ
ಬೀಗ ತೆಗೆದು ಒಳ ಹೋದೆ ಮತ್ತೆ ಅವಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೇಳಿಸಿತು—

“ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನಾಜಾ ಈಗ ಚಂದಾಗಿ ಸೋಪಾಕೈಂಡು ಸ್ನಾನ ಮಾಡ್ತೀನಿ ಕೆಲನಾಗಿ ನೀನೂ ಮಾಡಿಯಾ ?”

ಶಾಮ ಅವಳನ್ನು ಹಂಗಿಸಿದ.

“ಛೂ ಇಷ್ಟೊತ್ತಲ್ಲೇನೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡೋದು ? ನಾನು ದಿನಾ ಬೆಳಿಗ್ಗೆನೆ ಮಾಡ್ತೀನಿ ಸ್ನಾನಾನ ನೀನೇ ನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟೀಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡೋದು. ನಮ್ಮ ಶಿವಮೊಗ್ಗೇಲಿ ಎಲ್ಲ ಹೊಳೇಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡ್ತಾರೆ, ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಹೊಳೇನೇ ಇಲ್ಲ ”

ನಾನು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿ ಮಾಡಲು ಕುಳಿತೆ, ನನ್ನ ತಲೆಯ ತುಂಬಾ ತುಂಗಮ್ಮನ ಸುದ್ದಿಯೇ ತುಂಬಿ ಕೊಂಡಿತು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಕುಟ್ಟಮ್ಮನ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು—

“ನಮ್ಮೂರಾಗೆ ಹೊಳೆಯಿಲ್ಲ, ಕೆರೆ ಇದೆ ಕಣ ಶಾಮಪ್ಪ, ನೀನೋ ಡಿಲ್ವಾ ?”

“ಉಹುಂ ಕಣೇ ನೀ ತೋರಿಸ್ತೀಯಾ ?”

“ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ ಎಂಗಪ್ಪಾ ತೋರ್ಸೋದು. ಅಪಾರ ದೂರ ಅದೇ.”

ಕುಟ್ಟಮ್ಮನ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ನಾನು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ತಿಂಡಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮವರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಐದು ನಿಮಿಷ ವಿತ್ತು. ಆ ಕಡೆಯ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಎದುರಿಗೆ ನೋಡಿದೆ.

ಈಗ ಐದು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು ಆ ಮನೆಯ ಗೇಟಿನ ಒಳಗೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಹುಡುಗರು ಹೋದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಆ ಮನೆಯ ಮಾಲೀಕನ ಮಕ್ಕಳರಬೇಕು. ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ಇವತ್ತು ಇವರು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿ ಅಶ್ವತ್ಥನಿಗೂ ಹೇಳಿ ಕಳಸಬೇಕು—ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗಡೆ ಸೈಕಲ್ಲಿನ ಸದ್ದಾಯಿತು.

ಅವರು ಬಂದರು, ನನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನ ಗಲಿಬಿಲಿ ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಮುಖದ

ನೇಲೆ ಬರೆದಿಟ್ಟಂತೆ ಇತ್ತೋ ಏನೋ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ್ದು ಇವತ್ತು ಅವರೊಡನೆ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ತಿಳಿಯದಾಗಿತ್ತು.

ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅವರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಕೆದಕಿ ಕೇಳುವ ಜಾಯಮಾನ ದವರಲ್ಲ, ಆದರೂ ಕೇಳಿದರು—

“ಯಾಕೆ ಏನೋ ಒಂಥರಾ ಇದ್ದೀ. ಮೈಸ್ವಸ್ಥ ಇಲ್ಲೆ?”

ನನಗೆ ಮಾತಾಡಲು ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕಿತು—ತಟ್ಟಿಗೆ ದೋಸೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಹೇಳಿದೆ —

“ಧೂ ಇಷ್ಟ್ವ ದಿನ ಶ್ರಮ ಪಟ್ಟಿದ್ದೂ ದಂಡ ಆಯ್ತು.”

ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನ ತುದಿಬುಡೆ ತಿಳಿಯದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಿಕಿ ಮಿಕಿ ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿದರು. ಮುಂದೆ ನಾನು ಹೇಗೋ ಒಂದು ಸೂತ್ರ ಹಿಡಿದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಿಂದ ನಡೆದಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಅರ್ಥ ಗಂಟೆ ವಿವರಿಸಿದೆ. ನನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಚಿಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲು ಕಾಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬಂದವರ ಸ್ಥಿತಿ ಯಾಗಿತ್ತು ನಮ್ಮದು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಕುಟ್ಟಮ್ಮನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೂ ಬೀಳಬಹುದೆಂದು ನಮ್ಮವರು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೇ ಬಂದು ಕೂತರು. ಮುಂದೇನು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತಿತ್ತು ನಮ್ಮವರು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು—

“ಹಾಲು ಕಾಯಿಸಿ ಅನ್ನಮಾಡಿ ಇಟ್ಟೆಡು, ಅಶ್ವತ್ಥನ ಮನೆ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ ”

ನನಗೂ ಅದೇ ಸರಿ ಎನಿಸಿತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ, ಅಶ್ವತ್ಥರೆದುರಿಗೆ ನಮ್ಮ ದುರವ್ಯಸ್ಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸರಿಹಾರ ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗ—ಆನಿಸಿತು.

ಬೇಗ ಬೇಗ ಹಾಲು ಕಾಯಿಸಿ, ಅನ್ನ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಹೊರಟೆವು. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಶಾಮಾ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೂಡು—

“ಎಲ್ಲಿಗಣ್ಣಾ, ನಾನು ಬರ್ತೀನಿ” ಅಂದ.

ಅವರು “ಬಾ” — ಎಂದಷ್ಟೇ ಅಂದು ಮುಂದೆ ನಡೆದರು.

“ಅಂಗಡೀಗೇನಮ್ಮಾ ?” —

ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅವನು ಸೀರೆಯ ನೆರಿ ಹಿಡಿದ. ನಾನು ಬಹುಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದೆ —

“ಅಂಬಚ್ಚಿ ಮನೇಗೆ ಕಣೋ” ಎಂದು

ಕುಟ್ಟಮ್ಮ ತಾನಾಗಿಯೇ ಕೂಗಿದಳು —

“ವಾಕಿಂಗ್ ಹೋದಿಯಾ ಶಾಮಪ್ಪಾ ?”

ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೊರಟಾಗ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟೆರೆಂದು ಕೇಳಬಾರದೆಂಬ ಅಂಶ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತು, ಅದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಶಾಮ ಹೇಳಿದ —

“ವಾಕಿಂಗ್ ಇಲ್ಲ, ಗೀಕಿಂಗೂ ಇಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಅಂಬಚ್ಚಿ ಅವತ್ತು ಬಂಧಿದ್ರಲ್ಲೇ ಅವರ ಮನೇಗೆ ಹೋಗ್ತೀನಿ”

ನನಗೆ ಕುಟ್ಟಮ್ಮನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಒಂದು ಅವ್ಯಕ್ತ ದಿಗಿಲು ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವರು ದೆವ್ವ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಂತೆ ಈಗ ಅವಳನ್ನೇ ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿದೆ—

“ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆ ಒಳಗೆ ಬುದ್ಬಿಡ್ತೀವಿ ಕುಟ್ಟಮ್ಮ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮನೆ ಕಡಿ ನೋಡ್ಕೊತೀಯಾ ?”

“ಅಯ್ಯೋ ಹೋಗ್ಬನ್ನಿ ತಾಯಿ. ನಾನು ಎತ್ತಾಗೆ ಹೋಗ್ತೀನಿ ? ಇಲ್ಲೇ ಇರ್ತೀನಲ್ಲ, ಎಷ್ಟೋತ್ತಾರ ಬನ್ನಿ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ.”

ಈ ಬೋಚಾಳಿಯ ಹಿಂದೆ ಎಂಥ ಸರಮಘಾತಕತನ ಅಡಗಿದೆಯೆಂದು ನನಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇ ತಿಳಿದದ್ದು.

ನಾವು ಗೇಟು ದಾಟುವಾಗ ನಾಚ್ಚೈದು ಮಂದಿ ಹುಡುಗಿಯರು. ನಕ್ಕಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಹಿವಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಹೌದು

ಗ್ಯಾರೇಜಿನ ಬಲಭಾಗದ ವನೆಯ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಮಂದಿ ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿಯು ಸೆಕೆಂಡ್ ಪೋಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಏನೋ ಹೊರಡಲು ಶೃಂಗಾರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರೋ ತಿಳಿಯದು. ಖೊಳ್ಳೆಂದು ಎಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಕ್ಕಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುಡುಗಿಯ ಹಿಂಭಾಗ ವನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ಅತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ನಮ್ಮವರು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನನ್ನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ತನಿಖೆ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಮಯವಿರಲಿಲ್ಲ ನಾನು ಹೊರಟು ಹೋದೆ.

ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಕಾಲ ನಮ್ಮ ಪ್ರವಚನ ನಡೆಯಿತು. ಮುಂದೆನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ತೋಚದು. ನಾವು ನಾಲ್ವರು ಒಡೆಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಭಾರ ಹೊತ್ತವ ರಂತೆ ಚಿಂತಿತರಾಗಿದ್ದಾಗ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ರಂಗಚ್ಚಿ, ಅಬಚ್ಚಿ, ಶಾಮ ಸುಖ- ಸಂಕಥಾ ವಿನೋದದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರು ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಚಿಂತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಯದಾಗಿ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು—

“ಈಗ ನಿಂತ ಗಳಗೇಲಿ ಏನು ಮಾಡೋಕೂ ಆಗೋಹಾಗಿಲ್ಲ. ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಏನೂ ಐಬೇ ತೋರಿಸಬೇಡಿ. ನಾಳೆಯಿಂದಾನೆ ಮತ್ತೆ ಮನೆ ಹುಡುಕೋಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರಾಯ್ತು.”

ಅಬ್ಬಾ ! ಅವತ್ತು ನಾವು ಹೋದಾಗ ಯಾವಾಟೆ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದು ಪುಣ್ಯಸ್ಥಿತಿ ! ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿ ಹೇಳಿ ? ಒಳ್ಳೇ ಗರತೀರ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದ ಹಾಗಿದಾಳೆ ಮಹಾತಾಯಿ.”

“ಕತೆ ಪುಸ್ತಕದಾಗಿ ಇಂಥವೆಲ್ಲ ನಾನು ಓದಿದ್ದಮ್ಮ. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟು ಕತೆ ಅಂತಾನೇ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ ನಾನು. ಆದರೆ ನೀ ಏನೇ ಹೇಳು ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನನಗಂತೂ ಆ ಮನೇಲಿ ಒಬ್ಬ ಇರೋಕೆ ತುಂಬಾ ದಿಗಿ ಲಾಗುತ್ತೆ. ಏನೋ ಕಳ್ಳ ವ್ಯಾಪಾರ ಬೇರೆ ಮಾಡ್ತಾರಂತೆ ಅವರು. ದಿನ ಬೆಳಗಾದರೆ ಪೇಪರ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾವು ಓದೋಲ್ಲೆ. ಯಾವ ಗಳಗೇಲಿ ಯಾರ

ಕೈಗೆ ಕ್ಯಾಳ ಬೀಳುತ್ತೋ ಹೇಳೋಕೆ ಆಗೋಲ್ಲ. ಅವರು ಎಲಾ ದರೂ ಹಾಳು ಬಿದ್ದು ಹೋಗಲಿ. ಸಧ್ಯ ನಾವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾದ್ರೆ ಸಾಕಾಗಿದೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥ ಹೇಳಿದ—

“ಹೋಗಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನೋಡಿದೆ ಅಂದ್ರಲ್ಲ ಆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡಿ ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧಾನವಾಗಿ ಬೇರೆ ಹುಡುಕಿದರಾಯ್ತು.”

ನನಗೆ ಆ ಮನೆ ಏನೇನೂ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಬೇಡ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆ ಒಂದೆರೆಡು ದಿನ ಹೋದರೆ ಅದೂ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋದರೆ ಆಯಿತು, ಮತ್ತೆ ಗಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುವುದೇ ಅಗುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ತಲೆ ಸಿಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

“ಹೇಗೋ ಅನ್ನ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ಶಾರದೆ ಹುಡುಗರನ್ನು ನೋಡೋತಾಳೆ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಬನ್ನಿ ನಮ್ಮನೇಗೆ. ಹಾಗೆ ಆ ಮನೇನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರಾಯ್ತು. ನಮಗೋ ನಿಮಗೋ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಆಗುತ್ತೆ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮರುಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬಡಿಸಿ ನೀನೂ ಊಟ ಮಾಡೆಂದು ಶಾರದೆಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ನನಗೂ ಕುಂಕುಮ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟು ನಿಂತಳು. ಅಶ್ವತ್ಥನೂ ಶರಟು ಏರಿಸಿದ.

ಹೊರಟು ಎರಡನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಖಾಲಿ ಬೆಂಕಿ ಪೊಟ್ಟಣ ವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ಆ ಮುದ್ರೆಯವರ ಮುದುಕಿ ಹೇಳಿತು—

“ದೇವರ ದೀಪ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಕೇಂತ ನೋಡ್ತೀನಿ ಒಂದೂ ಕಡ್ಡೀನೆ ಇಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಡ್ಡೀ ಕೊಡ್ತೀ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತರಿಸಿಕೊಡ್ತೀನಿ.”

ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಯಿತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮನಿಗಂತೂ ಉಂಗುಷ್ಟ ದಿಂದ ನೆತ್ತಿಯವರೆಗೂ ಸಿಟ್ಟು ಉರಿಯಿತು ಅವಳು ಹಲ್ಲುಮುಡಿ ಕಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು—

“ಮನೇಲಿ ಶಾರದಾ ಇದಾಳೆ ಅವಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಸೊಳ್ಳಿ ನಾವು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೊರಟೆವೀವಿ. ಏನೇನು ಬೇಕೋ ಎಲ್ಲಾ ಅವಳ ಕೈಲೇ ಇಸೊಳ್ಳಿ !”—

ಎಂದವಳೇ ದುಪು ದುಪು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ—

“ಬನ್ನಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ” —ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದುರಿಗಿ ನೋಡದೆ ರೊಯರೊಯನೆ ನಡೆದಳು. ಮುದುಕಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಮಿಕ್ಕ ಮಿಕ್ಕನೆ ನೋಡಿತು

ಅದಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಕೂಗಾಡಿದರೂ ಮನಸ್ಸು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಕೂಗಾಡುತ್ತಲೇ, ಬಯ್ಯುತ್ತಲೇ ಅವಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶಾರದೆ ಹಾಗಲ್ಲ ಅವಳು ಕಡ್ಡಿ ತುಂಡಾದಂತೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಬೇಕಾದ್ದೇ ಆದರೂ ಒಂಚೂರು ಕೊಡುವವಳಲ್ಲ. ಶಾರದೆಯ ಸ್ವಭಾವ ಮುದುಕಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಮತ್ತೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡದೆ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು.

ಹೊರಡುವಾಗಲೇ ತುಂಬಾ ಹೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಬೇಗ ಬೇಗ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದೆವು. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ದೇವರ ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸುತ್ತು ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಬೇಗ ಹಾಕಿ ನಾವು ಆ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟೆವು.

ನಾವು ಗೇಟು ಸದ್ದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋದರೂ ಮಾಲೀಕರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ ಮೇಷ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಐದು ಕ್ಯಾಂಡಲಿನ ದೀಪಗಳು. ಕೆಂಪು ಸೀಮೆಯಿಣ್ಣೆಯ ದೀಪಗಳಂತೆ ಮಂಕಾಗಿ ಕಂಡವು.

ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ತೋಟಕ್ಕೂ ಒಂದು ದೀಪವಿಲ್ಲ, ನಾವು ಹೇಗೋ ತಡವರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಷ್ಟರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತೆವು. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಂತಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳು ಎನೋ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ತಾಯಿ ಗದರಿಸುತ್ತಾ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾನು ಮುಂಬಾಗಿಲನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಳ್ಳಿ—

“ಠೇ” ಅಂದೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಗಂಟೆ ಗಟ್ಟಲೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆದಿದ್ದರೂ ಆಕೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬೇಲೂರು ಹತ್ರ ಕರಗಡಾ ಅಂತ ನಮೂರು. ಸ್ವಂತ ಊರು ಸ್ವಂತ ಮನೇಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದದ್ದು. ಆ ಮೇಲೆ ಗೊತ್ತೆ ಇದೆಯಲ್ಲ ಏನೇನೋ ಪಾಲು-ಸಾಕಡಿ ಅಂತ ಆಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟಿಷ್ಟು ತರೀ ಜಮೀನು ಬಂದಿತ್ತು ನಂಪಾಲಿಗೆ. ಆ ಕೊಂಪೇಲಿ ಕೂತ್ಕೊಂಡ್ರೆ ಅದರಾಗೆ ಜೀವನ ನಡೆಯುತ್ಯೆ ? ಅದನ್ನ ಅತ್ತಾಗಿ ಯಾರಿಗೋ ಸೀದು ಇತ್ತಾಗಿ ಹತ್ತಿ ಬಂದ್ವಿ. ಆಯ್ತು ಆ ಪುಡಿಕಾಸು ಎರಡೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಸೋರಿಹೋಯ್ತು ಬಿಡಿ. ನಾವಂತೂ ಅವತ್ತಿಂದ ಇವತ್ತಿನವರೆಗೆ ಒಡಾ ಇರೋ ಭವ್ ಆ ಸರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ. ಮನೆ ಇಲ್ಲೋರಿಗೆ ಮಾನವಿಲ್ಲ. ಅನ್ನೋ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ನೋಡಿ. ಪಾಪ ! ನಿಮಗೆ ಊರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಒದ್ದಾಡೋ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂತಲ್ಲ ಇದು ಹೇಳಿ ?”

ಮೇಷ್ಟರು ಮೂರೇ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ದಾರುಣ ಚಿತ್ರವನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬಿತ್ತರಿಸಿದರು. ಮೇಷ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ಹಿರಿಯ ಹುಡುಗಿಗೆ ಎಂಜಲು ಗೋಮಯ ಮಾಡಲು ತಿಳಿಸಿ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕೈ ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದರು—

“ಬನ್ನಿ ಪಾಪ ಈಗಲೇ ನಿಮಗೆ ಹೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಆ ಮನುಷ್ಯ ಸಿಕ್ಕೋದೆ ಇಲ್ಲ. ಬರೋರು ಬಂದೀದೀರಿ. ನೋಡ್ಕೊಂಡೇ ಹೋಗೀರಂತೆ.”

ನಾವೆಲ್ಲ ಎದ್ದು ಆಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಹೋದೆವು. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಕಡೆ ಎಡವಬೇಕಾಯಿತು. ಮೇಷ್ಟರ ಮಗಳು ಒಂದು ಬೆಡ್ ಲ್ಯಾಂಪನ್ನು ತಂದು ತಾಯಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಅಂತೂ ಮಾಲಿಕರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತಲ್ಪಿದೆವು. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಅವರು ದೀಪ ಆರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಷ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ಹುಡುಗಿಯೊಂದನ್ನು ಕೂಗಿದರು—

“ಲೇ ಸುಬ್ಬಕ್ಷಿತ್ರೀ, ನಿಮ್ಮಂದೆ ಇದಾರೇನೇ ಮನೇಲೀ ?”

ಹುಡುಗಿಯ ಬದಲಾಗಿ ಆತನೇ ಮಾತನಾಡಿ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದರು—

“ಯಾರು ? ಯಾಕೆ ?” — ಎಂದು ಕೇಳಿತು ಪ್ರಾಣಿ

ಮನೆಯೊಳಗಿನ ದೀಪದ ಮಾಸಲು ಬೆಳಕು ಅಂಗಳಕ್ಕಷ್ಟು ಬಿದ್ದಿತು. ಮೇಷ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ನಾವು ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆತ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆಡುವ ಪ್ರಾಣಿ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಆಗಲೇ ತಿಳಿಯಿತು. ಆತ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆಯುವ ಬದಲು ತಾವೇ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತು ತಲೆ ಕೆರೆಯುತ್ತ—

“ಮನೇನಾ....ಯಾರ್ಯಾರೋ ಕೇಳಿದಾರೆ. ನೋಡಿ....ನಮಗೆ....ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕೋರಿಗೆ ಕೊಡೋಕೆ ಹೆದರಿಕೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋಯೋ ಬಂದು... ಸೇರೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದಾರೆ ಹಾಳಾದ್ದು....ಈ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ, ಪುಂಡ್ರ ಪ್ರೇಕರಿಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದು ಬಂದು ಮನೆ ಕೇಳಾರೆ. ಕೂಡೋಲ್ಲ ಅಂದ್ರೆ ಹೂಡೋಕೆ ಬರ್ತಾರೆ. ಭಾಳ ಕಷ್ಟ ಈಗ ಮನೆ ಕಟ್ಟೊಂಡೋರಿಗೆ....”

ನಮ್ಮವರು ಬಾಡಿಗೆ ವಿಷಯ, ಅಡ್ವಾನ್ಸು ಎಷ್ಟು ಮುಂತಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. ಆತನೋ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಪುರಾಣ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡ ನಮಗೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲ ನಿಂತು ನಿಂತು ಸಾಕಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದರು—

“ಇವರು ತುಂಬಾ ದೂರ ಹೋಗೋರು, ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿಬಿಡಿ. ನಮಗೂ ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ.”

ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೇಷ್ಟರು, ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರೂ ಬಂದು ಸೇರಿದರು ಮೇಷ್ಟರೇ ಹೇಳಿದರು—

“ಒಂದು ಮಾತು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡಿ ಸಂಗೈಯ್ಯನೋರೆ, ಯಾವತ್ತೂ ನೀವು ಮಿಜಿವಿಜಿನೇ”

ಆಗಲೂ ಆತ ಕಿವಿ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ—

“ಬೆಳಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟೋತ್ತಿಗೆ ಬನ್ನಿ ಮಾತಾಡೋಣ. ನೀವೆಲ್ಲ ಮನೇನೂ ನೋಡಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತೆ, ಯಾಕೆ ಈ ಕತ್ತೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪರದಾಟ” — ಎಂದರು ನರಳಾಟದಲ್ಲೇ,

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅದು ಸರಿ ಎನಿಸಿದರೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೆಲಸವೇ ಕಡೆಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥ, ಇವರು ಇಬ್ಬರೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮುಂಚೆ ಬರುವುದೆಂದು ಇತ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು.

ಅಂತೂ ಏನು ಮನಸ್ಸು ಬಂತೋ ತಿಳಿಯದು. ಆತ ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ—

“ಲೇ ಲಲ್ತ ಇವರಿಗೆ ಕುಂಕುಮ ಕೊಡೇ”....ಎಂದು.

ಒಂದು ಹುಡುಗಿ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು—

“ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ” ಎಂದಳು. ನಾನು, ರುಕ್ಕಮ್ಮ, ಮೇಷ್ಟ್ವರ ಹೆಂಡತಿ ಹಾಲಿನೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೆವು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹಾಸಿದ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರು ಮಲಗಿದ್ದರು. ತಾರಸಿಯ ಗೊಣಸಿಗೆ ಹಗ್ಗ ಬಿಗಿದು ಒಂದು ಸೈಕಲನ್ನು ನೇತು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಬಾಗಿಲೆದುರಿನ ಚಿಜ್ಜೆಯ ಅಟ್ಟದಿಂದ ನಾಲ್ಕೈದು ಗಂಡು ಹುಡುಗರು ನಮ್ಮನು ಹಣಕೆ ನೋಡಿದರು.

೧೮

ಈ ತೊಳಸಂಬಟ್ಟಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯೆಲ್ಲೂ ನನಗೆ ನಗು ಬಂದಿತು. ನಾನು ಕುಂಕುಮ ಹಿಡಿದು ನಿಂತ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ—

“ಅದೇಕೆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದಾರೆ?” ಅಂತ.

“ಎಲ್ಲಿ. ಕೆಳಗೆ ಮಲಗೋಕೆ ಜಾಗಾನೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಮೂರ್ ನಾಲಕ್ ಜನ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಕ್ಕೋಬೋದು. ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಅವರು ಅಲ್ಲೇ ಮಲಗೋದು” ಅಂದಳು ಹುಡುಗಿ.

“ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನಿಂದೆ ಗಣ್ಣಲ್ಲಿ ಹೊರಳ ಬಿದಾಗಿದ್ರೆ”?

ಅದಕ್ಕೆ ಹುಡುಗಿಯ ಬದಲು ಮೇಲೆ ತಲೆಹಾಕಿ ಕುಳಿತ ಹುಡುಗನೇ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದ—

“ಆ ಕಡೆ ತಲೆ ಹಾಕೊಂಡು ಮಲಕೊತ್ತೀವಿ. ಬೀಳೋದೂ ಇಲ್ಲಾ
ಗೀಳೋದೂ ಇಲ್ಲ.”

ಶಾಮ ನನ್ನನ್ನು ತಿವಿಯತೊಡಗಿದ—

“ಅಮ್ಮ ಅವರೆಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆತ್ತ ಹ್ಯಾಗಮ್ಮ ಹತ್ತಿದ್ರಾ ? ಮೆಟ್ಟೀ
ಇಲ್ಲಲ್ಲ !”

“ಅದೂ ನಿಜವೆ. ಹುಡುಗರು ಅಷ್ಟೆತ್ತೆರ ಹೇಗೆ ಹತ್ತುತ್ತಾರೋ ಹೇಗೆ
ಇಳಿಯುತ್ತಾರೋ ! ನಾನು ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟಿ. ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹುಡುಗ
ಹೇಳಿದಳು :

“ಅಲ್ಲಿ ನೇತಾಡುತ್ತಲ್ಲ ಆ ಹಗ್ಗ ಹಿಡ್ಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ ಬಿಡ್ತಾರೆ.
ಆಮೇಲೆ ಸೈಕಲ್ಲನ್ನು ಎಳೆದು ಕಟ್ಟೊಡು.”

ನಾನು ಆ ಹಗ್ಗದ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಸೈಕಲ್ ಫ್ರೇಮಿಗೆ ಬಿಗಿದ ಹಗ್ಗ
ವನ್ನು ಆ ಗೊಣಸಿನ ಮುಖಾಂತರ ಎಳೆದು ಮುಂದಿನ ಕಿಟಕಿಯ ಕಂಬಿಗೆ
ಬಿಗಿದಿದ್ದರು.

“ಇದು ರೂಮು, ಅದು ಅಡಿಗೆ ಮನೆನಾ ?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯತ್ತ ಹಣಕಿ ಕೇಳಿದಳು—

ರೂಮಿನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿತ್ತು. ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಾತಿಗೆ ಅವರು
ಯಾರೂ ಉತ್ತರ ಹೇಳದ್ದರಿಂದ ಮೇಷ್ಟರ ಹೆಂಡತಿಯೇ ಹೇಳಿದರು—

“ಹುಂ. ಇದೇ ಒಂದು ರೂಮು. ಏನೋ ಸಾಮಾನು ಇಟ್ಟೊಂಡು
ಬೀಗ ಹಾಕೊಂಡಿದಾರೆ. ಅದೇ ಅಡಿಗೆಮನೆ. ಪಾಪ ಮಲಗೋಕೆ ಜಾಗ
ಇಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲೂ ಮೂರು ನಾಕು ಜನ ಮಲಗ್ತಾರೆ. ನಿಮ್ಮಣ್ಣ ಎಲ್ಲ
ಲಲ್ಲಾ ?”

“ಆ ಖಾಲಿ ಮನೆಲಿ ಮಲಗಿದಾರೆ ಅವರಿಬ್ಬೂ.”

ಹುಡುಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆ ಮನೆಯಾಕೆ ಹೊರಗೆ ತಲೆ
ಇಡಲಿಲ್ಲ. ಮೇಷ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ಸುವ್ಮನಿರಲಿಲ್ಲ. —

“ಏನು ನಿಮ್ಮಮ್ಮ ಆಗಲೇ ಮಲಗಿ ಬಿಟ್ಟೇನೆ?” ಎನ್ನುತ್ತ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯತ್ತ ಇಣಕಿದರು ಬಾಗಿಲ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಾವು ಮಧ್ಯಾನ್ಹ ಕಂಡ ಮುಖ ಅರ್ಧ ಮಾತ್ರ ಕಂಡಿತು. ಅರ್ಧ ಮಾತೂ ಕೇಳಿಸಿತು.

“ಅಯ್ಯೋ ಈಗ್ಲೇ ಎಲ್ಲಿ ಮಲಗೋದು. ಇನ್ನೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬೇ ಊಟ ಮಾಡ್ತಾ ಇದಾರೆ.”

ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಉಂಡ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಚ್ಚಲಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಅವಳ ಹಿಂಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ತಟ್ಟನೆ ನೆನಪು ಬಂದಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನೋಡಿದ ಹುಡುಗಿ ಇವಳೇ. ಮತ್ತೆ ಸಂಜೆ ತುಂಗಮ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಹುಡುಗಿ ಇವಳೇ !

ಇವಳು ಯಾಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಳು ? ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲಿ ಹೊಕ್ಕುಂ ತಾಯಿತು.

ಅಶ್ವತ್ಥ ರುಕ್ಯಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆದ—

“ಮನೇಗೆ ಹೋಗೋಕೆ ಹೊತ್ತಾಗುಲ್ವೆ. ಮತ್ತೆ ಬರ್ತೀನಲ್ಲ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ.”

ಮನೆಯಾಕೆಗೆ ತಿಳಿಸಿ ನಾವೆಲ್ಲ ಹೊರಬಂದೆವು. ಕಡೆಗೂ ಆ ಬಿವಿರೆ ಯೊಳಗಿನ ಚತುರೆ ಹೊರಬರಲಿಲ್ಲ ಮೇಷ್ಟ್ವರ ಹೆಂಡತಿ ಕುಂಕುಮ ಕೊಟ್ಟರು. ನಾವೆಲ್ಲ ಮನೇಗೆ ಬಂದೆವು ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ನಾನು ಮನೆಯಾತನ ಮಗಳ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಫಮ್ಮವರು ನಂಬಲಿಲ್ಲ.

“ಆ ಮನೇಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಸ್ನೇಹಿತರು ಇರಬಹುದು ಅಷ್ಟೇ. ನೀನು ಇಲ್ಲದ್ದೊಂದು ಗುಣಾಕಾರ ಹಾಕ್ತಿ” —ಎಂದರು.

ಮನೆ ಬಂದಿತು. ರುಕ್ಯಮ್ಮನಿಗೂ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಬೇಗ ಬೇಗ ಹೊರಟರು. ನಾನು ಮತ್ತೆ ಗೇಟಿನವರೆಗೆ ಹೋದೆ. ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಸಹಜ ವಾಗಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ತುಂಗಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೋಯಿತು.

ತುಂಗಮ್ಮ ಒಂದು ಗೇಣು ಜರಿ ಬಾರ್ಡರಿನ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೊರಡಲು ತಯಾರಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಆಕೆ ದೀಪದ

ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತದ್ದರಿಂದ ಕಿವಿಯ ಓಲೆ ಫಳಫಳಿಸಿತು. ಹಣೆಗಿಟ್ಟ ದೊಡ್ಡ ಕುಂಕುಮ ಆಕೆಯ ಗರತಿನವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿತ್ತು ಯಾರೊಡನೆಯೋ ಮಾತಾಡಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕಳು ತುಂಗಮ್ಮ. ನಾನು ಬೇಗ ಬೇಗ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ.

ರಾತ್ರಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಏಳುವರೆಗೆಲ್ಲಾ ಅಶ್ವತ್ಥ ಬಂದ. ನಾನೂ ಬೇಗ ಬೇಗ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಹೊರಟೆ. ಶಾಮ ಸ್ಕಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ.

ಸಂಗಯ್ಯ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಂದ ಕೈಳೆದುಕೊಂಡೇ ಆತ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು.

ಗಂಡಸರು ಬಾಡಿಗೆ ವಿಷಯ ಮಾತನಾಡಿದರು.

ಆತ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮೇಣದ ಜಾತಿಯವ. ಎನೊಂದೂ ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲೊಲ್ಲ.

ನಾವು ಮನೆಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ ನೋಡಿದೆವು. ನಮಗೆ ಅದು ಟೆಂಪರವರಿಯೇ ಹೊರತು ಖಾಯಮಾಗಿ ಇರುವುದಕ್ಕಾಗಿಯಲ್ಲ.

ಆತ ಮೊದಲು ಆರು ತಿಂಗಳ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಕೇಳಿದರು. ನಲವತ್ತು ರೂಪಾಯಂತೆ ಆರು ತಿಂಗಳದು 240 ಅಡ್ವಾನ್ಸ್. 10 ತಿಂಗಳ ಅಗ್ರಿಮೆಂಟು.

ನಮ್ಮವರು, ಅಶ್ವತ್ಥ ಮತ್ತೆ ಮೂರು ಮನೆಯ ಗಂಡಸರು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಆತನನ್ನು ಹಿಗ್ಗಾ ಮುಗ್ಗಾ ಮಾಡಿದರು. ಕಡೆಗೆ ಆತ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್. ಅಗ್ರಿಮೆಂಟ್ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಬಾಡಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಲವತ್ತೇ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕೊಟ್ಟು ಆಯಿತು. ಅಂದು ತಾರೀಖು 22 ಮನೆಗೆ ಸುಣ್ಣ ಹೊಡೆಸಿ, ಕ್ಲೀನ್ ಮಾಡಿಸಿ—ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾವು ಮನೆಗೆ ಬಂದೆವು. ಇನ್ನು ಎಂಟು ದಿನ ನಾವು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲತಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲವ್ವಾ ಎನಿಸಿತು.

ಈ ನಡುವೆ ನಾನು ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಕೂರುವುದನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ.

ಜೆತುಂಗಮ್ಮ ಮಾತ್ರಾ ಮೊದಲಿನಂತೇ ಇದ್ದಳು. ದಿನಾ ಬೆಳಗಿಗೆ ತುಳಸೀ ಪೂ, ಶಾಮನಿಗೆ ಹಣ್ಣು, ನಗುನಗುತ್ತ ಮಾತು.

ಈಗ ನನಗೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕುತ್ತು ಬಂದಿತ್ತು. ನಮ್ಮವರು ನೀನೇ ಹೋಗಿ “ಫಸ್ತಿಗೆ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಮಾಡ್ತೀವಿ—ಅಂತ ತುಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿಬಾ” ಎಂದು ಕುಳಿತರು, ನನಗೊಳ್ಳೆ ಜೀವನದ ಸುತ್ತು ಬಂದಿತು.

“ಯಾಕೆ ಬಿಡ್ತೀರಿ?” ಎಂದು ಆಕೆ ಕೇಳಿದರೆ ಏನು ಕಾರಣ ಹೇಳಿ ವುದು? ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ ಅಂದರೆ ಅವರು ತಾನೇ ಏನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಾರು?

ಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಕರ್ಯವಿದೆ. ಬಾಡಿಗೆ ಕಡಿಮೆ, ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಯವರಿಂದ ನಮಗೇನೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ.

ಆ ಮನೆಯವರ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ನಾವು ದುಡುಕಿ ಬಿಟ್ಟಿವೇ? ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಮನೆ. ನೂರೆಂಟು ಜನ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಿಜ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯದೆ ನಾವೆಂಥ ಮಂಗಳತನ ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತಲ್ಲ.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬೇರೆ 40 ರೂ. ತೆತ್ತು ಬಂದಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಶ್ವತ್ಥನಿಗಾದರೂ ಒಡಿಸೋಣವೆಂದರೆ ಅವನು ನಿಂತ ವೆಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ಆ ಮನೆ ಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ. ರೇಷನ್ ಡಿಪೋ, ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಕೂಲು ಎಲ್ಲಾ ಅವನಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆ. ಕಷ್ಟವೇ, ಗುದ್ದಾಟವೇ ಅದು ಅವರಿಗೆ ಆರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಒಗ್ಗಿದ ಜಾಗ ಬಡವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಳ.

ನಾನೀಗ ತಪ್ಪನ್ನು ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ.

“ನೀವೇನೋ ಸಲೀಸಾಗಿ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟಿ. ಯಾಕೆ ಬಿಡ್ತೀರಿ ಅಂತ ಆಕೆ ಕೇಳಿದರೆ ಏನು ಹೇಳಲಿ?”

ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು—

“ಇದೊಳ್ಳೆ ಪೀಕಲಾಟಕ್ಕೆ ಬಂತಲ್ಲ. ನಾನ್ ತಾನೇ ಏನು ಹೇಳಲಿ? ಕಾರಣ ಏನು ಹೇಳೋಕ್ಕಾಗುತ್ತೆ. ಹೇಳೋ ಅಂಥಾ ವಿಷಯಾನೆ ಅದು, ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕು ಬಿಡ್ತೀವಿ ಅನ್ನೋದು ಅಷ್ಟೆ. ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಸುದ್ದಿ ಅವರಿಗಿಲ್ಲ, ಅವರ ಸುದ್ದಿ ನಮಗಿಲ್ಲ.

“ಆ ವಿಷಯ ನನಗೂ ಗೊತ್ತು. ಸಧ್ಯ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಂದ ಪರಾಗೋದು ಹ್ಯಾಗೆ ಹೇಳಿ ?”

“ವರು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳಿದರು....

“ನೋಡು ಒಳ್ಳೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸುಳ್ಳೇ ಪ್ರಧಾನ ಅಂತ...ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡು. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಊಟ ಮಾಡೋದು ನೀನು, ಶಾಮ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಅಶ್ವತ್ಥನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡಿ ಇನ್ನು ಎಂಟ್ ಹತ್ ದಿನ ಈ ಕಡೆ ಮುಖ ಹಾಕ್ ಬೇಡಿ. ನಾನೇ ಬರ್ತೀನಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ. ಒಂದ್ ಪಕ್ಷ ಆಕೆ ಏನಾದರೂ ಕೇಳಿದ್ರೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಹುಷಾರಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಕಾಗದ ಬಂದಿತು, ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳ್ತೀನಿ. ಫಸ್ಟ್ ಗೆ ಇನ್ನೆರಡು ದಿನ ಇದೇ ಅನ್ನೋವಾಗ, ಇಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ನೆಂಟರದ್ದೇ ಮನೆ ಇದೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಮನೆ. ಖಾಲಿ ಮಾಡ್ತೀನಿ. ಆ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ನೀನು ಬರಾವೆಯಾತೆ.”

ನಾನು ದೊಡ್ಡ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟೆ, ನಾವು ಎಂದೂ ಇಂಥ ಕುತ್ತಿ ಸಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೂ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟ ದೊಡ್ಡ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಸಂಭವವೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ನಾನು ಕೂಡಲೇ ಎಚ್ಚತ್ತು ಹೇಳಿದೆ.

“ಇದಕ್ಕೇ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಹಿಂಟ್ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯೋದಿಲ್ಲಾ ಅನ್ನೋದು. ಆ ಸಂಗಯ್ಯನೋರ ಮಗಳು ಆ ಮನೇಲಿ ನಿಂತದ್ದನ್ನು ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದೀನಿ ಆ ಹುಡುಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೋಗಿ ಮಾಡ್ತಾಳೇತ ಕಾಣ್ಸತ್ತೆ. ಈಗ ನಾವು ಹೋಗೋದು ಅವರ ಮನೇಗೆ. ಆ ಹುಡುಗಿ ತುಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಎಂದಾದರೂ ಹೇಳ್ತೆ ಇರ್ತಾಳಾ ? ಅದೂ ಅರೈ ಈ ಕುಟ್ಟಮ್ಮ ಮೂರ್ಛೋತ್ತೂ ಅಂಗ್ಡಿ ಪಂಗ್ಡಿ ಅಂತ ಅದೇ ರಸ್ತೇಲೇ ಅಲೀತಿರುತ್ತೆ. ಕಂಡ್ರೆ ಗೊತಾಗುಲ್ವೆ ಒಂದ್ ಗಳಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ಅವರು ನಂತರ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು—

“ ನೋಡು ಬೀಸೋ ದೊಣ್ಣೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಆಯುಸ್ಸು ಅಂತ, ಮುಂದಿನ ಪಾಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ. ಸಧ್ಯ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಚಾವಾಗೋದು ಮುಖ್ಯ.

ಅಥವಾ ನಿನಗೆ ಈ ಮನೇಲಿ ಇರೋ ಧೈರ್ಯ ಇದ್ರೆ ಇದ್ದೇಬಿಡೋಣ. ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನ ಏನು ಮಾಡೋ ಹಾಗಿದಾರೆ. ಅವರಿಗೂ, ನಮಗೂ ಯಾವ ಸಂಪರ್ಕಾನೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳೋದೋಳು ನೀನೇ, ಈಗ ನೀನೇ ಒದ್ದಾಡ್ತೆ.”

ನನ್ನ ಸಂಶಯಕ್ಕೂ ಮೇಷ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಬಹಳ ತಾಳಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳನ್ನುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನಾನೂ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ—

“ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ. ನಾವು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇರೋದೂ ಅಂದರೆ ಈಚಲ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕೂತ್ಕೊಂಡು ಮಜ್ಜೆಗೆ ಕುಡಿದ ಸಮಾಚಾರವಾಗುತ್ತೆ. ನಮಗೆ ಈ ತಂಟೇನೇ ಬೇಡ. ನೋಡಿ ಆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣೋರು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಿದ್ರೆ ಈ ಪಂಚಾಯ್ತಿನೇ ಇರ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಈ ಮನೆ ಸಮಾಚಾರ ಪೂರ್ತಿ ಗೊತ್ತಿದೇ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಅಂತೂ ಆಯ್ತಲ್ಲ. ನಾಳೆ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಬೆಳಗ್ಗೆನೇ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೇಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗ್ತೀನಿ. ನೀವು ಸಂಜೆ ಬನ್ನಿ.”

ಮನಸ್ಸು ಏನೋ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಿನ ರೂವಾಳಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಬೇಗ ಬೇಗ ಅಡಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಊಟದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿ ಶಾಮನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟೆ.

ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡ. ಅಂಬಚ್ಚಿ ಮನೇಗೆ ಹೋಗೋಣ-ಅಂದದ್ದು. ಅವನಿಗೆ ಬಲು ಖುಷಿಯಾಗಿತ್ತು.

ನಾನು ಒಂದು ಕೈಚೀಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದೆರಡು ಸೀರೆ ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ.

ಮತ್ತೆ ಆ ವಠಾರದ ಜೀವನ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಜಿಗುಪ್ಪೆ. ಏನೆ ಆದರೂ ಈ ವಠಾರದ ಜನ ಒರಟರೂ ಹರಕುತನದವರೂ ಆದರೂ ಇಂಥ ಮಸುಕಿನೊಳಗಿನ ಮುಳ್ಳು ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಏನಾದರೂ ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ಗುದ್ದಾಡಬಹುದು. ಜಗ್ಗವಾಡಬಹುದು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಆಕ್ಷೇಪಿಸ

ಬಹುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಗಳಿಗೆಗೆ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಲೂ ಬಹುದು. ಎಲ್ಲರೂ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಜನರೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಯಾವ ತಕರಾರೂ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬೇಸರ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳೆಂದರೆ ಎರಡೇ ಒಂದು ಕಳ್ಳಸಿನದು, ಮತ್ತೊಂದು ತಿಗಣೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ವಾರ ಹೇಗಾದರೂ ಸಹಿಸೋಣ—ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ.

ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಪ್ಲಾನನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವರದಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದುದಾಯಿತು.

ನಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಸುಳ್ಳು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತ ತರಲಿಲ್ಲ

ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಕಾಹಿಲೆ-ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಅಂದರು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಅದು ನನಗೆ ಬೇಸರ.

ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮಿಯವರು ಎಂದೂ ಕಾಹಿಲೆ ಮುಲಗಿದವರಲ್ಲ. ವಯಸ್ಸು ಅರವತ್ತೈದು ಆಗಿದ್ದರೂ ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೂ ಉಸ್-ಅಸ್ ಅನ್ನದೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಓಡಾಡುವ ಪ್ರಾಣಿಯವರು. ಇಂಥವರಿಗೆ ಕಾಹಿಲೆ ಎನ್ನುವುದೇ ?

ನನ್ನನ್ನು ಮಗಳಂತೆ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಈ ಗಳಿಗೆಗೂ ಹತ್ತಾಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹಿರಿಯರು. ಎರಡು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಇಲ್ಲಿಯ ಫಜೀತಿ ಅವರಿಗೇನಾದರೂ ತಿಳಿದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಷ್ಟು ಒದ್ದಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಏನೋ ಇದುವರೆಗಂತೂ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರೇನಾದರೂ ಮನೆ ಕಡೆ ಹೋದರೆ ಹೇಳಬಹುದೇನೋ ?

ಘೋ ! ಯಾಕಾದರೂ ಈ ಅಧ್ಯಾನದ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಯ್ತೋ ಏನೋ. ಇನ್ನು ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷವಂತೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಯಲೇಬೇಕು.

ಅಶ್ವತ್ಥ, ಇವರು ಅಫೀಸಿಗೆ ಹೋದರು. ನಾನು ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ರುಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆನೋ ತುಂಬಾ ಸಮಾಧಾನ.

ಅಂಬಚ್ಚಿ, ರಂಗಚ್ಚಿ, ಶಾಮ ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರಿದರು. ನಮಗೆ ತಾಗಿದ ಶೆಖೆ ಅವರತನಕ ಹೋಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಾತ್ರಿ ಇವರು ಬರುವುದನ್ನೇ ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ರಾತ್ರಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—

“ಏನು ಹೇಳಿದ್ರಿ ತುಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ?”

“ಹೇಳೋಕೆ ಆಕೆ ಮುಖ ನೋಡಿದೋರು ಯಾರು ? ಆ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿ ಇದಾಳಲ್ಲ ಯಾರವಳು ? ಸುಡುಗಾಡು ಅವಳ ಹೆಸರೇ ನನಗೆ ಮರತ್ತೋ ಗುತ್ತೆ—”

“ಕುಟ್ಟಮ್ಮ” —ಎಂದೆ ನಾನು.

“ಕುಟ್ಟಮ್ಮನೋ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನೋ ಯಾರಿಗೊತ್ತು. ಅವಳು ಬಂದು ಅದೇನೇನೋ ಕೇಳಿದ್ದು. ಆ ಸುಡುಗಾಡು ಮಾತು ಯಾರಿಗೆ ಅರ್ಥ ಆಗುತ್ತೆ ? ಶಾಮ ಎಲ್ಲಿಂತಾನೋ ಏನೋ ಕೇಳಿದ್ದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದಾರೇಂತಂದೆ ಅಷ್ಟೆ. ನೋಡೋಣ ಇನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದರಾಯ್ತು.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಒಂದು ಪ್ಲಾನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಳು. ಅದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಪ್ಪಿತು.

“ಒಂದಿನ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೊರಡೋವಾಗ ಚೀಟೀಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯ ಬರೆದು ಆ ಕುಟ್ಟಮ್ಮನ ಕೈಲಿ ಕೊಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಅಮ್ಮಾವರಿಗೆ ತಲ್ಪಿಸಿಬಿಡು-ಅಂತ ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟರಾಯ್ತು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ತಿಳಕೊಳಲಿ ನಿಮಗೇನಂತೆ ?”

ನಮ್ಮವರು ನಕ್ಕರು

“ಸ್ತ್ರೀ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಳಯಾಂತಕ—ಅನ್ನೋದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ನೋಡು. ಹ್ಯಾಗಪ್ಪ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಿತ್ತಿ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಮಾತಾಡೋದೂ ಅಂತ ಯೋಚನೆ ಯಾಗುತ್ತೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ಲಾನೇ ಪ್ಲಾನು !”

ಎಲ್ಲರ ಊಟವಾದ ನಂತರ, ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರೊಬ್ಬರೇ ಮಲಗು

ವುದು ಬೇಡವೆಂದೆ ಅಶ್ವತ್ಥನೂ ಹೊರಟ ಅವರ ಜೊತೆಹುಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೂ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ಸೀತಮ್ಮ ಗೋಡೆಯ ಕನಕನ ಕಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖವಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದರು—

“ನಿಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಇವತ್ತು ಇಲ್ಲೇ ಇರಾರಾ. ರುಕ್ಕುನ್ನೋರೇ ?”

“ಹೂಂ ಇವತ್ತೇ ಯಾಕೆ ? ಇನ್ನು ಒಂದು ವಾರ ಇರಾರೆ,”

“ಅದೇನಪ್ಪ ಆಶ್ಚರ್ಯ ?”

“ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅಲ್ಲ, ಈಶ್ಚರ್ಯ ಬಾಗಾರದ ಸಂಜರ ಅವರ ಮನೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತೂ ಈ ಶರಸಂಜರಾನೇ ವಾಸಿ ಅಂತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.”

ಸೀತಮ್ಮನ ದನಿ ಅನಮಾನವಾಯಿತು—

“ಏನೋಪ್ಪ. ನಿಮ್ಮಾತೇ ನಂಗೆ ತಿಳಿಯೋಲ್ಲ. ಹೆಡ್ರನ್ನ ಕಂಡ್ರೆ ಹೆಡಗೇಲಿ ನೀರು ಹೊರಿಸಿದ್ದೂ ಅಂತ ನೀವು ನನ್ನ ಕಂಡ್ರೆ ಬಲು ಕುಜೋದ್ಯ ಮಾಡ್ತೀರಪ್ಪ. ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದೇ ನನಗೆ ತಿಳೀಲಿಲ್ಲ.

“ಸರಿ ಬಿಡಿ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯೋಹಾಗೆ ನಾಳೆ ಪುರಸೊತ್ತಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳ್ತೀನಿ ಈಗ ಏನಾದರೂ ಬೇಕಾಗಿದ್ದೆ ಈಗಲೇ ಹೇಳಿ ಬಿಡಿ. ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಏಳೋಲ್ಲ.”

ಗೋಡೆಯ ಕಿಂಡಿಯ ಕೆಳಗೆ ಕಿಲಕಿಲ ನಕ್ಕು ಆಕೆ ಹೇಳಿದರು.

“ನಿಮಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೋ ಇಷ್ಟು ಸುಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮ. ಏನಿಲ್ಲ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಡಿಗೆ ಹೋಳು ಏನಾದ್ರೂ ಇದೆಯೇನೋ ನಿಮ್ಮನೇಲಿ ಕೇಳೋಣ ಅಂತ ಅಂದ್ಕೊಂಡೆ. ಅಷ್ಟಲ್ಲ ನೀವೇ ಕೇಳಿಬ್ರಿಟಲ್ಲ ಇದ್ರೆ ಒಂದೂರು ಕೊಟ್ ಬಿಟ್ಟೇ ಮಲಕ್ಕೊಳ್ಳಿ. ಯಾಕೋ ಇವತ್ತು ಬಾಯೆಲ್ಲ ಚಪ್ಪಾಚಪ್ಪೆ. ಎಲೆ ಇದೆ. ಅಡಿಕೇನೆ ಇಲ್ಲ ನೋಡಿ.”

ರುಕ್ಕುಮ್ಮ ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳನ್ನು ಕುಡುಕಿ ಲವಂಗ ಚೂರು ಅಡಿಕೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಚೂರು ತುಡು ಗೋಡೆಯ ಪೋಸ್ಟ್ ಬಾಕ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದಳು—

“ತಗೋಳ್ಳೇ, ಹೋಳು ಪಾಳು ನಮ್ಮನೇಲಿ ಇಲ್ಲ ಕಣೆ. ಈಗ ತಾನೇ ನಾವಿಬ್ಬೂ ಹಾಕೊಂಡ್ ಬಿಟ್ಟೆ. ನಿಮಗೆ ಎಲೆ ಕೊಟ್ಟೋರು ಅಡಿಕೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲೇ?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಆಕೆಯನ್ನು ಹಂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದೆ. ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯದೆ ಸೀತಮ್ಮ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳಿದಳು—

“ಇಲ್ಲಿ ಅದೇ ನಿನ್ನ ನನ್ನ ಓರಗಿತ್ತಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಲ್ಲ. ಅವಳು ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು. ದಾರೀಲಿ ಬರೋವಾಗ ಅಡಿಕೆ ಅದೆಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೋಯ್ಯೋ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಅನ್ಯಾಯ ಎಲೆ ಒಣಗುತ್ತಲ್ಲಾ ಆಂತ ಕೇಳಿ ನಿಮ್ಮನ್ನ.”

“ಸರಿ ಇನ್ನು ಮಲಕೊಳ್ಳಿ. ನನ್ನ ಕೂಗಬೇಡಿ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಸೀತಮ್ಮ ಬಚ್ಚಲು ತೊಳೆದಳು. ದೀಪವಾರಿತು.

ಈ ದಿನ ಶಾಮ ಅಂಬಚ್ಚಿಯ ಹತ್ತಿರ ಮಲಗಿದ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ನಾನು, ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಮಲಗಿದ್ದೆವು. ರುಕ್ಕಮ್ಮ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದಳು ನನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲೊಲ್ಲದು. ಇಲ್ಲಿ ಕಕ್ಕಸಿಗಾಗಿ ಬೆಳಗಿನ ರೂವಾಕ್ಕೆ ಏಳಬೇಕು.

ನನಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸೌಕರ್ಯ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಿತು. ನಲ್ಲಿ, ದೀಪ, ಕಕ್ಕಸು, ಬಚ್ಚಲು ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಸ್ವತಂತ್ರವಿತ್ತು. ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕವಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಪಾಡು ಬೀಳಬೇಕೋ? ಮನಸ್ಸಿನ ಆಯಾಸಕ್ಕೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿರಬೇಕು.

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಎದ್ದಾಗಲೇ ನನಗೂ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು ಆ ಬೆಳಗಿನ ರೂವಾ ದಲ್ಲೂ ಕಕ್ಕಸಿಗೆ ಕ್ಯೂ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು.

ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮವರು, ಅಶ್ವತ್ಥ ಸ್ನಾನ ಕಾಫಿ ಮುಗಿಸಿಯೇ ಬಂದರು. ಅಶ್ವತ್ಥ ರುಕ್ಕಮ್ಮನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ.

“ಗಡದ್ದಾಗಿ ಒಂದು ಹಂಡೆ ನೀರು ಸ್ನಾನಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ, ಕಣೆ. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಒಳ್ಳೆ ಎದುರಿಗೆ ಕರೆಸಿದ ಎಮ್ಮೆ ಹಾಲು ಹಾಕಿ ಫಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸ್ ಕಾಫಿಮಾಡಿ ಕೊಟ್‌ಬಿಟ್ಟು. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ ಹಾಗಿದೆ.

ನೋಡೆ ನಿಜವಾಗ್ಲೂ ಆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರಬೇಕಲ್ಲಾ ಅನ್ನುತ್ತೆ. ಅರಮನೆ ! ಅರಮನೆ ಇದ್ದಾಗಿದೆ. ರಾತ್ರಿ ಒಂತಿಗಣೇನೇ, ಒಂದ್ ಸೊಳ್ಳೇನೆ ಕೇಳಬೇಡ. ನಾನಾಗಿದ್ದೆ ದ್ರೆ ಖಂಡಿತಾ ಬಿಡ್ತರಲಿಲ್ಲ ಆ ಮನೇನ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಕೂಡಲೇ ಹೇಳಿದಳು—

“ಅದು ನಿಜಾ ಅನ್ನಿ. ‘ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಟ್ಟೆಲ್ಲೆ ಪಟ್ಟಿ, ಅಂತ. ನೀವಂತೂ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಿ ಬೇರಿಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲೇ ಶಾಶ್ವತ, ಅಂಡಮಾನ್‌ಗೆ ತಂಗೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟು ನೀವು ಅಡೇ ಸ್ವರ್ಗ ಅಂತೀರಿ. ಹೆಂಗಸರು ತಾನೆ ಮಾನಾ-ಮರ್ಯಾದೆ ಅಂತ ಅಳೋದು. ಬರೀಗಂಡ್ ಗಂಡಸ್ರೆ ಆದ್ರೆ ಎಲ್ಲಿಬೇಕಾದರೂ ಇರಬೋದು. ಈಗ ನಮಗೆ ತಾನೇ ಕಷ್ಟ ಈ ವಠಾರಕ್ಕಿಂತೂ ಇನ್ನು ನರಕಬೇಕೇ ?”

ಅಶ್ವತ್ಥ ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ವಠಾರದವರು ನನ್ನನ್ನು ಮಿಕ್ಕಿ-ಮಿಕ್ಕಿ ನೋಡತೊಡಗಿದರು.

ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಹದಿನೈದು ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನ ಕಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮನೆಮಂದಿಯೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತರೆ ಅವರು ತಾನೇ ಏನು ತಿಳಿಯಬೇಕು ?

ಮನೆ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯೆಂದು ಜಂಭ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಈಗ ಕೇಳಿದರೆ ಮನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳಬೇಕು ?

ನಾನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಬಿಡಬೇಕಲ್ಲ. ಸುಣ್ಣದ ನೆವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಮಠ್ಯಾಹ್ನ ಬಂದೇ ಓದರು.

ಎಲ್ಲಾ ವರದಿ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿಯಾಯಿತು. ಅವರು ಬುಸ್ಸೆಂದು ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟರು.

ನೀವು ಮಾಡಿದಷ್ಟೂ ದಂಡ ಎಂಬ ಸಂಕೇತವಿತ್ತು ಆ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೇಳದಿದ್ದರೂ ಆಕೆಯೇ ಕೇಳಿದರು—

“ಯಾರು ಆ ಸಂಗಯ್ಯನೋರ ಮನೆ ಅಲ್ವೆ ನೀವು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇರೋದೋ ?”

“ಹುಂ ಹೌದು, ಹೌದು ! ಅದೇ ಮನೇನೆ ನಿಮಗೂ ಗೊತ್ತೆ ಅವರು ?” ಹಲಸಿನ ತೊಳೆ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮೂಗು ಅರಳಿಸಿದರು ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ.

“ನಮ್ಮಮ್ಮ ನಾ ಕಾಣೆನೆ ಆ ಮನೇನಾ ? ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನ ಮಗಳು ಅದೇ ಮನೇಲೆ ಅಲ್ವೆ ಇದ್ದದ್ದು ! ಆದರೆ ಸಾಕಪ್ಪಾ ಸಾಕು. ಇಟ್ಟ ಸಾಮಾನು ಇಟ್ಟಲ್ಲೆ ಮಾಯ. ಒಂದು ಹಂಚಿಕಡ್ಡಿ ಅಂಗಳದಾಗೆ ಇಡೂ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಹತ್ ಕಣ್ಣಾಗಿ ನೋಡ್ಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಆ ಮನೇಲಿ ಬಚಾವು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದೆ ನಿಮ್ಮನೆ ಚಪ್ಪು ಕಲ್ಲು ಕೂಡ ಉಳಿಯೂದಿಲ್ವಂತೆ. ಒಂದ್ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಕದ್ ಹಾರಾಸ್ತಾವಂತೆ ಆ ಸಂಗಯ್ಯನ ಮಕ್ಕು.”

ನನಗೆ ಅದೇನೂ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಯಲ್ಲಿ ನಾವಿದ್ದರಾಯಿತು. ಎಂದುಕೊಂಡೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನೂ ಅದನ್ನೇ ಸವ ಥನೇ ಗೊಳಿಸಿದಳು.

“ಈ ವಠಾರದಲ್ಲೇನು ಕಡಿಮೇನೆ ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೇ ? ಒಂದು ಮೂರು ಕಾಸಿನಗಲ ಸೋಪ್ ಒಂದ್ಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಮನೇಲಿ ಮರೆತು ಬಂದ್ರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟೊಂಡು ಹೋದ್ರೆ ಅಲ್ಲರೋಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಅರ್ಧ ಕೆ. ಜಿ. ಹಸೀಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ತಂದು ಉಪ್ಪು ಮೆಂಥೈ, ಇಂಗು ತುಂಬಿ ಒಣಗೋಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಇಕೋ ನೋಡಿ ಉಳಿದಿರೋದು. ಸ್ಕೂಲು ಇಟ್ಟೊಂಡು ಮನೇ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಇದೇನೂ ಕಾಗೆ ತಿನೋಲ್ಲ. ಇಲಿ, ಕೋತಿ ಬರೋಲ್ಲ ಕೆಳಗೆ ಚಲ್ಲಿಲ್ಲ ಕಳ್ಳನ್ನ ಹ್ಯಾಗೆ ಹಿಡಿಯೋಣ ಹೇಳಿ.”

ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಸ್ವಲ್ಪ ದನಿ ಇಳಿಸಿದರು—

“ಅದು ನಿಜಾ ಅನ್ನಿ. ಕಳ್ಳತನ್ನ ಇಲ್ಲದ ಜಾಗಾನೇ ಇಲ್ಲಾ ಅನ್ನಿ. ಈಗೀಗಂತೂ ವಿಪರೀತ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದೆ, ಎಂಥೆಂಥ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಲೂಟಿ ಹೊಡೀತಾರಂತೆ, ಇದ್ಯಾವ ಪುಟಕೊಸಿ ಅನ್ನಿ.”

ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಎದ್ದರು. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—

“ನಿಮ್ಮ ಅಕ್ಕನಮಗಳು ಯಾಕೆ ಆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ?”

ಅವರು ದೊಣ್ಣೆ ಮೂಗನ್ನು ಸಿಂಡಿಸಿದರು —

“ಅಯ್ಯೋ ಅದೇನೋ ಅನಿಷ್ಟ ! ಆ ಮನೇಲಿ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ ನೀರೆಲ್ಲ ಅಡಿಗೇ ಮನೇಗೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಂತೆ, ಅದು ಎತ್ತರ, ಇದು ತಗ್ಗು, ಎಲ್ಲ ಸಿಮೆಂಟು ಗಾರೆ, ಹಾಕಿ ಬಡಿದಿದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳೋಲ್ಲಾ ಅಂತಾರಂತೆ. ಅನಿಷ್ಟ ಆ ನೀರು ಕಕ್ಕಸಿನವರೆಗೂ ಏಕೆ. ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಅದು ಒಗ್ಗುತ್ಯೆ ಹೇಳಿ. ಏನೋ ಪಾಪ ! ಹಾಗೂ ಎರಡ್ವರ್ಷ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನೋಡಿ ಈಗ ಅವರಿಗೆ ದಿವನಾಗ ಹೆಚ್.ಎ.ಎಲ್.ನಲ್ಲಿ ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಸ್ ಕೊಟ್ಟಿದಾರೆ. ರಾಮಾಂತ ಇದಾಳಮ್ಮ ಹಾಯಾಗಿ !”

ನನಗೆ ಅಳಜೀಕೋ, ನಗಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಮನೆಯನ್ನು ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಟಿಂಪರವರಿಯಾಗಿ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೂ ನಮಗೆ ಮನೆ ಹುಡುಕುವ ರಗಳೆಯೇನೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ.

ಸಂಜೆ ನಮ್ಮವರು ಬರುವಾಗ ಜೊತೆಗೆ ಕೋದಂಡುವೂ ಬಂದ. ನಾನು ಅವನ ಮುಖ ಕಂಡೊಡನೆ ಹೇಳಿದೆ —

“ನಿನಗೆ ಸಾವಿರವರ್ಷ ಆಯಸ್ಸು ಕಣೋ ಈಗತಾನೆ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡೆ.”

ಅವನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಕ್ಕು—

ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾವಿರವರ್ಷ ಆಯಸ್ಸು ಬೇಡ ದೇವರು ನಮಗೆ ಐವತ್ತೈದು ವರ್ಷ ಅನ್ನಕೊಟ್ಟು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಆಯಸ್ಸು ಕೊಟ್ಟಿ ಬದುಕೋದು ಹೇಗೆ ? ಬತ್ತಾ ಬತ್ತಾ ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳಿಗೂ....”

“ಅಮ್ಮಾ! ಶಿವಣ್ಣನ ಅಂಗಡಿ ಹೊಕ್ಕೊಂಡು ಉರಿತಾ ಇದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ನಂಜುಂಡ ಧುಡುಧುಡು ಓಡಿಬಂದ.

೧೯

ವರ್ಧದವರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಉಸ್ತುರಿಗೆ ಹೊರಗಡೆಗೆ ಓಡಿದರು. ನಮ್ಮ ಮನೆ ಯವರೂ ಓಡಿದರು. ಆದರೆ ಮನೆ ಭಾಗಲು ತೆಗೆದು ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಓಡಿದರೆ ಹೇಗೆ ?

ನನಗೆ ಶಿವಣ್ಣ ಯಾರು ? ಅವನ ಅಂಗಡಿ ಎಲ್ಲಿ ? ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ “ಬೆಂಕಿ” ಎಂದದ್ದರಿಂದ ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲ ಅಷ್ಟೆ.

ಮತ್ತೆ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಗಣಗಣ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಅಂಬುಲೆನ್ ಬಂದಿತು. ಅವಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿದರು.

ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ಣ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯುವೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುದಿಗುದಿಯಾ ಣಿತು ರುಕ್ಕಮ್ಮನೂ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ತಗುಲಿಸಿ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಬಂದಳು. ಬೀದಿಯ ಜನವೆಲ್ಲ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಎರಡು ಮೂರು ತಿರುವಿವಲ್ಲೇ ಶಿವಣ್ಣನ ಅಂಗಡಿ. ಮುಂದೆ ಅಂಗಡಿ, ಹಿಂದೆ ಮನೆ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಚಿಕ್ಕ ಅಂಗಳ, ನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಕಾಂಪೌಂಡು.

ಮಳಿಗೆ ಮಾತ್ರಾ ತಾರಸಿಯದು ಹಿಂದಿನ ಮನೆ ಮಂಗಳೂರು ಹೆಂಚಿನದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರೇ. ಅವಳು ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲ, ಯಾರೋ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವಳು—ಎಂದು ಜನರು ಮಾತಾಡು ತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಮನೆ ಪೂರಾ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಧಗಧಗ

ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಳಿಗೆಯ ಬಾಗಿಲು ಕಬ್ಬಿಣದ್ದಲ್ಲ. ಮರದ್ದೇ ಶಿವಣ್ಣನದು ಸಾಧಾರಣ ಚಿಲ್ಲರೆ ಅಂಗಡಿಯಂತೆ.

ಮಳಿಗೆಯ ಬಾಗಿಲೂ ಸಹ ಹೊತ್ತಿ ಉರಿದು ಉರುಳುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿವಣ್ಣ ಇರಲಿಲ್ಲ ಆ ದಿನ ಅವನ ಅಂಗಡಿಗೆ ರಜ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೆ ಅಂಗಡಿ ತೆಗೆದಿ ತ್ತೆಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು ಹೇಳಿದರು.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ನಂತರ ಅವನು ಮಳಿಗೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲೋ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಎಲ್ಲೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಅಂಗಡಿಯೊಳಗಿನ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲ ಪಟ ಪಟ ಸಿಡಿಯು ತ್ತಿತ್ತು.

ಯಾರೋ ಫೈರ್ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ವೋನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಐದು ನಿಮಿಷ ದಲ್ಲಿ ವಾಟರ್ ವ್ಯಾನು ಬಂದು ನಿಂತಿತು ಮತ್ತೆ ಎರಡೇ ನಿಮಿಷಲ್ಲಿ ಗಗನಕ್ಕೆ ಚಾಚುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಂಕಿಯ ನಾಲಿಗೆ, ಬೆಟ್ಟದಾಕಾರದ ಹೊಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಪೋಲೀಸರು ಬಂದ. ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಜನರನ್ನು ಚದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಏನಾದರೂ ಜನಜಾತ್ರೆ. ನಾವು ಯಾರದೋ ಮನೆಯ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದೆವು.

ಶಿವಣ್ಣ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ತರ್ಕವಾಗು ತ್ತಿತ್ತು, ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಜನರೇ ವಿಧವಿಧದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಆಡರೆ ಅಡೊಂದೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೋಲೀಸರು ಹಿಂದೆ ತಳ್ಳಿದರು. ಮತ್ತೆ ಗದ್ದಲ. ಮತ್ತೆ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳ ಸುಟ್ಟ ದೇಹವನ್ನು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಪೋಲೀಸರು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತು ತಂದರು.

ಆ ರಸ್ತೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಚ್ಚಿಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಎದುರು ಅಂಗಡಿಯ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಶಿವಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪುಲಗಿಸಿದರು. ನಾವು ಆಕೆ ಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಶಿವಣ್ಣನ ಪತ್ನಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಹೆಗ್ಸರು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಬಾರದೆಂದು ನಾವೆಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆವು.

ಇನ್ನೂ ಕೋದಂಡು ಇವರು ಹಿಂದೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಶ್ವತ್ಥನೂ ಬಂದ.

ಆದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುದ್ದಿ ಸಂಗ್ರಹ ತಂದವನು ನಂಜುಂಡ “ಶಿವಣ್ಣ ಹೆಂಡತೀನಾ ತುಂಬಾ ಹೊಡೆದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕೋಂಡು ಎಲ್ಲೋ ಹೋದಂತೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವನ ಹೆಂಡ್ತಿ ಅಂಗಡಿ ಸಮಾನಿಗಳೆಲ್ಲ ಸೀಮೆಯೆಣ್ಣೆ ಹುಯ್ದು ಬಿಂಕಿ ಕೊಟ್ಟಂತೆ. ಅವಳ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಕರ್ರಗೆ ಭೂತದ ಥರ ಆಗಿದೆ.”

ನಂಜುಂಡ ಕಣ್ಣು ಇಷ್ಟಿಷ್ಟುಗಳ ಅರಳಿಸಿ ಕೈಕರಣ ಮಾಡೋಂಡು ಸುದ್ದಿ ಯನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿದ.

“ಅವಳ ವಡವೆ ಎಲ್ಲ ಕಿಕ್ಕೋಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಶಿವಣ್ಣ.”

“ಅಂಬಚ್ಚಿಯೂ ಒಂದು ನ್ಯೂಸ್ ಹೇಳಿದಳು

“ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ವಠಾರದಲ್ಲಿ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲವೋ ಗದ್ದಲ.

ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—

“ಕಡೇಗೆ ಏನು ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಗಿತ್ತಿ ಸತ್ತೋದೋ ಏನ್ ಕತೆಯೋ?”

ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರ ಮಾತು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಕೇಳಿಸದಷ್ಟು ಗದ್ದಲ ಕೋದಂಡು ಹೇಳಿದ—

“ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ, ಇನ್ನೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲ ಸಾಯ್ತಾಳೆ ಗ್ಯಾರಂಟಿ. ಆದರೆ ನೋಡಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ! ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಸುಟ್ಟು ಕರಕ್ಲಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಮುಖ ವಂತೂ ಪಿಶಾಚಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನೋಡಿ ಅವಳು ಒಂಚೂರು ನರ್ಳಾ ಇರ್ಲಿಲ್ಲ, ಪೋಲೀಸ್‌ನೋರು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದಳು.

“ಅಮಾ, ಅಮ್ಮಾ ಅವಳ ತಲೆ ಕೂದ್ಲು, ಬಟ್ಟೆ ಎಲ್ಲ ಸುಟ್ಟೋಗಿದೆ. ಅಯ್ಯಬ್ಬ ! ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕರ್ರಗಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.”

ಕೋದಂಡು ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯೆ ನಂಜುಂಡ ಮಾತಾಡಿದ್ದ. ಅಂಬಚ್ಚಿ, ರಂಗಚ್ಚಿ, ಶಾಮ ಎಲ್ಲರೂ ಶಿವಣ್ಣನ ಅಂಗಡಿ ಸುಟ್ಟ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಗಂಟಿ ಗಟ್ಟಿ ಮಾತಾಡಿದರು.

ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಬಿಸಿ ಕಾಫಿ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಿಸಿ ಮಾಡಿತು. ನಂತರ ನಾನು ಶಿವಣ್ಣನ ಸುದ್ದಿ ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಫಜೀತಿ ಹೇಳಿದೆ ಕೋದಂಡೂಗೆ.

“ಆಗಲೇ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾಣ ಹೇಳಿದರು. ಈಗೇನು ಮಾಡ್ತಿರಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಅಂತೂ ಅಂಥಾ ಮನೇಲಿರೋ ಯೋಗ ನಿಮಗಿಲ್ಲ. “ಈ ಆರಳೇ ಮರ, ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನ್ನ ಕಟ್ಟೋಂಡು ಎಲ್ಲೇ ಒದ್ದಾಟ ಹೇಳಿ. ಈಗ ಹೋಗೊ ಮನೇನೂ ಅಷ್ಟಕಷ್ಟೇ ಅಂತೆ ?”

“ಅಯ್ಯೋ ನಮ್ಮಪ್ಪ. ನನಗ್ಯಾಕೋ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯೋತರಹ ಆಗಿದೆ. ಸಧ್ಯ ಈ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆ ಒಂದಿರೋ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಚಾವು.”

ರುಕ್ಕಮ ಸಹಜವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದಳು—

ಉದ್ಧಾರ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ದಿವ್ಯನಾಗಿ ಊರಾಗಿ ಮನೆ ಇದೆ ನಿಮಗೆ ಸುಮ್ ಸುಮ್ಮೆ ಬಾ ಅಂದ್ರೆ ನೀವೇನು ಬರ್ತಿದ್ರಾ ನಮ್ಮನೇಗೆ ? ನೋಡೋ ಕೋದಂಡು. ಇವರು ಇದ್ದದ್ದು ಎಂಟ್ ದಿನ ಆದ್ರೂ 50 ಸೇರು ಬಂಗಾರ ದಂಥ ಅಕ್ಕಿ ತಂದು ಹಾಕಿದಾರೆ. ಇವರ ಆತ್ಮೆ ಅಂತೂ ಹಪ್ಪ, ಸಂಡಿಗೆ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಮೊದಲೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲದಾರೆ. ಇವರಿಗೋಸ್ಕರ ಏನೂ ನಾನು ಹೆಚ್ಚಾರೈ ಮಾಡೋದಿಲ್ಲಪ್ಪ.”

ಕೋದಂಡು ನಕ್ಕು—

“ಹಾಗದರೆ ನಮ್ಮನೇಲೂ ಒಂತಿನ್ನಿರೇ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ನಿಮ್ಮಂಥೋರನ್ನ ಕಂಡ್ರೆ ನಂಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿ.”

ಮಧ್ಯೆ ಅಂಬಚ್ಚಿ ಅವನ ಮೂತಿ ತಿವಿದಳು—

“ಏ ! ನೀನು ಅತ್ತೇನೆ ಕರಾಕೊಂಡು ಹೋದ್ರೆ ಪೂಟೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಯ್ಯು
ಲೈನೋ ?”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹಲ್ಲುನುಡಿ ಕಚ್ಚಿ ಬಯ್ಯಳು—

“ಈ ರಂಡೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬರೆ ಹಾಕಬೇಕು. ನೋಡೋ ಕೋದಂಡು
ನೀನೇ ಕೂತ್ಗಂಡು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರೋ ಕೆಟ್ಟ ಚಾಳಿ ಇದು. ಈಗ ಏನು
ಮಾಡಿದರೂ ಬಿಡುಡಿಲ್ಲ ಕತ್ತೇಲೊಡಿ.”

ಕೋದಂಡು ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ನಗುತ್ತಿದ್ದ. ನನಗೂ ಮೊದಲು ಅಂಬಚ್ಚಿ
ಅವನ ಎದುರಿಗೆ ಹಾಗೆಂದಾಗ ಅವನು ಏನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನೋ ಎಂದು
ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಬಡಲಾಗಿ ಅವನು ಅಂಬಚ್ಚಿಯ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ ನಕ್ಕ. ಅಂಬಚ್ಚಿ
ಮತ್ತೆ ಶಿವಣ್ಣನ ಅಂಗಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಓಡಿದಳು. ಕೋದಂಡು ತಾನೂ ಎಲ್ಲಾ
ದರೂ ಒಳ್ಳೆ ಮನೆ ಹುಡುಕುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೊರಟ. ಅಶ್ವತ್ಥ, ನಮ್ಮವರು
ಊಟಮಾಡಿ ಹೊರಟರು.

ಅದರ ಮರುದಿನವೇ ನಮ್ಮವರು ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳಿದ. ಉಸಾಯ ಜಾರಿ
ಮಾಡಿಸರು. ಅಂದರೆ ಕುಟ್ಟಮ್ಮನ ಕೈಲಿ ಚೀಟಿ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಆ ದಿನ ಸಂಜೆಯೇ
ತುಂಗಮ್ಮ ಹಿಂಬದಿಯ ನರಾಂಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಇವರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ನಗು
ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದಂತೆ. “ಕುಟ್ಟಮ್ಮ ಚೀಟಿಕೊಟ್ಟು, ನಾನು ಒಂದನೇ
ತಾರೀಖು ಊರಿನಲ್ಲಿರೋದಿಲ್ಲ. ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗಿರ್ತೀನಿ. ಮನೇಲಿ
ನನ್ನ ಓರಗಿತ್ತಿ, ಕುಟ್ಟಮ್ಮ ಇರ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕೈಲಿ ಬೀಗದ ಕೈ ಕೊಟ್ಟಿಡಿ.

ನಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದರು—

ಆಕೇನ ನೋಡಿದರೆ ಒಂಚೂರು ಅಸಮಾಧಾನ ಮಾಡೊಂಡ ಹಾಗೆ
ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆ ಬಿದ್ದೀರಿ ? ಏನು, ಎತ್ತ ? ಅಂತ ಒಂದೂ ಮಾತೂ
ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಒಂಥರಾ ಹೀನಾಯವಾಯ್ತು.”

ನಾನೂ ತುಂಗಮ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಆಕೆ ತುಟಿಮೀರಿ
ಒಂದು ಮಾತು ಆಡಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಿ ಬಡುಕರ

ನ್ನಾದರೂ ನಂಬಬಹುದು. ಅಂಥವರನ್ನು ನಂಬಬಾರದು ಅಂದುಕೊಂಡೆ
ಮನದಲ್ಲೇ.

ತಾರೀಖು ೨೯. ಇನ್ನೇನು ನಾಳೆ ಸಂಜೆ ಸಂಗಯ್ಯನವರ ಮನೆಗೆ
ಸಾಮಾನು ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮವರು, ಅಶ್ವತ್ಥ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಕೋದಂಡು
ತೇಕುತ್ತ ಬಂದ. ಜೊತೆಗೆ ಅವನಷ್ಟೇ ವಯಸ್ಸಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗನೂ
ಬಂದಿದ್ದ.

ಚಿಟಕಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಲೇ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಕೋದಂಡು

“ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಫಷ್ಟಾಕ್ಲಾಸ್ ಮನೆ ಕೊಡ್ತೀನಿ. ನನಗೇನು ಚಿರೋಟಿ
ಊಟ ಹಾಕ್ತೀರ ?”

ನಮ್ಮವರು ಸುಸ್ತು ಹೊಡೆದು ಹೋದ್ದರು. ಅವರು ಯಾವ
ಉತ್ಸಾಹ ನ್ನೂ ತೋರಿಸದೆ ಹೇಳಿದರು.

“ಅಯ್ಯೋ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ. ಈಗೊಂದು ಆಯ್ತಲ್ಲೋ ಫಷ್ಟಾಕ್ಲಾಸ್
ಮನೆ. ನಮಗೆ ಸೆಕೆಂಡ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಮನೆಗಳೇ ವಾಸಿ ಅನ್ನುತ್ತಪ್ಪ ಆದ್ಯಾವ
ಕೊಯ್ ಮೂಲೇಲಿ ಹುಡುಕಿದೆ ಫಷ್ಟಾಕ್ಲಾಸ್ ಮನೇನಾ? ನಾಳೆ
ಸಾಯಂಕಾಲ ನಾವು ಈ ಫಷ್ಟಾಕ್ಲಾಸ್ ಮನೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಂತೆ ಎತ್ತಿ
ಥರ್ಡ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಮನೇಗೆ ಹೋಗ್ತೀವಲ್ಲಪ್ಪಾ.”

ಕೋದಂಡು ಇವರ ಮಾತು ಕಿವಿಗೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ,—‘ಬಾರಯ್ಯ
ಕೂತ್ಕೋ’ ಎಂದು ತನ್ನ ಗೆಲೆಯನನ್ನು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ ತಾನೂ
ಕೂತು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ.

“ಏನಿಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ. ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಇವರ ಮನೆ ಪಕ್ಕದ್ದೆ ಮಹಡಿ
ಮನೆ. ಮೇಲೆ ಎರಡೇ ಸಂಸಾರ ಇರೋದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗಂಡ ಹೆಂಡ್ತಿ
ಇಬ್ಬೇ ಇದಾರಂತೆ ನಮ್ಮೋರೆ. ಆತ ಎಚ್.ಎ.ಎಲ್. ನಲ್ಲಿ ದಾರಂತೆ ಒಬ್ಬರ
ತಂಟಿಲ್ಲ, ತಗಾದಿಲ್ಲ. ಬರೀ ಐವತ್ತೇ ರೂ. ಬಾಡಿಗೆ. ಮನೆ ಫಮ್ಮನೆ
ಗಿಂತೂ ಓಂಚೂರು ದೊಷ್ಟೋ ಏನೋ ಅಷ್ಟೆ.....

ಮಧ್ಯ ನಾನು ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದೆ—

“ಅಯ್ಯೋ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ... ಈ ಮನೇಗೆ ಬೇರೆ ಏಂ ರೂ ಅಡ್ವಾಸ್ಸು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀವಲ್ಲಾ.....

ನಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದರು—

“ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮ್ಮಿರು, ಅವನು ಪೂರ್ತಿ ಹೇಳೋವರೆಗೆ”

“ಹೂಂ, ಹೇಳಪ್ಪ ಮುಂದೆ” ಅಂದೆ ನಾನು.

ಕೋದಂಡು ಮತ್ತೆ ಶುರುಮಾಡಿದ—

“ಒಗೆಯೋಕಲ್ಲು, ಕಕ್ಕಸು ಎಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಇದೆಯಂತೆ. ದೀಪ, ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸಪ್ರೇಟ್ ಇದೆಯಂತೆ ಮೇಲೆ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಇದೆಯಂತೆ. ನೀರಿಗೇನೂ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನಾಗಬೇಕು?”

ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಾತ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ನಾನು ಆತನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ ..

“ಅಡ್ವಾನ್ಸು ಎಷ್ಟು ಕೇಳಾರೋ ?”

ಆತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಹೇಳಿದ—

“ಅರ್ತ್ತಿಂಗ್ಸು ಅಡ್ವಾನ್ಸು ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡ್ಬೇಕು. ನಾವೂ ಅದೇ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್ ನಲ್ಲೇ ಕೆಳಗಡೆ ಇರೋದು. ನಮ್ಮದು ಒಂದ್ ಸಾವಿರ ಅಡ್ವಾನ್ಸಿದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮನೇಗೆಷ್ಟು ಬಾಡಿಗೆ ?”

“ನೂರು, ನಾವು ಬಂದಾಗ್ಲೇ ಮೂರು ವರ್ಷ ಆಯ್ತು. ಈ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಆಗಿ ಇನ್ನು ಮೂರು ದಿನ ಆಯ್ತು ಅಷ್ಟೆ. ಮನೆಯೋನು ಇರೋದು ಕಬ್ಬನ್ ಪೇಟೆ.”

ಮನೆಯೋರು ಯಾವ ಜನಾನೋ ?”

“ಮಗ್ಗದೋರಂತೆ, ಅವರಿಗೇನು ಹತ್ ಹನ್ನೆರಡು ಮನೆ ಇದೆ. ಎಲ್ಲ ರೇಷ್ಮೆ ವ್ಯಾಪಾರದೋರು.”

ಕೋದಂಡು ಪಟ್ಟನೆ ಚಾಸೆ ತಟ್ಟಿ ಹೇಳಿದ—

“ನೋಡಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಕಂಡಾಗ್ಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ಅಡ್ವಾನ್ಸು ತಗೊಂಡ್ ಕಂಪ್ಲೀಟ್ ರಶೀದಿ ಕೊಡ್ತಾರಲ್ಲ ಅಂಥ ಮನೇಲಿ ಏನೂ ತರ್ಕಾರಾರೋದಿಲ್ಲ

ಅಂದುಬಿಟ್ಟು ; ಒಂದೇ ತಿಂಗಳು ಅಡ್ವಾನ್ಸು, ರಶೀದಿ ಕೊಡೋಲ್ಲ ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಅಂತ ಎಳದಾಡೋರದ್ದು ಯಾವತ್ತಿದ್ರೂ ಡೇಂಜರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಕೊಳ್ಳಿ ”

ನಮ್ಮವರು ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿದರು ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅವನನ್ನೇ ಕೇಳಿದಳು—

“ಅಲ್ವೋ ವುಣ್ಯಾತ್ಮ ಅವತ್ತು ಮಂಜುನಾಥಾ ಸ್ವೋರು ಅಂತ ಹೇಳಿ ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ ಎಲ್ಲ ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿಸಿದೆಯಲ್ಲ ಹಾಗಾದೀತು ಕಡೇಗೆ. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಅಡ್ವಾನ್ಸು ಕೊಟ್ಟಾಗಿದೆ. ನಾಳೆ ಮನೇಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ನೀನು ಈಗ ಬಂದು ಹೇಳ್ತಾ ಇದೀಯಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟ ದುಡ್ಡು ಅವರು ವಾಪಸ್ ಕೊಡೂದು ಹೌದೇನೋ ?”

“ಕೊಡ್ಡೇ ಏನ್ಮಾಡ್ತಾರೆ. ಒಂದೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಕೊಟ್ಟಿರೂದು, ನಾನು ವಸೂಲು ಮಾಡ್ತೀನಿ ಬಿಡಿ. ಅದೇನ್ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ. ಆದರೆ ಮೊದ್ಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೋಗೋದೊಂದು ಸೆಟ್ಟಾಗ್ಬೇಕಲ್ಲ ನೀವು ಮನೆ ನೋಡೋ ದಾದರೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಂಟ್ ಗಂಟೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಅಡ್ವಾನ್ಸು ಕೊಟ್ಟು ರಶೀದಿ, ಬೀಗದಕ್ಕೆ ತಗೊಂಡ್ರೇನೆ ಆ ಮನೆ. ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ ನಾಳೆ ಸಂಜೆ ವರೆಗೆ ಅದು ಇರುತ್ತೆ ಅಂತ ಹೇಳೋಕಾಗೊಲ್ಲ. ಹಾಗಿದೆ ಈಗ ಮನೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ.

ನಮ್ಮವರು ನಕ್ಕರು—

“ನಿಂದು ಎಲ್ಲಾ ಹುಡುಗಾಟಾನೇ ಕಣೋ ಕೋದಂಡು ಈ ತಿಂಗಳ ಕೊನೇಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದಾನೋ ಮುನ್ನೂರು-ನಾನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತರೋದು ? ನಾನು ಬರೋವಾಗ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತಂದಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲ ಚೊಕ್ಕಟ ಆಗ್ತೋಯ್ತು.”

ಕೋದಂಡು ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ ತಿದ್ದಿ ಕುಳಿತ—

“ನಿಮಗ್ಯಾಕೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಅದೆಲ್ಲ. ನೀವು ಮನೇಗೆ ಹೋಗೋದಾದರೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾ ತಂದುಕೊಡ್ತೀನಿ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ. ನೀವು ನನಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೊಡೋರಂತೆ. ಆದೀತಾ ?”

ನಮ್ಮವರು ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದರು—

“ಏನೇ ಏನೇಳ್ತೀ ಹೇಳು. ಮುಯ್ಯೊತ್ತೂ ಮನೇಲಿರೋಳು ನೀನೇ ತಾನೆ. ನಮಗೇನು ಅರ್ಥ ಜೀವಮಾನ ಎಲ್ಲ ಅಫೀಸ್ಸುಲೆ ಕಳೆದೊಡ್ಡಗುತ್ತೆ.”

ನನಗೆ ಏನು ಹೇಳಲೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಾ ತೋಸಂಟಿಟ್ಟಿ ಯಾಗತ್ತು. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಸಂಗಯ್ಯನವರ ಸಂದಿಯ ಮನೆಗೂ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದ ಮಹಡಿಯ ಮಹಲಿಗೂ ತೂಗಿ ನೋಡಿದೆ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದ ಮನೆ ಒಳ್ಳೇ ಭವನಾಗಿ ತೋರಿತು. ಆದರೂ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳಿದೆ—

“ಮಹಡಿ ಮೇಲಿ ಇದ್ದು ಅಭ್ಯಾಸಾನೇ ಇಲ್ಲವ್ವ ನನಗೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ತುಂಟು ಡುಗನ್ನ ಕಟ್ಟೊಂಡು ಇರಬೇಕಲ್ಲ.”

ಕೊಂಡು ಕೈಯ್ಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಹೇಳಿದೆ—

“ಇದೇನ್ನಿಕ್ಕಮ್ಮಾ ಬೊಂಬಾಯಿ ಮದಾಸಾ ನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ಅಂತಸ್ತಿನ ಮನೇಲಿ ಮಕ್ಕು ಮರಿ, ಚಿಳ್ಳಿಪಳ್ಳಿ ಎಲ್ಲ ಕಟ್ಟೊಂಡು ಸಂಸಾರ ಮಾಡ್ತಾರೆ. ನೀವು ಒಂದು ಹುಡುಗನ್ನ ಇಟ್ಟೊಂಡು, ಒಂದು ಮಹಡಿ ಮೇಲೆ ಇಡೋಕಾಗುತ್ತೆ?”

ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಾತ ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದೆ—

“ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಅದೆಲ್ಲ ಏನು ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಅಭ್ಯಾಸ ವಾದರೆ ಆ ಮೇಲೆ ತಾನೆ ಸರಿ ಹೋಗುತ್ತೆ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದೋರ ಮನೇಲಿ ನಾಲಕ್ಕೈದು ಹುಡುಗರಿದ್ದು.”

ನಮ್ಮವರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿದರು -

“ಏನವ್ವ, ನಮ್ಮನೇಲಿ ನಾನು ಅಫೀಸು, ಅವನು ಸ್ಕೂಲು ಹೀಗೆ ಹೋಗ್ಬಿಟ್ಟಿ, ಅವಳೊಬ್ಬೇ ಮನೇಲಿರೋಳು, ನೆರೆಹೊರೇ ಹ್ಯಾಗಿದೆಯವ್ವಾ” ಸದ್ಯ ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ದ್ವಂದ್ವ ರಿಂತ ಅದೇ ಇಂಸಾರ್ತಿಂಟು”

ಕೊಂಡು ತಲೆ ಕೆರದೇಕೊಂಡ—

“ನೋಡಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ. ಇವನು, ಇವರ ಮನೆಯೋರು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಇವರದ್ದು ತುಂಬಿದ ಸಂಸಾರ. ಇವರ ತಾಯಿ ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೋರು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರಾ ಗೊತ್ತು. ಇನ್ನು ಮಹಡಿ ಮೇಲಿರೋರು ಹೇಗೋ ನನಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅದು ಇವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು.”

ಆತ ಸ್ವಲ್ಪ ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದ—

“ನಮಗೆ ಆ ಹೆಂಗಸರದ್ದೇನೂ ಪರಿಚಯ ಇಲ್ಲ. ಆತನ್ನ ಮಾತ್ರಾ ಎಷ್ಟೋ ಸರ್ವ ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ದೀನಿ. ಗಂಡ ಹೆಂಡ್ತೀ ಇಬ್ಬೇ ಇದಾರೆ. ಆಕೇನೂ ಗ್ರಾಜಿಯೇಟು ಅಂತ ನನ್ನಂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದು. ಅವಳಿಗೆ ಆಕೆ ಗುರ್ತುರಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೋ ಒಂದೆರಡು ಸರ್ತಿ ನಮ್ಮನೇಗೂ ಬಂದ್ವಾಗಿತ್ತು.”

ನನಗೇಗ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ—

“ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಆಗಲಿ ಬಿಡಿ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮುಂಜಿ ನೀವಿಬ್ಬಾ ಬನ್ನಿ. ನಾನೂ ಬರ್ತೀನಿ. ಮನೆ ನೋಡಿ ಬಿಟ್ಟು ಆ ಮೇಲೆ ಬಾಕಿ ವಿಷಯ. ಆದರೆ ಮನೆ ಬೀಗದ ಕೈಯಿ ಯಾರ ಹತ್ತ ಇರುತ್ತೀ?”

ಆತ ಹೇಳಿದ—

“ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹತ್ತಾನೇ ಇರುತ್ತೆ ಮನೆ ನೋಡಿ ಮೊದ್ಲು. ಆಗ ಬಹುದು ಅಂತ ಆದರೆ ಅಲೆ ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ ಮನೆಯೋನ ಅಡ್ರಸ್ಸಿದೆ. ಸೀದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ್ರೆ, ನಾಳೇನೇ ಸೆಟ್, ಮಾಡ್ಕೊಂಬಹುದು.”

ಇಮುವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅಶ್ವತ್ಥ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ವಂಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ—

“ಎನು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ. ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಹೋಗ್ಬಿತ್ತೀರ ? ಒಂದೂರ್ದಲ್ಲದ್ರೂ ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬ ನೋಡೋದು ಕಷ್ಟ ಆಗುತೆ.”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಗಂಡನನ್ನು ಹಂಗಿಸಿದಳು—

“ಇದೀಗ ಉದ್ಧಾರವಾಯ್ತು ಬಿಡಿ. ಇನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೋಗೋಣ್ವೆ, ಮಾಡೋಣ್ವೆ ಅಂತ ಅವರು ಯೋಚನೆ ಮಾಡ್ತಾ ಇರುವಾಗ ನೀವು ಒಳ್ಳೆ ಎಳೆ ಮಗು ಹಾಗೆ ದೂರ ಹೋಗ್ತೀರಾ ಅಂತ ವ್ಯಸನಪಡ್ತೀರಲ್ಲ.”

“ಇಲ್ಲೆ, ಇದು ಗ್ಯಾರಂಟಿ ಆಗುತ್ತೆ ಅಂತ ಕಾಣ್ತುತ್ತ್ವ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೆ.”

ಸಧ್ಯೆ ಆಗ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಮಾವಾ ವಾರಕ್ಕೊಂದಿನ ಅವರೇ ಇಲ್ಲೀಗೆ ಬಂದ್ರೂ ಆಯ್ತು, ನಾವೇ ಇಲ್ಲೀಗೇಕೆ ಹೋದರೂ ಆಯ್ತು.”

ಎಂದು ಕೋದಂಡು ಮನೆ ಗ್ಯಾರಂಟಿಯಾದಂತೆ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ.

“ಅಪ್ಪಾ ಶಿವಣ್ಣ ಈ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಧಭ ಧಭ ಎದೆ, ಬಾಯಿ ಬಡ ಕೊಂಡು ಅಳತಾ ಇದಾನೆ ನೋಡು ಬಾರಪ್ಪ !”

ಎಂದು ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಿ. ಮತ್ತೆ ಧುಡು ಧುಡು ಓಡಿದ ನಂಜುಂಡ.

“ಬೀದೀಲಿ ಯಾವ ಸಂದಿಗೊಂದೀಲಿ ಏನಾದರೂ ಒಂಚೂರು ಗದ್ದೆ ಆದರೆ ಸಾಕು ಈ ಮುಂಡೇಗಂಡಂಗೆ ಪಾಠ, ಊಟ, ಒಂದೂ ಬ್ಯಾಡ. ಇನ್ನು ಮೂರ್ದಿನ ಅಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದು ಸಾಯ್ತಾನೆ ”

ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅಂಬಚ್ಚಿ, ರಂಗಚ್ಚಿಯವರಿಗೆ ಬಡಿಸುತ್ತ ಅಂದಳು.

“ಅವನೇನು ನಾವೇ ಹೋಗಿರಲಿತ್ವೆ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚೆ” ಎಂದು ನಕ್ಕರು ನಮ್ಮವರು.

ಕೋದಂಡು ಎದ್ದು ನಿಂತ —

“ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೇ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಜರು. ನೀವೆಲ್ಲ ರೆಡೀಯಾಗಿರಬೇಕು.”

ಕೋದಂಡೂನ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ—

“ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏಳುತ್ತಾ ಇವ್ವಾಗೆ ನಿಮಗೆ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ತ್ತಪ್ಪಾ ?”

ಅವನು ಹುಬ್ಬು ಹಾರಿಸಿದ —

“ಓ ಈ ಕೋದಂಡು ಏನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡೀದೀರಾ ನೋಡಿ ತರ್ತಾನಿ.”

ಮತ್ತೆ ಧ್ವನಿ ತಗ್ಗಿಸಿ ಹೇಳಿದ—

“ಇಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಈ ವಾಸರ್ ಚೀಟಿ ಹತ್ರ ಅಷ್ಟೊಂದು ದುಡ್ಡು ಎಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹತ್ರ ಆವರಮ್ಮ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಮುನ್ನೂರೂ ನಾನೂರೂ ಇಟ್ಟೊಂಡಿದಾಳೆ. ನಾಳೆ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಬರಿಸಿ. ಏನೋ ಎಡವೆ ಮಾಡಿಸ್ಕೋಬೇಕಂತೆ ಅವಳು. ಇನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಹಾಕ್ತಾ ಇದಾಳೆ. ಮಹಾ ಜಿಪುಣಾಸಿ.”

ನನಗೆ ವಾಪ ಎನಿಸಿತು. ಹಾಗೆ ಅಂದೆ—

“ವಾಪ | ಅವಳ ದುಡ್ಡು ಯಾಕೆ ತರ್ರೀಯೋ ? ಏನು ಅಂದ್ಕೋ ತಾಳೋ ಏನೋ ?”

“ಛೇ-ಛೇ-ಛೇ-ಛೇ-ಹಾಗೇನೂ ತಿಳಕೋಬೇಡಿ. ರಾಗಿಗೆ ಬೇಕಾದ್ರೂ ಸಾಲ ಕೊಡ್ತಾಳೆ. ಆದ್ರೆ ತಾನು ಮಾತ್ರಾ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪೈಸಾನೂ ಖರ್ಚು ಮಾಡೋಲ್ಲ. ನಾನೇ ಎಷ್ಟೋ ಸರ್ತಿ ಅವಳ ಹತ್ರ ಸಾಲಾ ತಗೊಂಡೀದೀನಿ.

ನಮ್ಮವಳೂ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕೇಳಿದರು—

“ಬಾಡಿಗೆ ಅಡ್ವಾನ್ಸಿಗೆ ಚಕ್ ಕೊಟ್ಟಿ ಆಗೋಲ್ತೀನೋ ?”

“....ಉಂ ಕೊಡಬೋದು. ಆದರೆ ಬೇಡ ಚಕ್ರಪ್ಪ, ಅದು ಕ್ಯಾಷ್ ಆಗೋವರೆಗೂ ರಶೀದಿ ಕೊಡೋಲ್ಲ ಅಂತಾರೆ. ಅದ್ಲಿ ವಂಚಾಯ್ತಿ. ನಾಳೆ ಕ್ಯಾಷ್ ಕೊಟ್ಟೋಣ. ನೀವು ನನಗೆ ಟಿಪ್ ಕೊಟ್ಟಿಡಿ. ಆಗುತ್ತೆ ?”

ಅದೂ ಸರಿಯೆನಿಸಿತು.

“ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಾನೂ ಒಂದು ನೂರು ಇದೆ. ಅದನ್ನು ತಗೊಂಡೀನಿ. ಹ್ಯಾಗೆ ಹೋಗಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಬರುತ್ತೋ ?”

ಎಲ್ಲ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಕೋದಂಡು ಕೊರಟ. ನಮ್ಮವರು ಅಶ್ವತ್ಥ ಊಟಮಾಡಿ ಮಲಗಲು ಹೊರಟರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಏನೋ ಹರುಷ ವಾಗಿತ್ತು.

ಎಲ್ಲರು ಮಲಗಿದರೂ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಶಿವಣ್ಣನ ಸುದ್ದಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನ ತಲೆ ತುಂಬಾ ಮನೆಗಳೇ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಂಟೆ ಎಷ್ಟೆಂದು ಎದ್ದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಬೇಜಾರು. ಬೆಚ್ಚಗೆ ಹೊದ್ದು ಬೆಳಗಾಗುವ ಚಿನ್ನೆಯನ್ನೇ ಆಲಿಸುತ್ತ ಮಲಗಿದೆ.

ಕೋಳಿ, ಕಾಗೆಗಳೇನೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವೂ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಕಲಿತಿರಬೇಕು. ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಬೆಳಗಿನ ಶಿಫ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವವರು ಧಡಭಡ ಮಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲೋ ಲಾರಿ ಹಾರನ್ ಕೇಳಿಸಿತು. ನಾನು ಬುಡಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತೆ.

ಮುಂದೆ ನಾನು, ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಬುಗುರಿಯಂತೆ ಚುರಕಾದೆವು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಏಳುವರೆ ಗಂಟೆಗೆಲ್ಲ ನಾನು, ಅವರು, ಕೋದಂಡು, ಶಾಮ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆವು.

ನಮ್ಮವರು, ಕೋದಂಡು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಈ ದಿನ ಹತ್ತು ಗಂಟೆ ಒಳಗೆ ಕೆಲಸ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು, ಇಬ್ಬರೂ ಆಫೀಸಿಗೆ ರಜ ಹಾಕುವುದೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಎಷ್ಟೇ ಚುರುಕು ಮಾಡಿದರೂ ನಾವು ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಕೋದಂಡುಗೆ ಮನೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ತೊಂದರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಬಂದಾತ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ. ಆತನ ತಾಯಿ ನಗುನಗುತ್ತ ಇದಿಗೊಂಡರು.

ದೊಡ್ಡ ಕಾಂಪೌಂಡಿನೊಳಗೆ ಭಾರಿಯದೇ ಎರಡು ಬಿಲ್ಡಿಂಗುಗಳು ಗೇಟಿನ ಬಲಭಾಗದಿಂದ ಮಹಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಮೆಟ್ಟಿಲ ಎದುರಿಗೇ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗೇಟು. ಅದು ಪಕ್ಕದ ರಸ್ತೆಗೆ ಬಂತು.

ಮಹಡಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವವರು ಆಚೆ ಗೇಟಿನಿಂದ ಓಡಾಡಿದರೆ ಕೆಳಗಿನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆತನ ತಾಯಿ ನಮಗೆ ಬೀಗದ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದರು—

“ಬೀಗದ ಕೈ ಕೊಡೋದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮುಂದಿನದೇನೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಮ್ಮ. ಮನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಬರಬಹುದು. ‘ಅರಸನ ಅಂಕಿಲ್ಲ, ದೆವ್ವದ ಕಾಟಿಲ್ಲ,’ ಅಂತಾರಲ್ಲ ಹಾಗೆ ಸುತೋಷ ತೋರಿದರೆ ಕೆಳಗೆ ಬರಬಹುದು. ಬ್ಯಾಡಾಂತ ಕಂಡ್ರೆ ರಾಮ ಕೃಷ್ಣಾಂತ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕೋಂಡು ಕೂತಿರಬಹುದು.”

ಎರಡೇ ತಾರೀಖು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹಾಜರಾಗಿ ಬಿಡ್ತಾನೆ ಭಾಡಿಗೇಗೆ, ಅದೊಂದು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿ ಇನ್ನು ತಿಂಗಳತನಕ ಅವನೂ ಮುಖ ಹಾಕೊಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ನೋಡೋಂಡು ಬನ್ನಿ ಮನೇನ.”

ನಾವೆಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಬಂದೆವು. ಹತ್ತುವಾಗ ಒಂದೇ ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ವಾಸಿ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಕವಲೊಡೆದು ಎರಡು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು.

ನಾನು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಹರುಷವಾಯಿತು. ಎಚ್ಚತ್ತ ಬೆಂಗಳೂರು ಬಹಳ ಭವ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತು.

ಬೆಳಗಿನ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯ ಚುರುಕುತನ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದ ವಿಹಂಗಮ ನೋಟ ಬಲು ಮುದವೆನಿಸಿತು ರಸ್ತೆ ತುಂಬಾ ಓಡಾಡುವ ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸುಗಳು, ಕಾರುಗಳು ಆಟೋರಿಕ್ಷಾ, ಸೈಕಲ್‌ಗಳು, ಆಗಲೇ ಸ್ಕೂಲು, ಕಾಲೇಜಿನ ವೇಳೆಯಾದುದರಿಂದ ; ಆಫೀಸಿನ ವೇಳೆಯಾದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಸ್ ಸ್ಟಾಪಿನಲ್ಲೂ ಅದೇ ಗರಿಗರಿ ಬಟ್ಟಿ ತೊಟ್ಟು ನೀಟಾಗಿ ಡ್ರೆಸ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಜನರ ಗುಂಪು. ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ನೈಲಾನ್ ಸೀರೆಗಳುಟ್ಟು ನೇತಾಡುವ ಕನಕಾಂಬರಿ ಮುಡಿದ ತರುಣಿಯರ ಹಿಂಡು.

ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಎದುರಿಗೇ ಅಂಗಡಿಯ ಸಾಲು. ಇರಬೇಕಾದ ಅಂಗಡಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿದ್ದವು. ಫರವಾಗಿಲ್ಲ—ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೋದಂಡು ಬೀಗ ತಿಗಿದ. ಒಳಗೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿದೆ.

ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಾತ ಉಂಡು ಡ್ರೆಸ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಚ್. ಎ. ಎಲ್. ಗಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಬಂದು ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ ಗಂಚನ ಮುಖ ನೋಡಿದಳು.

“ಬರಬಾ ?” — ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತ ಆತ ‘ಟೊಕ್ ಪಕ್’ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ಕೆಳಗಿಳಿದ. ಹುಡುಗಿ ಕೊರಳು ಕೊಂಕಿಸಿ ನಕ್ಕಳು, ಅವಳ ಕಿವಿಯ ರಿಂಗ್ ಅಲ್ಲಾಡಿತು, ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ‘ಲಾಕೆಟ್’ ಅಲ್ಲಾಡಿತು, ಎರಡು ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೂ ಗುಂಡಗೆ ಗುಳಿಗಳು ಬಿದ್ದವು.

೨೦

ಹುಡುಗಿ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಕಡಿ ಪ್ರಶಾರ್ಥಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಆದರೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಗಂಡನೂ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇಳಿದು ಹೋಗಿದ್ದ ಗಂಡ ದೂರದ ಎಚ್. ಎ. ಎಲ್. ಬಸ್ ಸ್ಟಾಪ್‌ವರೆಗೂ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

ಕೋದಂಡು—

“ಬನ್ನಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ” — ಎಂದು ಕರೆದಾಗ ನಾನು ಎಚ್ಚತ್ತು ಒಳಗೆ ಹೋದೆ.

ಮನೆ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಹೊಸ ಮಾದರಿಯ ಮನೆ. ಗೂಡು, ಮಾಡ್ಯ ಆಲ್ಮೀರಾಗಳು. ಕೋದಂಡು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮನೆ ಫಷ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸಾಗಿಯೇ ಇದೆ ಕೋದಂಡು ಸ್ನೇಹಿತ ಹೇಳಿದ—

“ನಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಒಂದಿನಾನಾದರೂ ಈ ಮೇಲಿನ ಮನೆ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ ಕಣ್ಣಿ. ಇವತ್ತೇ

ಮೇಲೆ ಬಂದಿರೋದು. ಮನೆ ಚನ್ನಾಗಿದೆ ಅಂತ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಅಂತಾ ಇದ್ದು. ಸರವಾಗಿಲ್ಲ ಅಲ್ವೆ ?”

ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮನೆ ಒಪ್ಪಿತು. ಮೂರು ನಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಹಿಂಬದಿಯ ತಾರಸಿಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವ ಕಲ್ಲು, ಕಕ್ಕಸು ಇದೆ. ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಿಸಿಲು ಮಚ್ಚು ಇದೆ. ತುಂಗಮ್ಮನ ಮನೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸೌಕರ್ಯ ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡಿತು.

ಶಾಮ ನನ್ನನ್ನು ತಿವಿದು-ತಿವಿದು ಕೇಳಿದ—

“ಏನಮ್ಮ ಇನ್ನೇಲೆ ನಾವು ಈ ಮನೇಲಿ ಇರಬೇಕೇನಮ್ಮ ? ಕುಟ್ಟಮ್ಮನ ಮನೇಲಿ ಬ್ಯಾಡ್ವಾ ?”

ಉತ್ತರ ಹೇಳುವವರೆಗೂ ಅವನೇನೂ ನನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಉಸಾಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ—

“ಹೌದು ಮರಿ, ನಿಮ್ಮಣ್ಣನ ಆಫೀಸಿಗೆ ತುಂಬಾ ದೂರ ಆ ಮನೆ. ಈ ಮನೆ ಹತ್ತ. ಅದಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ್ಬಿಡಾಣ.”

“ನನ್ನ ಸ್ಕೂಲು ಎಲ್ಲಿದೆಯಮ್ಮಾ ?”

“ಇಲ್ಲೇ ಹತ್ತ ಒಳ್ಳೆ ಸ್ಕೂಲಿದೆಯಂತೆ. - ಅಲ್ಲಿಗೇ ಸೇರಿಸ್ತೀನಿ.”

ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇನ್ನೂ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ.

“ಅಣ್ಣನ ಆಫೀಸು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತೇನಮ್ಮಾ ? ಎಲ್ಲಿ ತೋರ್ಸು.”

ಅವನ ಕಾಟ ತಡೆಯಲಾರದೇ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಕಣ್ಣತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಸೌಧವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು.

ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಹೊರ ಬಂದಾಗ ಆ ಹುಡುಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿತ್ತು. ಏನಾದರೂ ನೆವದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಮಾತಾಡಿ ಸೋಣ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನನಗೆ ನಿರಾಸೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆಕೆಯಾದರೂ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ ಗ್ರಾಜುಯೇಟಂತೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಜಂಭವಿರಬಹುದು. ನಾನು ನೋಡಿದರೆ ಹಳೆಯ ಕಾಲದವಳಂತಿದ್ದೇನೆ

ಹಳ್ಳಿಯ ಗೊಡ್ಡು ಎಂದುಕೊಂಡಳೋ ಏನೋ ಆಕೆ. ಹೋಗಲಿ ನಾಳೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರುತಾಗುತ್ತೆ. ಯಾಕೆ ಈಗಲೇ ಅವಸರ ?

ಎಂದುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನೆಟ್ಟಿಲ ಹತ್ತಿರ ಬಂದೆ ಕೋದಂಡು ಮನೆಯ ಮಾಲೀಕನ ವಿಳಾಸವನ್ನು ತನ್ನ ನೋಟ್ ಬುಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಕೊಂಡ.

ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬಳು ಹೆಂಗಸು, ಒಬ್ಬ ಗಂಡಸು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಕ್ಕ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ನಗು ಅಲೆಯಲೆಯಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಕಿಟಕಿ ಯಿಂದ.

ಆದರೆ ಬಾಗಿಲು ಕಿಟಕಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹೂವಿನ ಚಿತ್ರನಿದ್ದ ತೆರೆ ಹಾಕಿತ್ತು ಒಳಗಿನದೇನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಸದ್ದೆಲ್ಲಾ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಳಗಡೆ ಕೇರಂಬೋರ್ಡ್ ಆಡುವ ಸಮ್ಮ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದೆ—

ನಾವು ಬಂದಾಗ ಆಕೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಯಾರೋ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಣ್ಣನೋ ತಮ್ಮನೋ ಇರಬಹುದು.

ಸುಮ್ಮನೆ ನಾನು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಕೆಳಗಿಳಿದೆ. ಕೋದಂಡು ಸ್ನೇಹಿತನ ತಾಯಿ ನನಗೆ ಕುಂಕುಮ ಕೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದರು—

“ಮನೆ ಓಪ್ಪಿಗೆಯಾಯ್ತೆ ನಿಮಗೆ ? ಲೀಲಾವತಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ರೆ ?”

ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಹೆಸರು “ಲೀಲಾವತಿ” ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು. “ಮನೆ ಯೇನೋ ಓಪ್ಪಿಗೆಯಾಯ್ತು. ನೋಡೋಣ ಈಗ ಕಬ್ಬನ್ ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗ್ತೀವಿ. ಅವರು ಅಡ್ವಾನ್ಸು ತಗೊಂಡ್ರೆ ಸಂಜೆಗೆ ಸಾಮಾನು ತಂದ್ಬಿಡ್ತೀವಿ. ಆ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಾಕೆ ಒಳಗಡೆ ಇದ್ದೇನೋ ನಾನು ಮಾತಾಡಿಲ್ಲ” — ಎಂದೆ.

“ಬಂದಮೇಲೆ ಹೇಗೂ ಪರಿಚಯ ಆಗುತ್ತಲ್ಲ. ಆ ಹುಡುಗೀನೂ ಒಬ್ಬೇ ಇರಾಳೆ ಪಾಪ !” ಎಂದರಾಕೆ

ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ನಾವು ಕಬ್ಬನ್ ಸೇವೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಗಂಟೆ ಹನ್ನೆರಡೂವರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಮನೆ ಬೀಗ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮನೆ ಅಂದರೆ ಮಗ್ಗದ ಮನೆ.

ಮಳಿಗೆಯಂತಹ ಮುಂದಿನ ಮನೆಯು ನಿಶೆ ನಾನು. ಪಕ್ಕದ ರೂಮಿ ನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಚಾವಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಲಡಿಗಳನ್ನು ಹರಡಿಕೊಂಡು ನಾಲಾರು ಜನರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಹಿಂಭಾಗದ ದೊಡ್ಡ ದಾಲಿಸೊಳಗೆ ಹತ್ತಿರಟು ಮಗ್ಗಗಳು ಕೊಟಸಟ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು ಕೋದಂಡು ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾತಾಡಿದ. ಅವನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವನ ಮುಖ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಪ್ಪೆಯಾಗಿತ್ತು. ನನಗೇಕೋ ಎದೆ ಧಡಲ್ ಎಂದಿತು,

“ಎನಪ್ಪಾ ?” ಎಂದರು ಅನುಮಾನವಾಗಿ.

“ಎನಿಲ್ಲ ಇವರೆಲ್ಲ ಮೂರು ನಾಲಕ್ ಜನ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರಂತೆ ಅವರದ್ದೆಲ್ಲಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮನೆಗಳು. ಈ ಮನೆಯಾತ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿದಾ ರಂತೆ. ಬರೋದು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಆಗಬಹುದು ಅಂತಾರೆ. ಏನು ಮಾಡೋದು ಈಗ ?”

ಮಾತಾಡದೇ ನಾವೆಲ್ಲ ಕೂರಗ ಬಂದೆವು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಶಾಮನಿಗೆ ಹಸಿವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅವನಾಗಲೇ ರಗಳ ತೆಗೆದಿದ್ದ. ನನಗೆ ಏನು ಮಾಡಲೂ ತೋರದು

ನಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದರು -

“ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡು. ಒಂದು ಆಟೋರಿಕ್ವಾ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಶಾಮನನ್ನು ಕೂರಸ್ತೀವಿ ನಿಂಪಾಡಿಗೆ ನೀವು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹ್ಯಾಗೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಚಕ್ಕರೇ ತಾನೆ. ಈ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಮನೆಗೆ ಬರತೀವಿ.”

ನನಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಲೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಒಂದು ಗಂಟೆವರೆಗೆ ಶಾಮನನ್ನು ಸುದಾರಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದು ಒಪ್ಪಿದೆ.

ಹಳ್ಳಿಯ ಗೊಡ್ಡು ಎಂದುಕೊಂಡಳೋ ಏನೋ ಆಕೆ. ಹೋಗಲಿ ನಾಳೆ
ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರುತಾಗುತ್ತೆ. ಯಾಕೆ ಈಗಲೇ
ಅವಸರ ?

ಎಂದುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎ-ಟ್ಟಿಲ ಹತ್ತಿರ ಬಂದೆ ಕೋದಂಡು
ಮನೆಯ ಮಾಲೀಕನ ವಿಳಾಸವನ್ನು ತನ್ನ ನೋಟಾ ಬುಕ್ಯಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದು
ಕೊಂಡ.

ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬಳು ಹೆಂಗಸು, ಒಬ್ಬ ಗಂಡಸು ಒಟ್ಟಿಗೆ
ನಕ್ಕು ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ನಗು ಅಲೆಯಲೆಯಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಕಿಟಕಿ
ಯಿಂದ.

ಆದರೆ ಬಾಗಿಲು ಕಿಟಕಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹೂವಿನ ಚಿತ್ರನಿದ್ದ
ತೆರೆ ಹಾಕಿತ್ತು ಒಳಗಿನದೇನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಸದ್ದೆಲ್ಲಾ ಹೊರಕ್ಕೆ
ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಳಗಡೆ ಕೇರಂಬೋರ್ಡ್ ಆಡುವ ಸಮ್ಮ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು ನಾನು
ಯೋಚಿಸಿದೆ—

ನಾವು ಬಂದಾಗ ಆಕೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ಈಗ ಮತ್ತೆ
ಯಾರೋ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಣ್ಣನೋ ತಮ್ಮನೋ ಇರಬಹುದು.

ಸುಮ್ಮನೆ ನಾನು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಕೆಳಗಿಳಿದೆ. ಕೋದಂಡು
ಸ್ನೇಹಿತನ ತಾಯಿ ನನಗೆ ಕುಂಕುಮ ಕೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದರು—

“ಮನೆ ಓಪ್ಪಿಗೆಯಾಯ್ತೆ ನಿಮಗೆ ? ಲೀಲಾವತಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ರೆ ?”

ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಹೆಸರು “ಲೀಲಾವತಿ” ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು. “ಮನೆ
ಯೇನೋ ಓಪ್ಪಿಗೆಯಾಯ್ತು. ನೋಡೋಣ ಈಗ ಕಬ್ಬನ್ ಪೇಟೆಗೆ
ಹೋಗ್ತೀವಿ. ಅವರು ಅಡ್ವಾನ್ಸು ತಗೊಂಡ್ರೆ ಸಂಜೆಗೆ ಸಾಮಾನು
ತಂದ್ಬಿಡ್ತೀವಿ. ಆ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಾಕೆ ಒಳಗಡೆ ಇದ್ದೇನೋ ನಾನು
ಮಾತಾಡಿಲ್ಲ” — ಎಂದೆ.

“ಬಂದಮೇಲೆ ಹೇಗೂ ಪರಿಚಯ ಆಗುತ್ತಲ್ಲ. ಆ ಹುಡುಗೀನೂ
ಒಬ್ಬೇ ಇರಾಳೆ ಪಾಪ !” ಎಂದರಾಕೆ

ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ನಾವು ಕಬ್ಬಿನ ಪೇಟೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಗಂಟೆ ಹನ್ನೆರಡೂವರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಮನೆ ಬೇಗ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮನೆ ಅಂದರೆ ಮಗ್ಗದ ಮನೆ.

ಮಳಗೆಯಂತಹ ಮುಂದಿನ ಮನೆಯಲ್ಲ ಸಂತೆ ನಾನು. ಪಕ್ಕದ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಚಾವಣಿ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಲಡಿಗಳನ್ನು ಹರಡಿಕೊಂಡು ನಾಲವಾರು ಜನರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಮಂಥನದ ಮೊದ್ದು ಕಾಲಿನೊಳಗೆ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಮಗ್ಗಗಳು ಕೊಟಕೊಟ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು ಕೋದಂಡು ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾತಾಡಿದ. ಅವನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವನ ಮುಖ ಸ್ವಲ್ಪ ಸವೈಯಾಗಿತ್ತು. ನನಗೇಕೋ ಎದೆ ಧಡಲ್ ಎಂದಿತು,

“ಏನಪ್ಪಾ ?” ಎಂದರು ಅನುಮಾನವಾಗಿ.

“ಏನಿಲ್ಲ ಇವರೆಲ್ಲ ಮೂರು ನಾಲಕ ಜನ ಅಣ್ಣ-ಶಮ್ಮಂದಿರಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಲ್ಲಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮನೆಗಳು. ಈ ಮನೆಯಾತ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆಂತೆ. ಬಹೋದು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಇದೆ ಅಗಬಹುದು ಅಂತಾರೆ. ಏನು ಮಾಡೋದು ಈಗ ?”

ಮಾತಾಡದೇ ನಾವೆಲ್ಲ ಮೊರಗಿ ಬಿಡುವು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಶಾಮನಿಗೆ ಹಸಿವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅವನಾಗಲೇ ರಗಳೆ ತೆಗೆದಿದ್ದ. ನನಗೆ ಏನು ಮಾಡಲೂ ತೋರದು

ನಮ್ಮವರು ಹೇಳಿದರು -

“ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡು. ಒಂದು ಅಟೋರಿಕ್ವಾ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನೂ ರೂಮನ್ನು ಕೂರಸ್ತೀವಿ ನಿಂಪಾಡಿಗೆ ನೀವು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹ್ಯಾಗೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಚಕ್ರೇ ತಾನೆ. ಈ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಮನೆಗೆ ಬರತೀವಿ.”

ನನಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಲೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಒಂದು ಗಂಟೆವರೆಗೆ ಶಾಮನನ್ನು ಸುವಾರಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಅಗಲೆನು ಒಪ್ಪಿದೆ.

ಎದುರಿಗೆ, ಇವ್ವದ್ದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ಹೋಟೆಲು ಕಾಣಿಸಿತು. ನಾನು ಬೋರ್ಡು ನೋಡಿದೆ—

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೋಟೆಲು ಅಂತಲೇ ಇತ್ತು. ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

“ನೀವು ಇನ್ನು ಮನೆ ಕಾಣೋದ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೋ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ತಿಂಡಿತಿನ್ನಿ, ನನಗೆ, ಶಾಮನಿಗೆ ಕಾಫಿ ಕೊಡಿಸಿ ನಾವು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದ್‌ಗಳಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡ್ತೀವಿ. ಹೋಟೆಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರದ್ದೆ ಅಲ್ವೆನೋ ಕೋದಂಡು ?”—ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಅವನು ತನ್ನ ದಪ್ಪ ಕನ್ನಡಕದಿಂದ ಬೋರ್ಡು ನೋಡಿದ—

“ನಡೀರಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ನಾನೀಗ ಪ್ರಾಣಬಿಡ್ತಾ ಇರೋವಾಗ ಅವನ ಜನಿವಾರ ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕೋಕೆ ಹೋಗೋಣ ? ಬೋರ್ಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಅಂತ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ಸಾಕು. ಮಾಡೋನು ಮಾಡಿಗ ಆದ್ರೆ ನಮಗೇನ್ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ. ಋಷಿ ಮೂಲದ ಹಾಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮೂಲ ಹುಡುಕ ಬಾರದು.”

ಅನ್ನುತ್ತ ಹೊಟೆಲಿನೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ. ನಾನು ಬರೀ ಕಾಣು ಕುಡಿದೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಜೊತೆಗೆ. ಶಾಮನೂ ಭದ್ರವಾಗಿ ತಿಂಡಿ ಹೊಡೆದ ಅವನಿಗೇ ಮನೆಯಚಿಂತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಹೇಳಿದ—

“ಅಮ್ಮ ನೀನು ಬೇಕಾದರೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು. ನಾನು ಅಣ್ಣನ ಜೊತೆಗೆ ಬರ್ತೀನಿ.”

ಕೋದಂಡು ಅವನ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ ನಕ್ಕ. ನಾವು ಹೊರಗೆ ಬರುವುದರೊಳಗೇ ಒಂದು ಆಟೋ ಬಂದಿತು. ನಮ್ಮನ್ನು ಕೂರಿಸಿ ಗುರುತು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದರು ಅವರಿಬ್ಬರು.

ನಾವೇನೋ ಸುಖವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಉಂಡು ರುಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಪುರಾಣ ಒಪ್ಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯಾಯಿತು. ಐದು ಗಂಟೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಅಷ್ಟಿಲ್ಲದೆ ಜೋಲು ಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಕೋದಂಡು ಶೂರನಂತೆ ಕೈಬೀಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಆಂಗಳದಿಂದಲೇ—

“ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ ಇಷ್ಟೊತ್ತು ಅಲದಿದ್ದಕ್ಕೂ ಸಾರ್ಥಕ ಆಯ್ತು” ಎಂದು ಬಂದು—

“ಉಸ್ಸಪ್ಪ.” ಎಂದು ಚಾವೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ. ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರ ಊಟದ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಯಿತು. ಊಟ ಮಾಡ್‌ಮಾಡ್ತಾ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದರು.

ಅಂತೂ ಮನೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮನೆಗೆ ಯಾವತ್ತೇ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಅಡ್ಡಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಮನೆ ಇವತ್ತೇ ಬಿಡಬೇಕು. ಕಡೆಗೆ—

“ಈ ದಿನವೇ ರಾತ್ರಿಯೊಳಗೆ ಸಾಮಾನೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ಈ ಮನೆ ಖಾಲಿಮಾಡಿಕೊಡುವುದೆಂದೂ, ಭಾನುವಾರ ಆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಒಂದು ಗಂಟೆಯೂ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮೂರು ಜನ ಗಂಡಸರೂ ಹೊರಟರು.

ನನಗೆ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಯಿತು. ನಾನು ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ನಾನು ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಶಾಮನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋದರಂತೂ ಮಾನವೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಕುಟ್ಟಮ್ಮ ನೊಡನೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು. ಬೀ ಗಂಡಸರಿಗೇ ಒದ್ದಾಟವಾಯ್ತು.

ಅವರಿಲ್ಲ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಮಾಡಿ, ಆ ಮನೆಗೆ ಸಾಮಾನು ಸಾಗಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆ. ಕೋದಂಡು ಭಾನುವಾರ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಆಗಿಂದ ಹಾಗೇ ಮನೆಗೆ ಹೋದನಂತೆ.

ಭಾನುವಾರ ದೂರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಎರಡೇ ದಿನ. ಶನಿವಾರ ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾವು ಮೂವರು ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟಾಗ ಅಂಬಚ್ಚಿ ಕೇಳಿದಳು—

“ಭಾನುವಾರ ನಾವೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾ ಅತ್ತೆ ?”

—ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಗು ಬಂತು. ಆದರೆ ಅವಳ ಹಿಂದೆ ನಿಂತೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದು ಗುದ್ದಿ—

“ಈ ರಂಡೆಗೆ ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ಊಟ-ತಿಂಡಿ ಯೋಚನೇನೆ. ಏನು ಬೇರೆ ವಸಗೆ ಹೋದಾಗಲಿಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೀಬೀಕೇನೇ ?”

ಎಂದು ಗದರಿದ್ರು. ನನಗೆ ಹಿಂಸೆಯಾಯಿತು ಅಂಬಚ್ಚಿ ಬಂ ಚೂಪೆ ಹುಡುಗಿ. ಶಾಮ ಅವಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದ. “ನಮ್ಮನೆಲೆ ನಿತ್ತೋದೆ, ಬೆಂಗೂ ರೆಲ್ಲ ಕಾಣುತ್ತೆ”—ಅಂತ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದ. ಬಾಲ್ಯ ಸಹಜ ಆಸೆಗೆ ಅವರಮುಂದೆ ಗುದ್ದು ಬಿದ್ದಿತು ಅವಳಿಗೆ.

ಮುಂದಿನ ಭಾನುವಾರ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಊಟ ಬರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ನಾವು ಹೊರಟೆವು. ಆಗಲೂ ಕಾಮಾಕ್ಷಮ್ಮ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಬಿಳೊಟ್ಟರು.

ಮನೆ ತುಂಬಾ ಸಾಮಾನನ್ನು ಆಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ಎಸೆದಿದ್ದರು ಗಂಡಸರು, ರಾತ್ರಿಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಜಾಗಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿಯಾಯಿತು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸಕ್ಕದ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಹಾಲಿನವನೊಡನೆ ಅಷ್ಟು ಹಾಲುಕೊಂಡು ಮೊದಲು ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಸಾಮಾನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಕುಳಿತೆ. ಎಂಟು ಗಂಟೆ ಗೆಲ್ಲಾ ಕೋದಂಡು ಹಾಜರು.

ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜೋಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಕೋದಂಡು. ನನಗೆ ಅಡಿಗೆಗೆ ಸುಲಭವಾಯಿತು.

ಮಾನೆಯ ದಿನದವರೆಗೂ ನನಗೆ ಸಕ್ಕದ ಮಾನೆಯಾಕೆಯನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಬಂದ ದಿನ ಗಂಡನ ಜೊತೆ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಡ್ಡಲೋ ಏನೋ. ಬಂದೊಡನೆ ಮುಂದಿನ ಬಾಗಲು ಹಾಕಿ ಕೊಂಡಳು. ಏನಾದರೂ ತೀರ ಹುಡುಗಿ ಅದುಕೊಂಡೆ.

ಸೋಮವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಡುವಾಯಿತು. ಈಗ ಲಾದರೂ ಈ ಚತುರೆಯ ಮುಖ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಹೊರ ಬಂದೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ. ಮತ್ತೆ ಗಂಡ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಮೊದಲೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ರೇಡಿಯೋ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಏನೇನೋ

ಕೆಲಸ ಮಾಡುವೆಳು. ರೇಡಿಯೋ ನಿಂತರೆ, ಅವಳದೇ ಗುಣುಗುಣು. ಗಂಡ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕಾಲು ಘಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ವಾಕಿಂಗ್ ಕತ್ತಲಾದ ಮೇಲೆಯೇ ಮನೆಗೆ ಬರುವರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತು, ಸ್ವಲ್ಪ ನಗು ನಮಗಿಂತ ಮುಂಚಿಯೇ ಮಲಗಬಿಡುವರು.

ಮೂರನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಶಾಮ ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದು ಕೆಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಳಗಿನ ಮನೆಯ ಹುಡುಗರನ್ನು ಗೆಳೆಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಇರಲು ಬೇಸರ. ಯಾವ ಮಾಯದಲ್ಲೂ ಕೆಳಗೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ನನಗೆ ಮಾತಾಡಲು ಒಬ್ಬರು ಹೆಂಗಸರೊಂದಿಗೆ ಮುಜುಗರವಾಯಿತು. ಆ ದಿನ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಾತ ಹೊರಟ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮವರೂ ಹೊರಟಿದ್ದರಿಂದ ನಾನೂ ಹೊರಗಿನ ಬಾಲ್ಕನಿ ಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತೆ. ಆ ಪಕ್ಕದ ವಯ್ಯಾರಿ, ನಾನು ಬಂದು ಮೂರು ದಿನ ವಾದರೂ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದು ನನಗೆ ಏನೋ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು ನಾನಾಗಿಯೇ ಏಕೆ ಮಾತನಾಡಿಸಲಿ? ಎಂದುಕೊಂಡು ಬಿಮ್ಮನೆ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಹುಡುಗ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಎದುರಿನ ದಾರಿ ಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಬಿನ್ನಾಗಿ ನಕ್ಕು ಕೇಳಿದಳು.—

“ನಿಮಗೆ ಮೂರು ದಿನದಿಂದ ತುಂಬಾ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲಾ ?”

ಅವಳ ನಗು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಅಸಮಾಧಾನವೆಲ್ಲಾ ಕರಗಿ ಹೋಯಿತು. ನಾನು ನಗುತ್ತ ಮಾತನಾಡಿದೆ—

“ಹೌದ್ರಿ, ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಾನೂ ಜೋಡ್ವಿಡ್ವಿ ಆಯ್ತು. ಇವತ್ತೇ ಈಚೆಗೆ ಬಂದಿರೊದು. ನಿಮ್ಮನೇಲೇನು ನೀವಿಬ್ಬೀನಾ .”

ಲೀಲಾವತಿ ಮತ್ತೆ ನಕ್ಕಳು. ಎರಡು ಕನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಗುಳಿ. ಎರಡು ಜಡೆ, ಹಣೆಗೆ ಕಡ್ಡಿ ತಿಲಕ, ಮೂಗು ಬೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಉಬ್ಬಾದರೂ ಒಂದು ತರಹ ಮುದ್ದಾದ ಹಲ್ಲು ತುಟಿಗೆ

ಯಾವುದೋ ರೋಸ್ ರಂಗು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಳೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ ಮಾಸಲು ಹಸುರಿನ ಡೆಕರಾನ್ ಸೀರೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಅಗಲದ ಲಾಕೆಟ್ ಅಲ್ಲಾಡಿತು. ನಗುತ್ತಲೇ ಅಂದಳು ಹೂಂ ರೀ ಇಬ್ರೀ ಇಮೋದು. ಇನ್ನೂ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದು ಒಂದ್ವರ್ಷ ಆಯ್ತು ಅಷ್ಟೆ.”

ಮುಂದೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳೋ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಶಿಸ್ತಿನ ತರುಣನೊಬ್ಬ. ತನ್ನ ಚೂಪಾದ ಬೂಟನ್ನು ಟೊ ಪಟ ಸದ್ದುಮಾಡುತ್ತ ಮೆಟ್ಟಲೇರಿ ಬಂದ. ಮತ್ತೆ ನನಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೆಲ್ಲನೆ ಇತ್ತ ತಿರುಗಿದೆ. ಸುಡುಗಿ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಅವನೂ ಹಾಗೇ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಗುತ್ತ ಅವಳಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಒಳನುಗ್ಗಿದ ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತಂತೆ ಸಣ್ಣಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನನಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಜೋರಾಗಿ ಬಾಗಿಲು ಬೋಲ್ಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ನಾನು ಬೆಪ್ಪಿಯಂತೆ ಬಾಗಿಲು ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಟ್ಟಹಾಸವ ನಗು ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು. ಜೊತೆಗೇ ಆ ತರುಣನ ಸುವ್ಮಾನದ ಸೀಟೆ ಕೇಳಿಬಂದಿತು. ನಾನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಳಬಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡೆ.

ಹೌದು ! ಮೊನ್ನೆ, ನಿನ್ನೆ ಈತನದೇ ನಗು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದು ಈ ಬೂಟಿನ ಸದ್ದು ಬಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಕೇಳಿದಂತೆ ನೆನಪು. ನನಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧ ವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮೆದುಳಿನೊಳಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ಯಾರೋ ಕರಪರ ಕೆರೆದಂತೆ ಯಿತು. ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ನಾನೇ “ಫು !” ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಕೇಳುವ ರ್ಯಾರು ?

ಅಲ್ಲಿ ತುಂಗಮ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ರೀತಿಯಾಯಿತು. ಆ ಸಂಗಯ್ಯನ ಮನೆ ಆದ್ದಾನ ! ಆದರೆ ಮಾತಾಡಲು ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಹೆಂಗಸರಾದರೂ ಇದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೆಳಗಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅವರ ಮನೆ ತುಂಬ ಜನ, ಗಂಡಸರು ಮನೆ ಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶಾಮನಂತೂ

ಕೆಳಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಕುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ಒಂಟಿಯಾಗಿರದ ನನಗೆ ಬಲು ಬೇಸರ ವಾಯಿತು.

ಹಿಂಬದಿಯ ತಾರಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನೋಡುವ ವ್ಯರ್ಥ ಅದು. ಅದೇ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳು, ಸಂಪಿಗೆ ಮರಗಳು ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸು ಮಣ್ಣು ಮಸಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ: ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಅದರೂ ಸಂಯ್ಕನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಪುರಸೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆ ಕಂಠ್ಯೂಗೆ ಇನ್ನು ಎಳ್ಳು, ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ಯು" ಎಂದಿದ್ದರು ನಮ್ಮವರು

ಕೋದಂಡು "ನಾನು ವಸೂಲು ಮಾಡ್ತಿನಿ" ಅಂದಿದ್ದ. ಅದನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ನಲವತ್ತು ಸರ್ತಿ ಅವರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಸುತ್ತಿ ಳಂ ರೂ. ಒರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ತಂಟಿಯೇ ಬೇಡ ಎಂದು ನಮ್ಮವರು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದರು ಅಲ್ಲದೆ ಇಷ್ಟು ರ್ರಮಪಟ್ಟು ಮನೆ ಹುಡುಕಿ ಕೊಟ್ಟ ಕೋದಂಡೂಗೆ ಮತ್ತೆ ಈ ಕೆಲಸ ಹೇಳುವುದೇ? ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಯೋಚನೆ ಬಿಟ್ಟವು.

ಮತ್ತೆ ನಾನು ಮುಂದಿನ ರೂ. ಿ ಒಂದಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗಿ ಒಂದು ಹಿಂದೀ ಚಿತ ಗೀತೆಯನ್ನು ಮುಂದವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನನಗಿಲ್ಲ ರೇಡಿಯೋ ಸಹ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲ ಯಾಕೆ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಅದೂ ಅಲ್ಲದ ಈಗ ರೇಡಿಯೋ ಅಂದರೆ ತರಿಸೋವು. ಹೋದಲ್ಲ, ಒಂದಲ್ಲ ಕೂತಲ್ಲ, ನಿಂತಲ್ಲ, ರೇಡಿಯೋ ಆಗಿ ಈಗ ನಾನು ಸಾಕುವುದೂ, ರೇಡಿಯೋ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಆಗಿವೆ.

ನಾನು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ತಲೆಯಡಿಗೆ ದಿಂಬಿಟ್ಟು ಮಲಗಿವೆ. ಅವರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಲಗಿದ್ದು ಅಷ್ಟೆ. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಲೀಲಾವತಿಯ ವಿಚಾರವೇ ಸುಳಿದಾಡಿತು.

ಆತ ಯಾರಿರಬಹುದು. ತೀರಾ ಪೋತಿ ಮುಚುಗ. ಆಲೆಯ ಅಣ್ಣನೋ ತಮ್ಮನೋ ಇರಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟು ಸಲಿಗೆಯೆ ?

ಆವರೆ ಅದೇನು ದಿನಾ ಆ ಗಂಡನೆಂಬ ಪ್ರಾಣಿ ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿದ ನಂತರವೇ ಇವನು ಇಲ್ಲಿ ನುಸಿಯುತ್ತಾನಲ್ಲ ?

ಕೇರಂ ಕಾಯನ್ಸಾಗಳ ಟವ್ ಟವ್ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಆ ವೋಲಿಯ ಕೇಕೆ, ಹುಡುಗಿಯ ಕಿಲಿಕಿಲಿ.

ಮಧ್ಯಾನ್ಹ ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಪೆಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇಬ್ಬರೂ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಗಂಡ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಮುಂಚೆ ಹುಡುಗಿ ತನ್ನ ಕುರುಳು ಕುಣಿಸುತ್ತ ಮೆಟ್ಟಿಲೇರಿ ಬಂದಳು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬುಟ್ಟಿಯಿತ್ತು. ವಾಸ ! ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳೇನೋ ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ಈಗ ನಾನು ಮಾತಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ, ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ಅವಳೇ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು—

“ಎನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗ ಕೆಳಗೇ ಇರತಾನೆ.” ಅಂದು ಕೊಂಡು ನಾನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲೆ ಬೀಗ ತೆಗೆದು ಮತ್ತೆ ಬೋಲು ಭದ್ರಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು.

ಮತ್ತೆ ನಾನು ಅವಳ ಮುಖ ಕಂಡಿದ್ದು ಮೂರು ದಿನಗಳ ನಂತರ.

ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಅವಳು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವುದು ಗೊಡ್ಡು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎಂಬಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಲೀಲಾವತಿ.

ಪ್ರತಿ ದಿನ ಇದು ಒಂದೇ ಕ್ರಮವಿತ್ತು. ಗಂಡಹೊರಡುವವರೆಗೆ ಆ ಹುಡುಗ ಎಲ್ಲರುತ್ತಿದ್ದನೋ ! ಆತ ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿದ ಐದು ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಹಾಜರು.

ಆಕೆ ಕೆಳಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಬೂಟಿನ ಸದ್ದು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೂ ಹೊರಗಡೆ ಇದ್ದ ಶಾಮನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ—“ಯಾರೋ ಬಂದಿದ್ದು ಶಾಮಾ ?”

ಅವನು ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿಯುತ್ತ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ—

“ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯೋರು ಇದಾರಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಅವರ ಗಂಡ.

“ಘೂ, ಮುಂಡೇಗಂಡ !” ಎಂದುಕೊಂಡು ನಾನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹಣಕು ವ್ರವರಲ್ಲಿ ಶಾಮ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದು ಹೋಗಿದ್ದ ಬಂದಾಂತ ಆ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿ ಕೊಂಡ. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನನಗೆ ಶಾಮನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಆತ ಯಾರೋ ಏನೋ ಎಂತೋ ? ಆತನಿಗೆ ಕೇಳುವ ಹಾಗೆ ಕಿರಿಚಿಕೊಂಡನಲ್ಲ ಎಂದು.

ಆದರೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ಕೇಳಿದವಳು ನಾನೆ. ಅವನಿಗೇನು ಗೊತ್ತು ? ಮನೆ ಗೊಂದು ಗಂಡಸು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆಂದು ಮಕ್ಕಳ ಭಾವನೆ. ಇವನು ಸದಾ ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಂಡನೆಂದು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ “ಗಂಡ” ಎಂದರೆ ಏನೆಂಬುದೇ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು.

ನಾನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರ ಜೋಡು ದನಿ ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು—

‘ಐ ಮಾಲಿಕ್ ತೆರೆ ಬಂದೆ ಹರ....’

ಏನೇ ಆದರೂ ಅವರಿಬ್ಬರದೂ ಮಧುರ ಶಾರೀರ. ನಾನು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಕಿಟಕಿಯ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಕೇಳಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಗಳಿಗೆ ಅವರು ಕಿಲಿಕ್ ಕಿಲಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಗದೊಂದು ಗಳಿಗೆಗೆ ಅವರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಧಡಧಡ ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ನೋಡಿದೆ. ಶಾಮ ಕೈಯೆ ಲ್ಲೊಂದು ಕವರು ಹಿಡಿದು—

“ಓ ನಿಮಗೊಂದು ಕಾಗದ ಬಂದಿದೆ ರೀ !”

ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ, ನಾನು ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುವುದರೊಳಗೆ ಲೀಲಾವತಿ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಇವನನ್ನು ಕಂಡು ನಗುತ್ತ ಕಾಗದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ವರಿಗೆ ಹೇಳುವಂತೆ—

“ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಮರೀ ಬಾ ಇಲ್ಲಿ”—ಎಂದು ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದು ಒಳಗೆ ಕರೆದು ಒಂದು ಸೇಬಿನಹಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿದಳು.

ಶಾಮ ಕಣಿಯುತ್ತ ಓಡಿ ಬಂದ. ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲು ಬಿಗಿಯಿತು.

“ಅಮ್ಮಾ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯೋರು ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಹಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ನೋಡಮ್ಮಾ”

ಅವನಿಗೆ ಬಲು ಖುಷಿಯಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ .

“ಎನ್ನಾಡ್ತಾ ಇದಾರೋ ಅವರು ?”

ಅವನು ಸೇಬನ್ನು ಉಗುರಿನಲ್ಲಿ ಜಿವುಟಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ—

“ಇಸ್ಪೀಟಾ ಆಡ್ತಾ ಇದಾರಮ್ಮ” ಅಂದ.

“ಇಸ್ಪೀಟು, ಕೇರಂ, ಸಂಗೀತ !”

ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾನೇ “ಸರಿ” ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

“ಚಾಕು ಕೊಡಮ್ಮಾ”—ಎಂದು ಶಾಮ ರಗಳೆ ತೆಗೆದ. ನಾನೇ ಸೇಬು ಹಚ್ಚಿ ಕೊಟ್ಟೆ. ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ಎಂಟಾಸ್ ಸೇಬು, ಹಣ್ಣು ತಿಂದವನೇ ಶಾಮ ಓಡಿದ—

ಸುಮಾರು ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಸಮಯ. ನಮ್ಮ ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದ ಸದ್ದು. ದೋಸೆ ಹಿಟ್ಟು ತಿರುವುತ್ತಿದ್ದವಳು ಹಾಗೇ ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದ ಎದುರಿಗೆ ನಗುವ ಲೀಲಾವತಿ. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನನಗೆ ಮೈ “ಜುಂ” ಎಂದಿತು. ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದೆ ಅವಳ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೆ.

ಅವಳ ಅಲಂಕಾರ ನನ್ನನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿತು. ಮುಖದ ಪೌಡರಿನ ವಾಸನೆ, ಸೀರೆಗೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ಯಾರಿ ಸುಗಂಧ ನನ್ನ ಮೂಗಿಗೆ ಬಂದು ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು. ಅವಳೇ ಮಾತಾಡಿದಳು, “ರೇ ಸ್ವಲ್ಪ ನಮ್ಮ ಹಾಲು ಹಾಕ್ಸಿಟ್ಟೀರೀರಾ ? ನಾನು ನನ್ನ ಫ್ರೆಂಡ್ ಮನೇಗೆ ಹೋಗಿ ಬರ್ತೀನಿ. ಬೇಗ್ಗೆ ಬರ್ತೀನಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನ್ರು ಬಂದ್ರೆ ಈ ಬೀಗದ ಕೈ ಕೊಟ್ಟಿಡಿ. ನೀವು ಮನೇಲೇ ಇರ್ತೀರಿ ಅಲ್ಲಾ ?”

ನಾನು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದೆ—

“ಹೂಂ ನಾನೆಲ್ಲೂ ಹೋಗೋದಿಲ್ಲ”

ಹುಡುಗಿ ಸ್ವೀಲಿನ ಬಟ್ಟೆಲೊಂದನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು.

“ಬರಲಾ ?” ಎಂದು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದಳು.

ನಾನು ಬೆಪ್ಪಿಯಂತೆ ಅವಳ ನಡೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ ಎರಡು ಜಡೆ ಬಳುಕಿತು. ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಅವಳು ಎತ್ತ ಹೋದಳೆಂದ ನೋಡಿದೆ —

“ಓ ! ಆ ಎರಡನೆಯ ಬಸ್ ಸ್ವಾಪಿನ ಹತ್ತಿರ ಆ ಹುಡುಗ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ನನಗೆ ತಲೆಯ ಕೂದಲು ಪೀಕಿದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಆಟೋರಿಕ್ಷಾ ಏರಿದರು ನಾನು ಒಳಗೆ ಬಂದೆ

ಸಂಜೆ ಮೊದಲು ಬಂದವನು ಗಂಡ. ಶಾಮನ ಕೈಲಿ ಬೀಗದ ಕೈ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದೆ. ಈ ಲೋಕ ಪಾವನೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದಳೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು.

ಮೂರನೇ ಭಾನುವಾರ ರುಕ್ಕಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಬಂದರು. ಅವಳು ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಡುವಾಗಲೇ ಕೇಳುತ್ತ ಬಂದಳು —

“ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ ಒಳ್ಳೇ ನೆರೇನೆ ಬಂತಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ?”

“ಯಾಕೆ !” ಎಂದೆ ನಾನು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ.

“ಆ ಹುಡುಗಿ ಯಾರು ನಿಮಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ ?”

“ನಿಜವಾಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.”

ನಮ್ಮೂರ ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಬಂಕ್ ಚನ್ನಿಗರಾಯರ ಮಗಳು ; ಲೀಲಾವತಿ ಅಂತ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ರಗಳೆ, ರಾಧಾಂತ ಆಗಿ ; ಬಸುರಾಗಿ ಅದನ್ನು ತಗಿಸಿ, ಸದಾಗದ್ದ ಇಲ್ಲೆ ಯಾವೋ ಊರಿನಾಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ದಾಟಿಸಿದ್ದು, ಪಾಪ ! ಈಗ ನಿಮಗೆ ಸೋಬತಿಯಾಯ್ತೇ ಇದು ?”

ನಾನು ಬೆಪ್ಪಿಯಂತೆ ರುಕ್ಕಮ್ಮನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೆ.

(ಮುಗಿಯಿತು)

ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕಾದಾಂಬರಿಗಳು

ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಸರು	ಲೇಖಕರ ಹೆಸರು	ಬೆಲೆ
ಟು-ಲೆಟ್	ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ	20-00
ಗಿರಿಬಾಲೆ	..	14-00
ತುಂಗಭದ್ರ	..	15-00
ತಾಪದಿಂದ ತಂಪಿಗೆ	..	5-00
ನಗಬೇಕು	..	12-00
ಪರಾಗ	ಗುಡಿಬಂಡೆ ಪೂರ್ಣಮ	10-00
ಮೇಳ	..	10-00
ಕಾಮ ಪ್ರೇಮ	..	10-00
ಸುವರ್ಣಮುಖಿ	ಮ. ನ. ಮೂರ್ತಿ	16-00
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಹುಡುಗಿ	..	16-00
ಆತಿಕಾಮಿ	..	15-00
ಪರಾಭವ	ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಒಗ್ಗುಪ	14-00
ಮುದುಡಿದ ಮನ	ಡಿ. ಹೆಚ್. ವೀರಣ್ಣ	15-00
ಮಿಲನ	ಕೆ. ಎಲ್. ಶೆಟ್ಟಿ	10-00
ಸಾಕು ಮಗ	ಆನೇಕಲ್ ಶಾರದ	13-00
ಸುಮಂಗಲಿ	ಮಾ. ಭಿ. ಶೇ.	10-00
ಸುನೀತಳ ಕಥೆ ಒಂದು ವ್ಯಥೆ	ಶಾರದ ತನಯ	12-00
ಸೋಲು	ಕೆ. ವಿ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ	12-00
ವೀರ ದಳವಾಯಿ (ಐತಿಹಾಸಿಕ)	ಎನ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ	9-00
ತಿರುವುಗಳಲ್ಲಿ	ಎಸ್. ಜಿ. ಶಿವಶಂಕರ್	12-00
ಜಾಗೃತಿ	ಎ. ಸಿ. ಆಚಾರ್	10-00
ಹಂಬಲ	ರಾಮಮೂರ್ತಿ	12-00
ನಲ್ಲೆ ಯಾಗಲೊಲ್ಲೆ	ಡಿ. ಪದ್ಮನಾಭ ಶರ್ಮ	14-00
ಸಂಕಲ್ಪ	ತ. ಪು. ವೆಂಕಟರಾಂ	14-00
ಸಂಘರ್ಷ	ಬಸವರಾಜ ಕೆಸ್ತೂರ್	4-00
ಹೃದಯ ಹಾಲಾಹಲ	ನಾಡಿಗೇರ ಕ್ಷಪ ರಾಯ	15-00